

238983

SZÉP ERNŐ

LILA
ÁKÁC

112

SZÉP ERNŐ
LILA ÁKÁC

EGY FŐVÁROSI
FIATALEMBER REGÉNYE

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM R.-T. KIADÁSA

1919

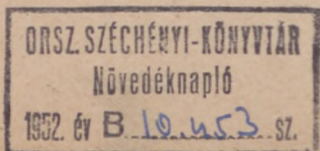
MINDEN JOGOT FENNTARTUNK, A FORDÍTÁSÉT IS.

238.983

9534. — Budapest, az Athenaeum r.-t. könyvnyomdája.

LILA ÁKÁC.

Elmondom neked, hogy csókoltam meg azt a lányt. Barátom, ott ült az a lány a padon és nevetett: háhh, háhh! kacagott, barátom, át volt téve az egyik lába a másikon, egyedül ült ott és kacagott mint egy bolond. Az alléban ollót játszottak valami kereskedősegédek meg üzleti lányok. Ha ismered azt a játékot. Egyik fától a másikig kergetik egymást és akit a két fa közt kézzel érinteni tudnak, az a fogó. Az kerget mindenkit addig, míg ő is meg nem üti valamelyiket. A lányok szaladtak jobbra balra mint a csikók és nagyokat sikoltottak közbe s a szoknyájuk olyan suhogást és zúgást tett mint a szél. A fiatalemberek éleseket sipoltak a szájukkal, kurjongattak és az automobill-tülköket imitálták szaladás közben. Így csinálták: huijjj, juijjj... És hallani lehetett, amint a tenyerükkel megcsapják a fa derekát, mert az volt a jele, hogy már célnál vannak és az ütés rajtuk nem érvényes. És erős lélekzeteiket is hallani lehetett, ahogy a fánál állva maradtak, mint a kutyák heves lehellését hallani kánikulában. A hajukat folyton elzavarták a homlokukból a kezükkel. Mind hajadonfővel voltak ezek a fiatalemberek, nem is láttam a gyepen se sehol kalapot, biztos kalap nélkül jöttek ki a

városból. Június vége volt, úgy emlékszem. A diákoknak meg fiatal hivatalnokoknak meg üzletből való fiatalembereknek szokásuk volt hajadonfővel járni a városban nyáron. Ezeknek a fiúknak tarka zsebkendők lógtak a szivarzsebükből és némelyiknek ezüst óralánc volt a kabát hajtókáján a gomblyukba fűzve s lement a szivarzsebbe s az órájuk, ha volt, az ott állott és ott ugrált a szivarzseb fenekén. A gomblyukban mindőjüknek valami sportjelvényük volt, egy késsel futtatott acélgomb, akkora mint egy krajcár. Valami biciklista-szövetkezetnek a tagjai lehettek. Csak azért, mert az a gomb úgy ragyogott a napon, csak azért jut eszembe, különben nem néztem meg, micsoda jel volt a gombokon. Az a lány meg ott ült egy padon, nézte őket, hogy hogy püfölik egymást és lecsapta a két talpát a földre és összeverte a tenyerét, úgy nevetett nekik. Íhh, így nyert. Volt egy fiú, az mikor fogó volt, olyankat adott a lányok hátába, mint egy footballlabda. Ilyenkor az a lány majd leesett a padról örömében.

Én ott jöttem és megállottam nézni, hogy ezek hogy játszanak. A botomnak dültem és úgy állottam, mint a pizai ferde torony és néztem azt a hancurozó bandát. Én nyáron botot jártam, télen meg bot nélkül. Elmajmoltam másoktól. Azelőtt télen is, nyáron is szoktam botot vinni. De úgy is volt már, hogy se télen, se nyáron nem kellett pálca. Érdekes, hogy az ember mindenben olyan lesz, mint a többiek. Azon a lányon, aki ott ült a padon, fekete selyem-alj volt, valami vidéki hangulata volt, olyan új volt, mintha aznap vette volna fel először. A blúza meg fehér volt, olyan semmi fehér nyári

blúz volt, mintha csak ingujjban ült volna ott. A fején egy egészen lehetetlen szalmakalap volt, egy kis számárság szalmából, ragyogott mint a napsütött barna zszindely szokott ragyogni és egy kis csinált virág volt azon a kalapon körül, árvácska vagy mi, fakó és petyhüdt volt, a művirág is tud hervadni, úgy látszik, csak virulni nem tud. A kalapról egy kis fehér selyemszalag csüngött le, de már sárga volt és úgy össze volt kunkorodva s az egész szalag, meg az egész virágos kis kalap oly züllött volt, mintha megázott volna s kihajították volna s a szemé-
ten száradt volna meg. Félre volt a fején és úgy nézett a világba: nini, engem meg feltettek ide! felnyomtak erre a hajra, átszúrtak egy tűt rajtam, nahát itt vagyok. A könnyű blúzának az ujjai csak könyökig értek, könyöktől cérna-
keztyű volt a lány kezén, de csak az egyik kezén ment fel könyökig a keztyű szára, a másik kezén le volt a csuklóig esve. A lábai, barátom, vékonyak voltak, mint egy fiúnak a lábai, az egyik térdig látszott, mert mondom keresztbe tett lábbal ült ottan. Kurta kis félcipő volt rajta, az ember azt hinné, tényleg, hogy egy nagy késsel elcsapnak a lábfejből egy darabot, hogy az ilyen rövid cipőt fel lehessen venni. Páris jutott eszembe, hogy ott ezt a vékony lábat néztem. Fekete harisnyája volt, ami lehetett selyem is így messziről, lehetett fil d'Ecosse is, amilyennek párját nyolc hatosával adták a Kovács Victornál. Egy fekete retikül feküdt a padon a lány mellett, vagyis inkább csak egy nagyobbacska pénztárca fogóval. Az egész nő azon a padon olyan könnyű volt, olyan egy semmi, hogy az ember azt képzelte, hogy ha egy ventillátor ott mellette működésbe jön, úgy

elviszi a levegő onnan, mint egy összegyűrt papírszerviettet. És ott nevet, barátom, ott nevet magának, hogy úgy mondjam. Mint az élet! Mint a forrásvíz az erdőben folyik ugrálva lefelé s felkacag és felkacag. Mi közöm lehet nekem egy ilyen kis ligeti szeméthez, nem igaz? Hogy jön az emberhez egy ilyen kis, kis, nem is tudom minek mondjam. Azt hiszed azért állottam meg, hogy nézzem, vagy hogy ötet néztem? Dehogy, azt a játszó bandát néztem ott. Nem fáradtak el, pirosak voltak és a lányoknak összevissza volt a hajuk a fejükön, egynek a kontya a nyakába volt esve és ugrált a nyakára hátul és a lány folyton hátra babrált a kezével, de sohase bírta megigazítani, folyton szaladni kellett neki s mint egy örült, olyanokat visított. Tudod, hogy egy asszonynál voltam akkor érdekelve. Azért sétáltam ott aznap is, csak látni akartam, mikor hazamegy a nyári Gerbeauból.

Estefelé volt már, úgy hét után. Persze még egész világos volt, csak a Kereskedelmi Múzeum lett sárgább mint amilyen sárga, én nem tudom az alkonyattól valami izgatottságot kapnak a sárga falak és a vörös bádogtetőre is mintha virulás jött volna vagy mi. A zöld fák meg egyszerre úgy elkomolyodnak és mintha jobban látszanának a levelek a fákon ilyenkor, legalább is feltűnnek az embernek külön-külön a levelek. Olyankor a liget egy kicsit megcsendesedik, arról balról a vurstli vásárja, meg ott a Kereskedelmi Múzeum előtt a gyermekek zsinatja, meg annak a nagy szökőkútnak az erős locsogása, minden úgy halkulva jön elő, mintha hó esett volna a hangokra, vagy mintha szordinát tettek volna mindenre. Úgye? Ez a felhőktől lehet, eset-

leg. Kérlek, leültem arra a padra. Arra, amelyiken az a lány ült. Csak odamentem és leültem mellé. Lekönyököltem a két combomra és a két tenyereimmel nyomtam az arcomat és néztem ott a porba magam elé. Azt hihette, hogy gondolkozom valamin vagy pláne hogy búsulok ott neki. A bánat imponál jobban a nőknek vagy a gondolkozás? Vagy a közöny hat rájuk legjobban? Én különben nem akartam imponálni neki, egyáltalán nem törődtem vele, észreveszi-e, hogy odaültem a padra. A harisnyája egész átlátszó volt, átlátszott a fehér láb, közönséges cérna-harisnya volt, a legolcsóbb vacak ami kapható. Hintálta az egyik lábát a másikon. A szoknyája alatt egy kis fehér rész világított mindig elő, én nem tudom, téged is úgy izgat az ilyen fehérség a szoknya alatt? Engem egy pár pillanatig mindig úgy elkábít, akárkié, egy szobalányé is. A fehér alsója lehetett. Köhögött egyet. És megint köhögött épen úgy, mint az imént. Ehe, hn. Műköhej volt, olyan affektált. Elrúgtam egy pár kis kavicsot a lábam elől, mintha nem lett volna nekem mindegy, hogy azok a kavicsok ott vannak-e vagy távolabb egy húsz centivel. A fiakkerek jöttek már a Gerbeaudtól. Radics pianó játszott a kertben, mintha már elfáradt volna. Ügylátszott, az utolsó darabot adja le. Egy francia valcer volt: Ah, tu ne sauras jamais... Elment a Freistädter arany batárja, elment egy autó meg egy autótaxi meg egy autó, ami sem nem autó se nem taxi, mert az autóügynök autója volt és elmentek a köz- és magánfogatok. Elmentek a közös huszárfőhadnagyok és egyéb főhercegek, meg a vezérigazgatók és a többi grófok és a tőzsdeügynökök és más angolok és a közgazdasági szerkesztők

és más szellemi arisztokraták meg az orfeumi színészek és egyéb gentrygyerekek, az összes hím babák, azután az összes nőnemű gavallérok, te ismered őket, mindezeket a gentryasszonykákat, akiknek nincs uruk, meg a lipótiakat, akiknek két uruk is van és mind a kettő ott van a Gerbéaudban, az egyik is meg a másik is, csak egy pár heti távolság van köztük és a színésznőket, akiknek csak barát kéne, hogy otthagyják a színházat és a barátnőket, akiknek csak színház kéne, hogy tényleg kapjanak már egy barátot. És a nőket, akiknek színház és barát egyformán kéne meg a hastáncosnőket és egyéb Bécsből leereszkedett nehéz szőke-ségeket, akik feltörték a kalapskatulyát, amit a Kärntnerstrassén vittek a kárjukon, a modellt a saját fejükre tették és a skatulyát eldobták a Kärntnerstrassén. Utoljára két kezdő létművésznő jött ki a szép kerti kapun, konflisba ültek és elzörögtek a többi után. Spóroltak. Le lehettek csúszva.

Már nem játszott a pad előtt az a társaság. A csend meglepett és felnéztem. Mentek. Kanyarodtak kifelé egy úton a Stefánia felé, a lányok elől, a fiúk hátul. Egymás vállán volt a kezük és még hallottam, hogy egy Weiner-kuplét zümmögnek együtt, mintha amerikai fiúk lennének. A dadák nyomták a gyerekkocsikat előre és a bonnok és a cselédek húzták már magukkal a kis médiket és pubikat a diabolókkal és a nagy karikákkal. Az öreg negyvennyolcas gyepellenőr sétált a vastag bottal és kéksárga karszalagjával a virágágyak közt, még egy bokor alatt ült valami rongy ember, mint Anonymus, esetleg őneki is kell a reggeli lapokban szerepelni, mint öngyilkosnak a többi közt az elmúlt éjjelről.

A lánynak a feje felém volt fordítva. Észrevettem. Én is felé fordítottam a fejemet, arra ő elkapta az arcát. Egy kis grimaszt csinált, láttam. Sőt röhögni akart. Mi van itt nevetni való? A válla felugrott egy párszor, vinnyogott magában, mert dugdosta a nevetést. Rámragadt. Elkacagtam magam, kérdem:

— Mit nevet?

De szép volt az az ifjúság, mikor ott ültem a mellett a lány mellett. De szép volt az ifjúság. Milyen keserves volt, milyen stupid volt, milyen egy téboly volt, te, milyen rémes és milyen szép volt mégis. Csak nevet, barátom. Úgy nevetett, mint a gyerekek szoktak az osztályban az óra alatt, mikor úgy rájuk jön. Ilyen egy taknyos, gondoltam. A balkönyökömmel meglöktem egy kicsit a karját, jobbfelől ültem neki tudniillik.

— Mit nevetsz itt te?

Nem nézett rám.

— Hogy hogy ül itt — azt mondja. — Jó kis hangja volt, olyan új hangja volt, vagy milyen, meglepő. Mint egy csepp eső, ami az embernek az arcába esik.

— Hogy-hogy hogy hogy ülök itt? Hát hogy üljek? Hogy üljek itt neked?

Nevetett.

— Nem tetszik, hogy itt ülök?

— Hogy tegez itt! Hogy jön engem tegezni? — abbahagyta a nevetést, úgy szólt hozzám, hogy azért el volt fordulva közben.

— Te, valami van az orrodon — mondom neki. — Mutasd.

— Semmi köze — azt mondja. — Hogy mer engem tegezni.

— Köszönöm, jól. — Ez egy új találmány

volt akkor Pesten — ez a »köszönöm jól«. A leány úgy tett, mint akinek a méltóságán sérelem esett.

— Itt letegezi az embert, hō — azt mondja, mintha valami harmadikhoz beszélne.

— Nézz már ide, te.

— Azér se.

— Hány éves vagy?

— Elmultam.

Ez is olyan vicc volt.

— Nem nézel erre? Mondd meg hány éves vagy.

— Va-agy? Hát te hány vagy? — Úgy tetszett neki, hogy vissza mert tegezni, hogy kacagott egyet utána. Le kellett inteni.

— Ne szemtelenkedj.

— C! — így tett és idefordult, hogy végigmérjen, feldugta az alsó ajkát és lenézett a cipőmre. Egész kedves arca volt, szép fehér szín. Ragyogott az orrahegye. Kék szeme volt, fekete haja.

— Elég szép fiú vagy — mondom.

— Mér nem mondta ezt reggel, most már sötét van. — És megint elkapta a fejét. Ezeket a válaszformákat ismertem az éjfélutáni világból. Ez is tudja már a nyelvet?

— Mondd, kérlek, hol szolgálsz?

— Hallja, uram, ha egy pofont akar, csak szóljon, — azt mondja és a szemem közé nézett, de nem állta meg, hogy ne nevéssen és megint a másik oldalra csavarta a fejét.

— Szemtelen vagy. Feltűnően szemtelen vagy. Hogy hívnak?

— Nem szoktam utcán át bemutatkozni.

— Most nem vagy az utcán, most a ligetben vagy. Bemutatkozhatasz.

— Ne legyen olyan kíváncsi, hallja, hamar megöregszik.

— Nem mondod meg a neved?

— Mit érdekli magát?

Komoly képet csináltam, mint egy tanfelügyelő.

— Nos, hogy hínak?

— Kérdezze meg tőle.

— Te hülye — mondom és egy fricskát akartam adni neki. Felkapta az orrát, aztán összehúzta a száját szemét és egy gesztust csinált, mintha szavalni kezdene:

— Jó uram, nem találja, hogy ön túlságosan bizalmas?

— Eredj el innen, ha ilyen buta vagy.

— Eredj el — zéderanda! Saját padja ez talán itt a sligetbe?

Sligetbe! Ez is benne van a műveltségében.

— Hol veszed ezeket a jó dolgokat? Kitől hallottad mondani, hogy sliget.

— Az Operába járok, ott hallottam. Mit szól!

— Távozz, édesem, nem lehet veled beszélni — mondom és felfelé legyintettem egyet, mint egy herceg, mikor a szabóját kidobja. Tényleg untam ott vívni vele. Mit érdekelt egy ilyen nemtudommicsoda. Csak azért bolondoztam egy kicsit vele, mert untam magamat és hát kérlek, elég jó kis bőr volt. Kellemes volt ránézni, csak úgy, mint mondjuk egy narancsra, mikor egyáltalán nincs is gusztusom narancsra. És olyan rossz hangulatban voltam, mikor a Gerbeauból a kocsik elmentek. Úgy el voltam hervadva. Hova menjek?

— Hallja, dinsztelt úr, ne adja a bankot itten. Micsoda beszéd az hogy távozzak? A saját

lakásáról kilökhethet, akit akar. Engem innen ki nem lökhet. Zéderanda. Távozzon maga.

Elrántotta a derekát, felkapta a retiküljét vagy mijét és a térdére csapta. Kinyitotta, kivett egy kis tükröt, hátrahúzta a nyakát, én is láttam egy kicsit az arca fehérjét a tükörben. Meglöktem a karját. Kiesett a kezéből a tükör. Leesett a földre. Rózsaszín kaucsuk háta volt a kis tükörnek.

— Naa — azt mondja. — Finom egy modora van magának. Most vegye fel.

— Most mindjár, vagy még ráérek?

— Azonnal is ráér, édesem.

Nyögve hajoltam le.

— Öö, öreg csontjaim.

— Adja ide! — el akarta kapni.

Egy olyan bazári kis tükör volt. J betű volt rajta plajbásszal, csuszkáló írással.

— Mi ez itt?

— Kérem, adja vissza a tükröm.

— Előbb mondd meg, micsoda szám ez itt. Telefonszám? — Egy szám is volt a J alatt.

— Mi köze! — Ki akarta kapni a tükröt a kezemből. Odaütöttem a kezére. Csak éppen hogy csesztem. Megint odakap a tükörhöz. A körmére koppintottam a tükörrel. Elnevettem magam, őbelőle is kifutott. Teli volt a szája nevetéssel. Így ment egy kicsit, mintha csak játszani akarnánk. A tükör ragyogott közbe köztünk, a tükör is nevetett.

— Na, ne üssön hát! Adja ide már!

— Ki ez a jó, mondd meg.

— Senkise. Dedektiv maga?

— Dedektiv, igen. Micsoda jó ez itten? Jenő?

— Hogy kitalálta. Milyen egy esze van!

— Egy fiú?

— Neem, majd egy leány!

— Ez meg a Jenő száma. Telefonja is van Jenőnek?

— Mit érdekli az magát. Hallja, adja vissza a tükröt.

— Nesze — mondom. — Nyújtottam. El akarta venni, visszakaptam. Megint:

— Na. Nesze hát. — Nyúlt, elhúztam a kezem. Elrántotta magát, kopogtatott a sarkával a földön, hallgatott, mint aki haragba van. Megint kínáltam a tükröt:

— Na, komolyan. Ne, vedd el. Tessék.

Egy darabig nem reagált, egyszer végre hitt a komoly hangban, odanyúlt. Ráütöttem a keze-fejére. Grimaszt csinált.

— Nézze, ne játsszon itt velem.

Felvettem az erszényét, beletettem a tükröt. Egy puff, egy zsebkendő, egy kicsi parfümös tubus, egy korona, meg egy pár hatos, egy enyveshát és egy kulcs volt az erszényében.

— Mit nyulkál a ridikülömbe! — kikapta a kezemből.

— Mutasd azt a képet. Muti.

— Mit akar vele. Fogja. Nézze meg, milyen randa vagyok. — Ideadta az enyveshátat. Ő volt rajta meg egy fiú.

— Ez az a jé, ez itt melletted?

— Ez. Tetszem magának?

Megnéztem őket. A lány ebben az adjusztírunban volt a képen, ebben a kalapban, ebben a blúzban és ebben a selyemszoknyában, az erszénye a kisujjáról lógott lefelé, az egyik lábával lábujjhegyen állott, befelé nyomott térdel és a sarkát jól feltartva hátra, mint a divat-

lapokban állanak a modellek és mint a Dorottya-utcán ott Brachfeld mellett a kirakatban a bundában lefotografált művésznők állanak egy nagy lépcsőn, kicsit önmaguknak dülve, magosabbaknak tartva magukat és valami gögöt és merengést, valami idegent szimulálva, szinte letagadva azonosságukat, valamit a távolból affektálva, Place Vendôme-i illetőséget vagy nem tudom mit. De nézni ez a leány olyan őszintén nézett ezen a vacak kis képen, olyan kíváncsian s egy kicsit ijedten, te, olyan valami meglepett ünnepélyességgel, mint a csoportképen néznek az intézeti lányok vidéken, akiket az évváró ünnepélyen az udvarban fehérben és virágokban lefotografál a helybeli legelső fényirdász. J., vagy tegyük fel Jenő, ő egy vékony gyerek volt, keskeny karimájú Girardi volt a fejében hátra téve, hogy a választéka kilássék a kalap alól. Középen volt a haja kétfelé vasalva. Zsebkendő csüngött a szivarzsebéből és a gomblyukából neki is lánc ment a szivarzsebébe s szűk dupla gallérja volt és csinált csokor ugrott kétfelé a gallérnyílásból, Terézköruti chic, igen mély kivágású gigerli-mellénye volt és csíkos inge, felvasalt nadrágja és magassarkú félcipője s egy kis pálcát hajlított a földön maga mellett, olyan vékonyat, hogy elesett volna, ha rá akart volna támaszkodni.

Egy cigarettet is tartott az ujjai közt a pálcá felett. Jenő kieresztette a szemét és eszesen és elszántan próbált előre nézni. Jenő az arca után lehetett szivaros fiú a Jardin de Paris-ban, páholyhoz vezető boy a Royal Vióban vagy liftes a Hungáriában, vagy még jobb esetben színinövendék és a legjobb esetben kezdő mozi-színész és egyben ős turfbarát.

— Mit nézi annyit, adja már. Mit szól az arcberendezésemhez? Randa vagyok, nem?

— Csúnyább is lehetnél — mondtam neki, hogy egyszer gyöngéd is legyek.

— Ez egy olyan piszok kép. Adja, tegyem el. Nem szokok enyveshátat csináltatni. Ez a hólyag akarta, hogy álljak oda vele. De nem fogok rendelni. Tizenkettőt csinálnak két kroncsiér. Levelezőlapra csinálják rá az embert. Kell nekem? Azt hiszi, nekem kell levelezőlap evvel a hólyaggal? Még oda is megyek, igaz, megnézem a kirakatban, nem-e tettek ki vele. Majd még mutatom ott vele magam a kirakatba. Csipiszt.

— Micsoda fiú ez?

— Egy.

Ebből értsek.

— Kedves pofája van — mondom.

— C, egy undok. Maga már azt hiszi, van vele valami.

— Nincs vele semmi?

— Frászt.

— Szeret?

— Pesten lenni. — Ez is egy olyan vicc volt. Szeret... Pesten lenni? — kérdi egy lány a fiútól. Az után hogy: szeret, egy kis pauza jön, mintha azt kérdezné: Szeret? Vagy ha komolyan kérdik a nőt: szeret? — arra is rácsapja a nő: Pesten lenni. Hogy szeretek Pesten lenni. Én úgy értettem: szeret ő téged? Szerettem a szívhez nyúlni, akárkivel beszélek. Úgy izgatott mindenkinek a szíve, úgy érdekelt, ki kibe van belebukva és ki hogy szenved és ki milyen boldog. Mindenkinek, aki szembejött velem, a mellére néztem, a baloldalra, ahol a szív van. Vajjon mi megy ott végbe? Egyszer,

emlékszem, ültem a Kolegerszkiben és néztem a népet és a katonazene játszott és ott képzelődve, mintha minden kabáton és minden blúzon keresztül láttam volna egy nagy szívet, egy szív-alakú tüzelő lampiont.

— Nem szeret téged ?

— Össze vagyok veszve. Tegnap összevesztem.

— Jenővel ? Min vesztetek össze ?

Dühös lett.

— Hagyjon már. Mit kérdez !

— Nagyon unalmas vagy. Mér nem felelsz rendesen ?

— Mit feleljek itt magának ? Kicsoda maga ?

— Mér vesztél össze Jenővel ?

— Azt hiszi, énvelem olyan könnyen lehet.

— Nem értem. Énrám mondod ?

— Á. Az a hólyag. Mert leadtam magam sétálni vele, hát már mindjár akart.

— Mit akart mindjárt ?

— Nézze, édesem, ne faggasson, igen ?

— PSSZ. Te, mondd meg már a nevedet.

— Hagyjon békemet a nevemmel.

— Hát mást kérdezek.

— Na ?

— Hogy hívnak ?

Nevetett :

— Nagysád ! Úgy hínak nagysád ! Édes nagysád, kérem, legyen szivesss... — a kezével egy előkelő gesztust tett, mintha helyet mutatna egy nagysádnak.

— Te bolond. Mér nem mondod meg a nevedet.

— Nem értem, hogy lehet arra kíváncsi. Én nem értem, mit akarnak az embernek a nevétől.

— Én meg nem értem, mér ne mondanád

meg, hogy hínak. Egész bátran megmondhatod, úgylis elfelejtem.

— Hagyjon, mit . . . hagyjon — úgy mondta : chagyjon !

Elfelejtettem közbe mondani, hogy a lámpák meggyulladtak már a ligetben. De még elég világos volt. Még jártak is az utakon, kocsik is mentek a Stefánián, a Hermina-úton meg valami hangos népek vonultak folyton, füttyölve és előre-hátra kiabálva egymásnak. Kőművesek vagy kövezők voltak, hazafelé menet. A Gerbeaud mellett a fasorban két omnibuszkocsis léptetett el két nagy dagadt lovon. Az állatokon lógott és hintált a nehéz szerszám. Egy bokor alatt a fűvön egy szentjánosbogár gyulladt ki.

Megfogtam a lánynak a kezét.

— Mondd, mér vagy ilyen undok ?

— Hagyja a kezemet — azt mondja. — Engessen. Engessen.

— Húzd le ezt a keztyűt.

— Hát még mit nem.

— Húzd le a keztyűd, hadd nézzem meg a kezedet.

— Mit akar a kezemtől.

— Meg akarom nézni a kezedet.

— Így nem lássa ? Engesse már el.

— Húzd le már, mindig így kéreted magad ?

— Ne izéljen. Én már megyek. Hagyja a kezemet.

Megfogtam a másik kezemmel a karját, húzgáltam a keztyűjét lefelé.

— El fogja szakítani a keztyűmet. Én nem bánom, megfizeti.

Már lenn volt. Az ölébe dobtam. Tetszett, hogy hűvös a keze. Zongorára való nyúlánk ujjai voltak.

— Mit nézi, piszkos. Tudom hogy piszkos.

— A másik tisztább? Add azt, ha az tiszta.

A kisujján vékony aranygyűrű volt, csak annyi, mint mikor a cseresznye szárából kötnek gyűrűt. Egy kicsi hígzöld kő volt benne. Oroszországban szibirszkinek híják ezt a zöld követ.

— Hagyjon már, elmegyek. Engedjen elmenni.

— Manikűröztetni is szoktál?

— Ne nézze már. — Húzta a kezét, visszaengedte. — Tudom hogy csúnya.

A kikszt még rá volt ragadva a körmeire és a bőrvágás vékony aludt vérszín emlékei látszottak egy-két helyen a körmei fölött. Elnevette magát.

— Még csak kétszer lettem manikűrözve. Barátnőm csinálta meg a kezét nekem.

— Ki az a barátnőd?

— Kíváncsi? Az egy artistanő. Nem ismeri? A kaszinóban van.

Nekem tudni kellett, hogy a kaszinó, ahol az ő barátnője van, az nem a Nemzeti Kaszinó, se nem az Országos Kaszinó, se nem a Lipótvárosi Kaszinó, se nem a Józsefvárosi Kaszinó, hanem az egy édes kedves kaszinó, hol nincs se politika, se kötelező öngyilkosság huszonnégy óra múlva a kártyaadósság miatt, ott csak bál van örökösen, zene, dal, szerelem, szeszelés, víg élet, francia világ: Casino de Danse.

— A kaszinóban? Hogy híjják?

— Hédi.

— Hédi?

— Hédi. Ismeri?

— Nem egy vastag?

— Az, vastag? Sőt egy nagyon sikkes alak.

— Fekete haja van.

— Áh. Tiszta vörös. Azelőtt gesztenye haja volt, most hagyta vörösre festeni.

— Akkor nem tudom.

Hallgattam. Sőhajtanom kellett. Én itt egy Hédiről beszélek, aki vörösre hagyta festeni a haját és akit nem is ismerek, egy ilyen lánnyal, akinek még a nevét sem tudom. És a fejem és az egész napom és az egész mindenem teli van egy nővel, akit most ismertem meg és akiről csak hallgatni szoktam. Meghallotta, hogy sőhajtok. Erre is volt egy olyan vicces kérdése :

— Mondja, kegyed talán breteg ?

Nem is feleltem neki. Fogtam a kezét és néztem az aludtvér csípéseket a körmei sarkában.

— Mit sőhajtozik itten ?

— Ásítottam — mondom és imitáltam egy ásítást, hogy igazoljam magamat. — Kérlek, ilyen buta nő mellett — mondom — muszáj ásítani.

El volt fordulva, láttam, hogy elnéz. Ő is sőhajtott.

— Hát te mit ásítasz ?

— Hagyjon már — azt mondja — menni akarok.

Kedvetlen volt a hangja. Ki akarta szabadítani a kezét.

— Nem méggy még. Ül csak itt szépen. Mondd már, te mi vagy ? Otthon vagy még ?

— Naa, bizonyisten, engessen.

Odahajolt, hogy a kezét jobban el tudja rántani. A szalag a kalapjáról az arcomhoz ért. Megkivántam hirtelen azt a tiszta fehér arcot. Meg fogom ezt a lányt itt csókolni. Egy ilyen csóknak a szívemhez semmi köze. Ettől még

olyan boldogtalan lehetek, mint egy ház. Csak megcsókolom, aztán hadd menjen.

— Ijj, ne szorítsa a kezem. Ne tartson itt fel, tényleg micsoda eljárás ez, engessen menni.

— Te kígyó, még nem is ismerlek és már el akarsz hagyni?

— Jáj, az ujjam. Fáj, nem hallja? Mit gondol, majd itt ülök magával a sligetbe. Mi vagyok én?

— Én nem tudom, mi vagy. Hát mi a polgári állásod, áruld el már az istenért.

— Mit törődik avval. Az anyámnak a lánya vagyok.

— Te házilány vagy?

— Házi vagyok és kész. Úrinő vagyok, nahát. Jaj, nem engedi a kezeem!

Dobolt egy pár taktust a két sarkával a földön.

— Hadd csókoljalak meg.

— Hooogyne.

— Akkor elengedlek. Hajolj ide, megcsókollak.

— Sietek!

— No.

— A kezem, hallja, én...

— Hadd csókoljam meg a szádat.

— Inkább ne.

— Nem engeded a szádat megcsókolni?

— Chaagyjon.

— Hát akkor a fogadat. Hadd csókoljam meg a fogadat.

Végre visszajött a nevetése, nem tudom, eddig hol volt eltévedve.

— Fogja, itt van.

Úgy csinált, mintha kivett volna egy fogat a szájából és nyújtotta.

— Ham — bekaptam egy ujját. — Most mind a két keze nálam volt. — Adsz egy csókot? — mondtam, úgy, hogy az ajkaim nem értek egymáshoz, mint aki borostyánszipkát tart a fogai közt és beszél.

Kirántotta az ujját a számból és rázogatta, mintha megégette volna.

— Ni, hogy megharapta. Fene egye meg.

— Boorzasztó. Mutasd.

— Nézzen ide, itt a foga helye.

Hozzáhajoltam, az orrom elé dugta az ujját. Megkaptam a balkezemmel a derekát, elengedtem a kezét, a másik kezemmel a két orcáját fogtam be, mint egy nagy harapófogóval és odahúztam a fejét a kalapom alá. Szájoncsókoltam. Nem tudta a száját olyan hirtelen összeszorítani, csak a csók alatt éreztem, hogy nyávogva erőlködik, hogy a száját behúzza. Meleg levegő jött az orrából az arcomba. Meg volt csókolva. Elengedtem. Felugrott, elfordult. Visszafordult.

— Disznó.

Képzelheted, mennyire megsértődtem. A szám vizes volt a szájától. Szívélyesen néztem föl rá. A kalapom hátrament a fejemben, úgy hagytam. Megláttam a ligeti tó hídján a világos lámpákat egy sorba mosolyogni. A híd alatt a fényes fekete vízen két hatyú lassan úszott, mintha mindig megállanának. Eltűntek. A fák sötétzöldek lettek. A csillagok fenn voltak. Villamoscsengetés hallatszott és autópuffogtatás. Éreztem valamit, azt, hogy élek és ez jó volt. A lány a kalapját ráncigálta a két kezével.

— Itt a bugyellárisod — mondom. — Itt ne hagyd.

— Most már boldog? — mondta dühében.

Boldog. Ha ezt a szót hallottam, mindig a

szívembe ment a nyilallás és úgy lettem, mintha szédülnék, de nem a fejem szédül, hanem lejjebb, a lelkemben szédül minden, mint egy kiállítás, ami elkezd forogni s elhomályosodik. Boldog. Direkt mosolyogtam, úgy néztem a lány kalapját. Úgy vehette, hogy büszke vagyok vele szemben és mulatok rajta. Ha az a nő, az a komoly, az az asszony, akitől semmim sincs, csak egy zűrzavar a gondolatvilágomban, ha ő kérdezné tőlem egyszer, de nem így butaságból, hanem valami nagyon komolyan és úgy, mintha ünnepnap volna, egy kis szalonspiccel, ragyogva vagy sírva, nem tudom, úgy mélyről és messziről és mégis a legközelebről olyan hanggal, mint a zúgás a kagylókból, ha kérdezné tőlem: boldog?

A Gerbeaud felé néztem, sötét volt és hallgatott a vasrács, a fák álltak előtte, mint valami nagy szomorú bosnyákok és a pavillon tetejéről egy fekete tű mutatott az égre felfelé. Azon vettem magam észre, hogy az a lány ott előttem elkezd vihogni:

— Ni, hogy néz. Báá!

Igaz, ez is itt van. Már nem haragszik. Ebben a lányban annyi nevetés van, mint lé a barackban. Micsoda nő ez itt? Különben nem is érdekel.

— Adja a ridikülömet. Maga marad? Maga tán itt szok hálni?

— Nem haragszol már?

— Mitt haragudjak — mondta fölényesen és félrerántotta vállát. — Jön vagy marad?

Felálltam, odaadtam neki a kis tasakját.

— Én erre megyek — a Stefánia felé fordult. — Maga merre megy?

— Gyere, sétálj itt velem egy kicsit.

— Mit sétáljak, én nem szoktam itt este sétálni. Mi vagyok én?

Gondoltam, adok egy forintot neki, megérdemli.

— Kell két kroncsi?

— Két kroncsi! — kacagott egyet. — Nekem ne adjon.

— Nem kell pénz? Konflison mehetsz haza.

— Csak tegye el a pénzét, majd jól jön az magának. Nekem ne adjon pénzt, c, hallja!

— Hát négy kroncsit elveszel?

— Hagyjon engem a pénzével! Jön vagy nem? Én itt nem megyek tovább.

— Gyere már, csak az épületig meg vissza. Olyan szép most itt.

— Kikapok otthon.

— Még csak nyolc óra, mit akarsz.

Jött. Elmentünk az öngyilkos előtt. Még meg se moccant azóta, hogy odaült a padra. Ránk se nézett. Két másik padon ült már egy-egy áhítatos esti pár. Az egyik padon a férfi gázember volt, ahogy nevezik. Barna blúza, ki volt gombolva és az ingmelle is nyitva volt, mert nem volt benne gomb. Merengett a nő mellett és ép egy gázlámpát talált nézni merengésében és úgy bámulta, mintha a legnagyobb újság volna neki egy ilyen gázlámpa.

— Ott a Műszinkör, ni — mondta a lány.

— Ott voltam délután. Milyen egy hülyeséget adnak ott, kár a pénzér, én mondom magának. Annyit röhögtem.

Elnevette magát.

— Most mi jutott eszedbe? Valami darabra gondoltál?

— Olyan hülyeségek. Én nem értem, hogy lehet olyanokat előadni. Mondja, látta maga már Bokori Pistát fellépni?

— Még nem láttam drágám. Legközelebb megnézem.

— Itt lép fel a Műszinkörben. Mint jassz és huszár szok kijönni. Hogy mennyi rózsát kap ez a hólyag, mikor kigyön. Úgy tapsolnak, mintha legalább is egy Sziklai lépne fel, de még ki se nyitotta a pofáját, mindjár ahogy kigyön, egy olyan tapsolást csinálnak azok a tyúkok és ott szaladgálnak a viráglányok, a kosár virágokkal, mondja, maga jár a Műszinkörbe?

— Én, ritkán.

— Tudja, hogy ott direkt vásárolnak virágot a tyúkok. Húsz vas egy csokor rózsa és teli-hajigálják a színpadot, ahogy kezd hátulról gyönni az a majom és elkezdenek bőgni ottan: Bokorii, Bokoriii... Én nem mondom, szép az alakja és higgye meg, csakis az alakjára buk-nak, mert a hangja az olyan, mint a handlénak, aki reggel zokog az udvaron minálunk.

— Neked nem tetszett Bokori?

— Frászt.

— Melyik színészre bukol?

— Én nem bukok színészekre. Hallja, olyan hülye nőnek néz engem? Bokori Pistáért milyen betegek azok a tyúkok, nahát!

Megint hihh, kiszaladt a jókedve.

— Mondd, egész nap így nevelsz?

— Én? Talán sírjak? Mit sírjak, nem igaz? Én úgyis csak meg fogom ölni magam.

— Mit csinálsz, te?

— Semmit. Én úgyis öngyilkos leszek. Csekélység.

— Micsoda hülyeségeket adsz itt elő!

— Azt hiszi nem? Azt hiszi nem is merek öngyilkos lenni? Azt hiszi?

Igy mondta: asziszí? S hencegősen a szemembe nézett. Néztem, mi van ennek a szemében. Két pici kerek kék eget láttam csak és egy-egy csillagot benne.

— Te marha nő, te. Hány éves vagy?

— Én, tizenhat. Most agusztusban leszek.

— Hát hogy beszélhetsz ilyen hülyeségeket, hogy öngyilkos leszel.

— Mért ne. Mit éljek én?

Semmi lehangoltság nem volt sem a szavában, se az arcán. Olyan volt, hogy mingyár a másik pillanatban nevetni fog. S nem nevetett. Nézett, őszintén, könnyen és elszántan nézett rám. Mintha összebeszélt volna valami túlvilági víg társasággal, mintha már mindenén túl volna ő, ami itt található, mintha elvégezte volna a világegyetemet, mintha a jégsarkok ismeretlensége s a bolygók programja és a tengerfenék és a villamosság és a művészet minden produkciója és a népek minden álma s minden élvezet és minden csalódás a világon, az egész élet mind a kisujjában volna és mintha bepakkolt volna s ő mehetne már innen nyugodtan. Hogy tud ilyet kitalálni egy ilyen városi fű, egy ilyen vad kis konty, hogy jön az elő, hogy még alig szipákol itten a levegőből valaki, már kinyitja a száját halált mondani. Ez úgy meglepett, ez a buta fordulat, a bolond locsogás után ami jött belőle s csak mert egy ilyen nőt nem vehettem komolyan, hogy leadjam magam vele társalogni egy ilyen nagy dologról, mint az élet meg a halál, hát csak azért tettem magam, mintha viccnek venném a dolgot.

Én piszkáltam a pálcámmal a földön és leütöttem egy pár levelet a bokrok alján, pedig eszembe se volt a leveleknek ártani s ő már

danolt ott mellettem, mintha nem is ő lenne, aki az imént azt mondta: megölöm magam. Danolt szórakozottan, hogy:

Éé-és ennél a táncnál,
Hajlik a nő mint a nádszál,
Tárallá, lálallá, lálláhá...

Emlékszel erre a barna valcerra? C'est la valse brune... meg a többi valcerra, amelyik jött Pestre, kék valse-ok és szőke és fekete és vörös és sárga valse-ok Párisból és dzsiggelni való hadari dalok és mindenféle bolondos zenék Londonból meg Newyorkból és egymásután végigszaladgálták a színházakat, a kabarét, az orfeumot, a kávéházi cigánybandát meg a bodegákat és a borozót hajnalban és a verklibe másztak és ott ugráltak még egy darabig és egyik a másik után elhallgattak egyszer és elvesztek a város muzsikájából örökre.

Rátettem a tenyerem a lánynak a vállára. Meleg volt a blúz alatt a bőre. Az influenza jutott eszembe, olyan melegsége volt a bőrének. A sárga múzeum hallgatott ott előttünk, a nagy ablakokban kékes világosságot csinált a hold, mert a túlsó oldalon is ilyen nagy ablakok voltak ezekkel az ablakokkal szemben.

— Ni, lila ákác — azt mondja. — Jaj szakítson nekem.

— Hol van?

— Ott a falon. Nem látja? Ott ni.

Tényleg láttam valami lilás virágot nagy levelek között. Oda volt a falhoz ez a fa vagy futóka vagy micsoda simulva. Én azt hiszem, nem is tudtam, hogy lila ákác is van. Amennyit én ákácokkal foglalkoztam itt Pesten az iskolában, meg

a kávéházban. Ezt csak úgy felhozom, mert egy kicsit bántott, hogy ez a lány jobban ismeri a virágokat, mint én.

— Minek az neked?

— Szeretem a lila ákácot. Kedvenc virágom.

Odamentem a falhoz, lábujjhegyre állottam, téptem neki lila ákácot.

Megszagolta. Az orrom alá adta:

— Szagolja csak.

Odaszagoltam.

— Gratulálok — mondom. — Volt valami szaga, nem nagyon figyeltem rá.

— Tudja, hogy én imádom a virágokat? Szavamra, imádom!

Jó. Csak nem fogok ővele virágokról beszélgetni. Pedig az olyan szép lehet, este járni egy kertben nővel és a virágokról beszélni ketten, egy nővel. Ezt itt mellettem örülten lenéztem. De azért megint a vállára tettem a karomat, úgy mint egy boát. Hagyta és aztán a hátát lesimítottam egyszer-kétszer. Odahajoltam az arcához. Csak úgy kívántam egy csókot megint, mint ahogy az ember be akar kapni egy szem szőlőt, amelyik a tányérján marad. Félrehúzta a fejét.

— Mit akar?

— Nem adsz egy csókot?

— Szépen!

— Látod, én adtam neked — mondom.

— Mintha én olyan nagyon kértem volna.

— Ha nem tetszik, add vissza.

— Jó, majd újévkor, csak ne hagyja elfelejtteni.

Nem volt ott közel senki. Magamhoz kaptam, szorítottam a karommal a derekát. Épen összeillettünk.

— Nem csókolsz meg?

— Eresszen, már megint kezdi. Ne nyomjon úgy. Tyhjaj!

— Csókolj meg!

— Nahát szemtelenség — és húzta hátra a derekát és elhúzta a száját erőlködésében és így is olyan volt, mintha nevetne. A hold az arcát egész világosra festette ki. Szép tiszta piros szája volt. A nyakát is odahúztam a másik karommal.

— Csókolj meg!

— Mm.

Behúnyta a szemét. A szája be volt csukva. Szájoncsókoltam.

— Ááh, hogy nyálaz!

Félre tudta rántani a fejét. De nem szabadult.

— Csókolj vissza.

— Fúj, utálat — fuldoklott és a száját nagynehezen meg tudta törölni a karján.

— Csókolj vissza szépen.

— Hagyjon már — azzal odaütötte a fejét és megcsókolt. Mint egy madár. Csak épen az arcomhoz kapott a csőrével. — Na, engessen!

— Nem úgy. A számat.

— Kizárt dolog. Ne szorítson már.

— Mért nem csókolod meg a számat?

— Csak.

Farkasszemet néztünk közben és folyton éreztem az államon a lehelletét. És úgy együtt állottunk, mintha kötéllal lettünk volna összekötve és folyton csuszkált a cipőnk a földön, mert ő mindig menni akart, én meg nem engedtem. Észrevettem, hogy kétfejű árnyék van a földön mellettünk és hajlong, ahogy mi mozdulunk, mindig. Hű, barátom, ha akkor ott jön a vezér és látja, hogy az Előkelő Bank egy re-

ményteljes ifjú tisztviselője ott tántorog evvel a kis ligeti nővel!

— Te buta, mért nem akarod a szám megcsókolni?

— Én csakis akit szeretek, annak csókolom meg a száját.

Elengedtem. Már nem is akartam. A csók már egy savanyú dolog volt, az se, egy ízetlen semmi. Úgy szégyeltem magam. Magam előtt, nem ő előtte. Éreztem, hogy a homlokom meleg. Biztos elpirultam. Hallani lehetett a cigányt a Wampeticsből.

A lány a karomra legyintett a virággal, azt mondta:

— Pá magának!

És elszaladt.

Úgy éreztem ott magam, mintha hirtelen ősz támadt volna s hideg és sár lenne. Alig vettem észre, hogy a lány otthagzott. Aztán utána-szóltam:

— Várj, hová mégy? Te.

A lány ugrott egyet futtában, visszafordult, de csak egy pillanatra, intett avval a virággal, mint egy zsebkendővel és idekiáltott:

— Viszlát!

És megint hallottam, hogy nevet és szaladt és kifordult a Stefániára.

*

Mondd, voltál már szerelmes? Ha engem kérdezel, én nem tudok neked igazán felelni. Én azt hittem akkor, szeretek egy nőt. Egy privátot. Egy úriasszonyt, amelyet mindig képzeltem. Most úgy látom, hogy csak akartam szeretni. Én még most se tudom, mi az a szerelem. Már sírtam nőért, nő után, nő miatt. Sírtam az összes

nők miatt, mikor nekem egy se volt. Sokszor azt hiszem, ez a szerelem, ez, mikor nincsen szerelem és az ember szíve egy barlang, amely teli van tűzzel és köddel. De akkor, mondom, azt hittem, végre szerelmes vagyok. Forszíroztam magamban, hogy szenvedjek a nőért. Speciel ezért a nőért. Nevetsz. Jól van. Tudom, hogy te nem tisztelted ezt a nőt. Ma már én is tisztában vagyok vele. Igaz, mondtad, mikor rajongtam előtted, akkor, annak idején, hogy ne düljek be neki, hogy csak annyit udvaroljak neki, mint egy jegyszedő-lánynak a moziban, még annyit se, elég lesz ha megmondom neki rögtön, mit akarok. De én nem azt akartam. Nem azt.

Arra csak úgy gondoltam, hogy mondjam neked? Bizony isten szégyelltem magam, mikor eszembe jutott, hogy a végén az a vágyam. Hidd el, zavart annak a képzelete. Azt mondtam magamban: én, én szerelmes vagyok, én szeretek. Az, aki phisice élvezni fogja azt a nőt, az egy állat. Az az állat is én vagyok, de az, amit én, az ember érzek, az nemcsak ez, sőt majdnem ennek az ellenkezője. Én a szívét, a szemét, a kezefejét, a hangját, a frizuráját, a nevét, a fogai világítását, a ruhája színét, a cipője formáját, a márkáját, a parfümjét, az életét szeretem. És azt, amit egy nőtől akarok, miután férfi vagyok, azt különben is úgy vettem, hogy az neki százszor édesebb mint nekem, mindig könnyek és ájulások közt lesz boldog velem. Láz és reszketés lesz mindig és csupa égő sikoly, amit eltapos az ajkaival a párnákban és nem hallik a tapétákon túl. Én azt a szót, hogy vágy, nagy betűkkel olvastam a versekben a Hétben és éreztem, hogy az én vágyam is nagy vével van bennem és hogy alapjában véve nekem is

költőnek kellene lenni, mert olyan szentnek érzek mindent és olyan szépen tudok elképzelni mindent, amit szeretnék és mert úgy veszek mindent, ami az én ifjúságom, mintha husvét reggel felöltözünk, mikor a bank be van zárva. Tudod, hogy mikor egy délben azt mondtad nekem, hogy észrevetted, hogy az után a nő után mászok és én arra röhögtem, akkor hogy szenvedtem magamban! Hazamentem és lefeküdtem a díványra és azt hittem elbögöm magam, oly csúnyán éreztem magamat. Mért kell nekem Pesten élni? Miért kell az emberek között lenni, akik állandóan látnak és akiknek hecc az, hogy én beleszeretek egy nőbe és akik azt mondják: mászik utána, mikor én szédülve járok egy Éva mögött, akinél a boldogságomat keresem, hátha őnála van deponálva. Ha ilyenkor el lehetne tűnni ebből a városból egy idegen városba, ahol senki nem ismeri se őtet, se engem nem ismer senki. Vagy ha Pest szétszaladna olyankor, mikor az utcán meglátom őtet, gondoltam, ha az utcák elúsznának és a bankok hirtelen messzire ugranának tőlem és eltűnnének összes ismerőseim és a lakosság, az egészet úgy ahogy van elfujná a szél valahová és egy erdő támadna körülöttnk és a madarak fütyölnének a fákon, úgy menne előttem ez a nő és én úgy érném utól és egy vadrózsát tépnék és azzal elébe térdepelnék és úgy néznék fel rá és mondanám: asszonyom!

Először úgy voltam en deux vele, hogy a Váci-utcán, a hölgyfodrástól jött ki, én meg épen szembe mentem vele. Muszáj volt neki rámjönni. Majdnem szaladtam a járdán elébe s úgy tettem, mintha nem is látnám. Csak az utolsó pillanatban kaptam fel a fejem és lerántottam a kalapom és hirtelen megálltam, mintha attól

félnék, hogy belémütközik. Muszáj volt, hogy megálljon velem egy kicsit. Addig csak úgy köszöngettem neki, ő mindig mosolygott, mikor visszaköszönt, ahogy szoktak mindenkire mosolyogni addig a pár másodpercig, míg fogadják a köszönést, de aztán sietett tovább és én azt se tudhattam, hogy egyáltalában emlékszik-e hogy bemutatattak egyszer neki és nem az van-e a fejében, míg visszamosolyog: ki lehet ez az alak?

Kivitt a Dunára. Szép őszi nap volt. Te is úgy szereted ilyenkor a korzót délben? Nincs az a nagy tömeg, ami májusban szokott lenni, ami szinte zabálja a szájával a napfényt és eszi egymást a szemével, mint egy éles penecillussal. Ez nem az én esetem. Ez a fruskák szezonja. Ősszel jobb népek vannak a korzón, több illúzióm van hozzájuk. Azt képzelem, ők is mind olyan szerelmesek a sárga levelekbe és emlékeken csodálkoznak és bánat jár a lelkében mindenkinek és úgy érzik a szeptember végének és a Dunapartnak a drága hangulatát, akár csak én. Az ember jobban érzi az életet ősszel, nem? A nők, azok szebbek ilyenkor, nekem legalább úgy tetszik. Nincs már rajtuk az a szemtelen fehér ruha, nem látszik át a lábuk szára a szoknyán, nem lehet azt a sötét hónaljukat észrevenni és nincs az a rémes izzólap ott a hónuk alatt és nem látni rajtuk azokat a kék meg rózsaszín csecsemőmasnikat az ingükön a blúzuk alatt. Én nem birom ilyenkor komolyan venni a nőket. Csak testet és fehéreneműt látok bennük. Az őszi kosztümöket imádom.

A nőn egy kicsi fekete bársony francia kalap volt, a haja oldalt fel volt lapítva, olyan volt, mintha hozzá lenne ragasztva a fejéhez. Az ak-

kor jött divatba. Szürke kosztümje volt, síma szoknyája és olyan kabátkája, mint a zsakett, gazdag fehér zsabóval és francia félcipője, fekete. Úgy éreztem magam mellette, mintha Párisban lennék egy parisienne-nel. Mit beszélünk? Tudomisen. Semmit. Örültem dolgoztam, hogy mulattassam. Feltálaltam neki mint egy pincér, amit tudtam, színházról, válásokról, szerelmekről. Barátom, most ha úgy visszaemlékszem, azt hiszem oda se hallgatott. Folyton elnevette magát, túlhangosan, olyankor is, amikor nem volt semmi értelme hogy nevéssen és közben állandóan nézett jobbra-balra, hogy köszönjenek neki az ismerősök. Mintha csak azért menne ott végig, hogy inkasszálja a köszönéseket. A fátyola alatt folyton megnyalta a száját. Ismered mikor a nők hirtelen körülnyalják a szájukat? és a szájuknak a két szögletébe is odakapnak a nyelvükkel, mint a kutyák. Ez olyan kiábrándító. Elkaptam ilyenkor a szememet, ne lássam. Neki is vannak ilyen szokásai? De viszont úgy ragyogott a szája a napon, olyan szép piros volt. Remek volt az a száj, barátom. Mikor fogom én ezt a száját megcsókolni? Úgy feljött és olyan nagyot vert a szívem! Egy függöny mögött majd, vagy fák közt este, ha társasággal sétálunk és hátramaradunk egy percre. Vagy egy fiakkerben lehúzott függönyök közt, egy mellékutcán. Mit mondok neki majd, mikor megcsókoltam? Van egy olyan szép szó, amit egy csók után érdemes mondani? Azt mondom majd: szeretlek. Mielőtt megcsókolom is azt mondom majd: szeretlek. Azt hiszem, ennél fényesebbet nem lehet mondani. És nem is szabad egyebet mondani, hogy az ember meg ne bukjon. Izgatott voltam és büszke voltam, mert ott megyek mellette.

Úgy éreztem, hogy a napon legjobban mi vagyunk megvilágítva s minket néz mindenki. Nem tudtam mi szebb, egy rengetegben eltitkolva kettesben, vagy így az egész világ előtt elvonulni. Vagy hatszor végigment velem a Petőfi-szoborig és onnan vissza a Deliig. Azután lekísértem a Gizellára, a földalattihoz. Mikor elváltunk, lehajoltam, megcsókoltam a keztyűjét. Tolta fel az orrom alá a kezét, ahelyett hogy egy kicsit lefelé húzta volna. Én úgy vettem, hogy mutatni akarja, hogy szimpatizál velem. Visszamentem a korzóra. Leültem egy székre, elnyújtottam a két lábam, hátrattettem a fejem és behúnytam a szemem és a nőt néztem, magam előtt a sötétben. A nap sütött az arcomra. Olyan bizalmas ez az őszi napsütés. Olyan jó volt, mintha direkt a szívemre jönne a nap. Egész elfelejtkeztem a vendéglőről. A nő állott és járt előttem, én balról mellette a pálcámmal előrenyulókálva a flaszteren és egy-egy pillanatra eltűnt ez a kép és rózsaszín fodrok voltak a szemem előtt. A napsütéstől. És a fülem csengeni kezdett véletlenül. Oly furcsa volt, csak ezt az egy fájó hangot hallottam ott. De édes volt. Boldogság, mondtam magamban. Nem vettem észre, hogy Buchwaldné odajött és letépte a jegyet.

— Fiatal úr. Fiatal úr, tessék már jegyet váltani. Meddig álljak itten?

Kinyitottam a szemem, a barna jegyet néztem, meg a Buchwaldné bőrtáskáját. Benyúltam a nadrágzsebbe és azt mondtam neki meregve:

— Szakaszt.

*

Várjál kérlek. Szeretném neked nagyjából leadni az én históriámat evvel az Illetőnével,

pedig nem szívesen foglalkozom a nőnek az emlékével. Még teelőttem is olyan nehéz nekem beszélni róla. Látod, ő nem is tudja, hogy nekem valami történetem van övele. Neki csak egy kalandja van énvelem az életben és azt is, lehet, elfelejtette. De nekem mégis egy hosszú históriám van övele, olyan, mintha vízírással volna leírva előttem, attól a perctől fogva, mikor a Vígben egy felvonásközben zene mellett úgy megtetszett nekem egy páholyban, egész addig a percig, míg kitettem a szűrit a szívemből. Hát kérlek, az egy szezonvégi előadás volt, mikor ott a földszinten állva a gukkeremmel beszíttam az arcát. Frédi ismerte a nőt, odajön, azt mondja: mit bámulod úgy, bemutatlak, ha akarod. Akkor nyáron bemutatott neki egy délután kinn a Gerbeaudnál. Akkor a nőt mindig avval a közhülyével lehetett látni, Bertókkal, a Tanügyiből, de hát kérlek, én abszolúte nem gyanakodtam. Csak nem fogja magát egy ilyen Frimmdiadalával szerettetni. Az összes minisztériumok nem tudnak ilyen hülyét produkálni, mint Bertók a Tanügyiből. Egyszerűen leintettem magam, ha eszembe mert jutni, hogy ennek a léniának, ennek a Bertóknak, ennek a hülyének sánszai lehetnek a nőnél. Akkor ősszel végre sétáltam egy délben a korzón a nővel. Ezeken a szép őszi napokon még ikszszer csatlakoztam hozzá a korzón. A nő minden délben kinn volt. Kezdtem háromnegyedkor meglépni a bankból, mert ha egy óra után mentem ki a korzóra s ha nem fogtam el rögtön a nőt, akkor el is passzoltam, mert a nő negyed-félkettőre már haza szokott menni. Amellett kérlek, az a nyavalyás Gergely bemondott az osztályfőnöknél, amért egy óra előtt kivontam magamat a forgalomból. Az osztály-

főnök behivatott és azt mondta, hogy demoralizálom a levelezési osztályt, hogy melegen ajánlja, hogy gondoljam meg a következményeket satöbbi, kérlek, ilyen undok dolgok, mikor a boldogságra készülök! De gondoltam, ez már szenvedés a nőért. Örült kedvem volt elveszteni az állásomat egy szép napjáért az életemnek! Különben Gergely urat beszüntettem és ha ott is maradtam néha egy óráig, azt csak azért tettem, hogy direkt elkésssem a nőt a korzón kószolni, hogy fáj-e, hogy nem láttam és olyankor kijelentettem, hogy Gergely is hallja, hogy csak lustaságból vagyok még itt, elvben már félegykor távoztam, akinek tetszik, mehet rólam információkat adni.

A közhülye majdnem mindig ott volt a nővel a korzón és még egypáran, akik újabban ott lábalnak a nő mellett, az az összenőtt szemöldökű Pánczél, a Betonépítési főtitkára — ismered? — tudod hogy annak a monoklija körül van gummiarabikumozva, különben nem áll meg a szeme alatt? Szenzációs, szenzációs! Az zsenge ifjú korában valamelyik sötét könyvatosnál dolgozott és még mindig üvölti mindenre, hogy szenzációs! Meg Pereczky az a tehetségtelen piktor, aki a Biedermeier-korba svindlizi magát a kabátjával meg a nyakkendőivel, azután meg az a vad fekete huszárkapitány, akit biztos láttál már, aki messziről úgy hat, mintha szédületesen mulattatná a nőt, pedig alapjában véve egy szót se mond soha, csak nagyokat kacag minden ok nélkül és folyton kurjant: ej ha! Meg az a nagy bohóc, az a Sréth, aki odajön délben a városházáról a korzóra fehér gamásniban, mint egy gróf és az az élete, hogy minden szezonban lehódítja a legkönnyebb nőt a korzóról és úgy szerepel, mint a legnagyobb asszonytipró. Oly ideges vol-

tam ott velük, kérlek, különösen ez tett idegessé, ez a Sréth. Hogy jön ő ehhez a nőhöz? Csak tudja talán a nő, hogy ki ez a Sréth, csak tisztában van vele, hogy ennek micsoda kritikán aluli asszonykákkal szokott dolga lenni? És folyton lefotografálta ott barátom. Folyton kapta ki azt a kodakot a hóna alól és ültette a padra a nőt és mosolyogtatta és figyeltette bele a lencsébe, mintha az a saját csábító szeme volna s már szavalt ott, hogy milyen nagyszerű lesz a felvétel, **najjszerű**, becsületszentségemre mondom nassáoasszoom ilyen felvételt még nem kapott. És hozta neki harmadnap azt a kis tucat amatőrképet ragyogva, mint egy zseni: csodás, gyönyörű, nassáoasszoom, becsületszentségemre nézzen ide! Oly kínos volt nekem tudni, hogy ez az üres alak a tárcájában tarthatja a nő fényképeit, hogy otthon kidolgozza az ilyen felvételeket, előhíja, fürdeti, retusálja, foglalkozik otthon a nő képeivel, én nem tudom, úgy bántott ez, mintha magával az élő nővel intézkedne.

Egypárszor azért olyan szerencsém volt, hogy nem járt senki mellette, mikor kimentem. Ilyenkor ahogy örültem, úgy meg is voltam ijedve, hogy most el kell kezdeni vele valami igazit diskurálni. Mit? Ha mint egy diák, úgy bele lettem volna ájulva, én ~~avval~~ kezdtem volna: asszonyom, mondok valamit: imádom. De hát még nem éreztem azt, hogy szerelmes vagyok bele. Még csak kezdtem menni a szívem felé, mintha egy alléban elindultam volna és az allée végében ott állana egy berózsázott filagória s odabenn lenne a sötétben a szerelem. Vagy mintha mennék egy idegen városban az utcán este az opera felé, ahol még sohase voltam és előre képzelném az operát belülről egy csodaszép publikummal és a heves és

illatos levegővel és köröskörül a bíbort és aranyat és a tűzszínbén elalvó csillárokat és a sűrű meleg zenét, amit nem látni és az édes jajongást, örjögést, ami ott zokog egy olyan színpadon, mint az álom, olaszul vagy spanyolul, nem tudom, milyen drága forró nyelven. A nő megállott, mikor így meglátott elébe menni s olyan arca volt, mintha örülne nekem és adta a kezét :

— Maga az ? Na mi ujság ?

— Jó napot — mondom. — Hogy van ?

— Szoszo szo. Mi ujság ?

Én hogyha valakit kérdeztem : hogy van ? — én titokba mindig valami érdekeset vártam hirtelen, nem érdekeset, hanem érdekesebbet annál, ami érdekes szokott lenni ; a szívem ütött egy meleget és úgy drukkoltam, jaj ez most a mellemre esik és átölel és elkezd zokogni. Vagy megkapja két kezével a kezemet és behúnyja a szemét és mosolyog és valami szépet kezd beszélni, mintha álmában beszélne, vagy valami rémeset, mintha megörült volna. Hogy van ? — hiszen ez hallatlan, hogy ezt kérdi valakitől az ember. Mindig el voltam készülve, hogy az illetőben felrobban az élete s úgy kezd : óh te, nem birom már ezt a forradást a nyakamon viselni, összerogyok, segíts ! Vagy hogy : juhujjhh, úgy irtózom a haláltól, egész nap az van eszemben ma, nem tudom mért, te gyilkos felelj, mért kell meghalni nekem ! Vagy : hagyjon, hagyjon, ne molesztáljon, én azt a szőke lányt ott ni azt csábítom jelenleg, olyan vagyok mint a szirup és mint a tűz a kazánban és vak vagyok és a karom egy todtsléger, menjen mert leütöm ! Vagy : savanyút, savanyút, savanyú uborkát, oly nehéz a hasam, nem látja milyen lassan megyek, honnan jönnek ezek a szeplők ilyenkor,

én úgy csodálkozom, ni mindenütt ég van, a szemem mindjárt kicsüng mind a kettő! Vagy: császármorzsa volt a tészta, most a nyelvemet forgatom és harapdállok és cuppangatok idebenn a számban, nekem ez a legjobb a világon és ha kitapogatok még egy mazsolát a lyukas fogamból, ezt nem adom a te jövődért. Vagy: nekem az édesapám öngyilkos volt és énnekem az a képzetem, hogy én is úgy fogom végezni, az egész családunk terhelt, én ezt nem értem.

Ne neved ki. Vagy neved ki, hisz komikus, hogy az ember így kipakolja a naivitásait. Én még most is olyan felelősséget vagy mit szoktam érezni, ha csak úgy alig ránézve valakire kérdezem: hogy van? Szóval a nő mindig azt mondta: Szszo szo. Vagy azt mondta: nna. Vetted észre, hogy sokan el szoktak nézni, mikor felelnek az embernek: köszönöm, csak, csak, középfinoman, lehetne rajtam segíteni. Már most mondd, mit feleljek annak a nőnek, akivel elkezdem a nagy dolgot, mikor úgy lezser, félig másfelé gondolva kérdi, mert a nyelvre ugrik neki magától:

— Mi ujság?

Hát mi ujság? Mit tudom én, mi ujság? Mit akar hallani tőlem? Hogy micsoda megterhelési blankettákat adtam ki gépírni Hedvig kisasszonynak? Vagy hogy mit olvastam az Uj Hirekben, amelyiket a Vigadónál leengedtem a kezemből a flaszterre? Érdekes az, hogy mit szónokolt Tisza? Érdekli ötet Tisza? Vagy hogy a Rózsa utcában egy snellzider felborult és egy háztartásbeli nő összeégette magát, azt az ujságot meséljem neki? Vagy hogy milyen jó dolgot hallottam tegnap megint a Rémesék családi életéből? Kell nekem ujság és miujság? Van egyéb ujság énnekem, mint hogy az első úrinő megérkezett az

életembe, itt van ni, itt lép mellettem, ilyen közel, a jobbkarom, amelyik az oldala mellett lógázik, horzsolódik az ő balkarjához, egyszer véletlenül és egyszer készakarva s olyan édes melegedés jön ettől a szívemre. És a ruhája szövetén át legfeljebb egy félcentire a bőre van, az a síma, fűtött fehér selyem bőr vagy milyen, krém vagy rózsaszín, te, hirtelen csak a keblét képzeltem el, hogy a mellemmel egy magasságban ott mellettem kifeszül a levegőbe mint a szobrokon, de inog, valami hallatlan diszkrétén és gyönyörűen, attól hogy a nő lép és lép és az egész aktját végig nem is birtam elképzelni mellettem, egy fehér elvakulás volt a szememben, lázító és utána kis felhőbolyhok fűtöttek össze a szememben, olyan volt ez nekem, mint a napba nézni.

Haah, felnyitottam a szám és a szabad levegőből akartam a szerelmet mellre színi, talán itt van a szerelem ebben a kimondhatatlan őszi levegőben.

— Mi ujság? — kezdi a nő — mit csinálnak a nők?

— A nők? — mondom. — Mit csinálnak? Többek közt nem érdekelnek engem.

— Magát a nők nem érdeklik? — Hallja! — Nevetett.

— Nem, engem mindig csak egy nő érdekel.

— Ezidőszerint például ki érdekli?

Alig tudtam kinyögni:

— Valaki. Egy asszony.

— Szép?

— Örület! — mondom.

— Na és?

Nem akartam érteni.

— Na és mi van vele?

— Semmi. Sejtelve sincs róla, hogy nekem mennyire tetszik.

— Mért nem szól neki.

Megállott a szám. Rémes milyen zavarba jöttem. Észrevettem, hogy az ujjam közül leejtettem a cigarettát. Lenéztem és mintha fel akartam volna venni, de persze nem vettem fel. Most megmondjam neki, hogy ő az a nő? S mit mondanék utána? Itt mindjárt tönkretegyem magamat? Olyan izgalom jött rám, ami százszor rosszabb volt, mint amilyen jó volt. Abban a pillanatban nem birtam volna a szemébe nézni. Épen köszönni kellett valakinek és ez jól jött. Valami mást kezdhettem:

— Mondja, szimpatikus ez a Bertók magának?

— Rém hercig pofa — azt mondja.

— Én nem tudok vele mit beszélni.

— Ő egy hercig!

— Nem unalmas az, mikor olyan sokáig ott ül az asztalánál délután?

A nő makacs volt, mint egy vádlott:

— Ő egy hercig!

Oly elszántan mondta! Mi az, hogy egy hercig? Egy herceg, az igen! Hercig? És mit tud még? Nem szégyel egy ilyen felnőtt ember hercignek lenni? A nő, kérlek, előadta, hogy tavaly a Tátrában ismerkedtek meg, mindig ez a hercig Bertók vezette a bobot, ha láttam volna, milyen hercig volt azon a bobon és milyen jól állott neki az a fehér dresz! Senki nem tudott úgy kinézni a Tátrában! Sréthről meg azt mondta, hogy az fess. Mikor az ilyen szavakat hallottam tőle, hogy hercig és fess, undorodni kezdtem ezektől az uraktól, akik csak hercigek és fessek és oly fölöslegesnek kezdtem érezni, hogy ők a világon vannak, pedig mit vétettek ők nekem, nem igaz?

Hidd el, olyan nehezen ment nekem az ilyen

diskurzus, amit alapjában véve nem is énvelem folytat a nő, hanem egy alakkal, akit megismert csak úgy kutya-futtában, mint a többi. Nem is én beszélek itt vele, mert csak úgy felveszem a nyelvemre, mint egy grammofonlemezre, amit gondolok hogy más diskurálna vele, akárki. Engem mindig fárasztott emberekkel is a sablon beszélgetés, amiben bankdolgok vannak meg politika, vagy pletyka, vagy lóverseny, vagy valami gyilkosság, vagy cigaretta, vagy viccek, vagy akármi, csak nem az élet, az én életem vagy az ő élete, akivel szembenézve beszélgetek. Milyen butaság minden más, milyen erőszak a tudón! Kérlek, ott a korzón, ahogy mindenféle kis idegenségeket beszéltem a nővel, közbe a fülembe jött a vízről egy hajó kürtölése, vagy a propeller csengetése, mikor odafordul a hídhöz, meg az eszcájgzengés a Pilzeni terraszáról, meg egy sarkantyú, amelyik elzenél mellettem, vagy egy cigánygyerek cinicinije, aki odaáll a pasasoknak muzsikálni, meg egy hulláma az elsétáló lányok duruzsolásának és ez valami olyan volt bennem, hogy én nem is a nővel beszélek itt, hanem ezekkel a hangokkal és mind ez a hang mondott nekem valamit, nem tudom már mit. Egyszer, mikor elvált tőlem félkettőkor, felfordítottam a kezefejét és megcsókoltam a keztyűjében azt a kis ovál fehéret, amennyi kinn volt a tenyeréből. De utána rosszul éreztem magamat, mert azt mondtam magamban, hogy ez egy olyan tempó, amit másoktól majmolok el és ez könnyű és ez vicc, ami nem illik és aztán mégis már valami abból, amit nem úgy akarok én elérni, hogy az csak a fizikum diadala és boldogsága legyen. Egy szóval, nem ízlett a szívemnek az, ami a számnak és a kíváncsiságomnak ízlett és elintéztem

magammal, hogy ezt a frivol kézcsókolást nem teszem többet.

Mikor hideg lett az ősz és csak a székek ültek üresen a korzón, éreztem a hiányát ezeknek a déli lógásoknak a nővel. Egyszer október végén direkt kimentem ebéd előtt a korzóra s egyedül sétáltam el vagy hatszor a Hanglitól a Lloyd-palotáig meg vissza. Furcsa, te, ilyenkor kezdenek ott koldusok mászni, késő ősszel, mikor már nincs publikum. Pechjük van, gondoltam. Nyáron nem emlékszem, hogy ezeket a rongyos embe-
reket láttam volna a korzón. A leveleket láttam leesni a fákról a flaszterre, valami kis zsörtölődést lehetett hallani a csendben a fán, mikor egy ilyen száraz vörös levél a galyakon át lebukfencezett. Elhasznált és kidobott vén alkalmazottakra gondoltam a levelekről. A miniszterelnöki palota oly érdekes sárga volt, oly tiszta s néma, mint egy emlék. A Várbazár oldala azokkal a rőt lombozatokkal, mintha gobelin lett volna, melyre bánat van komponálva. Lenn a Dunán csak egy hajó ment, az is üresnek látszott. Jól esett bebeszélni magamnak, hogy ez mind énnekem, vagy énmiattam van így, ez a hallgatás és üresség és ezek a levelek és azok a szép komoly színek Budán és próbáltam magamat egy finom regénybe beleképzelni, ahogy valahol egy külföldi városban megyek így őszi napon egyedül egy drága nővel a fejemben, aki nem az enyém. Az eget is megnéztem, különben is mindennap legalább egyszer körül szoktam az eget nézni. Az ég szürke charmeuse volt mindenütt és amint néztem fel, egyszer csak úgy jött, hogy a nőnek a szemébe is nézek, abba a két nagy sikos és lágy barna szembe, melyek mindig vizeseknek látszottak egy kicsit, lázas nedvességgel futtatva,

mintha sírásba akarnának borulni vagy mintha épen elhagyták volna a könnyezést. Ez a két szem most olyan álmosnak látszott előttem és aztán mosolyogni kezdtek belém a bámuló szemfehér közül sötéten és tükrösen és mélyen és úgy meglepett az a gyöngé barna udvara a két szemnek és oly szomorú s izgató volt és közben kérlek a tiszta szürke eget is láttam és hogy a nőnek a két szemét is láttam, ez így együtt megfoghatatlan volt nekem, oly nyomasztó szép, nem tudom neked kimagyarázni. A vasrácsos volt a két könyököm, nem is vettem észre, hogy a fejem lehajlott és a két arcom a két tenyeremben van. Behúnytam a szememet és kinyílt a szám és hallottam, hogy kimondom magamnak a nő nevét: — Margó.

Én azt nem tudom neked idézni szóról-szóra, mit gondol az ember valami nagy hangulatban egy percig vagy meddig. Nekem a fejemben vagy hol, lejjebb a bensőmben, az a kis szöveg vonulhatott el: istenem, istenem, szeretni de jó volna, de jó volna, szeretni, de csodálatos, óriási, szeretni, jaj, te jó isten, istenem, istenem!

Akkor bementem a Hungáriába ebédelni s hét kát fizettem. Majdnem öt kával többet mint mindennap, mert a Dréherben két ká negyvenből kijöttem minden délből.

Hogy is volt minden akkor ősszel? Mondom, ne várj semmi, hogy mondjam, semmi faktumot, egy lapnak a napi híreiben akármikor százszor izgatóbb dolgokat kapsz, mint ebben az egész szívügyben, amit itt a füledbe húzok. Hát kérlek, rákaptam, hogy lássam a nőt. Bejártam estefelé a téli Gerbaudba. A nő majdnem minden estefelé bejött egyedül vagy Feltűnésinével és ott ült a vörös szalonban, urak persze sohase

hiányoztak az asztalnál, jelzem, a hülye már soha nem volt jelen, viszont Pánczél úr állandóan képviselve kezdett lenni, saját személyében. Én ezt az ordinaré alakot nem szenvedhettem és lehetőleg egy szót se csevegtem vele, dacára annak, hogy több mint egy óra hosszat kellett vele együtt ülni. Jelzem, félfüllel hallottam a bankban egy délben, hogy Bertók szakított a nővel, Illetőnével. Mit szakított? Úgy beszélnek itt egy asszonyról, mint egy darabról, amelyikről mindenkinek joga van azt mondani, amit akar. Azt hiszem Sprung mondott ilyesmit, hogy Bertók szakított a nővel. A gépirókisasszonyok a másik teremben épen vihogtak valamin. Oly dühbe jöttem, mintha azok is a nőről beszéltek volna, csak én az írógépek lármája miatt nem hallanám. Különben is hallatlan undor volt hallgatni mindig azt az örült kelepelést az írógépteremből. Ha jogom volna most felugrani s ököllel orrba vágni ezt a lenyalt fejű Sprungot, olyat nyomni arra az éles orrára, hogy félrelapuljon és úgy tartsa félre az orrát, míg csak él. Csak annyi közöm lett volna már a nőhöz, hogy ilyen vadat tehettem volna! De akkor még voltak napjaim, mikor egyáltalán szünetelt bennem az egész érdeklődés a nő iránt. Az a nap is véletlenül ilyen nap volt. Csak egy bizonyos antipátia rakódott le bennem Sprung iránt akkor. Addig Sprung személye oly hidegen hagyott, mint egy pohár víz. Igen, a Gerbeaudban át szokott a nő menni a kis dohányzóba hátul, onnan szoktak kinézni az ablakon a vörös szalonba, onnan jobban lehet gusztálni a főhercegnő asztalát és mind a párokat, akik a vörös szalonban kialakulnak és ott azokkal az elszántan unatkozó bárókkal versenyt cigarettázni s fülelni,

mit tárgyalnak ott a másik sarokban a díványon a barátra alapított kisnevű színésznők vagy a kéjmámorszínbe öltözött dán hastáncosnő egy Jardinbeli német gáladémonnal, akik mind ide jönnek nagyvilági levegőt színi s valami lágy fantáziájú magyar nábobot esetleg elkábítani. Hogy leste a nő az ujjaik és a tekintetük járását, hogy nyomozta a parfümjöket az orrával, hogy itta a szemével túlzó cipőiket és ezeregyéjjel dicsekedő gyűrűiket és fülbevalóikat és megörült sárga frizurájukat. Mit izgatják úgy és mit érdeklik őt egyáltalán az ilyen nők! Direkt szóltam hozzá, egy kis rézmetszetet akartam mutatni neki a falon, nézze, milyen bájos dolog az, vagy valami kis süteményt akartam neki dícsérni, hogy milyen jó, vegyen belőle, — pszt, hagyjon csak; leintett és tovább csüngött azok felé az elszabadult hurik felé, úgy, mint aki zenébe van merülve. Én meg lenéztem és Pánczél úrnak a harisnyáját néztem, mert Pánczél úr úgy fel szokta húzni a nadrágját, mikor leült és áttette az egyik lábát a másik felett, hogy egy nőnek a lábából se szokott több látszani s épen ezért Pánczél úr izgatott színű stráfos selyemharisnyákat viselt és a lakkcipőjében a betét lila vagy egy émelyítő krém szín volt, én túlzás nélkül mondhatom, hogy undorodtam a Pánczél úr lábától. És a lábát nézve, láttam lelki szemeimmel a sűrű, komisz, fekete haját is a fején meg azt a kétségbeesetten stuccolt kis bajuszát, ami körül a borotválás kék pontozata látszik. Az arca is olyan erőszakosan van borotválva s a homlokán fent és halántékán is kétfelől el van a hajából egy rész borotválva, s a kezefején is észrevettem, hogy borotváltatja róla a szőrt, fuj, te, ez az állat hogy nézne ki,

ha negyvennyolc óráig ott hagyná magán a szörzetét! És a nő beszámolt mindig, hogy mit hallgatott ki azoknak a fixre dolgozó tündéreknél a csevegéséből és hogy élvezett mindent, ami ezek körül a nők körül végbemegy, jaj, azt mondja egyszer, jaj, csak egy hétig ezt az életet élni, örült **hecc** lehet! Ránéztem: csak nem mondja komolyan? De mért ne, — mondja — milyen hecc lenne ezt a pályát is átélni hirtelen. És még kérdezett: mit gondol, lenne szükségem?

Volt nap, hogy nem találtam bent a Gerbeaudban, aztán volt nap, hogy nem mentem be, mert nagyon nem kívántam vele látni Feltűnésinét meg azokat az alakokat, akik ott mászkálnak és odaülnek, Pánczél úrtól meg egyenesen irtóztam már. Pánczél úr úgy viselkedett a nő mellett, mint egy férj és nekem, ha jöttem, olyan kegyes fölénynyel húzott egy széket, mintha csak őtöle függne, hogy én is leülhetek oda. Viszont leadtam magam ebben az évben a Mindigné zsúrjára, mert ott a nő elő szokott fordulni. Te is voltál egyszer Mindignénél, épen eleget tudsz arról a világról, ami Mindignénél össze szokott szaladni. Én ott agyoncigarettáztam magam és szeszelttem, amennyit tudtam és nézegettem a Mindigné áttetsző selyemharisnyáját térdig, mintha Mindignének a férfiasan mutatott lábát látni a legnagyobb gyönyör lenne nekem. Illetőné nem tudott egy percig a helyén ülni, mindig egy másik sarokban kacarászott azokkal a szép fiúkkal, akiket mint ilyeneket halmozott fel a zsúrjára Mindigné, akik a Fővárosi Orfeumot röviden Fővnek mondják, akiknek cigarettatárca áll ki a mellényzsebükből, akik kisztihanddal udvariaskodnak

és borotváltak mind és mindnek egyformán van a haja választva, mint az étkezőkocsin a pincéreknek. Untam összeállani ezekkel a könnyen röhögő kis csoportokkal, hagytam a nőt és csevegtem a színésznőkről a Mindigné lorgnonjával, vagy hallgattam, mit ad elő a fiatal Úri, aki Mindignénél mint művelt színész szerepel és a színpadon oly bősztő hamisan tud beszélni azokban a mellékes kis úrfiszerepekben, amelyeket rábíznak.

Vagy Pereczkyt hallgattam lecsusztatott szempillákkal zümmögni a nagy kövér Érdekesné hintaszéke előtt egy puffon az ő gitárjával, mert ide is elhozta a gitárját és egy Mela Marskupléval próbálta a szenvedő Érdekesnét andalítani, aki a morfiumról szeretett beszélni, mint a lét egyetlen üdvösségéről és közben olyanokat ismételt a májas kenyérkékből meg a pogácsás tálcáról, hogy azt hittem, nem fog tudni fölkelni arról a szegény sovány hintaszékről, amely ringott alatta kínjában: jaj, meddig ül még ez a nehézség itt rajtam, én úgy félek, hogy össze fogok törni! Vagy hallgattam, miket beszél Anyagi a darabjáról Feltűnésinének, úgy bámultam ezt a kedves kövérekés kis alakot, aki éppen úgy használta a szavakat, mint Feltűnésiné szokta, valami keleti dallamot adva a beszélésbe avval a lipótvárosi hangsúlyozással, így:

— Felmentem Bécsbe, beszéltem az ügynökkel, az ügynök azt mondta nekem *hallja*, én láttam a maga *darabját*, én garantálok magának *száz előadást*...

Barátom, néztem ennek az Anyaginak azt a redőtlen babafejét és azt a kék buti márványgolyó szemét és hallgattam, hogy énekel ott ennek a Feltűnésinének, aki nyakig benne van

minden színházi ügyben és diktáltam ott bambán magamnak, hogy ez az Anyagi híres ember, egy szerző. S ez nem fért a fejembe. Hogy tud ez egy darabot megírni? Te, én úgy tiszteltem az írókat, mint a szenteket, de ha erre a kis szmokingos, aranyláncos, teli mellényű, hajatlan babára néztem, ezt képtelen voltam tisztelni, csak annyi volt az impresszióm róla, mint egy hülye kis vőlegényről, aki egy milliót kap vagy egy borbélyról, aki megütötte a főnyereményt. Mondd, szemtelenség ez tőlem? Én Anyaginak a szemében semmi istenit nem láttam, sőt emberit is alig, kérlek, csak mintha mindig exkuzálta volna magát a két csacsi szemével, ha ránézett az emberre: bocsánat, én nem tehetek semmiről, a színház az oka, mert előadja a darabot, én különben nagyon jó gyerek vagyok. Úgy tudom, azon a télen Mindigné és Feltűnésiné versenyeztek Anyagiért, nem tudom aztán, melyiket boldogította, tény hogy a két nő haragba lett Anyagi miatt. Mondd, ki köthette le ott az embert a Mindigné zsúrján? Az a Basedow-szemű Pörgettyűné, meg még az a pár ponny-nő, aki ott ült és szaladgált, azok oly jelentékteleneknek látszottak előttem, mint egy-egy darab gömbölyű kugler, valami kis édes semmiknek! Csak bámultam, hogy ezeknek a pötlőségeknek úgy kell mondani: nagyságos asszonyom. Én majd elnevettem magam. S mintha ők maguk is komikusnak tartanak, hogy ők olyan nagy fogalmat képviselnek: asszony, úgy néztek ki. Az embernek úgy jön elő, mint egy gyerekdarab, hogy az ilyen kis molett mitugrálásokhoz oda van egy férfi sorsa ragadva halálig, hogy ezek hitvesek, kérlek, szentek az államnak és a vallásnak, hogy ezek olyan misztikus dolgokon vannak már túl,

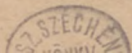
mint nászlej meg szülés és nekik is van minden hónapban egy pár rejtélyes napjuk meg fűzőjük van nekik meg egy egész gépezet köti össze a fűzőjüket a harisnyájukkal. Igazán, Illetőné volt az egyetlen ott köztük, akit komolyan vehettem. Illetőné különben minden öt percben más szobában volt. Mindig eltűnt valakivel képeket nézni. Egyszer én is átcsúsztam az ebédlőbe vele. A kályhához szalad, kérlek, a paravan háta mögé áll: jöjjön csak, nézze ezt a hercig kis tájképet. Ott volt felakasztva a falon valami kis közepes dolog, igazán nem tudom kitől. Odabúvok, ott állok a nő mellett.

— Na, szóljon — azt mondja.

Mit szólnak? Szép. Ezért a kis gicsért kellett idefurakodni a paravan mögé? A nő leveszi a falról a szemét, lenéz az arcomba, nem is, a számra néz direkt. A nő ajkai nyitva vannak, a fogaival behúzza az alsó ajkát. Az orrán át hallom egy lélegzését. Úgy zizegett a selyem a testén. A térde érintette a lábamszárát, olyan közel állott hozzám. Elkezdett a térdem reszketni s a derekamba belényilallott, mint mindig, ha valami nagy izgalmam van. És olyat éreztem, mintha leöntötték volna kánikulával az arcomat. A nőnek az álla le volt nyomva a nyakába, úgy nézett és még közelebb hozta a fejét és úgy nézett valami borult édességgel és valami dacossággal és nevető és kegyetlen arccal és egy mélyített hanggal szólt:

— Naa?

Tudom. Oda kellett volna rántani a derekánál, meg a nyakánál fogva, haah és csókolni azt a kész száját, míg elég neki. De én úgy csináltam, mintha megijedtem volna. Pedig tényleg megijedtem. És felkaptam a fejem:

— Azt hiszem, valaki jön. Menjünk ki innen. Elugrottam a paravan mögül. A nő elnevette magát.

— Érdekes egy fiú maga !

Kiszökött utánam, olyan szökevény lépésekkel, mint a kis lányok, úgy futott előre, trallázva valami Lehárt, a haja nyomát szívtam a levegőben utána s a szemembe világított a hosszú-sarkú fekete félcipőjének a tiszta új talpa, ami folyton felvilágosodott a lába alól. Már kinn volt a zongoraszobában és agitált :

— Hát mi lesz, nem lesz itt tánc? Verebély jöjjön játszani. Egy szteppet !

Olyan magány és csömör jött rám a Mindigné zsúrján egy bizonyos idő múlva, épen mikor a zongora működni kezdett és esti hangulatot csináltak. Alig vártam már, hogy kinn legyek innen és ott üljek tizenegykor a bakkaránál a Kerületi Körben és beleszédítsem a fejemet abba a nagy zöld asztalba.

Illetőné egyszer hamarabb elszaladt a zsúrról, mint én, jól megnyomta a kezemet, mikor köszöntem neki s szinte belém lehellte, hogy : pá, mikor látom? Attól mégis olyan nagyot tudtam lélegzeni s olyan tourbillon volt a fejemben gögből és elszántságból és hiúságból és forróságból és valami puncsízű butaságból. Mondd, nem untatlak, őszintén.

*

Te, ha az ember eltehetné magának az ilyen órákat ! Emlékezni, mit ér az ? Mit tud az ember visszakapni abból, ami meleg jelen volt, hangulat, közérzet vagy hogy mondjam.

Otthon a szobámban, a szekrény tükörajtaja előtt megállottam és megnéztem magam. Úgy,

mintha új ruha lenne rajtam. Valami új alak voltam magamnak. Úriasszony babám lesz! — ezt ígértem magamnak a szemébe a tükörbe, vagyis ő, aki a tükörből nézett vissza, ő hencegett így bele a szemembe! Valami rangot vagy egy büszke állomást éreztem hogy elértem. Én is egy olyan garszon úriember leszek most már, akinek diszkrét viszonya van! Majd mondom, a Gianaklisem tüzére fujva a füstöt: a babám egy úriasszony, kérlek. Egy hosszút nyújtóztam a tükör előtt, láttam a két szememet lusta mosolyban és a két karom kinyúlt az ajtó felé meg az ablak felé, szervusz, szervusz, nyögtem édes nyügösséggel a távolba az összes uraknak, akiknek úriasszony babájuk van és a derekamban oly kellemes erő volt és fordult a derekam jobbra meg balra, mintha nem férnék a bőrömbe s lecsaptam a két kezem a két combomra egy édes nagy sóhajjal s levágtam a díványra magam s még ott fekve is éreztem, hogy a szám mosolyogva maradt és emlékszem arra a bolond ideámra mielőtt elaludtam, hogy elmegyek az anyámhoz és bejelentem neki, hogy egy úriasszonynak udvarolok és hogy a nő az enyém lesz, az enyém lesz, anyám! Meg fogom hódítani! Anyám, itt tartok, látod! A nevét nem árulhatom el még előtted sem, anyám, mert a diszkrécio kötelez! Érdekes, te, tényleg, hogy az ember az édesanyjával soha egy szót se beszél arról, ami a világon a legjobban foglalkoztatja az embert, a legrémesebb bajt és a legdrágább örömet, az egész nőt az életben egyszerűen lehallgatja az ember az anyja előtt.

Én nem tudtam hányadán vagyok a nővel, vagyis magammal. Azt se bírtam megállapítani, hogy tetszem-e a nőnek, vagy egyáltalán közöm-

bős vagyok előtte. Ha a nővel voltam, egyszer úgy vettem ki, hogy nagyon jól esik neki velem beszélni, dacára annak, hogy semmi intimet nem diskuráltunk, — máskor meg azt hittem, hogy csak azért diskurált velem, mert muszáj volt, ha már odaültem hozzá. Egyszer azt mondtam neki: nézze, Margit... erre belevágott, hogy ne mondjam neki Margit, ő Margó, mondjam neki Margó. Mondom, én szebbnek találom az iskoláskorbeli nevét és hogy azért is jobban esik Margitot mondani, mert mindenki Margónak hívja. Azt mondta: á Margit az egy buta név, unalmas. Csak legyek én magának is Margó, azt mondja. Engem ez bántott, viszont azt is gondoltam, hogy alapjában véve mi jogon szólítok én Margitnak vagy Margónak egy nőt, aki másnak a felesége? Aztán kérlek, ha velem voltam, néha azon vettem észre magam, hogy semmi melegség nem fog el iránta, semmi meglepetés, semmi ünnep vagy mi nincs bennem, mert mellette ülök és ha elmentem, akkor éreztem olyasmit, mintha összeköttetés lenne két tőnk közt, mint egy városból a másikba megy a telegráfdrót és ez húzódik, ez a drót, ha messzebb megyek és oly hihetetlen, hogy az ilyen összeköttetés, az ismeretség, az érdeklődés, a gondolat, nem látszik a levegőben két személy között és hogy a levegő tényleg üres és tényleg nincsenek ott ezek a vonalak az elválva járó emberek között. De voltak napok, mikor ez éppen fordítva volt. Míg ott voltam a nő mellett, az élet melegedett bennem, mint egy szamovárban és képzeltem, hogy ez az ő melegsége bennem és hogy biztosan ő benne is így hat az, hogy én ilyen közel vagyok és hogy ez így lehet egy-egy férfi és egy-egy nő közt a világon, akiknek közük

van egymáshoz. És olyan volt ülni mellette, mintha bebiztosítva ülnék minden rossz ellen, hogy nincs szél és betegség, és munka és gond és semmi kellemetlenség. Ha meg elmentem, egyszerűen kiment a fejemből a nő, nem játszott szerepet a hangulatomban és mikor így egy pillanatban eszembe jutott, hogy nini, nem is gondolok rá, akkor olyan mulyán kezdtem nézni egy plakátot vagy egy kirakatot és egy csalódás ült le rám, csak nem tudtam kiben vagy miben csalódom. Nincs valami dolgod, kérlek?

Sokszor szerettem volna a legidegenebb barátainak előadni, hogy mi van bennem és megtudakolni, hogy önáluk hogy ment az, ha bele-szerettek egy privátba, vagy hogy viselkedtek ők egyáltalán a priváttal, akivel elkezdtek? Viszont úgy féltem, hogy minden szóval, amit kiadok, csak rontanék az ügyön, csak taposnám azt a gyenge kis virágot, ami lehet hogy kidugta már a fejét valahol lent a szívemben. És aztán mondd meg, ki lett volna az, akivel úgy megbeszélhettem volna az egész szívemet, ahogy vágytam volna. Hogy hiányzott mindig egy ilyen barát, akivel oly gyöngéden lehet érintkezni, mint egy barátnővel. És barátnőnek hogy kívántam mindig olyan nőt, akivel mint egy baráttal, oly őszintén és korlátlanul lehet beszélni. Kétségbe voltam esve, hogy rám van bízva az ifjúságom és magamnak kell gondolkozni mindenről, az egész életemről!

Elkezdtem akkor megint a magányt keresni. Magány, mi az Pesten? Mikor nem tudtam otthon elaludni, vagy ha magamban mentem haza éjjel, vagy ha eltévedtem a Józsefvárosban, mikor egy utcát kerestem, ilyenkor éreztem, hogy egyedül vagyok. De milyen rémes kis magá-

nyok ezek! Az emberre rájön valami, én nem tudom, sokszor úgy volt, mintha nem is lenne igaz, hogy élek és elkezdtem néha félni magamtól, mint egy örülttől és azt hittem, holnap okvetlen eljönnek értem a mentők és kivisznek a Lipótmezőre. De volt nekem egy rendes magányom, az, hogy délután, mikor kijöttem a bankból, be szoktam menni a Koronába kávézni és ott ültem az ablakban egyedül egész estig és kinéztem a Váci-utcába s elszíttam nyolc-tíz Gianaklist. Nem, nem a fizetésemből telt nekem Gianaklisra, hanem tudod hogy akkor már bakkoztam és oly mindegy volt, hogy mennyit költök. Rászoktam az egyiptomira s ha egy krajcárom se volt, akkor is volt Gianaklisom. A Koronában, kérlek, nem ismertem senkit, de úgy szerettem ott azokat a szép tiszta öreg urakat, akik órákig tartanak a kezükben egy Budapesti Hírlapot és olyan nyugodtan ülnek, hogy el se köhögik magukat egyszer se.

A Váci-utcában a sétálásban sok ismerős jött, fiúk és mindenféle nők, akiknek tudtam a pedigréjét és mikor a kirakatok úgy elkezdtek a gyémántokkal ragyogni, mint egy tűzvész és kezdődött az a tolongás előre és hátra a kociúton és bejött az ablakon át az a meleg téli duruzsolás, barátom, hallgattam és a szemem úgy nézett állva, mint egy halé s a szívemet úgy elkezdte csavarni valami mint a mosogatórongyot és gyűlöltem barátom azokat a nőket odakint, gyűlöltem, hogy majd megvesztem ott értük! A lámpák úgy elcsókolták az arcukat és mikor átmentek a lámpafényeken, a szemüket is láttam élni s a szájuk nevetett és repkedett és olyan teintjük volt, mint a tearózsának és oly finom hidegek voltak, mint az alma s oly karcsúak voltak és a

síma szövetjük és azok a nagy muffok és azok a vak mély szőrmék a nyakukon! Úgy kívántam mindet egyszerre! Szerettem volna kiugrani és közéjük gázolni, mint egy ló, mikor megvadul! Hogy sasíroznak itt, mintha egynek se volna se gyereke, se férje, se otthona, se semmi külön élete, csak a szépségük, csak hogy a fiatalembereket szerelemmel jóllakassák. Csak azért jönnek ide, hogy mutassák magukat és kívántassák magukat, tessék választani! S nem adnak egy csókot, nem barátom és egyhez közel menni, micsoda nagy ügy, micsoda komplikációk!

Nyomorultak, itt játsztok a férfiakkal, a hiúságotokat fürdetitek velük, mint a hajatokat kék fénnel, a teint-t konzerválja talán az nektek, hogy a férfiak szeme mint a tüzes vasaló jár az arcotok bőrén. Jaj, ha ezek az odahajló, röhögő, tornászó, hízelgő és viccelő víg fiúk, ha egyszer mind szolidárisan elordítanak magukat odakint! Ha megtámadnák őket egyszerre, ölelve a falhoz nyomnák őket és csókolnák erővel és mint a részeg vakok tapogatnák őket összevissza! Ha borzadt arccal elkezdenék kibeszélni hangosan, mi az ifjúságuk igazán, azokat a nyomorult bujkálásokat éjszaka s azokat az ízetlen délutánokat a komisz helyeken! Az utálatot, a gyámoltalanságot, a félelmeket és a rosszkedvet és azokat a szomorú hecceket és a kétségbeesettséget és az orvost! Hogy engedik ezek az úrinők várni és kínlódni az embert és romlani és elcsüggedni, sohase kérdik az embert, sohase simogatják meg vigasztalni, lelketlenek! Az egymásközi panaszkodásokat és tanácskéréseket és ordináre viccelődést, ha azt kezdenék az urak odakint lármázni és elkezdenének vonítani, vonítani!

Azután elbágyadtam ebben a keserűségben és a dühben úgy legyengült a szívem. Észrevettem a sóhajomtól egy foltot az ablakon és szétöröltem és csak égettem a cigarettemet és bámultam. És oly nemesek és drágák lettek mind odakint. Már nem láttam meg köztük a kirívó ismerősöket, csak egy szépséges úri hullámozást láttam, mintha két folyó folyana egy ágyban, az egyik a másik ellen, csupa szeretetből, hogy folyton összesímuljanak és mint egy ünnepélyt, úgy néztem az egészet és a fájdalom énbennem úgy kísért, mint egy zenélőóra ezt a Váczi-utcai mozgást. Mért vagyok én ezek közül kitiltva? Az támadt ott rám mindig, amire úgy szégyeltem gondolni, az, hogy én zsidó vagyok.

Ne bánts, amért megint felhozom ezt előtted. Kérlek, ne bánts. Igen igen, mi ketten ezen a kérdésen túl vagyunk, de nekem ha magamban vagyok, hidd el még most is sokat van ez a fejemben, úgy, ahogy a mellbeteg csak arra gondol, hogy ő mellbeteg. Tehet ő róla? Pláne, mikoriban ott a Koronában ültem és úgy rájött a fájdalom és a csudálkozás! Zsidó, kimondtam úgy, hogy csak az ablaküveg hallotta, kimondtam, hogy elhigyjem, hogy tényleg van egy ilyen szó s kezdtem egyáltalán nem érteni, mi ez: zsidó. Én zsidó vagyok? Hogy hogy zsidó vagyok? Mi az? Sárga vagyok én vagy zöld vagy kék vagy milyen? Épen olyan testszín vagyok, mint a magyarok. Kinek az ideája volt, hogy én itt zsidó legyek? Nekem bizonyisten eszem ágában se volt, hogy zsidó leszek majd ha megszületek. Itt várt a világon ez a buta meglepetés, mikor itt kiszálltam. Nekem itt zsidónak kell jenni. Miért? Én magamban, mikor nem gondolok erre, abszolúte nem vagyok zsidó, egy fiú vagyok, a

szereljem a hazám és az istenem a halál! És valaki rám néz és az tudja, hogy én zsidó vagyok. Mintha ránéznek valakire, akiről tudják, hogy az lopott egyszer! És nekem a szememmel ki kell tartani ezt a vádat vagy ráfogást vagy elintézészt vagy mi az, hogy az embert zsidónak veszik. És nekem úgy kell nézni, hogy igenis, rendben van, jól van, zsidó vagyok. Pedig én bennem ez egyáltalában nincs elintézve. Én az egész dologgal nem vagyok tisztában. Nem vagyok ebbe beleegyezve, se belenyugodva, csak ráhagyom, hogy zsidó vagyok, csak hagyom magam, mit csináljak? Engem kérdeznek, mikor rám néznek. Mit feleljek? Én egyszerűen elnevehetném magam: de kérlek, hisz ez egy örült ostobaság, hidd el, én egész ártatlan vagyok benne, csak nem fogunk ebben az érdekes életben ilyesmivel is foglalkozni? Sokszor úgy voltam vele, mintha az egész csak egy rossz vicc lenne, amit én ellenem találtak ki, hogy ilyen butaság miatt is szenvedjek. Egész életemben zsidó legyek! Tessék talán felosztani ezt, mint egy katonaságot vagy mint egy közmunkát, [mindenki szolgáljon mondjuk egy évet, mint zsidó, ha már okvetlenül kell a világon, hogy az ember zsidó is legyen, azonkívül, hogy ember.] A gimnáziumban egyszer, azt hiszem hetedikbe jártam, igen, emlékszem, valami jót beszéltünk ketten, akivel össze voltam ültetve, egy Hering nevűvel és a hittanóra jött és nekem az előtt az óra előtt már haza lehetett volna menni, de a tíz percet áttárgyaltam Heringgel és aztán mikor csengettek, azt mondta Hering: maradj bent az órán. Akik ott közel ültek, azok is elkezdtek örülni: te, maradj benn, maradj idebenn! Egy fiú az első sorból odavisított hozzám: súgjál majd, én nem tudok egy betűt se!

Röhögtünk, bennmaradtam. Bejön a főtisztelendő úr, aki nekik a hittant tanította, előveszi a noteszt mikor leült, néz körül a teremben, egyszer csak elkezd nézni engemet. Egy fiú már röhögött az orrából. A főtisztelendő úr odaszólt hozzám:

— Maga másvallású, nem? Mit keres itt az órán?

Mit mondjak neki? Csak felállottam és néztem rá, mert muszáj volt ránézni. Azt mondja:

— Maga eltávozhat, fiam. Milyen vallású maga?

— Izralita.

Kivettem a fiókból a könyveimet és mentem és meghajoltam a katedra előtt és kimentem az ajtón. A fiúk mind örült komolyan néztek utánam, láttam, mikor behúztam az ajtót. Hogy szégyelltem magamat és hogy fájt, hogy nem maradhattam bent. És milyen rossz volt másnap reggel felmenni az iskolába. A mi hittanóránkat mi nem vettük komolyan, egész évben blicceltünk, mindig csak egypáran voltak ott és ha már el is mentünk, hát egész órán szurkáltuk és hajigáltuk egymást és folyton röhögtünk mint a sakálok, hihetetlen, mennyit tud az ember összeröhögni diákkorában! Év végén azért mindig kitünöm volt vallástanból. Oly kedves egy bárány volt a mit hittanarunk! Egyszer meg kérlek fizikaórán odafenn ültem leghátul a kísérleti teremben és a tanár úr a leydeni palackot mutatta be az asztalon, de hörögve beszélt és folyton köhögött közbe, mert asztmája volt, szóval nem bírtam rá figyelni s a kísérlet se izgatott, hát kibáméskodtam az ablakon és úgy, mint mikor eső akar lenni, úgy jött valami nehéz, barna hangulat, egy olyan buta vad szomorúság, amit az ember felnőve már el se tud tizenhatéves korából képzelni, kérlek akkor is azon kezdtem

töprengeni, hogy én zsidó vallású vagyok. Úgy kétségbe voltam esve, mintha börtönre ítélték volna, komolyan! Emlékszem, hogy csak mintha messziről hallottam volna: leydeni, meg hogy: polgármester és énbennem ez úgy visszhangzott, zsidó, leydeni az is zsidó, polgármester az is zsidó és palack az is zsidó. S kint, ami mászkálást láttam odalent egy szűk utcában, az egy ghetto volt és azok a kendős, sovány asszonyok zsidónők, mennek valahova panaszkodni. Ez az érettségi banketten is elővett ez a neveletlen szomorúság, emlékszem, ez Budán volt a Diófában, az udvarban zöld fák és lámpák közt, ami oly kedves ott este s cigány volt és cigarettázás és ivás és minden percben tószta a tanárookra és vissza s folyton tust adott a banda s én úgy ültem ott, mintha megbuktam volna. Azt hiszem, a halálon képzelődtem. Látod, ez egy komoly dolog, nektek magyaroknak ez nincs meg, az, hogy mikor semmit se fáj és semmi kellemetlenségetek vagy gondotok, vagy problémátok nincs, akkor is mindig legyen rajtatok valami rossz, ami elveheti a kedveteket. Ez valami árnyék, ami nekünk a napfényben is ott van. Nézz bele a zsidók fekete szemébe, akármilyen fényes, egy bánat a szemükön rajta van. Ha semmi okom se volt búsulni, egy okom mindig volt. Te, én gondolkoztam már ezen, de egész elfogulatlanul, mintha nem is én lennék. Olyan gyanu vagy mi jött a fejembe a sötétbe, mintha ez is, hogy valaki zsidó, ez is a halál miatt volna, egy szere a sorsnak az illetőben, hogy evvel is könnyebben megadja magát a végzetnek, hogy ne örüljön meg a naptól és a rózsáktól és ne követelőzzön hogy örökké éljen és csakis boldog legyen! Mindenkinek, minden egyes lénynek

be van itt adva valami, valami bajjal mindenki meg van szelidítve, hogy képes legyen abba belemenni, hogy meghalunk és hogy épen ezért tudjon élni. Csak épen felhozom neked, mint egy adatot, hogy mik jönnek az ember fejébe. Hát kérlek, az akkor még rémesen tudott fájni nekem és lehet hogy ez vitt legjobban a Koronába, hogy gusztáljam az esti korzót, lehet hogy az vonzott úgy, bár nem akartam, hogy szenvedjek ott magamnak! De hogy tudtam ott szenvedni, barátom, komikus! Fájt bennem az élet, mint egy seb, olyan nyersen és bele voltam az ablakba könyökölve s elkezdtem úgy lélegzeni: jaahj, jaaahj. A fejem a tenyeremben feküdt, csoda hogy meg se mozdult, mikor belül olyan őrjöngés volt! Fantáziáltam ott, egy esztelen szép világ látszott előttem, mint egy velencei éj és az zenélt és égett és tolongott és énekelt és kacagott és láttam magamat furakodni és bukácsolni és szaladni össze-vissza, márványlépcsőkön rohantam fel és visszalöktek és lebuktam és kapaszkodtam fel alulról balkonra, hol pezsgőzés volt lampionok közt és a két kezemet kezdték taposni és rugdosni, hogy csupa vér lett és virágos és hárfás díszcsónakról taszítottak vissza mese dámák és gavallérok és én a moszatos hideg, rossz vízben jajgattam és fuldokoltam a Canale Grandén! Ez a kép kihűlt előttem és a tényleges világon elképzeltem az életemet. Az egész életemnek egy géne-je van, egy korlát vár, ha neki akarok szaladni a világnak, ha fellemelem a fejemet, mintha beleütném már egy plafonba. Ha szemben állok veled, víz van közöttünk, mint Pest és Buda közt és Lánchídunk nincsen. Mi lehetek én itt? Apám azt akarta, hogy bankba lépjek be, beléptem. Iksz és iksz

év múlva aligazgató lehet belőlem az Előkelő Banknál, feltéve hogy türelmem van ottmaradni s tegyük fel, hogy egy finánczseni vagyok, ami nem vagyok s tegyük fel a többi tegyükfelt és én leszek a vezérigazgató! De hát én nem vezér szeretnék lenni, én élni szeretnék! Semmi se akarok lenni, csak boldog! Szabad és vakmerő akarok lenni és hogy jogom legyen mindent a világon várni vagy kívánni, ambicionálni vagy tervezni, vagy csak elképzelni akármit! Álmodni, kérlek! Gróf vagy egy komoly szűzies kispap, vagy lakáj az udvarnál, ami tetszik! Hát kié a világ? Ki rendelkezhet arról, hogy valaki, aki él, ne is merenghessen úgy, ahogy merengeni jól esik?

Szeretném átölelni a világot, mint Aalbach Jacques énekli frakkban és fehér glaszé keztyűben az orfeumban, de drága Jacques, mit gondolsz, hiszen leütik a kezed, ha oda is ér, ahol nem reflektálnak a te nagy szeretetedre. És Párisban se kapom meg az egész levegőt és Londonban se, tudom, ott is csak alku és nyomor minden szerencse, ami érhet, s hiába megyek én Amerikába és a Kanári-szigetekre, ott is lesz egy hotel, amelyiknek a seffje magában leutálhat, mert zsidó vagyok. Volt olyan rohamom, hogy végiggyűlöltem az egész fajomat, a többiek az okai, hogy zsidó vagyok, igen, ha nem lenne zsidó a világon, nekem se kellene annak lenni! De azért nem lettem antiszemita, hidd meg és nem vettem fel azt a trükköt, hogy én kiabáljam a legjobban, hogy : zsidó, mennyi zsidó, itt is teli van zsidókkal, nem lehet már sehova menni a zsidóktól, — ahogy szokták Pesten. Magamban úgy sajnáltam mindet, mint magamat, de nemcsak a magamfajtat és nemcsak a szegény részét, mind, kivétel nélkül, a legfinomabb Lipótvárost is, a legkutyább-

képű milliomosokat is, a zsentrikkel összezsúszókat, a vadászokat és turfiakat és amatőröket és tátrázókat és golfistákat is, mind, mind, akiknek mindnek van egy bibijök, amin nem lehet segíteni.

Oly mindegy, mit csinálunk mi vagy mit akarunk, oly mindegy, hogy fogyasztjuk el életünket, oly mindegy, mit gondolunk és mit beszélgetünk egy életen át s hogy öltözünk és milyen zenéket hallgatunk, mit szenvedünk és mit örülünk itt össze, oly mindegy, úgy nem számít! Oly közömbösnek tűnt elő az egész sorsom, mert nem magam választottam és úgy elpártoltam előre az egész életemtől, ami lesz. Tudod, milyen majomságot csináltam egyszer? A Ferenciek temploma előtt mentem és egy úr jött ott mellettem és leemelte a kalapját a templom előtt. Én is levettem a kalapom, úgy mint az az úr, hogy illúziót csináljak egy pillanatig magamnak. Rögtön az jutott eszembe, hogy a katolikus isten nekem biztos nem köszönt most vissza az égből. Egyszer meg a Laudon-utcában mentem el és egy vad zsidó ember jött a járdán szembe velem, csizmában, földigérő überciherben és egy lekopaszodott bársonykalapban, egy gyenge, görbe rongy, pincelakásszínű arccal és egy borzasztó sovány fehér kézzel a pájesztét vallatta s lenézett a járdára. Nem tudom kimondani, milyen egy szomorú emberarc volt az. Egy lökést kaptam a szívembe s ostromot éreztem magamban, hogy kezet nyújtsak neki s mondjam, ahogy ismeretlen szegény zsidók mondják egymásnak : sólem. Sőt odahúzzam a vállamra a fejét és megöleljem és a hátát megsimogassam. Állva maradtam a járda szélén és hagytam előttem elmenni. Kivettem a cigarettatárcámat, utána léptem egyet :

— Rauchen Sie bitte ?

Úgy nézett fel, mintha ráijesztettek volna. Aztán egy mosolyt alakított azon az alkalmatlan szomorú arcon és kivett egy Gianaklist és a mutatóujjával szalutált :

— Ich dank sén gnédiger Herr.

És ment és a cigarettát tapogatta és gusztálta. Utána néztem szegénynek egy kicsit és gondoltam, ha például kikeresztelkednék, ez hogy lesajnálna engemet, ez a hős, aki a pajeszt otthagyt a füle mellett, úgy vánszorog át ezen az idegen világon.

Talán ábrándoztam már arról is, de komolyan sohase gondoltam arra, hogy kikeresztelkedjek. Teszem, Gergely úr az áthelyezte magát a kereszténységbe, de mikor kinyitja a száját, meghallani a hangján, hogy zsidó volt. A hangját nem tudta átíratni. Az zsidó hang. Nézek rá, mikor ott elkezd rendezkedni és kellemetlenkedni jobbra-balra : na, nyavalyás, hát mit érsz vele ? Órála most már kettőt tudnak : hogy zsidó és hogy kikeresztelkedett. Nekem nem volt kedvem segíteni magamon. Ez már beteg dolog. Hol van ez az élet tiszta vidámságától ! Viszont sokszor egy olyan vak ígység vett elő, mikor néztem ott Prédlt és Lesznert és Sprungot, akikkel együtt voltam az osztályon, milyen nyugodtan reszelik a körmüket ezekkel a német nevekkel, mert ők eredeti keresztények, mily könnyű nekik, nem is tudják ! Mikor már Illetőnéhez oda-horzsolódtam az életben, akkor ott a Koronában veszíteni kezdtem abból a nehéz és ahogy most felfedezem, sokszor édes árvaságból, amiben ott ülni szoktam. Feljött bennem, hogy ő is zsidó s ez bántott s valamit levett az illúziómból. De mint egy szép madár, úgy ült a fejemben a gon-

dolataim felett az, hogy Illetőné egy úriasszony és mondom, addig még soha priváttal semmim se volt. Azon vettem észre magam, hogy most már nyugodtabban tudom nézni azt az irigylet népet a Váci-utcában, kaptam valami ajándékot és avval vagyok elfoglalva! Gondoltam, hogy a nő odaát lesz a Gerbeaudban és egy kis hő mozgalmat éreztem magamban, hogy fizessek és átfussak hozzá s megmozdultam a széken és ott maradtam, a habozásban még simogatva a combomat. Nem tudtam mennyi az érzelem már bennem és mennyi csak a hiúság. A nő még talán nem ért el a szívemhez, de már úgy volt, mintha rajtam lenne, a kabátom szövéteiben, mint mikor odkolonyt fujtatnak rá az emberre. A nőnek különben egy nagyon jó orosz odkolonyja volt, szerettem. Parfumt azt mindig másfélét szagoltatott velem a zsebkendőjén, minden héten új illatba bomlott bele, vagy csak az üvegecskéjükbe, vagy csak a cégekbe, vagy az illatok nevébe? Volt kérlek Houbigant-ja, D'Orsay-je, Roger-Gallet-ja, Monna-Vannája, minden, s azok a költői nevek, amelyek akkor tomboltak a parfümökön: *Songe d'ivresse*, *Souvenir d'une nuit*, *Tout le printemps*, *Caprice de ma Reine*, *Ame de septembre* és *La folie*, tudja a jó isten már! Én mindet szíttam és mindre azt mondtam a nőnek, hogy ez a legjobb, mert mindtől oda voltam rögtön, mind úgy lebódított és olyan finom kis örültséget habart a fejemben, kibeszélhetetlen másodpercnyi álmokat, mámort és fájdalmat és amellet néha valami idegen émelet és valami betegeset, én nem tudom, mi az azokban a drága parfümökben, mintha unalom és fejfájás jönne az emberre.

Igen. Tél lett. Én így maradtam az én visel-

kedésemmel. Hol elmentem a Gerbeaudba, hol nem. A nő mellett egy új alak is kezdett szerepelni, Redő, Redő Oszi, nem ismered? A Kőszénbányáknál van, titkár vagy micsoda. Egy kis kopasz. Én egypárszor összekerültem vele a nyári Hangliban. Van egy trükkje társaságokban: hangokat utánoz. Nagyon mulatságos. Tudja utánozni azt, mikor a gázt felgyújtják: ppah! Meg az utolsó villamost Óbudán, hogy hogy zúg, meg a tehervonat hogy tolat Kőbányán, meg a légy hogy zeng az ablak közt, meg hogy a fürdőkád csapja hogy csepeg egész nap. Én nem tudom, hol ragadt Illetőnéhez. Szóval kezdett ott ülni. Illetőné fel akarta fedezni nekem: »hallotta már Redőt? Redő, hogy csepeg a fürdőkád?« Mondtam: ó, már élveztem, köszönöm. De Redőnek a szája már elő volt készítve és végigcsinálta, határozottan a szemembe nézve, azt hogy: pitty, pitty, pitty, pitty, pitty, pitty. A nő félig lehúnyt szemmel gyönyörködött és csóválta a fejét és suttogta: nagyszerű, nagyszerű, én meg csüngtem a Redő szemén és gondolkoztam, hogy mit akarhat ez az alak a nőtől. Hangutánzással csak nem lehet nőt hódítani? Különben épúgy szíttá a cigaretátt és épúgy pletykált és épúgy adott le adatokat azokról a nőkről, akik a vörös szalonba érkeztek, meg akik távoztak onnan, mint mások szoktak és a nő épen úgy diskurálta vele is azt a semmit, amit mindenről diskurálnak és ami elmegy ott, mint az idő, akár énvelem, vagy Pánczél úrral, vagy pedig csak hallgatta Redő urat és közben nevetgetett és nézett át a keményen felatillázott huszárok kék gruppjához, akik a sarokban az ablak mellett foglaltak állást, rézsút zsebbeillesztett kezekkel és előkelően németül beszéltek és kinéztek és ide

is néztek a nőhöz és engedték szépen lefelé az orrukból a füstöt, mint egy leereszkedést.

Én ezeket az átnézéseket a nőnél nem vettem tragikusan, gondoltam, ha gondoltam, hogy szórakozott, vagy csak unatkozik, vagy legfeljebb egy kicsit kíváncsi, hogy ötet nézik-e s hogy tetszik-e azoknak is. Igaz, Pánczél úr már kezdett kihagyni, aminek persze csak örülni tudtam. Mikor már háromszor egymásután nem találtam a nő mellett Pánczél urat, sőt megláttam az utcai oldalon, hogy ott ül vagy hat nő közt egy asztalnál, nem állottam meg, hogy meg ne interpelláljam:

— Mondja, hát Pánczél hova lett?

A nő felhúzta a vállát és csodálkozni kezdett:

— Mit tudom én! Mi közöm van nekem Pánczélhoz?

Hirtelen olyan bátor akartam lenni, mint egy gyerek és követelve kérdezni, hogy csakugyan, mondja meg nekem, világosítson fel, hogy mi köze, vagy mi köze volt Pánczélhoz? Az isten áldja meg, mondja, hadd lássam az életet, mi az tényleg, hogy sétál és összeül egy ilyen Pánczél úrral egy asszony, hogy mutatja magát vele, beszélget vele, barátkozik vagy mi. Mit jelent ez? Mennyit, mit merjek e mögött gondolni? Hogy van ez? Hogy megy ez maguk közt, mondja! Szerette?

Még nem volt ott más és négyszemközt érezhettem magam a nővel. Még se mertem semmi ilyen őszintét kérdezni. Azt hiszem, dadogni kezdtem:

— Csak, csak kíváncsi vagyok. Mégis, olyan régen látni magát Pánczéllal.

— Hát aztán. Ismerem.

— És egyszerre elmarad. Megharagudott rá valamiért?

— Miért?

— Én nem tudom. Hisz azért kérdeztem, mert nem tudok semmit.

A nő a teáját öntötte ki, arra figyelt, úgy felelt, könnyen:

— Egyszerűen unom ezt a bácsit. Nem hallott még ilyet? Unom. Adj a süteményt, legyen szíves.

Odatoltam az üvegtálat a süteményekkel és figyeltem, hogy babrál benne, mintha az érdekelne. S rátettem a szemem egy pusszerlire s megkérdeztem:

— Úgy szeretnék valamit tudni. Megmondja nekem? Mondja, az ura nem volt féltékeny Pánczélra?

A nő ideges lett:

— Nézze, hagyjon békét.

Én zavarba jöttem:

— De kérem! Talán ne is jöjjenek többet ide?

— Miért ne. Sőt.

Ettől a söttől megint hódító Robur lettem és feladtam az egész lelkemet. A nő még belekente a kicsavart citromot a csészébe s elnevette magát:

— Az uram különben jól van nevelve. Nagyon jól vagyok férjnél, hál istennek! — Felfordította a citrommal a kezét és a középujjának a kis könyökével kopogtatott az asztal szélén. Épen befutott Feltűnésiné Mindignével és Pörgettyűnével, persze az egész Pánczélta abba-hagytam. Azt hiszem, örültem, hogy nem tudtam megtudni semmit se. Redő Oszin kívül Sréth is megjelent aznap, úgy emlékszem, örült zaj volt az asztalnál és én hamar elszaladtam.

Mit regélhetek erről a télről neked? Kérlek:

Politika.

Semmi politikám nem volt a nő körül. Az volt a politikám, hogy a fülem mindig a szívemen volt. Hallgatóztam, mikor egy kis csend volt. Egy harangjáték mikor fog megindulni benne, a nő hangjával és egy olyan gyönyörű nagy örömmel, amilyenek még nem vagyok bemutatva vagy egy olyan csuda fájdalommal, nem tudom, nem tudtam, barátom, öröm vagy fájdalom-e a szerelem. Minden nap valami olyant képzeltem, hogy másnap meggyulladok mint egy hasáb fa vagy mi s úgy fogok lángokban a nőhöz elszaladni! Egyszer álmodtam vele, kérlek. Azt álmodtam, hogy megyünk, megyünk egy szánon ketten egy fehér földön Lengyelországban vagy hol. Messzire rózsaszín kastélyok látszottak behavazva s a szán előtt három paripa vágtatott valami búbajos édes zörgőkkel és mintha kékek lettek volna azok a lovak s oly tűzvörös sörényük volt, mint a nőknek a vörös haja s a kocsis állott elől a szánon mint egy fejedelem és a nőnek a mellemen volt elbujva a feje s én öleltem a derekát és ő zokogott, nem tudom mért, talán a boldogságtól és az olyan volt, mintha dalolt volna valamit. Nekem meg majd kiszakadt a szívem, olyan jó volt nekem itt belül és a fejem a haján volt és mindig megcsókoltam a haját és mindig azt mondtam: drága, drága, drága s mindig jobban húztam, hogy drááá-ga! s úgy volt, ahányszor ezt kimondtam, mintha drágakövek hullának a szemem előtt, de mindig más: rubint, meg zafir, meg smaragd meg tűzopál, meg gyöngy, de olyan színű gyöngyök jöttek, mint amilyen sárgaságok meg kékségek,

meg rózsaszínek csak a felhők közt vannak alkonyatkor. Érdekes, hogy meleg volt, pedig végig hó volt, ahol futott a szán velünk s valami hallatlan halk zengés volt köröskörül, az isten tudja mitől, olyan, mint mikor az embernek a füle kezd csengeni s én mint egy bolond ugráltam fel a szánon és néztem előre, talán sietni akartam valahova, pedig hogy repült az a szán! A nő meg mindig húzott lefele, elkezdtem vele dulakodni, mire sikoltozott és kiabált, hogy: kikaparom a szemét és megmondom a főnök úrnak! A szán állott velünk és néztem a nő arcát. Nem Illetőné volt, hanem az a szalma-hajú kaszírő a Koronából. Hallottál már ilyen butaságot!

Napihírek.

Kérlek, este hatig a bankban időztem. Vacsorálni rendesen a Kerületi Körbe mentem, aztán ott bakkoztam éjjel félkettőig, félháromig, négyig, esetleg ötig. Az alvást úgy hoztam be, hogy egy jó negyedórát rendszeresen késtem a bankból. Süteményt a kávéházban nem ettem a kávéhoz, mert úgy tovább tart a reggeli. A bankban sikerült egy félórát mindennap úgy könyökölni, hogy a tenyerem alatt be lehetett a szemem húnyva. A Dréherben ebéd után míg a fizető jött, szintén aludtam öt percet. Ha nagyon lusta nem voltam, haza is mentem a Pesti Otthonba a szobámba egy órát expressz ágyban aludni s mikor volt pénzem, hogy konflison menjek be délután a bankba, a konflisban is aludtam nyolc usque nyolc és fél percet, ha meg gyalog mentem be, rendesen megállottam még a Fürdő-utca sarkán a hirdetőoszlop előtt, mintha végigolvasnám egy szín-

lapon a szereplőket, s ott állva is aludtam két percet, körülbelül míg végig lehet olvasni mondjuk az Ember tragédiája személyeit. A plakátalvást úgy fedeztem fel, hogy egyszer így tényleg el akartam olvasni, kik játszanak az Ember tragédiájában, de Lucifernél elaludtam. A telefonfülkében is aludtam mindig a fülemen a hallgatóval, másfél percig, míg a központ nem jelentkezett. A borbélynál délben míg vártam és míg szappanoztak, természetesen én is aludtam mint más rendes ember. A baccarat-asztalnál míg a téteket kifizették, ott is aludtam hirtelen egy harminc másodpercet. Evvel azt hiszem egyedül állok vagyis ülök a bakkozők társadalmában. Különben már régebben feltettem magamban, hogy ha lesz egy finom nőm, nem fogok többet kártyázni.

A nő karácsonykor felment a Tátrába két hétre. Fel akartam utána menni, legalább karácsonyra, hogy ott inkább jöhet majd valami, egy szép nagy csók a néma havas fenyvesekben, egy tiszta séta kettesben, eltévedünk, egy nagyon nagy meleg hangulat és egy vallomás... kérlek leadtam az egész kis pénzemet akkor egy nappal karácsony előtt. Egy vas nélkül sétáltam haza reggel. Különben az egy rémes éjszaka volt, minden koporsóból három vagy négy coupja volt a pointeurnek, a többi a banké volt. A bankárok elmentek és az egész Kör ott ült a teremben leégve s vörös szemekkel merengve, hogy mit vegyenek másnap estére a gyerekeknek. A nő különben küldött egy anzikszot a Tátrából. Csak az volt rajta: nagyszerűen mulatunk! Mindigné is alá volt írva. Sréth is alá volt írva.

Színház, Zene, Szórakozóhelyek.

Elmentem a prömierekre, pedig nem izgat-
tak a darabok. Illetőné néztem a prömieren.
Mert ő mindig ott volt. A szerzőnek meg Illető-
nének ott kellett lenni a prömieren. Pardon,
hát Mindignének meg Feltűnésinének! Kezdtem
csudálkozni, hogy örölkük másnap semmi sincs
a tárcákban a kritikákban. Te nézted már, hogy
tapsol Feltűnésiné ott az előkelően feszülő Min-
digné mellett az elsőemeleti páholyban? Hogy
hajol ki abból a veszélyes páholyból, amely alatt
nincs háló s hogy hogy néz körül bólingatva, mintha
mindenfélől üdvözlőnék, hogy biztatja az egész
színházat, hogy lehet tapsolni, mert ő is tapsol
s hogy milyen előre nyújtja a két karját a tapssal
s hogy jár a feje s hogy ragyog és hogy integet
annak a szerzőnek: nagyon jól van, nagyon jól
van, mintha csak őhozzá nézne fel az a szerző,
mikor ott megáll a lábai előtt a kízó villany-
lámpákkal, hogy vajjon Feltűnésinének meg-
felel-e a darab s szimpátiával fogadja-e az ő
megjelenését? Isten bizony az ember úgy meg-
sajnálhatja azt a szerzőt, akinek bizonyosan va-
lami remek ábrándja lehetett valamikor arról,
hogy majd prömierje is lesz! És az ember így
körülnéz a színházban és látja, hogy tényleg az
a legszebb, amit itt kaphat az a szerző, ez hogy
Feltűnésiné ilyen kegyesen és bizalmasan tap-
sol neki. Nekem barátom olyan fádaknak és oly
batyubálízűeknek tetszettek, azaz nem tetszet-
tek ezek a budapesti prömierek. Mindig azt a
dísztársaságot pillantottam meg köröskörül a
páholyokban, mint egy ringlispilt, ahol megint
azok a kipingált hattyúk és aranydisznók jön-
nek elő s azt a prózai világot a földszinten, akik

mintha elfáradtak volna az utcán s épen csak bejöttek volna leülni abba a zsöllyébe s felrakni egyik lábukat a másikra s a cipőjüket leporolni. Azok a sárga meg vörös körúti férfiruhák s azok az illúziótlan fejek a ruhák fölött! Egy-egy plastron szinte kísértetiesen tűnt fel az első vagy a második sorban! Én barátom ezelőtt akár-mikor mentem el a színházba, felvettem a szmokingot és csak akkor színház előtt mentem a borbélyhoz és a hajamat huszonötször átfésültem és a masnit a nyakamon is legalább tízszer kötöttem meg, míg valahogy bele bírtam nyugodni. Színház! Azt az ünnepélyességet mindenkin, amit vártam, azt az ittasságot, ami ott az életünket leönti, azt a karban való halk zokogást vagy majális-ujjongást és kihasadó danolást és szent ölelkezést, amit én mindig vártam ilyenkor! Semmi, barátom! És a daraboktól mindig azt vártam, hogy álmaimat és halálomat fogják ott kiárasztani, mint valami oceán, ó, de mennyire nem! Csak hallgattam és figyeltem és semmi nem szólt hozzám, hogy én mért vagyok boldogtalan és mit gondoljak én a szerelemről és mi lesz a világon énvelem.

Mikor aztán én is prömier-publikum lettem Illetőné miatt, úgy ültem ott, hogy van egy szép titkom: ő, s füleltem és tanulni akartam, hogy tudjak majd stílust, taktikát, szavakat, mindent, ha komoly lesz a nővel a dolog! És nem tudtam ott magamban egy udvarlót kiképezni, egyáltalán nem! Viszont néztem fel a nőhöz a páholyba egész felvonások alatt, egy kicsit összehúztam a szemem, hogy csak őt lássam külön és messzebb, mint ahol van és még szebbnek, mint amilyen szép, ünnepélyesebbnek, grófnőnek! Sokszor gyönyörűen tudott ott mozdulatlan ma-

radni egy kicsit eltartott fejjel és a keble olyan fehér volt, mint a kréta a sötét derékban és egy gyémánt ék úgy hunyorgott a nyakában, mint valami csillagzat. Úgy volt, mintha diktáltam volna magamnak: te, prömieren vagy, egy aszszonyt nézel ott a páholyban, aki a tied lehet, fiatal vagy, itt az élet, ez az, te hisz ez nagyszerű, ez valami gyönyörű, te, te! A nő közben kérlek diskurálni kezdett ott Pörgettyűnével meg Pörgettyűvel meg Illetőhöz is szologatott meg Redő Oszihoz is hátrahajolt, mert Redő Oszí ott lovagolt leghátul a páholyban és hogy lásson, egész előre volt a feje bukztatva s a kopaszság szinte kacagott a fején. Undorodtam és csodálkoztam: hogy mer egy ilyen kis kopasz egy egy nőre rá is nézni!

Észrevettem, hogy a szomszéd páholyból át-pisszegnek az ő páholyukba, mert néha már nagyon éltek ott! Akkor megmeredtek mind. Illetőné az ő kis aranyozott gukkerjét felvette s körülgukkerezett a homályban az egész nézőtéren. Aztán meg hogy hátraáll a tükörhöz és ott veregeti a haját és pedri a szemöldökét. Meg hogy ül és a reticulejében babrál és a festékes stifttel bekeni tükörből az ajkát és zsebkendőt használ az orrához. Az ilyen pillanatok kérlek olyan kint csináltak bennem, én nem tudom miért, ilyenkor mindig inkább odanéztem a színpadra vagy elkezdtem olvasni a Magyar Színpadot. Szünetben esetleg felmehettem volna vizitálni hozzá, egyszer mikor felköszöntem neki, intett is a gukkerjével, hogy jöjjen fel, de részint irtóztam Pörgettyűékkel ott együtt zajongani, részint Redő Oszival mint vetélytárssal vagy mivel nem volt gusztusom a páholyban együtt futni s még volt egy problémám azonkívül, az

hogy Illetőt nem ismertem személyesen és kerülni akartam, hogy bemutatkozzunk. Úgy éreztem, hogy egész fölösleges a férjjel megismerkedni. Minek nekem a férje? Ha ismerem ezt az őszes fejű, cvikkeres molett embert abban az örökös zsakettben, akkor már az ügy nagyon enged a romantikájából! Tudni se szerettem arról, hogy Illető a világon van. Viszont fájt azt a búcsújárást látni Illetőnéhez a páholyba s szépen kimentem a kapu elé elszíni egy fél cigarettát és egy kicsit fázni s nézni a szép csukott fiakkereket s gondolni, hogy milyen forró szerelemmel suhanhatnak bennük párok és párok, akik nem kíváncsiak a második felvonásra, a harmadikra se, se semmire ezen a világon, csak egymásra.

Aztán kérlek, voltam azon a télen három koncerten a nő miatt, mert jelezte hogy el fog menni. Feinhalsnál voltam a Vigadóban meg a Filharmonikusoknál, mikor a Csajkovszki Pathétique-jét adták elő, meg egyszer a Royal termében egy privátnak a dalestélyén, akiért Illetőné meg Feltűnésiné mindenkit felláztattak, azt hiszem Feltűnésinének a sógornője volt, aztán Illetőné volt az, aki nem is nézett oda a dobogóra, csak emelte folyton a fejét köröskörül, hogy ki van ott és ki nincs ott. Legalább engem nézne! Észrevett engem is és rezgettette a fejét és kacintott a dobogó felé, hogy úgy-e milyen szép! de aztán tovább kapta a szemét és féltékenyen kezdett egy szép nőt gusztálni. Én se tudok zenét, de a privátnak a dalestélyén legalább a zongorakíséretből tudtam élvezni Schumannnt, a Vigadóban meg majd elpityeredtem a Pathétique utolsó tételénél, olyan fájdalmas és olyan szép volt az, de a nő ott is toaletteket és frizurákat vizsgált a terem felé fordulva, onnan a legdrágább hely-

ről, a zenekar elől. Én a nőért mentem el oda s az volt a sejtelmem, hogy a zene felszakítja majd bennem az óriási szenvedélyt a nő iránt. De akkor olyasmit éreztem, hogy inkább elválaszt tőle a zene, mint hogy összekössön vele. Még hozzá Redő Oszi ott a háta mögött, még az kellett nekem. Hogy kínlódtam ott! Soha egyedül ezt a nőt nem tudom látni, egyedül, mint egy arany rámában! Ha behúnytam a szemem és rá gondoltam, a barátnői, meg Redő Oszi, meg Pánczél úr, meg mind a többi pofák ott ugráltak az ő arca körül s beleröhögtek a szivembe!

Jaj te, fáradt vagyok. Kérlek, hogy hű maradjak a tényekhez, hát arról is beszámolok előtted, hogy ebben az érzékeny állapotomban azért egész jól tudtam mulatni, mikor fiukkal elmentem itt-ott orfeumba, meg a Foliesba a kis Rottot élvezni vagy a moziba. Akkor még azokat az örült párisi humorosokat adták a moziban, amikben az egész utca kergeti mindig Max Lindert, meg azokat az exotikus felvételeket. India, Japán, a cambodgei király udvara, Tahiti szigete, meg tenger és tenger meg cow-boy históriák viharos lovaglásokkal a vad erdőkön át, hogy szerettem én az ilyen képeket! Volt hogy magamban mentem el este valamelyik moziba és akkor ott a sötétben úgy elképzelődtem, mint egy hülye, minden vízi felvételen, ahol hajó indult vagy ha csónakáztak a képen szerelmesek, úgy beugrottam minden nyavalyás hangulatnak, még az az ordinaré zongorálás is le tudott a lábamról venni, oh, így kéne lenni a nővel együtt, így egy csónakban elfeledkezni a napos folyón vagy így a tengeri hajón megismerkedni s a fedélzeten így a korláton könyökölni egymás mellett és nézni a nőt, amint a lekötött sapkájáról a

fátyol repked hátra s uszkál össze-vissza a feje körül és a nő néz a tengerre előre s a hajó megy és mi megyünk rajta nem látni hova, a végtelemben. Mit lehetne ott beszélni! Mily szépet beszélhet ott az a moziszinész, akinek ugrál a szája, hisz mindent szabad ott mondani! Erővel a magam arcát akartam ott látni a képen a moziszinész tengerész-sapkája alatt, a nő idegen arcának a helyére meg Illetőné arcát akartam oda-szuggestálni persze! És közben mintha nehéz ólmot öntöttek volna belém, olyan nehéz lett a mellem. És aztán egy kocsin tűntek fel így ketten a képen. Egy országúton nyargalt elő egy kétlovas kocsi velük fák közt, mintha egyenesen a mozipublikumba rohannának bele a mindig jobban látszott az arcuk, ahogy közeledtek és a vászon sarkában elkanyarodott a kocsi velük hirtelen és még látszott, hogy a férfi összecsókolózik a nővel és utána a nő mosolyogva les a publikum felé, mielőtt eltűnnek. Kérlek, egy nehezet nyeltem és egyszer csak egy melegség jön a gégémbe s a szemem mögött is ilyen meleg lett és elhallgathatnám, mert nem látott senki, hisz sötét volt, de hát tény barátom, nem lehet rajta változtatni: egy könny kicsúszott ott a szememből. Azaz kettő, mert mind a két szemem részt vett ebben a mozgalomban. Sőt ez se lehet pontos, hogy két könnycseppet prezentált a szemem, azt hiszem három-négy könnycsepp jön össze olyankor az ember szeme alatt, mikor azt mondja az ember: egy könnyet ejtettem. Meglehetősen dagadt kis langy vízmennyiség az, ami megáll az ember szeme alatt és úgy ródlizik aztán le az arcon végig. De ezt nem vártam be, barátom, azon nyomban felvettem mint egy itatóssal az öklömmel onnan. Minden pillanatban megállhat

a kép a vásznon és akkor világos van a moziban.

Ez például foglalkoztatott akkor. Otthagytam rögtön a mozit és az utcán megállottam átvenni ezt a dolgot. Ez valami: könnyeztem a nőért! Olyan hangulatom jött, mintha vőlegény volnék. Jaj, te szép asszony, szeretni foglak! Vagy már szeretlek is talán! Viszont olyan közönségesen láttam a villamost, a rendőrt, az embereket, a cégtáblákat, mindent az utcán és a nőre gondoltam és semmi lobbanást nem észleltem magamban. Hát hogy lehet, hogy nekem az imént könny jött a szemembe? Mi az a könny? Egy gyanu lepett meg, az, hogy azért a kétlovas kocsierért pottyant ki a könnyem. Az országút szépségeért. A csókért egyáltalán. Az idegenekért, akik élnek messze s akikkel sohase fogok beszélgetni. S a tengerért lett oly nehéz a szívem oda-bent. Azért a tiszta széles és egyenes vízért amelynek nincs foglalkozása s ilyen buta ifjúsága itt Pesten s nincs ilyen forró és tanácstalan furcsa hajás feje, egy kék és ragyogó, vad, örökös sorsa van! Talán az a nagy só, ami a tenger-vízben van, talán csak az vonzotta elő ezt a pár csepp sózott vizet a szememből. A tenger csinálta tán ezt a kunsztot, a tenger talán, még a filmen is ilyen ereje van a tengernek! Ott ment el a járdán doktor Lakk és köszönt nekem, elkésve vettem észre, mulyán kalapot emeltem utána s hadartam: vanszerencsém. Azt hiszem megundorodnak az embertől, mikor így hiába köszönnek neki mint doktor Lakk köszönt ott nekem.

Igaz, elég gyakran felmentem a Casinóba is a Kerületi Körből éjszaka ha hamarabb vége lett a baccaratnak. Rendesen összeállott egy kis társa-

ság ilyen felületes barátokból, akik a baccarat-szobában melegedtek össze vagy mondjuk össze-langyultak s ha nagy nyereség volt, együtt elmennek örülni valami tánchelyre s ha nagy veszteség volt, akkor meg elmennek együtt búsulni s felejteni. Hisz te is eljöttél velünk akkortájt egyszer vagy kétszer, most jut eszembe. Akkor még bakkoztál te is. Emlékszel milyen szórakozott voltam a bakknál? Emlékszel, mikor egyszer megfogtál és az ablakba húztál és azt kérdezted: öregem, tart még a dolog a nővel? — úgy néztem rád, mintha bicskát szúrtál volna belém. És hebegtem: hogy érted ezt? S te nevettél és oly könnyen, mintha azt kérdezted volna hány óra, úgy kérdezted: nem ugrottál még el tőle? Én iszonyú kedélytelen arcot csináltam és abban a reményben, hogy nem látszik, hogy el vagyok pirulva, kértelek: ha barátom vagy kérlek ne érintsük ezt a témát. Nem emlékszel már? Te mintha csudálkoztál volna s aztán fölényesen mondtad: ugyan, nem értelek. Én erre azt mondtam: pedig magyarul beszéltem. És szépen el sétáltam mellőled és odamentem az asztalhoz és már kiabáltam: tíz korona annonce! S a tablóra bámultam és mintha lázt kaptam volna, úgy tüzelt a fejem. Nem is gondolkoztam, csak ugrált össze-vissza a fejemben, hogy mi az, amit te hiszel és hogy hogy viselkedtem én most veled szemben, te bántottál-e meg jobban engem vagy én téged? Te kíméletlen és cinikus voltál, mint akármelyik ordinaré alak, én meg viszont talán meghagytalak most abban a feltevésedben, hogy Illetőnével viszonyom van és ez egy szemtelen hazugság részemről. Átment a fejemben, hogy csak hadd higgyed, legalább imponálok neked vele. Tényleg, nevetséges lehet, hogy már egy

fél éve mászkálok a nő körül és semmi alapom nincs arra, hogy díszkrét legyek! Aztán egy kis gyűlölet fújt belém irántad, hogy te milyen közönségesnek látod azt az úri nőt! Komolyan, ha nem vagy orvos, talán nekedmentem volna, mint egy bolond, de az, hogy orvos vagy, oly gyerekes tiszteletet és bizalmat tartott bennem mindig teirántad. Szégyelni kezdtem magam. Azt éreztem, hogy oda kell mennem hozzád: Lacikám, én úgy beszéltem veled, mint egy majom. Gyere, őszinte leszek. Menjünk be a biliárdszobába, ott nem zavarnak, gyere, elmondom neked, hogy semmi de semmi nincs a nővel, én nem tudom hogy kezdjem el vele, meséld el tenálad hogy volt az ilyen komoly viszony. Beszélj, te, mondd milyen az élet! Én nem ismerem ki magamat. Hallgasd meg a szimptomákat és mondd meg, hogy én hogy vagyok?

De oly féltékeny voltam úgynevezett érzelmeimre s az a féltékenység mindig húzott vissza attól, hogy valakinek egy szót is kinyögjek! És azonkívül kérlek beleestem akkor egy bank-szériába s ott ragadtam. Kábultan harcoltam, hogy a pénzt visszahozzam. Jön barátom a

Sport.

A nő tudniillik kijárt a nagy jégre, mikor a Vigadónál meg az Oktogonon fenn volt a kis zászló a kék-piros táblán, hogy a jégpálya megnyitva. Én diákkorom óta nem csatoltam fel a korcsolyát. Most is lusta lettem volna korcsolyázni, nem gondoltam én korcsolyázásra, csak nő és nő kellett már nekem, nő barátom! Ellenben mikor a banknak vége volt, rohantam a pályára mint vendég, azaz a büffébe Illetőnét

látni. Hallatlan, hogy hatott rám, mikor a büffébe belépkedett a korcsolyával a lábán avval a kicsipett arcával, mint a pünkösdi rózsza s oly nagyokat és édeseket lélekzett nevetve a friss örömtől, úgy hogy alig tudott szavakat adni s úgy nézett, mintha azt akarta volna mindig mondani: szép vagyok, te, oly jó a hideg, mert meleg az élet! Oly karcsú volt abban a kurta szoknyában és egy kis lány bársony kalapja volt és nem tudom, oly antiknak tetszett! És aztán leült és evett sandwichet és leszúrta a két korcsolya sarkát a padlóba, kissé szétvetve a lábát és: mi ujság? És: maga miért nem csatol? És: jaj most tanulok bógnizni, ez a Sréth, nahát milyen egy betörő ez! És: tudja, hogy ma kétszer estem? És: mondja, mit szól ahhoz a kekk sapkához annak a ronda nőnek a fején?

És már jött be ordítva Sréth sweaterben, az a hosszú állat, a korcsolyával még hosszabb volt és ugrált befelé valami jambósipkával és muffal, kérlek, Redő Oszi, meg Pereczky, olyan kosztumben, mint valami dán attasé a moziból és megint vége volt, hogy jól érezzem magam a nő mellett. Azok ott vitték a hangot, én meg hallgattam és hagytam a fülembé zörögni az evést és sisteregni azt a leányrajongást köröskörül, csatolásról meg esésről, meg hármásokról, meg nyolcasokról, meg kadettugrásról, meg angyalházásról. Megtettem, hogy el se köszöntem Illetőnétől, otthagytam őket és felmentem inkább a kis hídra ott a ligetben és onnan könyököltem bele a pályába s lestem a nőt abban az uszkáló fekete tolongásban. Furcsa volt ez, onnan a korcsolyázást nézni. Mint egy-egy emlék mélyről az életből, úgy jöttek a fiuk hangjai s a kis lányok apró sikolyai s aztán az az egész mozgás odalenn az ívlámpáktól vilá-

gítva, mintha egy világ lenne holdak alatt, ni, ezek élnek ott és ez valami idegen nekem. Ezek futnak és keringenek és elhajolgatnak és hátráznak. És én állok és könyökölök. Olyan szorongás és ámulat vett elő. S a zene úgy hangzott, mintha messziről zúgna. Rendesen valami csehet játszotak, az úgy elnyomott engemet! Hiszen ez katonazene, elmulás és búcsú! Teneked nem a halált hozza mindig a katonazene?

És egyszer csak meglátom így a nőt a közt az álmféle nép közt. A híd alá futottak hárman összekarolva s bógizva jobb és balfelé, Sréhtel meg Redő Oszival. Kinyitottam a szám, be akartam kapni a nőt a lelkembe! Lehajoltam, már a híd alatt voltak, átszaladtam a másik oldalra, néztem le ott is, kerestem, elveszett. Egy női nevetést hallottam és azt képzeltem, hogy ő volt. Megint visszajöttem erre az oldalra. Mindig csak így egy-egy pillanatra tudtam feledezni a nőt és mindig karolva vagy ezekkel vagy Pereczkyvel meg még egy alakkal, akit nem is láttam még soha!

Egyszer megvártam ott és hazakísértem. Ott laktak az Andrassy-úton. Véletlenül egyedül ment el a jégről. Azt a kis utat is a földalattin akarta megtenni. Könyörögtem neki, hogy menjünk gyalog. Olyon finom hó volt a fasorban.

A nő sietett.

— Kérem Margó menjünk lassan. Olyan szép itt sétálni.

— Nekem még el kell mennem vacsora előtt.

— Hova?

Egy kis késéssel mondta:

— Hova, egy kis kommissióm van.

S rögtön lelkesedve Rémesnéről kezdett beszélni nekem, láttam-e ma a jégen, hogy nem a

legnagyobb szemtelenség a jégre kijönni ettől a nőtől, mikor az egész Pest röhög rajta? Jelzem, én nem hallottam az egész Pestet röhögni. Hogy Rémesnét a friss férje rajtacsípte a régi férjével és nagy verekedés volt és a friss férje már válik és a régi férje nem akarja megint elvenni, mert neki nagyon megfelel mint barátnő.

Én az ilyen históriákat abban a reményben hallgattam, hogy rögtön elfelejtek minden szót belőle. Erőlködtem, hogy ne halljam mit mond Illetőné, csak az arcát néztem a nőnek a barna fátyol alatt. Azt az élő kármin száját és azt a finom, finom ködöcskét, amit a nő mindig előlehel a hidegben beszélve. Mintha valami drága vékony cigarettet szívna, amit nem látni. S néztem előre a fasorban és úgy képzeltem, hogy ott állok szembe messze s látom magam a nővel így sétálni télen. Beleszóltam a nő meséjébe.

— Margó. Milyen szép maga ma!

— Ah hagyjon. Rosszul nézek ki. Egész éjjel nem bírtam elaludni.

— Jaaj. Mi baja volt?

— Semmi. Egy undok fejgörcs. És ilyenkor hiába veszek veronált.

— Mért fáj a feje? Én azt hittem egy szép nőnek sose fáj a feje.

Elnevette magát.

— De ugye most jól érzi magát — mondom.

— Igen, mára már elmúlt hál istennek.

Ilyen társalgással értünk a kapujok elé. Alig akartam elengedni azt a megmelegedett feszes keztyűt.

Húzta a kezét:

— Na pá, csak felszaladok, mondom még el kell rohannom vacsora előtt.

— Megvárom. Elkísérem.

— Nem, nem, most nem, majd máskor.

Beállottam a kapu alá végigélvezni hogy csenget, kinyitják a liftet, felvinnyog a lift, megáll és zördül az ajtaja s megint nyávog a lift le a földszintig. Hova fog a nő elrohanni? S mitől fájhatott a feje? S veronállal alszik? S miért nem mondja meg, hova akar elrohanni? Milyen regénytelen ez az egész és mégis milyen rejtélyes! És én nem vagyok beavatva, hogy hogy van ez mind, semmi közöm mindehhez, istenem!

De majdnem mindig magamban indultam be a ligetből, mikor ott a hídról néztem a pályát. Te, egyszer a zene azt zúgta utánam, hogy

Ritka asszony az én babám,
Ritka egy úri nő . . .

Ez a kuplé ment akkor Pesten tudod és a kabaréban mikor énekelte Ferenczy s rikkantottak ott vele, mikor a refrain jött, hogy: rrrit! Ferenczynek az orra olyan jókedvvel nézett a publikumba, én meg a szemében nyomoztam Ferenczynek, hogy tényleg olyan víg hangulata van-e s csak annak örül, hogy népszerű vagy van csakugyan a függönyön túl valahol egy ilyen ritka úri nő babája s arra gondol most? Ha felkiabáltam volna neki: mondja mester, ez tény és való? Én nem tudtam kivenni, mit mond a Ferenczy szeme. Láttam már kérlek színészeszemeket a színpadon, hogy ragyognak aztán hogy oly közömbösen vagy erőltetve néznek üresen és láttam direkt bánatos szemeket, mikor a színésznek nem kell beszélni, csak ott áll a színpadon és átnézi a publikumban az aznapi fejeket.

Mondom a jégen azt rotyogtatták egyszer és én azt a szívtelen katonazenét vittem magamban egy darabig és a szöveg csak úgy magától dalolta bennem hozzá :

Ritka egy úri nő,
Ritka szerencse szállt reám,
Ritka finom és előkelő . . .

úgyhogy a szám is elkezdte végre s mintha rám is passzolna a kuplé, valami közösséget váltaltam kérlek a Don Juanokkal és egy hencegő hangulatban dudorásztam félhangon, mintha már régen úriasszonyok szerelmében gázolnék és közbe végigsikankóztam egy kis hosszúkás jégen, amit ott a járdán kigyalultak a talpukkal a gyerekek a megfagyott havon. Sokszor észreveszek télen így meglett embereket, hogy végigcsusztatják magukat ilyen kurta kis utcai jégen járás közben. Nem állják meg! Nem épen olyan gyerekek vagyunk, mint a gyerekek?

Aztán ahogy beértem a Köröndön túlra, ahol sűrűbben jöttek-mentek a népek és a kirakati-fényben úgy elsiettek ketten-ketten, férfi nővel és pláne hogy magánzó hópelyhek ereszkedtek lefelé válogatva, hogy melyik kalapra szálljanak és a csemegeboltok oly gusztusosan duzzadtak a kirakatok mögött és folyton mentek be felvágottat venni fiatal férfiak nőkkel vagy jöttek ki s karolva kezdtek sietni s összedugdosták a fejüket és buzgón tárgyalták életük jó kis dolgait és zörgős lovakkal elfutott a kocsik meg az autók mellett egy szép lakkozott szánka s abban is asszony és férfi ült, barátom, olyan nehéz lett ott menni nekem, mint egy túlöregnek, akinek nagy munka már egyik lábát a másik elé rakni.

Téli este kezdődik és van mindenkinek valakije, szerelem! A cukrászdában tolakodnak a pult előtt, kis lukácsot pakoltatnak, teasüteményt, szerelem! Az egész város szerelem, az egész este szerelem, hó a lámpákon és a barna házak párkányán, szardínia, kaviár, nyulak és fácánok és narancs és datolya s rumok az üzletekben, minden csak arra van, hogy csók támadjon belőle, hogy jó legyen otthon, jó téli est mint a piros tea! Kicsi fehér csomagokat lógáznak spárgán a muffok mellett, otthon kibontják majd, minden szerelem, szerelem! Kihasadtt testszínű gesztenye a Gyár-utca sarkán, süti az ujjakat, mikor kapkodják és dobják befelé a stanicliba! A Párisi Áruház előtt déli világosságban rohanak sűrűn az irodai lányok, fiuk furakodnak közöttük, nem is venni ki, hogy ki melyik lányhoz beszél, csak hangos a szája mindnek! Operába szaladnak fehér selyem kendővel a hajukon kis sorsú nők ünneplő rózsaszín reticule-t lógatva. Mily rokonszenves mind, milyen kellemes volna akármelyik! Semmi, csak a lágy ruha s a húzós félselyem harisnya s a szappanlehelletű édes tiszta test! Jaj nő, nőöh! Hogy sétál elő a két combjuk a szűk szoknyában! Hozzámdörzsölődnek a tolongásban! Belefordítom a pillantásomat egy lány szemébe, az visszaneéz hirtelen és a meglepetésben rebtenteti a pilláit és elkapja a fejét és eltűnik. Mit gondolt! Megint egy lánynak a szemébe nézek, az megnagyítja a szemeit amint visszaneéz. Bátor, kíváncsi, követel: nos? Mit akar? Én jövök zavarba s én szököm meg tekintetemmel. És aztán utána fordulok és engedem lökdösní magam és nézek utána. Jaj, egy leány! Mindegy hogy híják és milyen egyéniség! Egy szagos kemény őszibarack! Csak

ne volnék úgynevezett intelligens úriember! Ne lennének nyögösségeim és igényeim! Ne akadtam volna bele ebbe az Illetonébe! Ki ez az Illetoné; hisz én nem is ismerem! Ó ha Illetoné leány volna még és engemet ismerne legelőször a világon! Úgy elszorult a szívem barátom.

Hátha egy rémes tévedés és egy boldogtalan pazarlás ez, ami mindent izgulok, érzek, képelek Illetoné miatt! Hátha mindezt egy lánynak kellene áldozni, ezt az ajándék kort, ezt a sóhajra s a dalra adott drága szabad időt!

Megmondom kérlek, hogy voltam a lányokkal. A lányok alapjában véve még prózaiabbaknak látszottak nekem. Férjfogásra láttam az egész bandát berendezve és csak szánni tudtam őket. És ahol én előfordultam lányok közt, mindig drezdai meg müncheni intézetekről, angol nyelvről, német irodalomról és kabaréről és dalkrózról és festőiskoláról kellett beszélgetni, sőt műegyetemről és boncolásról! Azonkívül kérlek, ők cigarettákat és likőröket forszíroztak. Aztán barátom, a dzsiggelést imádták és hülye angol dzsiggdalokat adtak le fahangot affektálva s mindenféle falleót és oscarstrausst dúdoltak a zongora mellett, álom és bánat nélkül.

Egyszer egy lánynak azt mondtam: hogy szeretnék lány lenni! Az ártatlanság lehet az igazi boldogság, azt szeretném érezni! Azt mondta: pfuj, undok, tudja, undok! Rémes lánynak lenni, nem is képzeli!

Ezek barátom diákok. Ezek műveltek. Ezeknek fejük van. Ezeknek programjuk van. Ezek modernek és felvilágosultak mint egy gép! Én nem tudom, hogy fejezzem ki, én egy májusi kertet keresek egy leányban. Meglehet, ha türelmem van lányok közt lenni, találok köztük egy

ilyen tiszta tavaszt, amit sejtek, egy ilyen boldog fehérséget, aki nem valami reális szerencsétől mosolyog, hanem egy rózsáalomtól és úgy jön az ember elé, mint egy balettképben egy megfoghatatlan fehér balerina a holdfényben bokrok közé belebeg a szive felé nyúlva karjával. De hisz ha elébem kerül esetleg egy ilyen ideál, azt én elveszem, nem? És ha a megnősülés eszembe jutott, kétségbeestem barátom! Borzasztó, mondtam magamnak, hát már ott tartok, hogy megnősülhetek?

A halál attól már csak egy állomás! Haa! előbb végigkóstolni, mint a likőröket, a nőket, sárga- és bronzhajuakat és kreol és sápadt szépségeket és utazni, hotelekben, egyéjszakai szerencséseket átélni s plage és Velence és boudoir és szeparé, az egész Magyar Figaró! nagy bolondságok és kis komolyságok, egy egész ifjúság, ahogy az ember hallja, olvassa, képzelet s aztán egy őszi este, mikor a szél úgy füttyörész odakint, mint egy csavargó, aki valakit le fog szúrni az éjjel, akkor barátom egy begyűjtött kandalló párkányára könyökölve s lenézve, válni szépen az ifjú évektől, emlékezni emlékekre, leveleket szagolni, valami fonnyadt szalagot meg száraz virágot fogdosni s egy göndörödött hajszálat kihúzni s nézni s gondolkozni melyiké lehetett, olyan édes szomorúságban, amiben több az édesség, mint a szomorúság.

Te hallgass ide, mik jártak az én fejemben, mikor eszembe jutott, hogy majd én is megnősülök egyszer! Először is nem birtam elképzelni soha, hogy az ember egy reggeltől fogva, míg csak meg nem hal, tényleg avval az egy nővel összetartozzon. Azt hittem, én abba feltétlen beleőrülnék! És gondoltam, a legszebb dolog,

amit tudok egy nőért, a diszkréció, az lehetetlen, a mellett a nő mellett, akit elveszek! Épen a hitvesem mellett! Hát hogy szabad azt élő embernek sejteni, hogy nekem micsoda összefüggésem van evvel a nővel! És gondoltam: mondjuk, ha holnap megnősülnék, hogy lennék holnapután egész más ember? A fiúk közé menni... rémes! Mit mondok a barátaimnak, ha például megkérdeznek: mondd, milyen a nászéd, milyen ez az életben? Teszem ha valaki orcátlanul rám kacag, mikor másnap szembe jön velem, azt ott stande pityere leszúrjam? És aztán én nem kérdezhetek már egy fiút: van szeretőd, mondd? Hátha elkezdd majd panaszkodni: senkim sincs, oly szerencsétlen vagyok! Mit mondhatok majd annak? Hogy vigasztaljam? Hengegjek az én boldogságommal? Ki nem állhattam azokat, akik szólóban maradt barátaiknak jöttek dicsekedni a nővel, meg a kosztal, a nyugalommal, mindennel. Milyen idegenséget csinál az hirtelen a legjobb barátok közt is, hogyha az egyik megnősül. És amellet hogy valami kis csalódást okoztak bennem az ilyenek mindig, olyasmit, mintha ezek, akik megnősülnek, cserben hagytak volna, amellet kérlek mindig sajnáltam is őket, hogy ők már a világon el vannak intézve, már nem repkedhetnek mint a madarak, ők a képzelet ezeregyéjét feladták, önékik már normális nappal van, valami hallatlan szép az ő életükkel nem történhet.

Mennyit fecsegek itt neked és te hogy engeded, angyal vagy, igazán! Ugy-e egy téleesti hangulatomat kezdtem ecsetelni? Igen, menés közben az utcai mozgás közt a fejembe jött az a szó, hogy ifjúság és oly heves szívájást kaptam, mint ahogy a fogába áll a fájás valakinek. Szent

isten, úgy volt mintha hirtelen leestem volna egy magas hintáról a földre. Mit ér, hogy készülődök és egy illúzióm van, mit ér, hogy itt vagyok és alkálmas vagyok a gyönyörű életre, mit ér az, ha csak nézek és a két karom, ha kitárom ölelni, egy zárójel, amiben nincs benne semmi! Az ifjúság énnálam egy szép bankjegy, amelyiknek nincs bennem aranyfedezete! Jaj, hisz a valóság az, hogy Illetőné otthon lesz Illetővel este s holnap tán már nem is szimpatizál majd velem. A valóság az, hogy magamban mászkálok itt a hidegben és egy bankban vagyok egy jelentéktelen alak és undorodom ott és nincs nagy pénzem és nincs semmi fix örömöm a világon és a tényleges szerelmi életem olyan szökve töltött félórákból áll, amiket csak azonnal elfelejteni szereték, sőt mostanában ennyiből se, semmiből, mert félek minden pechtől és tartogatom magam Illetőnének, akinek az arca a behúnyt szememben van, mikor lecsavarom a villanyt és átölelem a párnát, mert úgy kívánok mindig ölelni, mikor lefekszem éjjel! Semmi! S hátha az egész nagy ifjúság az életben csak annyi, mint egy ilyen pár véletlen szép havas nap télen Pesten, mikor meg vannak a színház előtt a lámpák fehérrel sapkázva s ártatlan picik fehér rendjelek esnek az ember kabátjára s szánok iramodnak emlékezéssel a kocsin és aztán egy reggel locspocs lesz vagy száraz fagy és vége! Örült vágyam volt, hogy elkezdjek rohanni végig a járda mellett és ordítani: ifjúság! ifjúság! Szent isten, mi lenne! Reagálnának erre ezek a lányok és asszonyok és fiatal emberek az Andrássy-úton és a kocsisok? Azt hiszem, egy nagy röhögés kísért volna s aztán kiabáltak volna utánam: fogják meg, fogják meg! mint egy bolond után

és még kergettek volna is »per hecc«. Emlékszem, az Erzsébet-téren mentem át és a fáknak a fekete karjait néztem és azok olyanok voltak nekem, mint néma jajgatás és az égbe bámultam, istenem, mikor hó jön az égből, oly fakó fekete mindig az ég, oly rossz színe van, oly széptelen és részvétlen. Egy nagy keserű nosztalgiám vagy micsodám támadt ott valami utolsó árvaság után, s gondoltam, milyen utálatos nyomorult vagyok, hogy nem vagyok egész árva, hisz anyám van és van lakásom és óráim és névjegyem. Ha olyan árva lehetnék most, hogy abszolúte senkim és semmim ne lenne, se egy ismerősöm, se egy vacok, ahová letehetem a fejem, se egy krajcár a zsebemben, a nadrágom csupa lyuk lenne s egy kóc a hajam és egy lehúzott rossz kalappal a fejemen, zsebbenyomott öklökkel mennék itt a fák alatt, reszkető két könyökkel, egyesegyedül, a jó isten tudja hová!

Aztán kérlek, állva maradtam egy fánál és behúnytam a szemem és átkaroltam a fa testét. Lesimítottam a fa hátát, hogy egy nő természetnek a simogatását képzelhessem, de úgy akadozott a tenyerem a fa kérgén lefelé, oly durván éreztem, pedig keztyű volt a kezemen. Elhúztam magam a fától és még az is rosszul esett, hogy a fa nem kezd mellettem jönni, hanem ott marad.

Akkor, kérlek, a februári műsorban felfedeztem azt a kis nőt, tudod, akit az elején meséltem, hogy a ligetben egy nyári este leültem hozzá s ott bolondoztam vele. Kérlek, elsején vagy másodikán a Körből felmentünk a Casinóba az új műsort látni. Úgy emlékszem, sikerült az utolsó számhoz érkezni, úgy félkettő tájban. Két spenceres angol fiú őrjöngött ott a szín-

padon, dzsiggeltek kétfelől a színpad két sarkában, mint a jégeső, közbe makacsul mosolyogva s a színpadon egy pianino előtt egy angol baba ült a széken és zongorázott nekik és ő is dzsiggelt a cipőivel és az ujjai is a billentyűkön inkább dzsiggeltek mint zongoráztak. És egyszer csak felugrott a székre s onnan taktusra a pianino tetejére s kopogott a lábaival úgy mint a két fiú s hirtelen leugrált és az egyik fiú termett ott a helyébe a pianinónál és zongorázott, a nagy baba meg a másik fiúval dzsiggelt, aztán a másik fiú cserélt az első fiúval, de ez mind taktusra ment és a dzsigg egy pillanatra sem maradt abba. Végre már úgy lihegtek, mintha haldokolnának és egyszer csak a pianinóról odaugrott az a fiú előre s a legsebesebb lámpergésben hopp, felkapták mind a hárman a jobb lábukat együtt és a másik pillanatban úgy megállottak ott, mint három rekruta. És úgy lélegzettek, mint a mozdony szokott és a festék folyt az arcukon és még mindig mosolyogtak. Őrült taps és bőgés a teremben. A függönyt összerántották rájuk és a terem csak tombolt! Az emberek kalapálták a sarkukkal és ugratták a botjukat a padlón, mintha az egész terem megkábult volna s dzsiggelne minden. A függöny persze rögtön kinyílt, a három angolság mosolygott és dzsiggelt ugyanazon a helyen, mintha abba se hagyták volna. A taps és a dobogás forradalomszerű lett, még a pincérek is álltak kétoldalt a színpad alatt és szenvedélyesen tapsoltak, pedig az olyan számok után, amelyeknek úgyis sikerük van, a pincéreknek nem muszáj tapsolni. Ezt tudnod kell. Csak az olyan számok után kötelességük a pincéreknek tapsolni, amelyek után a vendégeknek eszükbe nem jut azt

a két buta kezüket elővenni, csak néznek fel a függönyre életuntan, a dagadt stájer nő után, aki jodlirozott nekik vagy a gonosz fejű berlini démon után, aki elszántan leadott egy húszstrófás német kuplét és azalatt vizsgálta a beszélgető urakat facér szemeivel, mintha válogatná, hogy melyiket szúrja majd le legelőször egy nagy konyhakéssel. Azt viszont tudták a pincérek, mert tudniok kellett, hogy az ilyen számok után a személyzeteknek ká kötelessége hátraállani a bejárathoz és onnan egy sortüzet tapsolni a színpad felé, hogy a függöny legalább egyszer szétnyílhasson s az a szám viasszasétálhasson egy fejbólintással fogadni azt a spontán elismerést, amivel a közönség az ő művészetének adózott. Maga a jó Zsanti mint üzletvezető jó példával járt elől, illetve ott hátul, csak annyiban különböztette meg magát a személyzetektől, hogy ő háttal állott a színpadnak, úgy tapsolt. A jó Zsanti! Neki a leglecsúszottabb számokhoz is volt egypár szíves tapsa. Lehetetlen, hogy az ilyen angyali szolgálat örökre jutalmazatlan maradjon. Például, kérlek, hogy Elly Rellynek, akinek egy félperces spicctáncból állott az egész színpadi szereplése és az alatt a félperc alatt is legalább egyszer mindig megbicsaklott a nagyujja s Elly Relly oly keserves grimaszsal nézett a közönségre, hogy az emberek elröhögték magukat, hogy ennek az Elly Rellynek is tapsolt a jó Zsanti, mikor behúzták a függönyt, erre csak muszáj majd mennyországnak lenni, hol ezt a jó Zsantinak felírják a Követel oldalra. Igaz hogy a jó Zsanti üzletileg tapsol, igaz, de hát ő Elly Relly után az öltözőbe a legszebb zenét küldi mégis a szívtelenül hallgató teremből: a tapsot. És kérlek, a jó Zsanti ha nem tetszik

neki megtapsolni egy Elly Rellyt, el is küldheti Elly Rellyt a Casinóból. Mondhatja neki: nézze nagysád, itt le van csúszva, holnap már otthon maradhat a mamájánál nagysád. De a jó Zsanti egy Elly Rellynek is tapsol, hiszen ezért hívják őtet úgy, hogy jó Zsanti. Csak kell, kérlek, mégis egy jó istennek lenni, hogy a mennyországban majd a nyakába akassza a jó Zsantinak az Aranygyapjút.

Képzelheted, hogy az angoloknak hogy tapsolt a jó Zsanti! Ilyenkor ő publikum volt, műbarát, ilyenkor arccal volt ő is a színpadnak fordulva s kiabált is a tapsolás mellett, hogy: brávó, brávó! és közben ragyogott és hajlongott az ismerős vendégek elé, akik jöttek befele a bejáratnál. Az angolok vagy háromszor csinálták el még azt a kis hála-dzsigget, aztán nyugodtan maradt a függöny végre. Én ott állottam meg a bejáratnál, szerettem ottmaradni egy kicsit és onnan átnézegetni a termet. A jó Zsanti észrevett, mert magamnak is azok közé volt szerencsém tartozni, kiket a jó Zsanti bizalmával és barátságával tisztelt meg. Nekem is kijárt a grand mosoly és a kéznyújtás a jó Zsantitól. És az az üdvözlés, amelyiket csak a prima vendég kap tőle:

— Áldás békesség. Hogy állok kegyeiben?

Én nem tudom minek köszönhettem azt, hogy a jó Zsanti engem is méltatott. Igaz hogy ha volt nálam valami pénz, nem sajnáltam egy üveg Irroyt a székre tétetni magam mellé. De hát az, hogy az ember pezsgőzik, az nem imponált a jó Zsantinak. Ő magában mélyen lenézte az erőszakos pezsgőzőket és a páholyokban monoklival feszítő gavallérokat és azokat a vidéki kövéreket és pesti nagy lumpokat, akik a szeparé-

ban ötszáz- meg ezerkoronás cechet csinálnak. Neki az mind »palkó« volt, azokat ő nem tisztelte. A jó Zsanti, aki a legleégettebb nőknek is hódolt, az urakban megválogatta, kinek adja bizalmát és barátságát. Azt hiszem, inkább azért lettem előtte népszerű, mert önzetlenül tudtam hallgatni őtet, mint okos embert, mert a jó Zsanti az összes újonnan felbársonyozott páholyokra s az újonnan felcsillározott plafondra s az újonnan függönyözött és hátterezett színpadra nem volt olyan büszke s az egész műsorra nem volt olyan büszke, mint arra, hogy ő okos ember és az Alagon meg Káposztás-megyeren körbe futó lovakhoz meg hotelberendezéshez meg étteremvezetéshez meg egyéb ilyenekhez, a világon a legnagyobb kaliberű dolgokhoz Pesten senki sem ért annyit, mint ő, a jó Zsanti. Azt meg kell mondanom neked, ha véletlenül nem tudnád, hogy a jó Zsanti a turfon folyton leégett és hogy établissement-alapításával már hatszor tönkrement az életben, de hát ez csak pech, kérlek. Azt a jó Zsanti is elismeri, hogy neki pechje van.

Kérlek, ha sokáig fenn voltam a kaszinóban és úntam ott a teremben azokat az állandó nőket nézni, sokszor hátramentem a szeparék folyosójára, hol reggel három órára vacsorát terítettek egy kis asztalon a jó Zsantinak meg a szép Lezsinek és odaültem inkább e mellé a két józan és szolid férfi mellé s néztem, milyen gusztusosan mártogatnak a jószagú marhapaprikás levében és hozzá szelíd pilzeni sört iszogatnak pezsgőspoharakból és hallgattam, amit tárgyalnak ott szép komolyan favoritokról és zsokékról, meg rheumáról és a masszírozás öröméről és egészségéről, míg ott sorba a szeparékból

cigány meg danolás meg pohártörés meg kurjongatás, meg zongora meg ugrándozás meg röhögés meg sikolyozás hallatszott össze-vissza, mint egy bolondokházában. A szép Lezsinek volt kedvenc témája a rheuma meg a masször-tudomány, mert a szép Lezsi, mint balettmester szenvedett a lábaival, igen, ez is oly csodálatos volna, ha nem volna a legáltalánosabb tünet ezen a földön, hogy épen a balettmesterek, akiknek ott kell a parketten éjszakaszámra táncolni a nőkkel, épen ők kapnak az ifjúságban rheumát a lábukba. Azt hiszem, erre mondják, hogy a fák nem nőnek az égisig!

Egy szóval ott maradtam a bejáratnál, neki-dültem az első kis páholy falának és belefeledkeztem a Casino vásárjába. A társaságom már beült egy páholyba. Nem nagyon vágytam közéjük. A színpad előtt eljött az az öttagú kis zenekar, a zongorista, a prímhegedista, brácsista, flótista meg az üstdob-cintányér- és trianglista, kik ilyenkor, mint szolid zenészek, hazamennek, kivéve a zongoristát, aki a szeparék felé gravitál, meg az üstdob-cintányér- és trianglistát, ki mint nőtlen szőke álmodó itt szokott maradni reggelig a cigányokhoz közel, egy székre ülve, mindig ott a kályha mellett és a fekete fadózniból cigarettákat sodor és elszívja őket egy kis meggyfaszipkából. A cigányok a kályha mellett hátul, a nekik odacsinált dobogón munkába léptek abban a pillanatban, mikor a műsornak vége lett és a varietézene lezárult ott a függöny előtt és a zongorista boldogan felugrott és a billentyűkre lecsapta a fedelet és a prímhegedista meg a brácsista kihúzták a zsebkendőt a nyakukból és letörölték az arcukat vele és visszatették a zsebökbe. Azon nyomban kitört a cigányzene,

mert a zenének egy fél percig se szabad elhallgatni ott a Casiróban! És akkor olyan zaj és olyan mozgalom van abban a percben ott a meleg teremben, ahol mintha augusztus volna mindig, úgy be van fűtve s olyan világos van és mintha perzselne, mint a napsütés, az a sok villany! A pincérek szaladgálnak a pezsgős vedrekkel és a poharakkal és a lányok repkednek elő mindenfelől a középre, hol az asztalok közt egy nagy tisztás van, mint az erdőben. A szép Lezsi az ő vén konzervált frakkjában és sarkatlan escarpin-jában kilép a terembe a mögül a függöny mögül, amelyiken át a színpadra járnak fel, ugyanazzal a göndör frizurával és ugyanazzal a fehér masnijával, mint tegnap és ugyanazzal a hirtelen kiderülő arcával és kezel azokkal a vendégekkel, akik az útjában ülnek és néz körül és kiabál erre meg amarra:

— Szeervusz, apám! Szeheervusz, apám! — és siet a középre, arra a tisztásra, az úgynevezett parkettre. És már áttette karját a Rozy Rozinda vagy az Andrássy Tusi derekán és már valcerez vele körbe s körbe a nyakába nyomott fejével a divatvalcer zengésében, mint egy nekikészült munkás, vagy mint egy megnyugodott rab, aki erre az örök valcerezésre van elítélve. Köröskörül pedig a nők párjával jönnek és összefogóznak és keríngenek és beleütköznek egyik pár a másik párba, mert szűk a hely és mert a párok nem a táncra figyelnek, sem egyik pár a másikra nem figyel, sőt a maga partnerének a mozgására se igen figyel egyik nő se, hanem az asztalok felé figyelgetnek, meg a páholyba lesnek, hogy kik vannak itt? Melyik nők helyezkedtek el már egy-egy társaságban? Mennyire van már az éj mámora a teremben? Nem toppant-e be véletlenül egy

olyan herceg, aki nem is volt még soha fönn a Casinóban, aki egy milliót fog itt szétszórni ma éjszaka, sőt nem is szórja szét, csak mind annak az egy nőnek a reticule-jébe szórja, akit meghív mulatni s aztán esetleg megőrül és másnap elveszi azt a nőt feleségül. Ilyen az álom, barátom. Biztos, hogy mind a nőnek, mikor ott a Casinóban a műsor lefutása után elsétál a páholyok előtt és a cigánynyal dúdolván körülnéz vagy ott forog a hivatali keringőben és elnéz onnan, egy ilyen túlságos kilátás mereng egy pillanatig a szeméből. Csak egy nő veszi komolyan ott azt a valcerezést, az a nő, aki magával a szép Lezsivel táncol. Annak a nőnek, legyen az a büszke Andrássy Tusi vagy a híres Rozy Rozinda vagy akárki, érezni kell, hogy az egy nagy kitüntetés, hogy a szép Lezsi övele produkálja magát a parketten és az nem az ő szépségeért vagy hírnevéért van, hanem azért, mert a szép Lezsi mint balettmester csakis elsőrangú valcertáncosnővel áll oda a publikum elé. Azt nem lehet csak úgy lezser venni, hogy a terem ott ül köröskörül és nézi a szép Lezsi forgását a partnernővel. Az nem léhaság és nem kizárólag kötelesség, az már dísz és művészet, a szép Lezsi partnernőjének lenni a megnyitó parkettáncban! Az a nő bátkirálynőnek érezheti magát és hiszem is, hogy bárkirálynőnek érzi magát, míg a szép Lezsi ott csuszkáltatja az ő derekán vagy vállán a kezét és ott futtatja mellette sebesen és könnyedén a két munkában megmattult escarpinját. Elnéztem sokszor így a szép Lezsi partnernőjének az ünnepélyes arcát a valcerezésben, félig becsukott szemeit és félig kinyílt száját és egy kis adag szédületben hátrahajtott fejét és komoly homlokát és rózsaszínre melegedett

orcáit, amelyek mosolyognak, de csak annyira, amennyire a komolyság engedi s akármilyen pikantériákat súg neki néha a szép Lezsi unalmában, az a nő el nem neveti magát és nem jön ki az ünnepélyességből.

Nézem ezt a ringlispilt ott a parketten, egyszer csak a szemem a szivarosfiúra ragad, aki elszaladt mellettem a bejáratnál, a ládával a hóna alatt fut be a terembe. Ott áll egy kis nő az úton a páholyok előtt. A szivarosfiú azt mondja :

— Hoopp —

és meglöki a könyökével a kis nőt. A kis nő utána kiabál :

— Mit lökdösődik, taknyos !

A szivarosfiú hátrafordul a szaladásban, sürgősen végigméri a kis nőt :

— Nézze nagysád vigyázzon magára.

De kiabál feljebb valahol egy pincér :

— Sziaross ! —

és a szivarosfiú fut tovább. A kis nő felkapja a fejét, így csinál a fiú után :

— Hö !

Háttal állt nekem a kis nő s akkor idefordult véletlenül. Ejnye. Meglepett és átnéztem az arcát, ismerem-e s intenem kell-e neki egy gyöngeszervuszt. Nem volt biztos, hogy ismerem és különben se kötelező, tudod, hogy az ember következetesen üdvözlje ott a nőket, csak azért, mert perdut ivott velük és egypárszor társalgott a fejükkal. A kis nő észrevett és néz rám, félrehajtja a fejét, összehúzza a szemét és egy kíváncsi grimaszt csinál, úgy áll mint egy gyerek, aki a napba néz. Valami berlinikék vad selyemruha van rajta s egy rém széles kalap. Egy nagy reticulet lógáz közben a kezéből. Ezeknél a nőknél mindig náluk van a reticule, mint

a párisi minisztereknél az irattáska. Indultam, hogy bemegyek a többiekhez a páholyba. Ahogy elmegyek a kis nő mellett, direkt a térdemhez löki a reticule-jét. És azt mondja:

— Lila ákác — és nevet egyet hozzá.

Nini. Megállottam. Tényleg! Én már úgy elfelejtettem ezt a kis nőt, mint ahogy egy elhajított cigarettavéget elfelejtünk.

— Te vagy az? — mondom.

— Hát nem lássa?

— Itt vagy a Casinóban?

— Itt hát, hol legyek!

— És emlékszel énrám?

— Hogyne. Azt hiszi, olyan buta vagyok, mint ahogy kinézek?

Nem látszott butának. Néztem a két szemét, eszembe jutottak a szemei a ligetből. Most is oly nagy kerekék és oly könnyű kékek voltak a szemei s fehér képével együtt olybá tűnt a kis nőnek a két szeme, mint két vidám luftballon egymás mellett egy fehér égben. Viszont igen ordinaré kivágott cipő volt a lábán és valami ügyetlen egy szemtelenség volt rajta az a kék selyemruha. Mondom neki:

— Fordulj meg.

Hátul egy rettentő nagy rózsaszín csokor van kötve a derekán és az alól két széles rózsaszín szalag lóg le a cipője sarkáig. Megfogtam az egyik szalagját, megráncigáltam:

— Hát ez itt minek?

— Naa. Hagyja a szallagom!

Olyan volt evvel a két szalaggal, mint egy bohóc, aki nagysámnak öltözik fel. Nem nagy büszkeség, kérlek, ott megállani a teremben egy ilyennel. Csak kíváncsi voltam rá, hogy került a Casinóba.

- Te ide vagy szerződve?
- Persze. Tag vagyok a Casinóba!
- Tag! A Casino tagja! Még ilyen büszkeséget nem is hallottál, ahogy ez a lány leadta, hogy ő tag a Casinóba!
- Nagyszerű. És mióta?
- Gyhete.
- És hogy kerültél ide?
- Barátnőm ajánlott.
- Kicsoda?
- Hédi.
- Melyik az a Hédi?
- Ott van ni, nem lássa?
- Ja, Arany Hédi. Persze, hisz ismerem. Ott ült jobbra az első páholyban, épen kocintottak ott és Arany Hédi a pezsgőspoharát kinyújtott karjával körbe mutatta az urak szemére nézve sorba s a fejét lefelé kapkodva.
- Hogy barátkoztál össze Hédivel?
- Hallja! Egy házba lakunk!
- Igen? Hol laktok?
- Kis-Stáció utcába.
- Hol van az?
- Nyolc kerületbe. Hallja, még ezt se tudja?
- Hát aztán otthon mit szóltak ahhoz, hogy te a Casinóba jöttél?
- Mér? Mi van abba?
- Szóval engedtek?
- Mér ne engedjenek! Mit kérdez ennyit!
- Mi az apád?
- Papám rendőr.
- Rendőr? Hol őrzi a rendet a papád?
- Nyolc kerületbe.

Ezt ne úgy értsd, hogy nyolc kerületben, hanem hogy a nyolcadik kerületben. Sok is volna a rendből, ha nyolc kerületben csinálna

rendet a papája. Elég ha ott van rend a nyolckerületben. Még a nyolckerületben sem egymaga tartja a papája a rendet, ott is még sok más rendőrt is enged maga mellett boldogulni.

— Hát a Hédi papája micsoda?

— Az? Ööö, tudja, izé, azokat a koldusgrófnő és vadászlak a fenyvesekben füzeteket viszi mindig Pesten.

— Ja? Füzetes regényt árul?

— Á, nem árul, maga azt nem érti. Igen: a Hédi papája regény-kézbesítő. Igen, az van kiírva náluk az ajtóra. Regény-kézbesítő.

— Hogy híják a Hédi papáját?

— Heskovics.

Elkacagta magát és még hozzámondta:

— Soma.

— Mit röhögsz?

— Hogy Soma! A Hédi papája Soma! Nekem mindig úgy kell nevetni, ha látom kiírva ott az ajtón.

Én is elnevettem magam azon, hogy a Hédi papája Soma, igazán nem tudom pedig, mi a nevetni való rajta. Aztán észrevettem magam, hogy milyen huzamosan állok ott a nővel és folyton súrolnak a tündérek, akik mászkálnak előre meg hátra. Még csak megkérdem a nevét a kis nőnek.

— Hát téged hogy hínak?

— Nem tudja?

— Elfelejtettem. Vagy talán meg se mondtad.

— Az lehetséges. Nem szeretem a nevem mondani.

— No, mi a neved?

— Olyan csúnya. Azér nem szeretem.

— Mondjad már, mert izgatott vagyok.

— Mancsi.

— Mancsi? — Érdekes te, hogy az ember egy pillanatból a másikba úgy megy át sokszor, mint egy lámpafényes szobából egy sötét kamrába. Egész könnyű lélekkel állottam eddig ott a kis nővel és ahogy kimondta: Mancsi, már egy szomorú állat voltam. Illetőnét is Margitnak hívják, ez is itt egy Margit. Hát mindenki Margit? Még azt a bántalmat is akartam adni magamnak, hogy kimondatom evvel a lánnyal a Margitot.

— Az irkára hogy írtad a nevedet, mikor iskolába jártál?

— Érdekes maga! Tóth Margit.

És hihihizett.

— Mit tudsz ezen nevetni?

— Ronda név — azt mondja. — Margit, ptty!

Egy ilyen lenéző hangot csinált a biggyesztett szájával.

— Mancsi, az szebb?

— Á, már az se tetszik nekem. Olyan sok Mancik vannak.

Már mellőzni vágytam a kis nőt. Csak még megkérdeztem:

— Hát emlékszel, hogy virágot téptem neked?

— Hogyne! Most is megvan.

— Ne beszélj már!

— Isten bizony. Le van egy könyvbe préselve.

Kérdeztem, mintha fontos volna:

— Miféle könyvbe?

— Tudom én! Öt hét a léghajóba, az a címje.

Erre is nevet.

— Nem olvastad a könyvet?

— Én? Frászt. Az öcsémtől vettem el.

— Az öcséd iskolába jár?

— Szépen! Az öcsém már tizennégy éves.

— Hát mi az öcséd?

— Minek akarja azt tudni?

— Semminek. Hogy híják az öcsédet?

— Hallja? Sanyi. Beteg lenne most, ha nem tudta volna meg?

Valami önérzettel mondta hozzá, komoly nézéssel:

— Műhelybe van az öcsém. Műlakatosságot fog az öcsém kitanulni.

— Az nagyon szép.

— Mondja, maga nem ül le?

— Nem. Szervusz. Rendeljek egy málnaszörpöt neked?

— Csak ne erőltesse meg magát. Ha nem ül le velem, nem kell semmi.

— Igaz: hát mért préselted le azt az ákácot vagy mit?

Föltette a nézését a homlokomra, hallgatott egy picit és azt mondta:

— Csak.

Erre a butaságra mit mondjak? Kezdett idegessé tenni, hogy még mindig ott állok vele. Eszembe jutott, hogy játszottam evvel a lánnyal. Alig bírtam elhinni magamról, hogy egy csókért direkt birkóztam vele. Pfuj. Csupa nagylelkűségből kezet adtam neki.

— Hát szervusz, Tóth Mancsi.

Ideadta a jobbkezét és úgy nézett a szemembe, mint aki nem azt várta, hogy így otthagynom. De hirtelen nevetős lett a szeme, a balkezeivel lekapta, mint egy gigerli, azt a rettentő széles kalapot a fejről és egy meghajlást vágott ki s rámrohögött:

— Alászolgája, lekváros a pofája! — és

elforgott a sarkán és felcsapta a nagy kalapot a hajára s utána lebbent egyet az egyik szalagja, mintha valamit mondani szeretne. A lány hencegve már énekelt is és felszaladt a színpad elé egy kis asztalhoz. Ott ülnek együtt az outside-
rek, akik nincsenek meghíva egy páholyba sem, sem ott hátul a szeparékba nem vezette be őket a jó Zsanti az urakhoz, akik valami nagyszerű nőket kértek a jó Zsantitól! Ezek összeülnek és tárgyalnak az életről és a saját költségükön teáznak citrommal vagy egy pohár tejet vagy két tojást fogyasztanak és ott elmulatnak, mint a gyermekek, de közben széjjel és széjjelnéznek és bemosolyognak a páholyokba vagy átbarátkoznak a közelláló asztalokhoz, ahol kapucíneres csésze vagy whisky s szóda mellett szivaroznak és figyelnek a vendégek, akik előadás után ott-
ragadnak a helyükön és merengenek és haboznak a sok szabad nő közt és nem igen mernek egy üveg pezsgőt megreszkirozni, vagy félnek ezektől a veszedelmes nőktől, akiknek kármin van a szájukon és kék húzás van a szemhéjukon meg a szemük alatt, vagy azért nem hívnak egy nőt az asztalhoz, mert jobban esik nekik spekulálni ezeknek a nőknek a szerelme felől, mint egy tapasztalást kikóstolni. Vagy azért ülnek olyan türelemmel itt, mert álmatlanok. Vagy mert gondok marják őket és egyáltalán oly rossz az embernek hazamenni! Itt elaltatják ebben a bolond teremben a zenebonában a tényleges életüket. Valami csúnya boldogtalanság iszapja lehet a szemük vize alatt. Esetleg a szívük annyira igénytelen, hogy még egy ilyen Casino-nőt se mernek maguknak remélni, vagy ostobák, akik nem igen tudnának egy diskurzust kezdeni ilyen raffinált éjfélutáni nőkkel, vagy épen

ellenkezőleg, filozófusok ezek az emberek, akik csak önmagukkal szeretnek társalogni s itt üldögélve, itt a Casinóban tudják a legtisztábban átlátni az emberi életet és az egész úgynevezett kozmoszt. Sőt direkt nőgyűlölők lehetnek ezek az ülő vendégek, örökre leszámoltak a szerelemmel. Mit lehet tudni.

A színpadi kis ajtón kijöttek a terembe az angolok, úri fiúknak voltak öltözve, londoni szürke ruhában egyformán, középen kétfelé szántott szőke hajjal, mintha mind a kettő ugyanaz az ifjú walesi herceg volna s lágy box félcipő volt a kenyérkereső lábukon és a baba, talán a nővérük, szűkmellű kurta barna ruhában jött velük, leengedett szőke hajjal, mint egy intézeti növendék és neki is olyan finom és nyugodt cipője volt és drap strimflije, csak neki a bokáján felül váratlanul ki volt dagadva már a lába szegénynek.

Te nem tudod sajnálni a táncosnőket, akiknek a szép lába a bakfis-korban így kierősödik a sok gyakorlattól? De mind a hárman oly előkelően és úgy összetartozva jöttek végig ott a páholyok előtt kérlek, mint egy kordon előtt, mintha csak meg volnának híva megnézni ezt a közönséges világot és már távoznának. Úgy látszott rajtuk, hogy viszik magukban angol honosságukat, talán folyton gondolják a fejökben, hogy ők angolok, azért néznek lefelé s nem kíváncsiak se jobbra se balra. Kisietnek innen és már mennek is haza, a Royalba vagy esetleg csak az Eliteszállodába, hol spórolásabban lakhatnak és dél előtt majd sétálnak így hárman az Andrássy-úton és délután ülnek szépen az Orfeum-kávéházban és leveleket írnak. De szerettem volna ilyen angol fiú is lenni s csak így dzsiggelni s

járni tengert és országot, nem így élni, mint egy madár, mindig kalickában! A nők, azok is hogy néztek ott az angolok után, mikor vonultak ki a teremből. Az outsider-asztaltól felállottak a lányok és a szájukon látszott, amit repesnek:

— Gyerekek, ni az angolok! — és úgy nyújtogatták a nyakukat, ahogy a libák szokták.

Egy páholyból a behúzott függönyt elrántva kilőtte a fejét egy nő, ha jól emlékszem La belle Tusnádý, annak a külföldi artista volt a genre-ja s már félig berúgva pirosan és felcibált frizurával danolt utánuk az angoloknak:

— Tommi-i-i, te kis fiúúúú...

de azok nem néztek hátra s La belle Tusnádý az édes tekintetből egyszerre eldühösödött szemekkel rántotta vissza magát a páholyba s összerázta megint a függönyt, amivel elzárta magától a világot és visszaadta benn az ő életkedvét a magyar társaságnak. Az isten tudja barátom, az ember észrevesz ott egy ilyen bolondságot, mint a La belle Tusnádý angломániája s az ember ebből is magára eszmél kérlek, én vagyok ez a La belle Tusnádý s az élet az angol fiú nekem, hogy kapkodok utána s hogy bomlok és őrjöngök érte magamban! Illetőné zúgott a fejemben és oly forró s oly keserű hangulat volt bennem, olyan mint a rossz levegő nyáron egy padláson. Ott állottam tovább a bejáratnál és oda dültem a falnak és a cigány ott zörömbölt mellettem. Mi lesz, hát mi lesz köztünk, mikor, hogy lesz az és mikor, istenem, hogy azt súghatom magamnak úgy tüzelve, mint egy lázban: egy asszonyt szeretek! Ez az asszony az enyém! Az én szeretőm, szeretőm, titkom és veszedelmem, életem, ifjúságom, a szívem részegsége és büszksége és dühe, bűnös és áldott szent nő, szeretőm!

Erőlködve képzeltem, hogy hogy fekszik most otthon az ágyában, szeliden oldalt tett fejjel és a kontya szét van szóródva a párnán és a síma és meleg fehérszín karja nyugodt tompa szögben van letéve kék selyem paplanán, vagy a hátán fekve alszik, ahogy én szoktam sokszor mikor hosszú gondolkozás után alszom el és a két könyöke csodálatosan kiáll a feje mellett kétfelől, mert a nyakát ölelve kapcsolta hátul össze a két kezét. És úgy hallgat a homloka s a szeme be van téve s a szája kinyilt talán és úgy lélezkzik valami hallatlan halk hával, amit ha hallgatnék ott most föléje hajolva, hát a csodálkozástól és az áhitattól és a vágytól megbolondulnék! És az egyik sor foga olyan finoman kivilágít az ajkai közt abból a boldog homályból és az ingvállá le van csúszva a félválláról és talán a paplant legyűrte álmában, mert melege volt és a fél keble ott fehéredik a rózsaszín tejüvegben derengő lámpa alatt és azon a keblen mint az angyalok ötlete, mint egy pillanat az üdvözlöttek álmából, mint a legszebb rügy egy meseország májusából, ott van egy rózsza pötty, alig van ott, inkább káprázat mint igaz, a fejem bomlik és káprázatnak se tudom már látni. És esetleg az ura, ez a fölösleges közönséges ember, ez az isten automatája, aki azt hiszi, hogy az asszony az ő találmanya, ez ott alszik a másik ágyban, egész közel a nőhöz, mert lehet hogy nekik úgy áll egymás mellett az ágyuk a hálósoba közepéig tolakodva s az nem is két ágy ott, hanem egy ágymonstrum, amelyben nem is tudni már a biztos határt a nő, meg a férfi helye közt. Hogy undorodtam az ilyen biztos házastársi mennyországától, az ilyen összeállított két ágytól; egy szörnyeteg émely és unalom volt a gondolata is

az ilyen ágynak énbennem, egy mély pfuj! Ott hortyog most ez az Illető a nő mellett. Biztosan hortyog, mert testes ember. Egypárszor szerencsém volt hálókocsiban együtt aludni ilyen testekkel, mind úgy fűrészeltek alattam vagy fölöttem, hogy szerettem volna leszúrni őket, vagy legalább is a harisnyájukat a szájukba tömni. Hortyog, hortyog Illető és a nő felébred ettől és kétségbe van esve s retteg a rémes idegen állattól ott és hogy undorodik! Sírni kezd! Vagy nem alusznak még véletlenül? Diskurálnak az ágyban valamit csöndesen s nevetgélnek és Illető közben átnyúl megsimogatni a nő karját! Vagy veszekednek, szidják egymást kétfelé fordulva sziszegve s morogva és sikoltozva s aztán gyűlölettel hallgatnak? Vagy épen most szállt oda rájuk valami vad ünnep véletlenül, a nászéjt kívánták vissza hirtelen s szerelmetesen hízelkednek egymás fülébe s nem birnak egymással betelni? Soha nem lehetek boldog, soha, de soha!

Besóhajtottam azt a nehéz melegséget a téremben és hátratettem a fejem a falnak és behúnytam a szemem, szenvedni, lenézni magamat, hogy itt vagyok és itt fertőzöm a szemem és a szívem evvel az éjszakai étellel, hogy nézgetem és bár öntudatlanul, de kívánom ezeket a nőket, az imént is, mikor La belle Tusnádý elráncigálta a függönyt, alálestem a hóna alá, mert La belle Tusnádý estélyi ruhában van és megláttam La belle Tusnádý karja tövében azt a fekete füvet és ez már gerjedelmet csinált a véremben.

Nem volna szabad egy nővel se beszélnem, rá se volna szabad nézni egy nőre, hisz az mind Illetőnétől veszi el a figyelmemet és megdézsmálja minden boka, amelyik után az utcán meg-

fordulok, azt a szent vágyat, amit Illetőnével szemben érzek. Milyen közönséges vagyok, milyen egyforma vagyok mindenkivel, akit megvetek! Nem tudom már, mit zúgatott ott mellettem a banda s a szeparék felől is a cigányzene, mert a banda ilyenkor egy albizottságot küld hátra a szeparékhoz és az ősz Tüchtig zongorázása is hallatszott egy szeparéból, a Fascinationt játszotta s a fülembé szedtem a zenét a zajból és úgy szerettem volna sírni hozzá s gondoltam, ez illene legjobban itt a zenéléshez, ha valaki, egy fiatal ember, aki a boldogságot keresi, sírva sírna ezekkel az éjszakai zenékkal a Casinóban, amelyek azt szeretnék, hogy kurjongassak és valami könnyelmű örömtől megittasuljak! Zenéltek és a beszélgetés zsizsizszizett, mint a víz és a szivajban egy-egy kacagás hangzott mint arany a rézpénz közt és tálca, pezsgősveder és pohárzörgés és a személyzet keringésének hangjai: Ödöön, Ödöön, igenis jövök, kettő Mumm a négyesbe, szép rózsát tessék, sze-hervusz apám, áldás békesség, na mi lesz avval az üveg sörrel, hozom már, Weisz jobb háromba fizetnek, hol a Rozi Rozinda itt vannak a mágnások, nahát ez a rumli itt máma, másik nőt a kettesbe, szivaros, szivaros, nem hallod, hogy kiabálnak, te betyár — és egy taslit hallottam csettenni, úgy látszik, Weisz mint zsarnok főúr egy pofont adott a szivarosfiúnak ott mellettem. És közbe valamelyik páholyból elszántan danolta egy nő hogy: károg a varjú a jegeenyén, aaazt mondják... milyen csúnyán szomorú tud az ember lenni így a sötétben állva egy ilyen pokolban, milyen szomorú s milyen egyedül! És egyszer csak nem hallok azt a népdalt a páholyból és nem hallok zörgést és lótást-futást, semmit, kérlek, kitört a terem-

ben az a buta kardal, ami azon a télen jött divatba. Mintha vihar szabadult volna be a Casinóba, viharzott: ha! ha! ha! haavazikk, ha! ha! ha! haavazikk, ha! ha! ha! Hahaha! S akkor jött a strófa, amit csupa nevetés közt énekelt egypár asztal:

Déllután nnéémileg
Enyhült a zzzoordidő
S azzótaffoolyton haaavazikk!

Avval megint az egész terem a refraint:

Ha! ha! ha! haaavazikk,
Ha! ha! ha! haaavazikk,
Ha! ha! ha! hahaha! hahaha!

Mint a tébolyodottak! Kinyitottam a szemem. Még mindig hahaha! és hahaha! mintha nem akarnák abbahagyni soha! Tíz meg húsz kitátott szájat láttam és röhögő víg szemeket és az asztalon ütötték könyökök és öklök a taktust. A cigány is ezt húzta, ezt a dühös hülyeséget, a primás a dobogó szélére állott és ráncigálta lefelé a vonót: hahaha, s vigyorgott boldogan és a hátát előre buktatta, olyan volt, mintha a görcs rángatná a fejét meg a karját, a cimbalmos megfordított verővel brutalizálta a cimbalmot, a bőgős a bőgő hátát fordította maga felé s ütötte-verte a vonó fájával azt a piruló foltot a bőgő háta közepén és mintha a bőgő is ittasan örült volna evvel a piros foltjával, hogy az egész banda milyen boldog, mert mind hahaházik a szájával és a hangszerrel egyszerre, mintha feltámadt volna Cigányország és ezt a bandát, a Pircsi Horvát Náci bandáját megtették volna minisztereknek!

Végre megszűnt ez a hahotázó vadnóta, amelyiknek nem tudni melyik lump a költője, én nem is tudom mért hagyták abba, hisz másnap estig így bőghették volna, olyan hecc így ismeretleneknek együtt bőgni egy ilyen üde butaságot. Mikor elaludt ez az örömdal, utána nagy nevetés volt mindenütt és egy páholyból kidült a felsőtestével a terembe egy piros vidéki pasi s tapsolt mint egy színházban és ordított:

— Hogy vóót, hogy vóót! — de nem ismértelt a közönség, csak odaröhögtek rá, mert a pasin látszott, hogy már kész az italtól és a pasi egyedül kezdett rá egy mámorba mártott rossz privát hangon:

— Ha! ha! ha! haavazik, ha! ha! ha! — de nem szerepelhetett tartósabban, mert a barátai a kabátjánál fogva hátrakapták és a pasinak le kellett ülni.

A Casino úgy duruzsolt és zengett tovább, mint a hahaha előtt és én néztem és hirtelen olyan meglepetéssel láttam ott az egész termet, mintha legelőször látnám az életben.

Ott ülnek kérlek a színpad alatt jobbra az Eötvös-asztalnál — én nem tudom, mért nevezték el Eötvös-asztalnak, talán mert itt nincs szó politikáról — ott ülnek a bohém éjszakai riporterek, akik munka után ide jönnek pihenni s felvágottat enni és sört inni s feketézni s ujságozni egymásnak híreket a rendőri sajtóirodából vagy saját »szenziket« leadni egymásnak mert egy kartellben vannak véletlenül, vagy inkább izgalom nélkül sok nevetéssel régi nagy szenzikről mesélni, híres-nevezetes riportokról, jaj, ezek a jókedvű fiúk olyan sok borzalomról tudnak és úgy tudnak emlékezni s mesélni, én már ültem velük és hallgattam őket. Az Eötvös-

asztalnál ült az inspekciós fogalmazó is meg a Casino orvosa is, te milyen szép a rendre vigyázni itt, ahol nincs düh, sztrájk, nyomor és milyen jó itt doktornak lenni, hol senki se nyög és jajgat, csak danolnak és isznak és táncolnak. Itt lenni ennek a vidám doktornak ifjúság és szórakozás, meg a kardos és aranycsillagos fogalmazónak is!

Azután meg itt ülnek egy másik rendes asztalnál a középen Angyal papa meg Oroszlán bácsi a két szép fehérszakállú s rózsaképű mester egy tucat fiatal piktorral, akik mint egy testőrség veszik körül a két ősz vezért és itt vitatkoznak és hallatlan nagyokat tudnak röhögni a német Vortragskünstlerinneken és bolondoznak hajnalig a lányokkal, akik ha ráérnek az érdektől, oda-szaladnak az asztalhoz és úgy köszönnek Angyal papának: kezeit csókolom papa s úgy örülnek, ha Angyal papa megdicséri a kezecskéjüket vagy a lábacskájukat, mert mutass nekem kérlek egy rongy kis nőt, akin Angyal papa nem talál valamit, ami szép! A keze vagy a bokája, vagy az orrocskája, vagy a foga, vagy a szemöldöke, vagy a nyakában az a kis fekete bársonyszalag! A fiatal piktoroknak mindig ott a kezükben a plajbász, rögtön rajzolni kezdik a nőt, aki odaült, a fehér abroszra, az az abrosz egy egész tárlat reggelre! Épen most vonultak be s foglaltak helyet fenn egy lefoglalt asztalnál a gőgös és misztikus Grand Giza meg a nagy igazgató, olyan ünnepélyesen tudnak késő éjjel megjelenni a Casinóban és itt telirakatni rózsákkal az asztalt és pezsgőzni ketten és úgy ülni közszemlére, mint valami indiai alkirály a nejével egy szertartáson. Grand Giza fehér selyemben van, fehér csipkekendő van a purzicsán haján, a magas fehér glaszé keztyűt csak a jobbkezéről húzza le, mert a jobbkezén hordja

leg híresebb gyűrűit és a hajában diadém villámlik és a nyakát egy hétsoros gyöngypánt fojtogatja s a két füléből két türelmetlenül gyulladozó és szikrázó nagy briliáns esik le, csoda hogy ez a nehéz briliáns bouton ki nem szakítja a füle cimpáját. Olyan veszteg ül a nagy frakkos Rox-roy-alak mellett, úgy ül egyenesen fehér selyemben és a hideg ékszereivel és a virágokkal, mint egy megfagyott menyasszony. Orfeum-romantika s mozitragédia, ezek itt ketten! Aztán ott az első páholyban ül a grófnő meg az angol barát-nője, Maud, aki olyan vékony és szőke, mint a nád, mikor megkeményedett. És a grófnő is, mióta ilyen jól megy neki, kezd épen ilyen sovány lenni. Urak nélkül ülnek itt a proscenium-páholyban ketten mint közönség. Dekoltálva vannak, oly előkelően leöltözködve, mintha az operában volnának egy díszelőadáson. Azt tudod, hogy a grófnő tavaly még itt énekelt a Casino színpadján. Igen, a grófnő énekelte egy kékrózsaszín zokédresszben, hogy:

Büszke ráma direk tór,
Haki lépe kminden kór
Megvi lági tanagy refle któ ó ór —

és hogy a zárkózott ajkú Maud is még tavaly angol girl volt itt három másik ilyen Mauddal, a nővéreivel, mint Sisters Derby, emlékszel, mikor négyen kijöttek egyformán kinézve s egyformán egymás mögött lépkedve a zenére s egyformán emelgetve két kézzel megfogott kis pálcájukat és a teremmel szembe megállottak és egyforma beteg szőke hangon elkezdték:

— Good evening Ladyes and Gentlemen — de a másik három sisters elkallódott azóta, egyik sis-

ters hallottam meghalt Bécsben, Maud itt maradt Pesten és egy grófja lett neki, úgy mint Göndör Giginék. Azóta nem barátkoznak senkivel, csak egymással és együtt járnak az éttermekbe s együtt kocsiznak ki s együtt ülnek be a Casinóba, mindig a proscenium-páholyba, az előadást nézni s a parkettáncot nézni s talán kiélvezni a Casino-nők ingykedését, vagy talán csak mert nem tudnak egészen a Casino nélkül ellenni, mégis csak ez az élet érdekli legjobban őket a világon! Az igaz, kérlek, hogy egy csöppet se látszanak gőgösöknek, pedig lehetnének gőgösök, a grófnőről még a saját mamája, az öreg Göndörné is per grófnő beszél, oly komolyan veszi, hogy egy grófot kapott a Gigi barátnak! A grófnő itt lorgnonoz köröskörül, de nevet és integet a fejével, ha a szomszéd páholyból valamelyik régi Casino-nő visszanéz rá s amelletts kezel kérlek a nőkkel, ha ott a páholy előtt elmennek, mint kollégákkal:

— Szervusz, mi újság? — és szépen kiérdeklődi tőlük életük újabb szerencséit és gondjait és igazán mindenkire van egy szives szava! Maud se gőgös, mosolyogva vagy komolyogva hallgatja ő is a nőket és csak azért nem mond nekik semmit, mert nem tud magyarul. És a Maud gyermekies kék szemében inkább bánat van, mint hencegés, biztosan sokat gondol a meghalt sisterre s a többi sisterre, kik elpályáztak. És emlékszem, egyszer ő maga mesélte, hogy éjjel az ágyban egy füzetbe verseket szokott írni, hogy ő milyen egy árva itt a világon. Grand Giza, az például egy karakter, az olyan dicsően és ridegen néz széjjel, mintha soha nem lett volna kolléga, s mintha egyáltalán nem tudná, mi ez az élet éjféli után. Itt van, itt van a rendes páholyban az a lipót-

városi agglegénybanda, mint egy vigalmi bizottság a Lipótvárosi Kaszinóból, ott áll a pezsgő az asztalon s szivaroznak és az aranyfejű botjuk ott áll a térdük közt és tárgyalnak Józsival, hogy melyik nőt kellene meghívni, mert unalmas mindig ugyanazokat a nőt meghívni. Aztán ülnek nőkkel vagy szárazon és néznek és ülnek, nem tángítanak, ragaszkodnak az éjszakához, a táncosnőkhöz, a fiatalságukhoz! Nézd, beállottak a bejáratnál az állandó lump grófok, ezek mindig frakkban jönnek és le van az arcuk pirosodva, mintha a mezőkről érkeznének és mosolyogva néznek széjjel, mintha be akarnák mutatni magukat: mi vagyunk a grófok, az egy nagyon nett és mulatságos dolog! — és már vonulnak is vissza, mert ők exkluzíven fognak hátul a kettesben mulatni, az a grófok szeparéja, s nekik maga a jó Zsanti szerviroz már lázasan és a favorizált nők már értesítve vannak és »pardon csak kinézek egy percre!« — kiáltással otthagyják a polgári szeparékat és abszolúte nem térnek vissza.

És kérlek, egy páholynak a korlátjára kiült egy gentry fiú, benn a páholyban is csupa gentry-fiúk ülnek frakkosan, mert bálból jönnek, nagyokat nyerítenek, mert öröm az életük és a fejükben bizsereg már a spicc. Egy hajtásra kapják be mindig a pohár pezsgőt és mindnek egyszerre látszik az ujján a zöld vagy veres címeres kő a gyűűjében, mikor kcccintanak és egynek eszébe jut elkezdeni a poharat a sarokba vágni, mikor kiitta. Daisy Trolly meg Árvay Mici ülnek a gentry-fiúkkal, a páholyba be van hajolva a korláton Sári, a virág-Sári s nyújtja be kitartóan a csokor rózsát, de a gentry-fiúk egyelőre boldognak Sárival. Pedig Sárít nem érdeklik a viccek, őtet csak a virág érdekli, mert neki a

virág a kenyere. Az a gentry-fiú, aki a korláton ül, elszántan néz a terembe a monoklijával meg a hosszú kaszinószipkával, mintha fixírozást várna valamerről és egyelőre, mert szélcsend van, csak azt látszik a világnak izenni: ezt a monoklit hat ökör le nem húzza a szememről és a kaszinószipkát egy templom zsidó ki nem veri a számból!

Ömellettük a páholyban egy vidéki kószorú ül, dagadt fejű pasasok ferencjózsefben, valami polgármesterek, akik kongresszus után itt tartanak egy kedélyes pótkongresszust, de úgy meg vannak hatva s úgy drukkolnak itt és olyan áhitattal nézegetik a szép Lezsit, hogy az milyen nagy ember, mert a szép Lezsi most egy műbosztont tornászik Elzivel, a sovány némettel és úgy rángatja fel a fejére Elzi karját és úgy térgyepel neki folyton Elzinek és olyanokat ránt a derekán, hogy azt hinné az ember, hogy az a szegény nyavalya rögtön meghal ott a szép Lezsi keze alatt. A polgármesterekhez van beosztva Fritzi Novák, a legedzettebb bécsi ivónő, meg Margitai Kató, ki a programban magyar szubrett és tényleg a magyar nóta a mániája és mert a polgármesterek inkább a kövér Fritzivel foglalkoznak, hát annál hangosabban és csak azért is és annál inkább danol, mennél inkább elhanyagolják őtet az urak! Ő mutatja, hogy ő jól mulat, ne sajnálják le őtet a többi nők, ha odanéznek a páholyba.

No és aztán ott lejjebb előttem ülnek asztaloknál és külön székeken intőnebb népek, egy dán nő sajtorcákkal és gyaluforgács-fürtökkel, aki kígyóval a nyakában táncol a programban, tehát komoly művésznőnek veszi magát és nem megy a páholyba mulatni. Vajjon hívnák-e, ha hajlandó volna menni? Egy ezüst kereszt van a nyakában oly vékony láncon mint a cérnaszál

és a mamája ott ül vele a kis asztalnál és mind a ketten könyökölnek és egy-egy Ullsteint olvasnak. Ebben a lármában olvasnak! A dálnak a mamája is ilyen dán, csak neki már egész száraz az arca s a fürtjei még ridegebbek. És egy szomszéd asztalnál söröznek és cigarettáznak és gondolkoznak négyen, három amerikai férfi meg egy néger, láttam őket az orfeumban, bicikliművészek. Egy másik asztalnál kiürült teáscsészék és teáskannák körül egy pecsétetes ruhájú férj ül egy feleséggel meg egy anyóssal, az anyósnak ripszkendő van a szürke fején, a feleségnek meg majd kiszakítja a magas mider a fekete selyem blúzat és arany lánc van körül a derekán. Ezek feljöttek a Folies előadása után ide is megnézni az előadást, ha már egyszer fennmaradtak és még most is itt ülnek, három óra után, mert itt akármeddig lehet ülni. Úgy látszik nem bírnak betelni ~~avval~~ az érdekes élettél, ami itt van! A program ott van a férj előtt az asztalon, mindig felveszi s lapoz benne. Ebből a programból akar okos lenni! Mi lehet, cselédelhelyező vagy cukorkakereskedő? A feleség már kezdi csukva felejtetni a szemét, de a szürke anyós, mint egy egér olyan elevenen figyel! És ott ülnek és szivaroznak és tárgyalnak olyan komolyan, mintha országok sorsáról lenne szó, egy sovány ügynök meg a Casino kövér titkárja. A nőkről beszélnek, barátom, táncosnőkről, de nem szerelmeiket mesélik és kimúlt álmaikat, nem, hanem hogy melyik táncosnő járta le már itt magát és melyiknek ragyog most a csillaga s honnan és kikkel kellene a márciusi műsort felüldíteni. És itt ólálkodnak és mászkálnak a bejáratnál nagy komoly reticulejükkal, mintha vásárcsarnokba jöttek volna, Piripócsiné meg

Roszkovicsné, két fáradt testű s fáradhatatlan lelkű asszony, akik itt a nőkért buzgólkodnak, úgymint Piripócsiné kosztümöket varr a Casinó-nők nyakába, Roszkovicsné pedig fekete meg testszín selyemharisnyákat sóz a lábukra részletre, hitelbe. Várják a nőket, hogy kiszabaduljanak a páholyokból és a szeparékból és ráérjenek az öltözőben összeülni s tárgyalni velük. És ott áll Frédi egy új német nővel, neki a német nő a genreja, mert németül perfekt udvarol. És bedugta már azt a huncut kis kopasz fejét Mámorstein, az éji ékszerész, egy nagy aranylánc terheli a mellényét és lehúzza a két kezét a sok gyűrű amit ráhúzott az ujjaira, mint perces a rudakra a pereceket. Csillagzik és tündököl összevissza ez a rongy kis bácsi, mint egy mese! Őneki az igazi terrénuma nem is a Casino, majd csak öt órákor kezd ő dolgozni a Borozóban meg a Palermóban, mikor a nőknek már pénzük van és az urak is már totál boldogok az éj zenéitől és a szeszkontingenstől és hercegi gavallériával vesznek Mámorsteintől egy szép modern gyémántosgyűrűt a nőnek, aki velük lumpol még reggel is és oly rábeszélően mosolyog a gavallér szemébe, már az ujján csillogtatva a Mámorstein-féle gyűrűt. Itt Mámorstein még csak üdül, frissen szíja kis angol pipáját, mint egy tengerész. Ez is este kel föl, úgy mint a nők.

Odaáll a titkárhoz meg az ügynökhöz az asztal mellé:

— Wie geht's meine Herrschaften? — és már mutat valami kéz alatt vett aranyórát, egy alkalmi vételt, felhúzza s odatartja az ügynök füléhez, hogy az ügynöknek imponáljon az óra csengetése, mert ez az óra minden negyedórát jelez és az ügynök elismerően bólingat a fejével

és aztán a kövér titkár füléhez tartja Mámorstein a kipattantott fedelű aranyórát, hogy az is csodálkozhasson. És a kövér titkár csodálkozik is. Összehúzza az egyik szemét és félretartja fejét és úgy néz és bámul magában a titkár, hogy az aranyórában is vannak titkok, nemcsak a táncüzletben és ahogy az aranyóra csönget, elkezd örömében mosolyogni s Mámorstein figyeli a titkár arcát és ragyog a két szeme büszkén. Mámorsteinnél minden ragyog és tulajdonképen csak ez a ragyogó két szem a saját ragyogás Mámorsteinnél, mert a gyűrűk, azok bizományban ragyognak nála. Akkor visszateszi a lajbizsebbe Mámorstein az aranyórát és a másik lajbizsebből egy női aranyórát vesz ki s megleheli és megdörzsöli a kabátja ujján és most ezt az aranyórát kezdi vizsgálni s méltatni. Az ilyen műveletlen emberek milyen szenvedélyesen tudnak órákról tárgyalni!

Elkezdtem csodálkozni rajtuk, ezen a három alakon, hogy élnek és el vannak merülve a tárgyakban. És körülnéztem és az egész Casino úgy mozgott és ragyogott csodálkozásomban, mint egy tükörben, a nők és a tánc a parketten s az a sokféle arcú s ruhájú férfi a páholyokban meg az asztaloknál és hirtelen ott állott valahol egy pillanatig az a Manci, akivel a nyáron a ligetben ölelkeztem és oly meglepő volt az eszméletemben, hogy ez milyen nyugodtan áll itten ég és föld között az első emeleten, a hideg mennyet láttam, fölötte sötétkéken futó ködökkel és a rendetlen és nyugtalan csillagokkal és lent a lába alatt a fagyós és ragadós földet és mélyen agyagréteget és meszes réteget és sárga vizet és a parázsló sötét poklot! És ez az egész női madársereglet itt, hogy ugrál és fecserész és énekel és iszik és

nem csodálkozik el szájtátva s leeső karokkal hirtelen az életén! A halál, mint egy átlátszó sötét fátyol futotta el a szememben az egész Casinót egy pillanatig vagy hányig, csak úgy, mint az orfeumban az úgynevezett fény- és ábránd-táncosnőnek a lepedő előtt hajladozó alakjára tengert és régi velencei viseletet és szivárványt és ömlő felleget vetítenek oda a reflektorból. Ez elmúlt és itt élnek de facto a csillár alatt a hangokkal, ez az egész zsidós színezetű pesti lump világ és mintha mind direkt erre születtek volna, hogy a Casinóban üljenek éjjel, az urak is úgy, mint ezek a nők és mintha senkinek itt nappal semmi pályája nem lenne s nem lenne semmi véleménye vagy elve a világban, vagy mintha amit nappal művelnek, az nem számítana nekik, avval csak kihúzzák az időt éjfélig, mikor elkezdődik a boldogság a Casinóban! Igen, azt hiszem, ez nem akar egyéb lenni, mint a boldogság, mert ez itten nem a tényleges élet. Az emberek nappalt kaptak élni s éjszakát csinálnak inkább maguknak, gyári napfény kell nekik, mert az más, mint az igazi világosság és a cigányok, akik tányérozni mennek a lejátszott darab után és ezek a honoráriumért társalgó s vigadó nők és ezeknek a pingált arca s elfestett haja s kreált neveik, mint Rozy Rozinda, vagy Elly Relly, mindez más, mint az élet és ezek a nők is másért jöttek ide, mint a rendes sors, egy álomért és reggelig, míg le nem esnek az ágyba, a kosztümjeikben, a páholyfüggönyben és a zenében talán látják és tapintják és hallják a boldogságot. Átnéztem őket, te és azt éreztem, hogy én ezeket irigyelem! Nem, barátom, utána rögtön hallatlanul sajnáltam az egészet, amit magam előtt látok. Mintha lerogyott volna bennem a szív, úgy sajnáltam

őket, lumpokat, cigánybandát, balettmestert, Piri-pócsinét és ékszerészt, mindenkit! Hangot szerettem volna adni, jaaj, nyomorultak! Lehet hogy csak önmagát sajnálja az ember ilyenkor, mit gondolsz?

Mászskáltam ott egy fáradt unalomban, folyton mosolyt csinálva s szervuszt jelezve a fejemmel ismerős alakoknak, akik rám pillantottak véletlenül és kimentem a ruhatárhoz és ott beleesett a tekintetem a virágok közé abba a ládába, amelyik ott áll a sarokban, odabujva a bejárat függönye mögé. Az nemcsak láda, hanem jég szekrény is, köröskörül jég van a ládában és ki van bélelve pléhvel, úgy vannak a virágok benne. Az egy üzlet, kérlek. Rózsák voltak a ládában egymásra rakva, rózsaszín rózsák és fehér rózsák, mindennapi rózsák és nagy lágy ojtott rózsák és aztán tubarózsák egy kötegben és egy csomó vörös szegfű s a láda szélire volt téve szépen szálanként egymás mellé egy csapat gyöngyvirág, bő zöld levelekre fektetve, mint ágyaikra valami csuda finom kis holttestek.

Mili épen beleesett a terembe. Mindig ellenőrizni szokta a virág-Sárit, hogy eleget molesztálja-e virággal a vendégeket. És a nőket is figyeli, hogy erélyesen pártolják-e az uraknál a virágot. Tudod hogy az urak nem szeretik a virágot, mert meg kell venni. Belebámultam a ládába, elfelejtettem, hogy a télikabátomért jöttem ki. Mili hátrafordult, odajött a ládához, sziszegett németül, kitaláltam, hogy most megint elégedetlen a virág-Sárral:

— Ejn gezindl dasz! Ejn gezindl! — meglátott ott és magyar színre alkalmazta a mérgét:

— Udvaroltat magának! Áll és udvaroltat! Elszárad a kezébe az a rózsza, míg ő azt eladja! Úgy ki fogom lökni, hogy a nyaka kitörik.

Üdvözöltem :

— Szervusz, Milikém.

És néztem tovább a ládájába. Közben oly furcsa lett nekem, hogy én ezzel a vastag nővel tegeződök. El is tudtam volna kacagni magam ezen, meg el is tudtam volna magam zokogni. Milinek egy egyenes drót volt a foga közt, azon beszélt mint egy hangszeren :

— Hagyd el, drágám, az ember nem jön ki a méregből. Mind ilyen piszok haszontalan népség. Ahány lányt veszek, mind ilyen piszok. Törődnek ezek az üzlettel? Tudnak ezek valamit? Az én időmben az a vendég ahogy leült egy nővel, rögtön egy olyan nagy csokrot vett, mint a fejem! Én leültem ahhoz a vendéghez, már ott volt az ölemben a csokor. Én az én időmben... én... c, én...

Hallgattam Mili és a szavai egy sárga rózsán voltak, mert azt néztem és úgy fájt a szívem érte, azért a rózsáért, amelyiket néztem. Én... én... én... beszélte folyton Mili és énbennem a magam hangján visszhangzott : én... én... én.

Mili benyúlt a ládába egy keserves sóhajjal, mert nehéz volt neki hajolni s tubarózsákat szedett ki. Oly kéjes és gyászos erős szaguk volt, amint az orrom előtt elvitte őket.

— Já, já, — magyarázta s drótozni kezdett egy tubarózsát. Azt a virág-Sárinak mindjárt a gomblyukba kell szerelni, mielőtt a vendég rőfűzálhatná.

Elly Relly szaladt oda lábujjhegyen, egy csokor piros rózsával, csupa győzelem volt az arca :

— Itt van !

— Jól van, fiam. — Elvette tőle Mili, Elly Relly már szaladt is vissza valamelyik szeparéba, szaladtában kiabált :

— Majd leszámolunk !

Mili megvizsgálta a csokrot és letette a ládába. A tubarózsát a szájába vette, kihúzott egy pappendeklifedelő noteszt a ruhazsebéből, a lapjai közt egy tintaplabász volt, kivette s egy kicsit spekulálva nézett a ládába s a noteszbe egy oldalra mindenféle számolás közé beírt, láttam, egy kettes számot és betűket. Biztosan Elly Relyt írta, hogy annak jár két korona a visszahozott csokorért, amelyiket holnap megint el lehet adni hatért vagy tízért, vagy huszért, vendégtől és hangulattól függ. Eltette a főkönyvet a ruhazsebbe s tovább drótozott és ott futkostak a lányok és ott kapkodtak a ruhatárosok és ugráltak ki meg be a pincérek és ott számoltak a pénztárasztalnál. Olyan üzem van ott, mint egy gépházban !

— A gyöngyvirág hogy megy ? — érdeklődtem, csak hogy ne álljak úgy Mili mellett, mint egy fa.

— Gyöngyvirág, Béluskám ? Á, c ! Azt hiszed érdemes itt gyöngyvirággal bajolni ? Ez a nyavalyás portéka mibe jön nekem ! Fele tönkre megy, mire felhozzuk. Meg ez a szemtelen, ez a Sári, ahogy ez megfogja nekem a gyöngyvirágot, már lepattant egy fej ! És az arany cérna hozzá mibe kerül ! Egy vagyon ! És kell nekik gyöngyvirág ? kinek kell máma a gyöngyvirág ! Az én fiatal koromban, nna ! És én magam menjek minden reggel abba a csarnokba ! Mert ki tud nekem harcolni abba a csarnokba ! Evvel a rossz lábaimmal minden reggel ! Én mondom neked, Béluskám, a jó isten megverte ezt a brancsot. Most is úgy meg van dagadva a lábam, csekélység.

Az a sárga rózsza nagyon tetszett nekem. Mint

egy messze, messze szerelem. Kivettem a ládából, hideg volt és bevizezte az orromhegyét, ahogy megszagoltam.

— Ezt a rózsát megveszem, Mili. Mit kóstál ez a rózsza?

— Neked, Béluskám, három korona.

Odaadtam Milinek a három koronát és a sárga rózsát odaszúrtam a Mili szürke haja közé. Nevetett az összes arany fogaival.

— Te bolond, az öreg Milinek? Jaaj tte!

— Fogadja, asszonyom — szavaltam és mentem a kabátomért és mikor felvettem a kabátom, már emelte a sárga rózsát a hajából Mili s csóválta a fejét, úgy mosolygott önmagán és húzta kifelé a ruhazsebből azt a noteszt.

*

Gyufát parancsolsz? Tessék. Égsz? Fhüh. Barátom, így ment ez Illetőnével. Egyszer a Hangliban ültem vele. A Gerbeaudban kerestem, ott mondta Mindigné, hogy Illetőné odaát találok a Hangliban. Érdekes, hogy ez a nő rögtön tudta, hogy Illetőné keresem a Gerbaudban! És olyan bizalmas szemekkel és oly protegáló hangon mondta: menjen csak, biztosan odaát találja. Na, pá! Elpirultam. Úgy küldött és úgy titkolódzott a kézszorításával és a fejbiccentésével! Tán már azt hiszi ez a nő, hogy viszonya van velem Illetőnének? Úgy éreztem, mintha valami indiszkrétciót követtem volna el, pedig milyen ártatlan voltam. Undorodtam Mindignétől. Mi köze hozzá, hogy én Illetőné iránt érdeklődöm? Hogy meri észrevenni, hogy az a nő tetszik nekem? Kérlek, ahogy a Hangliban körülnéztem és megláttam a nőt, nem elég, hogy lenyeltem hogy Redő Osi ott ül, egy vörös alakot is látok a másik oldalon,

ott könyököl és tartja a szájába a kezével a cigarettáját. Rémes, hát ez kicsoda? Felemeli magát egy kicsit, bemutatkozik: Lux. Akkor emlékeztem rá, hogy a Kerületi Körben szoktam látni a baccaratnál ezt a vörös fejet. Mintha egy gombát fogtam volna meg, olyan volt ennek az alaknak a kézfogása. Émelyítő egy ilyen férfiatlan puha kézfogás. Úgy meg voltam sértve ennek az alaknak a feltűnésétől, hogy már szaladtam volna a Hangliból!

Redő Oszi pletykált a nőnek asszonyokról, akik ott ültek a Hangliban, úgy berregett mint egy ventillátor, nekem meg muszáj volt a vörössel csevegni a bakkról és a chemin de ferről, mert a vörös is emlékezett a cifferblattomra a Kerületi Körből és rögtön érdeklődött, hogy fönn voltam-e tegnapelőtt, mikor egész éjjel öntötték a pénzt a pointeurökbe. Ő persze fenn volt és ezerötszáz kát nyert, pedig a legnagyobb tétje harminc ká volt. És míg járattuk a szánkat egymásnak, folyton átpillantott a vörös a nőre s mintha mindig kapott volna valamit a nőtől, olyan édes lett az az okkerbarna szeme, ami különben némely pillanatban pirosnak rémlett és köhintett ilyenkor a vörös inkább gögijéből mint gégéből és úgy nézett rám, mint akinek egész máson jár az esze. Nem is rám nézett, hanem a hajam fölött nézett el és fujkálta felfelé a cigarettafüstöt.

Az egyik térdét folyton rezegtette s oly otromba kövér volt a combja a feszülő nadrágban. Ez a vörös biztos fess fiúnak tartja magát. Istenem, egy ilyen vörös, hogy mer ez élni! És kérlek, nézd, aranylánc van a csuklóján, aranyláncot csatol erre a szeplős kézre! És arany fonálon csüng egy monokli a kabátjára a hajtókéja alól! És milyen egy kövér arany tűje van leszúrva abban a zöld

divatnyakkendőjében. Csuda hogy két nagy bouton nem hord a fülében. Mint két láng, olyan piros füle van neki! És ez a megörült vörös haj a fején! Nem is haj, hanem sörte! Hogy látszik, hogy göndör akart lenni, akármilyen gőzhengerrel van a választéka kétoldalt levasalva! Micsoda szemtelenség ezek alól a sárga szempillák alól a nőre nézni! A képe is oly dagadt és fehér szeplős, mint a keze. Úgy néztem rá: te ronda, te ronda te, tagadod, hogy göndör vagy? Mit keresel ennél az asztalnál? Nem is sejtet, milyen lehetetlen, hogy egy ilyen vörös fizikum ehhez a nőhöz közel merjen jönni? Nem szaladsz azonnal Vörösországba a szeplővirágok közé? És a nő vizet kér és ez kapja fel a tálcáról a pohár vizet és adja a nőnek és a nő kinyújtott kisujjal issza a vizet. Én azt se szeretem, hogy a nő így tartja a kisujját, mikor a poharat megfogja. S oly gyöngéd szemekkel néz a vörösre, míg kortyol és aztán egy szép lélekzettel súgja neki nedves szájjal: köszönöm. Hogy dobom ki majd ezt a pillanatot emlékeimből, hogy radírozom ki ezt a vörös alakot is a nő életéből, hisz itt ül mellette, látja, érintkezik vele. Hisz ez a pillanat, amelyikben olyan vidáman nézett rá s szólt hozzá: köszönöm, bár csak egy pohár vízről van szó, mégis benne van már a nő életében örökre, mint egy múzeumban. Hát ez semmi? Ez úgy zavar engem! Ez annyira nem szép! Az se, hogy épúgy érdeklődik minden ajtónyílásra s épúgy forgatja a fejét a nő, mint a többi hangliasszonyok, akik folyton mértéket vesznek köröskörül mindenkin a szemükkel és egymás súlyát emelgetik a nézésükkel és szúrják és nyomják és gázolják és ássák és lelegelik és isszák egymást mint a kávé, a szemükkel. Micsoda kéj, micsoda élet ezeknek egy-

mást nézni! Egész foglalkozás és művészet, egy program az egész életre! Hat két ismeretlen nőt egymással szembe ültetnének egy kis távolságban, azt hiszem ott vénülnének meg egymást mustrálva tetőtől-talpig és vissza.

Emlékszem, a nő felállott, mondta hogy telefonozni kell neki az urának. Utána néztünk mind a hárman, míg be nem ment a telefonfülkébe. A Hangliban mindig telefonoznak a nők. A nőnek az asztalon volt a muffja s a mufion rajta volt a reticuleje, matt bőr reticule volt egy kis magyar hímzéssel, amilyen akkor divat volt. Redő Oszki kivett a tárcájából egy szalmavégű cigarettet és rágyújtott és a gyufát úgy oltotta el, hogy alulról a kisujjával megbökte a gyufaszálat. A vörös elkezdte a társalgást. A Redő Oszki cigarettáját nézte:

— Te, hol veszed ezeket a szalmásokat?

— Én, kérlek, egy ügynök jött hozzám, hogy rendeljek. Rendeltem kétezret.

— Mennyibe jön ezre?

— Névvel százharminc krondoksz.

— Szóval kétezer az kétszázhatvan krondorfi.

— De nem kell kifizetni. Én is részletre kaptam. Az ügynök megkapja a tizenkét percentet, neki az a fő.

— Liapopoulo?

— Liapopoulo. Nem mind szalmás, aranyvégű is van közte meg parafavéggel is van egy pár száz.

— Én is beleszóltam:

— És jók ezek?

— Naccerű! Kóstolja. Itt van ez a parafavégű.

Kivettem a tárcájából, bár enyhén undorodtam. Redő Oszitól, egy parafavégűt. A szép pré

selt cigarettára oldalt késsel volt nyomtatva :
Redő Oscar.

A vörös azt mondta :

— Én az Andersennél szoktam rendelni. A Black and White-ot szívom. Száza nyolc kron-dorfi, de nagyon nett cigaretta.

— Én nem birom színi. Kemény.

— Én szeretem.

Én szeretem. Szeretem? Nem szeretem? Az a kettő ott politizált tovább a cigarettákról s szívtak és fujkáltak és ütögették le a hamut, a vörös mindig hátratartotta a karját mint egy mágnás, mikor a hamut le akarta verni s én a telefonfülke ajtaját néztem és mintha szűkölni kezdett volna egy kutya a szivarzsebem mögött, mélyen a szívem pincéjében. Hát szeretem én? Nem szeretem? Hát akkor mit akarok tőle? Mi az, hogy az imént is ráragadt a szemem a nyakára elől, ahol ki van hajtva a modern blúz rajta s úgy lázadtam s az ínyem úgy követelte, hogy beleharapjak a nyakába? S hogy hiányzik hirtelen, hogy nem ül itt a székén és hogy szeretnék a helyére ülni s a muffjába beledugni a két kezemet és lenyomni arra a lágy muffra az arcomat és csókolni s csókolni behúnyt szemmel.

Feleszméltem. Redő Oszinak felém volt az arca s másodszor kérdezte, hogy ízlik-e ez a parafavégű?

— Pardon, hogyne. Remek.

És lelkesedtem, hogy ebből okvetlen rendelni kell és Redő Osi megígérte, hogy legközelebb elküldi hozzám az ügynököt és felvilágosított, hogy ígérjek ötvenkoronás részleteket és megmondta, hogy név nélkül tíz krondokszsal olcsóbb ezer Liapopoulo.

Liapopoulo, Liapopoulo, valamilyen meleg szép

görög kikötővárosba menni a nővel, ott lakni hotelben ismeretlenül, mindig csak idegeneket látni, kiknek szép az életük és sétálgatni s kocsizni vonzó utcákban és hajókat figyelni a mólóról és alkonyatkor halkán csónakázni s este mindig ugyanabban a sarokban ketten ülni egy étteremben, ahol nézegetnek bennünket és találgatnak mint egy idegen nyelven írt levelet és a pincérek odaállanak asztalunkhoz és tisztelve figyelnek és mély szimpátia van a hangjukban, mert képzelik, hogy egy hatalmas szerelem hallgat ebben a külföldi párban. Vagy Egyiptomba utazni vele hajón, ott járni s élni s égni vele szerelemben, Egyiptomban, a levegőnek is olyan az íze, mint a Gianaklisnak és a horizont aranybarna mindennütt, mint a Dimitrino skatulyáján és minden óránkra pálmafa hajlik és az arabok a homokban ülve sötét gyönyört hegedülnének folyton a fülünkbe s khakiruhában járnánk és a nő mindig nagy fehér fátyollal járna s a szfinksz árnyékában megállanánk egy hosszú csókra, mely ott mindig az örök mámor volna s ott egy éj nagyobb volna, mint itt egy élet és a számról a mámor úgy folya, mint a kék füst a cigarettám végéről.

Kijött a fürkéből és mondta, hogy az ura jön érte mindjárt, vacsorára mennek tudomisenkiékhöz. A vörös megnézte az óráját és fizetett és ment, a nő neki is épen olyan jó mosolylyal mondta: pá, drága Lux, ahogy nekem szokott pátnak mondani, én odaültem a Lux meleg székére, hogy közelebb legyek a nőhöz. Egyszer csak megnyomják a cipőmet. Csak egy kicsit. Figyelsz, kérlek? A cipőmet nyomják az asztal alatt. Elhúztam a lábom, ránéztem Redő Oszira s mondtam:

— Pardon.

Redő Oszi rám néz :

— Tessék ?

A nő köhintett : ehn, hn. És azonnal beszélt Redő Oszihoz, valamelyik asszonyról valamit. És a cipőmon megint éreztem a nyomást. Nem tudtam mit csinálni, rákiáltottam az ujságos gyerekre, hogy hozzon friss vizet. És rögtön kiittam egy állott pohár vizet a tálcáról. Nem mertem a nőre nézni. Csak nem ő . . . iszonyú számár fejfel szítottam ott a cigarettámat és fel volt fordulva bennem a világ, vagyis a Hangli, tényleg mintha odafenn ültek volna a plafondon az asszonyok és mind odafenn zsinatolnának. Amellett a lábnyomás oly kellemes meleg szorítást csinált a szívemen ! A nő elusztatta a tekintetét az arcomon és aközben mintha belécsent volna egy mosolyt a szemembe, de én nem voltam tisztában vele, mit akar, paf voltam, az voltam kérlek : paf. És egy kába hevületet éreztem, egy lubickoló diadalt, egy jajdejót ! Nyomja a lábomat a nő ! És rögtön azt a hideg gyanut, hogy hátha Redő Oszi talpa van a cipőmon, véletlenül, vagy talán a nő cipőjét akarja nyomni, csak eltévesztette, mert a cipőjén nincs szeme. Vagy esetleg a nő nyomja a Redő Oszi lába helyett az én lábomat tévedésből. Képzelheted, milyen vegyes érzelmekkel ültem azon a széken. És a világért nem próbáltam volna az asztal alá kukkantani. Szinte akaratlanul elhúztam a cipőm a másik cipő alól és mikor húzni kezdtem, a másik cipő még egyet nyomott, mintha tartóztatni akarná s szép lassan az is visszavonult. A nőt néztem, ő épen akkor oly nyugodtan szólt Redő Oszira : na és ?

Nem akartam megvárni, míg az ura megjelenik, azt mondtam színházba megyek, fizettem és elmentem. Nem mentem el, csak odakinn járkál-

tam a Hangli vasrácsa előtt és néztem befelé mindig az izzadt ablakon, nem tudtam látni senkit és semmit, csak a villanykörték ragyogtak ki s az ülő testek és a pincérszaladgálás és a kassza s azok a pálmák ott a kassza előtt mind úgy el voltak fátyolozva. Jól esett az erős levegőt szívni s örültem, hogy kijöttem a fülledtségből és a zsi-
vajból, ahol az emberek hátulról kezdik a lapot olvasni, mert hátul van a tőzsde s kontremineken és konjunktúrákon izgulnak ott, ami mind nem tud engem lelkesíteni s azok az asszonyok ülnek ott velük és ezt hallgatják, vagy ruhákról csobognak egymás közt, meg szemeznek egyvalakivel egy távol sarokban meg összehajolva szinte ájtatosan simfelnek más asszonyokat, akiket két asztal választ el őtőlük. De benn ült Illetőné is, aztán meg oly vonzó volt így nézve a sötét kertben a világos Hangli. Egy kioszk. Elfogott ez a szó hogy kioszk és mintha magamban tanulnám, hogy mi az : kioszk, úgy gondoltam sokszor egymásután, hogy kioszk, kioszk és úgy hangzott bennem, mintha zenélnének és úgy kezdtem nézni, mintha messzebb volna, messze s kívántam indulni a Hangli felé, ahol egy drága, kedves világ mulat és ott találom a közepén az én hódító gyönyörű asszonyomat. A kioszk név neked nem adott az ifjúságban ilyen varázst? Ugye? És ha hallottam vagy kírva láttam azt, hogy gloriett, meg azt hogy pavillon, ennek is valami álma volt mindig, egy gyöngéd és előkelő szép élet, amit én meg nem ismerhetek.

És észrevettem, hogy jön Illető. A Lánchid felől jött, sietett, cylinderben és avvala hatalmas persianer-gallérrel a nyaka körül a bundájában oly tömzsi volt, mint egy fekete hóember és a botját forgatta s ott szelelt el mellettem és siet-

ségében jobbra s balra hintált a fejével és hallottam, hogy dünnög vagy dúdol magában és néztem a hátát, amint ment be a kertbe. Mit merenghet most magában egy ilyen férj és speditőr? Oly komikusnak találtam a cilindert a fején, hogy úgy hordja, mintha az mind az ő feje volna, pedig állhatna abban a magas sötétségben a cylinderben egy csirke a feje búbján vagy egy nagy stósz fuvarszámla. Aztán mindjárt jöttek ki, mind a hárman, jött velük Redő Oszti is. Hátrább sétáltam, felmentem a járdára a korlát mellé.

Ők a Bristol felé mentek. Illető ott kapkodta a két lábát balfelől a nő mellett és belekarolt a jobbkarjával és forgatta a botját és a feje a nő felé volt dülve. Beszélt a nőhöz. Az én szememben mindig oly brutálisan közönséges volt az ilyen férj, aki belékarol mint egy vak az utcán a feleségébe és akkor mégis hogy figyeltem, hogy ő érzi a nő karját és hogy fájt, hogy ő beszél hozzá, utánuk szerettem volna szaladni s lekapdosni azokat a buta szavakat Illető szájáról, hogy ne menjenek a fülébe a nőnek és az én szavaimat adni neki helyettük, az én beszédemet, nem tudom mit, mert nem tudnék belőle leírni egy szót se, ha például le kellene írni, de egy asszony mellett sétálva biztosan ki tudnék mindent mondani egyszer, azt, hogy az ember fiatal és az egész ég és mind a virágágy kell az embernek! És míg látni lehetett, figyeltem a nőnek a karcsú derekát a két bunda közt és magamat úgy láttam, hogy rohanok és félkézzel felkapom Redő Oszit, mert egyszer azzal hencegett, hogy neki zsokésúlya van és a korláton át belehajítom a Dunába.

Körülbelül mindennap töltöttem egy kis órát így vele, legtöbbször a Gerbeaudban. Úgy jártam már oda hozzá, mintha hivatalba mennék és bár rendesen Redő Oszival meg a vörössel együtt kellett ott ülnöm, mert a vörös is odaragadt már az asztalához, valami megelegedett hangulatom volt már a nő mellett, olyanforma, mint mikor az ember a gyorsvonaton a pamlag sarkában jól elhelyezkedik és keresztbe teszi a lábát és szíja a cigarettáját és utazik. Pedig nem utaztam, a pályaudvaron állt velem a vonat. Néha észrevettem, hogy odanéznek és mirőlunk tesznek megjegyzéseket. A hiúságot mint egy szellőt éreztem elfutni bennem, áhá, azt hiszik, hogy van valami köztünk, persze. És kihúztam magam, hogy csak nézzenek, ne is habozzanak eldönteni, hogy a három alak közül én vagyok a nő barátja. Azt az attitude-öt vettem fel, mintha lustán és elbizakodottan ülnék a nőnél és emlékszem, füstkarikákat próbáltam fellehelni s meresztettem a szemem a plafondra. Nem tudtam milyen arcot kell csinálni egy úriasszony barátjának. Közben nagyon bántott, hogy a füstkarikák nem akarnak sikerülni. Azt is elárulom neked, hogy kezdtem vigyázni arra, hogy lyuk ne legyen soha a harisnyám orrán. Gondoltam, áh, nem tudom mit gondoltam, csak azt éreztem, hogy nem illik már hozzám az ilyen kamasz hanyagság. Azelőtt nem igen törődtem vele, ha észrevettem, hogy ki van lyukadva az orrán a harisnya, mikor kivettem a szekrényből. Érdekes, te, anyám belém akarta nevelni diákkoromban ezt, hogy lyukas harisnyát fel ne húzzak, azt mondta, mindig arra gondoljak, hogy egyszer isten őrizz elüt egy kocsi s a mentők ott az utcán lehúzzák a cipőt a lábomról, hogy fogom magam szégyelni s ő is, hogy fogja

magát szégyelni hogy látják a lyukas harisnyát rajtam. Szegény mama. Aztán a bankban sokszor elgondolkoztam, kártyázáson és mindenfélen, mikor ott ültem lustálkodva s hallottam valakit hogy azt mondja: a margóra írja oda! Vagy: hagyjon kérem nagy margót! És akkor a nőre fordult az eszem és egy blankettára kezdtem írni: Margó, Margó, Margó, teli lett a blanketta a nevével, mire észrevettem magam és megnéztem a papírt és összenyomkodtam a markomban és ledobtam a papirkosárba. Jól esett tudni, hogy így firkáltam a nevét, de nem birtam visszagondolni, hogy mit is gondoltam, míg a nevét írtam magam elé ötvenszer vagy mennyiszer. Sprung akkoriban lett vőlegény a Pusztits-lány ellen és a duplafedelű órájába ragasztotta a menyasszonyának az arcképét. Mikor megláttam, úgy tetszett nekem ez a szokás! Azt terveztem magamban, hogy elmegyek Enyhe-Tébolyihoz a modern műterembe, ahol a kirakatban ki van téve Illetőnéről egy felvétel és kicsalok valahogy tőle egy ilyen kisebbített reprodukciót és én is beleragasztom az órámba hátul. És majd nézegetem, suttyomban az asztalfiókban tartva az órát. Kérlek, abban a száraz teremben mit tudok nézni, hogy jól essen? A vezérnek az arcképe csüng a falon velem szembe díszmagyarban. Ha felnézek, a vezérnek azt az almakoponyáját nézhetem meg azt a hiú fehér császárszakállát. Azt a vén karakterbaba-fejet, azt a parcellázott szép szakállat, azt az unalmat! Hát hogy tudjon ott kinőni bennem a gyönyörű szerelem! De nem mentem el Enyhe-Tébolyihoz a fényképet kicsalni. Elhanyagoltam a dolgot. Aztán kiment a fejemből. De annyira kezes lett már a szívem, annyira kapható volt minden gyöngeség részére,

Ha mentem az utcán, a kirakatban egy anziks-kártya, melyen csókolóznak, megállóhely volt nekem vágyakozni és képzelődni a nő felől. Akkor teli volt minden trafik díszanzikszokkal, ezüst holdfény meg aranyozás volt édes kis tájakon és lugasban, meg sétányon mentek összeborulva ketten meg a tengerparton támoltyogtak, meg egész sorban volt sorba rakva mindenféle buta párokból, amelyek szerelmet játszanak el a megismerkedéstől a csókig és mindegyiken bajszos és pakombartos udvarlók vigyorogtak a boldogságtól és mind szmokingban voltak és egy nagy piros rózsa volt a szmoking gomblyukában. Milyen vadul fájt ezeknek a borbélyoknak vagy miknek a szerelmessége az anzikszon! És meglepett, hogy nem az Illetőné arca van a képeslapokon, amelyeken női szépségek vannak reprodukálva. S az is olyan idegen jelenség lett, hogy más nőkkel látok menni a járdán embereket és hogy azoknak ezek a nők kellene, mintha Illetőné nem is volna a világon! Igazán, úgy volt, mintha nem érteném, hogy más nők is élnek. És kezdett szálnalmas lenni nekem, ha az újságban a házasság-rovatot láttam és ha az apróhirdetés-oldalon a levelezésre esett a szemem. Azelőtt, kérlek, úgy érdekelt ebben is minden nő, aki névtelenül árulkodik magáról és minden férfiőrjöngés meghatott és izgatott és sokszor volt a fejemben, hogy én is próbálok ebben a sötét pesti álarcosbálban szerepelni, írni jeligével csábító dolgokat, nyomozni valaki után, keresni, szerezni nőt, mint aki a föld alól is pénzt akar előkeríteni. Most úgy eltompult, úgy elhallgatott a rengeteg ismeretlen nő élete bennem, mint mikor leteszi az ember a Telefon-Hirmondó kagylóját, amelyben a Gambrinus zenéjét és zaját hallgatta.

Várj csak, még milyen tünetekre emlékszem. Igen. Menés közben el voltam mosolyodva néha az utcán, véletlenül oldalt pillantottam egy kirakat tükrébe, úgy vettem észre hogy mosolygok. A nő volt a fejemben. És rebbent az ajkam, mikor így mosolyogva mentem, mintha beszélnek hozzá. Mintha csókot adott volna s én azt mondanám: köszönöm. Milyen az íze egy ilyen képzelt csóknek, talán csak a virág színeivel lehet kimondani. Aztán, kérlek, a hangja játszott bele a fülembe s alig hallottam konfliszörgést és villamoscsöngetést és rikkancsordítást, vittem a nő hangját a fülemben és nem tudom már, képzeltem-e hozzá valami összefüggő beszélést, csak úgy magától jövégetett vissza a fülemben mindenféle semmi, amit hallottam tőle s közbe-közbe kacagott a hangja. A nőnek a hangját én nagyon szépnek találtam. Élveztem, mikor beszélt, valami kis dalolás jött mindig a torkából, legalább úgy tetszett nekem. Egyszer a hangjától a malagaborra gondoltam, olyan jó meleg édességet éreztem a hangjában. De mikor így az utcán a fülemben volt a hangja, beleszemeteltek szavak, ezen a drága hangon, kérlek, ilyen szavak: kekk, frech, randa, undok meg hogy: na ja, meg: nekem mondja? meg hogy: a gálája menjen ki, meg: orficsek, meg: rendicsek, ezek kínoztak! Az utálat futott el bennem, hogy ez a nő is használja az ilyen ordinaré viccességeket és kiszalasztottam a számon hangosan: fuj. Aki szembejött velem, azt hihette, bolond vagyok. Jelzem, a fujt Mindignére értettem, eszembe jutott Mindigné, hogy a nő biztosan őtőle tanulta el ezt a modort. Mindigné bohémasszonynak tartotta magát, én nem tudom milyen alapon, mikor már egyáltalán nincs bohémélet a világon, és

szent kötelességnek vette, hogy az orfeumot orficseknek ejtse s ahelyett hogy: rendben van, azt mondja: rendicsek! És én nem tudom még miket! Csak sokszor elnéztem a szájáról, mikor evvel a gusztustalan kabaré-szókinccsel brillírozott.

Az is roppant bántott, hogy a nő szeret frivol-ságokat meghallgatni. Redő Oszinak az is egy kvalitása volt, frivol vicceket könnyeden leadni a nő előtt. A nőnek úgy örültek a szemei s közelebb rándította a széket maga alatt, ha Redő Oszit odakönyökölt és elkezdte: hát ezt hallotta már, kedves Margó? Szerettem volna elrúgni onnan Redő Oszit vagy a szájára csapni tenyere-mmel, de se el nem rúgtam, se nem csaptam a szájára egyszer se. Csak elfordultam és kínlódtam magamban és aztán direkt unalommal néztem Redő Oszit fejét, mikor a nő kacagott a viccen és oda volt, hogy nahát, ez milyen remek! és nahát, zseniális! Azért egy kicsit irigyeltem a Redő Oszit sikerét és izgatott, hogy a nő mindent megért, hanem éreztem, hogy én őtet nem mer-ném ilyen alantas dolgokkal mulattatni. Szé-gyellném magam! Egyszer meg az Abbaziában ültem késő este s bejöttek Illetőék Feltűnési-nével és Feltűnésivel, színházból jöhettek. Ott vacsoráztak az Abbaziában. Ez is hogy fájt, hogy kávéházban látom! Még nekem is mintha szégyenem lenne, hogy kávéházba járok. Kíván-tam, hogy bár sülyesztő volna alattam, hogy le-sülyedjek a pincébe! Ott ültem Frédiékkal hátul és alsóztunk, mert aznap nem volt baccarat a Körben. Emlékszel, hogy egy héten egyszer szünetelt a baccarat. A nő észrevett, mikor egy-szer odalestem. Köszöntem és a nő hívott a fejé-vel, hogy üljek oda hozzájuk. Úgy tettem, mintha

nem venném észre. Sőt egy perc múlva ott-hagytam a játékot, azt mondtam, fáj a fejem, hazamegyek.

Megint fenn voltam a Casinóban. Az a Mancsi meglátott az outsider-asztaltól, mikor be-jöttem és elébem szaladt, mintha épen engem várt volna :

— Pá, mi újság ?

Hallottál ilyet ? Referáljak neki, hogy mi újság ! Észrevettem, hogy egy fél fejjel megnőtt a nyár óta. Körülnéztem, egyedül voltam, úntam magamat, gondoltam, egy kicsit elmulatok evvel a Mancival. Még mindig fogta a kezemet.

— Nem eresztet el a kezem ?

— Nem. Akkor mindjárt itthagytam.

Megszorítottam a kezét, mintha az erőmet akarnám megmutatni neki.

Engedte.

— Csak szorítsa, szorítsa. Azt hiszi, fáj ?

Örülve nézett a szemembe, pedig jól megfogtam azt a gyöngye kezét !

— Na, most én ! — azt mondja s a száját kitátotta s sziszegett és forgatta a szemét és végre nevetni kellett neki :

— C, sz maga nem is érzi !

Kihúzta a kezét, rácsapott egy kicsit az én kezemre :

— Hol volt egy hétig ? Már egy hete, hogy itt volt ! Hol volt ?

— Mi közöd hozzá. Nem vagy meghíva páholyba ?

— Én ? Most szöktem ki egy szeparéból. Ott-hagytam a társaságot.

— Mi az, olyan büszke nő vagy ?

— Nem vagyok büszke, csak nem ülök kopa-

szokkal. — Nevetett. — Három urak ülnek bent, mind a három kopasz. Egynek azt mondtam: tartsa csak! oszt odahajoltam megigazítani a hajam, mintha tükör volna a feje. Hogy meg volt sértve, látta volna! Kiszöktem. Engem ne ültessenek be kopaszokhoz. Mi vagyok én?

Felrándult a két válla gögösen, mint egy királykisasszonynak, akinek a kérők nem tet-szenek.

— Énvelem leülsz egy kicsit?

— Magával leülök.

Ott van az a kicsi páholy a sarokban, amelyiknek a nyílása be van rácsozva s mousselin-függöny van a rácson. Beültem vele oda.

— Akarsz pezsgőt?

— Ahogy magának jól esik.

— Akarsz vagy nem akarsz? Milyen pezsgőt akarsz? Magyart? Vagy jó neked francia is?

Nevetett, azután nagyon komoly képet csinált:

— Nézze, én nem bukok a maga pezsgőjére. Hozasson egy teát, nekem az is jó.

— Majd otthon teázhatsz. Ha páholyba ül valaki, pezsgőt kell hozatni. Ennyit se tudsz még? Ezért vagy a Casino tagja?

— C, törődöm én!

Kiabáltam Ödönért. Ödön mindjárt kikapja a zsebéből a hangerlit, mintha a zászlót akarná meghajtani, ha páholyba ül be az ember. És olyan nagyot hajol, amilyent csak tud hajolni egy ilyen gömböc pincér. És olyan ünnepélyes és olyan boldog, mint egy kis házasságszerző a lakodalmon. Kisztihand, — úgy üdvözli a nőt a legédesebb tisztelettel és húzza az abroszt egyenesre s legyezi a hangerlivel az asztalt, mintha

egy Ödön azon a hófehér asztalon is még mindig látna valami leporolni valót. Hogy? A hangerli kérlek az a szerviettet jelenti, pincérnyelven.

Megkérdeztem önagyságát:

— Szereted az Irroyt?

— Mi az?

— Pezsgő.

— Olyan sok pénze van?

Leintettem:

— Kérlek, légy komoly és előkelő.

Ödön hozta az Irroyt. Mancsi befogta a fülét, mikor Ödön nyitotta az üveget és még így is drukk volt az arcán, míg a dugó fel nem repült. Még a dugórobbanást se szokta meg! Aztán töltött Ödön és visszavonult. Oly komikusnak találtam, hogy itt ülök mint mulató gavallér evvel az outsiderrel. Emeltük a poharat. Mancsi rám nézett. Várta, hogy koccintok. Mondom:

— Ragaszkodol hozzá, hogy koccintsunk?

— C! — Felkapta a fejét és úgy próbált rám lenézni, mint egy büszke spanyol.

— Na, szervusz — mondom és nyújtottam a poharam, hogy koccintok. Adta a poharát, erre visszakaptam a poharam és ittam.

Elkacagta magát.

— Mit bolondozik velem?

Aztán ivott, de csak annyit, mint egy cinke szokott a kalickában. És utána megrázta egy kicsit a fejét.

— Nem jó?

— Mit tudom én. Én nem értek hozzá.

— Hát nem ízlik neked?

— Én még nem tudok inni.

— Hát azt tudod, mit kell mondani, mikor az urakkal koccintol?

— Hallja? Hogyne tudnám.

— Hát mit kell mondani?

— Hát köccintson, akkor mondom.

Nyújtottam a poharam.

— De ne kapja el — azt mondja.

— Jó, jó.

— Isten bizony?

— Isten bizony.

Mondom:

— Szervusz.

A szemembe néz szépen, azt mondja:

— Jó estét.

Mint egy kis lány, aki felel a vizsgán.

— Ezt mikor tanultad meg?

— A múlt héten. Meg voltam egy társaságba hívva. Hédivel együtt voltam meghívva. Hédi már előbb behívták, engemet ő hivatott meg.

— Mennyit kaptál a társaságtól?

— Mit kérdez ilyet!

— Úgy látszik, egy vasat se kaptál.

— De igenis, kaptam én is egy tízkoronás aranyat. Hédi ötven koronát kapott. Azért, mert Hédi el van ismerve társaságokban.

A levegőbe merengett. Odaki a teremben zengett az élet. Valami szép tisztelettel hallgatott el Mancsi. Biztos nagyon imponál neki Hédi.

— Mondd, mér van úgy elismerve Hédi?

— Mit? Mert Hédi egy elismert mulató nő. Tudja, ő mingyár részegnek csinálja magát, az urak meg büszkék, hogy be tudták rugatni. Hédi, az hagy magán röhögni, mért ne, nem igaz, hadd röhögjenek! Kijelentem magának, a Hédi még sohase volt berúgva. Milyen egy buták a férfiak. Mondja, milyen buták. Én nem értem, minek mulatnak.

— Én értem? Tényleg, barátom, minek mulat-

nak? Vagy minek szenvednek? Van hogy az ember egy gyerektől vagy egy cselédtől hallja, amit magában gondol az ember, csak gyáva kimondani ilyen egyszerű dolgokat. És aztán az ember azt hiszi, hogy ő okosabb, mint egy ilyen Mancsi s derogál az embernek hangot adni a saját maga gyámoltalan kérdéseinek. Kínáltam:

— Igyál, Mancsi.

Neeem. Nem kellett a pezsgő neki. Hideg, azt mondja. Meg olyan savanyú. Ő nem tudja, mi jót találnak benne az urak. Bedugta a fejét Sári, előre tartva egy rózsacsokrot, a másik kezében vagy egy tucát szegfű volt.

— Szervusz, jó estét kívánok — így köszönt be, mert nem mert csak úgy csupaszon szervuszt mondani, mert páholyban ülök hölgygyel és most komoly kuncsaft vagyok. Vedd tudomásul, kérlek, hogy én a virágos lánynyal is tegeződtem a Casinóban.

Csakugyan van abban valami, hogy a vendégnek úgy elkomorodik az arca, mikor a virágot nyújtják neki. A pénzed, a pénzed akarom, azt mondja a Sári köszönése és a hízelgő nézése, mikor a vendég lelke Maxim-hangulatban lubickol és az élete prózáját javában felejtí ott a zenében és a kacagások között. És kérlek, a Casinóban is dűl az érdek, a nyomorult üzlet, ott is mennyi mohó kis exisztencia tenyészik, a pénzért tátog a szivarosgyerek, a jegyszedő, a programmárus, a ruhatáros, a portás, mindnek egy tenger húszfilléres nyüzsög a lelkében, mint álmokép, tolakodnak és nyújtják kitartott tenyérrel a jobbkezüket, mintha csak evvel a mozdulattal jöttek volna a világra, a két hatosodért! Csodálatos. És a termőföld másvilági ábrándja,

a virág, látod, az se jelent itt mást, mint a Sári drága érdekét. Nekem oly mindegy volt különben. És szégyeltem volna, ha virágot nyújtanak, azt mondani: nem veszek. Sőt sokszor bántott, ha az utcán egy kofa csak öt krajcárt kért egy ibolyacsokorért. Én alkudtam vele, felfelé: hát tízér nem adná ide? Mancsi tiltakozott a virág ellen, direkt ki akarta dobni Sárit. Azt mondta neki:

— Nézze édesem, hanyagoljon el bennünket.

Egyetlenegy fehér szegfűt engedett venni. Azt is beledugta a gomblyukamba, mikor Sári kihúzta magát a páholyból.

Kinézett a rácson Sári után:

— Megint bement egy páholyba. Jaj, én nem tudnák virágot eladni!

Kijavítottam:

— Én nem tudnék!

— Maga se? Én se tudnák, isten bizony.

— Nem nem tudnák, hanem nem tudnék. Mi az, hogy tudnák? Így kell magyarul beszélni?

— Hagyjon békemet, nem vagyok én miniszter.

Igen, ezt egy szavára el lehetett hinni. Csak egy futó tekintet Mancira s láthatta az ember, hogy Mancsi nem miniszter. És mit képzelt a miniszterekről szegény, hogy azok milyen nagyon tudhatnak magyarul!

— Nem, — azt mondja — én itt nem tudnák a virággal menni. Kizárt dolog. Én sajnálom eladni. Én mindet csak magamnak szeretném. Szavamra mondom magának.

Az abroszra volt az egyik keze téve. Azt néztem. A privátnak a keze jutott eszembe. Az nem ilyen kéz. Ez olyan egyszerű, olyan, mint a

vajaskenyéren a simán elkent vaj. A privátnak a keze, az érdekes kéz. A Margó kezén erek mennek, mint kék folyók egy vidéken és sok-sok finom hasadás van a kezén és a Gerbeaud csillárja alatt fényessége van mindig annak a kéznek, mintha zománcok csillannának rajta, mintha finom, finom pici pikkelyek volnának ott, az egy érett kéz, egy asszonynak a keze! Jegygyűrű van a középső ujján, a mutatóujján meg egy nagy saphirkocka meg ágbogas briliáns-gyűrű. Tüzel és villámlik az a kéz mindig rám és a körmei mélyen manikűrözve vannak és azok az ujjak oly izgatottak, sokszor elkezdenek táncolni azon a kis márványasztalon, tényleg, egy nesztelen balettnak látom mindig, ha dobol az ujjáival, mintha négy karcsú fehér tündér lebegne egymás mellett. Él az a kéz, álmodoz, érez, figyel, türelmetlenkedik. A kezéhez szerettem volna beszélni, a kezével tudtam volna kezdeni szépen, igazán. Te szép kéz, úgy érdeksz, úgy szeretném minden titkotat! Oly jól esett volna a kezemnek a kezére felkúszni, az ujjaimat az ujjai közé illesztve úgy összekapcsolódni vele s melegedni az ujjaimnak a kézfejen és érezni az erekben a vére bukdosását.

Nem is vettem észre, hogy rátettem a kezemet a Manci kezére s szép lassan simogatom. A szemem betevődött. Azt képzeltem, hogy a Margó kezével barátkozom. És nyomogattam és szorítottam a kezét. Aa, milyen bolond voltam! Egyszer csak ugrik egyet a székén, kérlek, mint akinek egy remek ötlete van:

— Jaj, — azt mondja, — játszik vörös-pecsenyét?

— Hogyne, ez a legnagyobb passzióm, vörös-pecsenyét játszani.

Egész izgatott volt :

— Játsszunk, na, játsszunk ! — Hogy ő hogy szeret vöröspecsenyézni. Az öccsével minden délben vöröspecsenyét játszik. Nagyszerű ! Odaugortattam a széket mellé. Azt akarta, hogy én üssek először, letette a két kezét a két tenyereembe, én az arcát néztem, hogy micsoda alattomos haditervtől mosolyog, hogy hogy figyel és vár és hogy el van mélyedve. Csak huzgáltam a kezem a tenyere alatt és élveztem, hogy rezzen és rezzen a két keze. Kacagott és dobolt a sarkával :

— Naa, üssön már !

Rá akartam az egyik kezére csapni, a levegőbe ment. A két keze felrepült, mint két madár.

— Most én !

¶ Roppant ügyes volt, meg kell adni. Úgy vert, ahogy akart. Én diákkorom óta nem foglalkoztam vöröspecsenyével. Nevetett és felugrándozott a szenvedélytől és a diadaltól. Látad volna az a két szemet, micsoda öröm és huncutság ragyogott ki a világba belőlük és micsoda detektív-kutatásokat végzett az én szemeimben, mikor az ő keze volt alul, hogy a szememből olvassa ki, hogy melyik kezére akarok vágni. Én is tűzbe jöttem és nem adtam volna egy vak lóért, mikor sikerült a kezét megütni. Úgy ültünk ott a Casinóban éjszaka, mint két óvodásgyerek. Egyszer aztán, mikor nekem kellett ütni, a szememmel a kezét céloztam és felkaptam a kezem és egy kis pofont adtam neki. Gyerekkorunkban mindig így lett vége a vöröspecsenyének : egyik képen kapta a másikat. Aztán néztük a kezünket, az enyém csupa vörös volt, az ő pracnija is rószaszín lett. Megint nem ivott. Az egész üveget magam ittam meg. Egy kicsit

még konferáltam vele. Azt is megkérdeztem, kit szeret.

— Magamat — azt mondja. Ez is olyan trükk volt, ezt felelni. Ezt is hallottam már ezektől a nőktől. Nem kötik mindenkinek az orrára a szívügyeiket.

— Mondd, tényleg, szeretsz valakit?

— Kit? Kit szeretnék én itt, mondja. Úgy utálok az egész embereket itten.

Gondoltam, biztosan van valakije. Sokszor hallgattam már itt reggelig, hogy egy ilyen nő kimeséli a szívét. Most nem is voltam kíváncsi ezekre a csacsi regényekre. Azt se kérdeztem meg tőle, amit nem igen mulasztunk el kitudakolni egy ilyen Mancitól, hogy ki volt az első az életében. Hallatlan, milyen hamar beleesnek ezek a világba.

— Hány éves is vagy, te Manci?

— Én? Tizenhét. Koromhoz képest elég öreg vagyok.

— Ne hazudj. A nyáron a ligetben azt mondtad, tizenhat leszel.

— Az a nyáron volt, mit akar. Most augusztusban már tizenhét leszek.

És már tizenhetet mond. Milyen mohó egy ilyen olcsó kis ifjúság. Hogy henceg! Majd tíz év múlva ha kérdik itt: hány éves vagy, ne félj, majd tagadod lefele. Andrássy Tusinak már legalább nyolc évet kell csalni, mikor bevallja hogy huszonkét éves.

Még magyarázott:

— Tudja, azért nem jöhettam eddig a Casinóhoz, pedig már tavaly akartam jönni. De csak mikor tizenhat elmúlt az ember, csak akkor jöhet az ember a Casinóhoz.

Az ember. Már mint ő. Ödön bemosolygott.

Jeleztem neki, hogy fizetek. Mancsi nem akart engedni, hova sietek, még csak három óra! Egy tízkoronást lebegtettem neki: kell? Elpirult, rettentő undorral nézett a pénzre és:

— Egye meg! — azt tanácsolta.

Nem kell neki a tíz ká. Egy szerencsekrajcárt kért. Tegyek egy krajcárt a reticulejébe. Mivelte ezt a Mancsit? Megyek. Csak fogja a kezemet és azt mondja:

— Meg se csókol? — de olyan bámulva, kérlek, mintha legalább is a feleségem volna, s mennék, tudom is én, Amerikába.

Hát szabad nekem most a Casinóban csókolózni? Szabad bolondozni nekem a csókkal? Hisz az már a Margóé, mind ami van az ajkaimban vagy a szívemben, ahonnan a csókok a szájra jönnek, édes, érthetetlen édes telegramm.

Annyit engedélyeztem magamnak, hogy homlokon csókoljam, úgy mint egy kedves fiút. Utána egy fricskát adtam az orra hegyére.

— Azt se tudod, ki vagyok, — mondom — te buta, hát neked mindegy, akárki csókol meg?

Felkapta a fejét és a reticulejét felém lökte, mintha el akarna maga elől söpörni:

— Hallja, jegyezze meg magának.

Mit jegyezzek meg magamnak, azt nem mondta, úgy hogy nem is jegyeztem meg semmit magamnak. Hanem engedett a hangja:

— Először is én nagyon jól tudom, maga kicsoda.

— Na?

— Béla. Lássa hogy tudom.

— Honnan tudod?

— Semmi köze. Tudom.

— Hát a másik nevem?

— Az mindegy.

Mindegynek mindegy. Kérdezte, mikor jövök megint. Mondom, újévkor, ha előbb nem. Hát már megyek, tényleg? Megyek. Utánam kiabált:

— Szerencsés felfordulást! — és szaladt be a terembe, lallázva a cigánynyal rögtön és láttam, hogy épen nekiszaladt a jó Zsantinak, úgy hogy majd fellökte. A jó Zsanti utána nézett és roppant hara udva csóválta a fejét és ajkai a zajban átkot rebegtek.

Te, valami van az orrodon. Ott. Feljebb. Nem, még arrébb. Egy kis korom, vagy ceruza? Ott, ott. Jól van, már nem is látszik. Folytatom, igen. Folytatom a komoly szerelmemet. Igen. Egyszer csak nagyon elkezdett gyötörni az, hogy ott bakkozok a Kerületi Körben. Dühösen felfogadtam, hogy beszüntetem a kártyázást. Ez is egy piszkos teher a lelkemen, ez, hogy minden nap a játéknál ülök, ez is lenyomja bennem az életemet és nem engedi, hogy valami szépet és nagyot tudjak érezni. Különben is úgy utáltam azt a Kört és sokszor diktáltam magamnak, hogy abbahagyom a játékot, csak persze soha nem fogadtam magamnak szót. És most azt mondtam, ettől függ az életed legnagyobb dolga: ne kártyázz! Mikor ilyen hőiesen elhatároztam magam, felmentem a Kerületi Körbe s a lépcsőházban olyan büszkeség fogott el, oly tisztának éreztem már magamat és úgy jött elő, mintha évek előtt lett volna az, hogy én ide jártam és átbakkoztam az éjszakákat. Pedig még azelőtt való éjjel is ott ültem az asztalnál. De barátom, hirtelen úgy sajnáltam magamat, hátha épen ma éjjel óriási pointeur-éjszaka lesz, ezer kát nyernék, vagy ezreket! Mindenki részegre fogja nyerni magát, csak én nem hozok el egy krajcárt se! Hátha ma annyit nyernék, hogy

bankot adhatok és az egész társaságot kifosztom.

Persze nem történt csoda azon az éjszakán se, ahogy sohase történik csoda. Az a csúnya pohos mérleggyáros adta a bankot, mikor felmentem és a háta mögött állottak, mint a hiénák, azok az alakok, akik be szoktak adni neki a bankjába s ott sugdolóznak és veszekednek egymás közt és majd kiesik a szemük, amint a coup-kat lesik és olvassák folyton a téteket és számítják, mennyi van a bankban. Felültem egy magas székre jó hátul az asztal mögött és néztem a játékot. Kijött egypár ember a kis játéktérre, ahol makaózni szoktak, olvasták a pénzt a kezükben, egyik éppen azt mondta a másiknak:

— Szóval végeredményben vesztett.

Nem ismertem ezt az alakot és azt hiszem, az se ismerte, akihez szólt. Én is beszéltem már itt vele. Lenéztem rájuk és oly rettenetesekek voltak ezek az emberek mind, akik be se mutatkoznak és diskurálnak és nincs köztük barátság vagy rokonszenv, sőt: csupa ellenség, akik egymás pénzére pályáznak itt és nem kérdik egymástól, honnan van a pénzük és nem csinálnak-e bajt avval, ha elnyerik azt a kínos pénzt. Nem, nem beszélnek soha másról, csak a játékról van szó, kártyanyelven beszélnek, egy szívtelen ország ez, egy más világ, mint ami odakinn van. Ezeknek itt semmi közük egymáshoz, csak ez, a kártya. A pohos szétnéz az asztalon, pislog, mint egy tyúk, a szivarvég hajlong a szájából, azt mondja: rien! és oszt és széthúzza a két lapját és azt mondják: ankárt! Te ott voltál, mikor egyszer a pohosnak kilence volt nyolc ellen és örömében úgy kicsapta a lapot az asztalra, hogy a manzsettája a kabátujjából felrepült a falra? És az az

ovál zöld asztal és a finom kártyacsomag és a franciaságok és azok a fehér és kék és piros és sárga jetonok és azok a kis jelzőlapok a játékosok előtt, oly siralmasan hatottak, mintha rosszul éreznék magukat itten! Mindehhez plastronokat és hideg monoklit képzeltem mindig, finom néma urakat, spleeneseket, fantasztákat, könnyelműket és bánatosokat, végzetes szerelmeseket és aztán nagyvilági szélhámosokat, akiben mindben rejtélyességet és halálos elszántságot tisztelhet az ember.

Ezek itt úgy néznek ki a klubban, mint mikor betörök mulatnak egy palotában, ez az egész vastag emberkoszorú az asztal körül. Pedig csupa sikerült polgár ez mind nappal, fiskális, orvos, mindenféle igazgató meg vállalkozó meg nagy boltosok, akiknek a cégtáblán üveg alatt nagy arany betűk hirdetik a nevét, meg bírók meg jobb hivatalnokok, de vegyítve könyv- és bicikliügynökökkel, nyári színészekkel meg lógó existenciákkal, városi szegénylegényekkel, akiknek itt is kiáll a kabátjuk zsebéből a Magyar Turf, odakint a turfon meg biztosan a zsebükben van a jelzőlap az előző éjszakai bakkról, mert ezek semmi mással a világon nem törődnek, mint játékkal. Ezek tudják mindig, hogy tegnap éjjel a Lipótvárosi Kaszinóban a bankok nyertek, az Otthonban pedig örült pointeurer-tendencia volt és hogy milyen nevezések vannak a Nagy Alagira jövőre s Kottingbrunnban melyik ló sántult le a tréningben. Ha hallottam ezeket tárgyalni, elcsodálkoztam mindig rajtuk és mindig gondoltam, hogy azért ezek mikor le akarnak feküdni s leülnek az ágyuk szélére, a magányban biztosan ijedten néznek bele a sorsukba s olyankor megfordul az eszükben, hogy mégis jobb

lenne tán a revolverrel a homlokukba lőni? Néztem és néztem a játékot, egy darabig nagy zúgás volt, mert nyertek az emberek és a pohos folyton meggyújtotta a szivarvéget és az megint csak kialudt, mert a vesztesben elfelejtette színi, csak lógatta a szájában és figyelte, hogy fizetik a téteket minden coup után és úgy pislogott a szeme, mintha bőgni készülne. Tényleg sokszor meg lehet egy ilyen bankárt sajnálni, hogy milyen árva ott a bankszékben, mily elhagyottan ül ott a privát bajával a nagy öröm közt, akik mellette ülnek kétfelől, nem hajolnak oda megsimogatni a kabátja ujját és mondani neki: szeegény! mert azok is pointeurök és azok is vígan vannak ott és rakják tornyokba maguk előtt a jetonokat. Az a sárga fejű doktor Zatz, aki mindig beadott a pohos bankjába, aki különben fehér volt, míg a pointeur-tendencia tartott, folyton ejtegette a fejét azok felé, akik röhögve diskuráltak és kiabálta nekik azon a bántó smirgli-hangján: nekem is jó kedvem vóna! Nekem is jó kedvem vóna! Micsoda gyűlölettel tud ez a pointeurökre nézni, mikor nyernek. Az arca hogy rángatódzik kétoldalt, mert nyomja, nyomja össze kegyetlenül a felső meg az alsó fogsorát a dühtől. A dühös emberek, mikor így csinálnak, emberhúst szeretnének rágni, nem? Véletlenül rám pillantott és elkapta a szemét. És még egyszer vigyázva visszapillantott rám. Úgy látszik észrevette, hogy figyeltem az arcát, hogy hogy mozog az állkapcsa. Istenem, itt ülök a lelketlen bakk-szobában és nincs erőm, hogy leszálljak erről a székről és hazamenjek és többet ne jöjjek ide. Barátom, amellet eszembe jutott, hogy az egész vagyonom valami harminc ká, ez is kártyából van még és mit csinálok holnapután, ha elfogy?

Ha nem kártyázom, soha nincs pénzem és ha kártyázom, mindig jön hozzám pénz, még ha folyton vesztek is. Most is tartozom egypár olyan alaknak, akinek visszaköszönni se szeretek meg a főpincérnek is jövök megint kétszázzal. Miből adom majd meg, ha nem kártyából? Nekem is tartoznak itt egypáran, utálom kérni tőlük és maguktól úgy elfelejtik megadni, mintha fejtífuszt kaptak volna közben s a memóriájuk meggyöngült volna. Pfuj, hogy el vagyok züllve. Hiszen nem is hagyhatom abba a kártyát. Mikor kezdek el egy korrekt szép életet? Vagy mi kell nekem, semmi, boldogság! Annyi programom van az életre, mint egy darázsnek, mikor kijön a napra és még sovány és tűzszíne van! Jaj, a szerelem! Betettem a homlokom a tenyerembe s nyomkodtam a két szememet az ujjaimmal és Illetőnének az alakját kaptam a sötétbe magam elé és nagyon, nagyon akartam őrá gondolni, fájdalommal és vadul, mint egy vadember és mosolyogtattam az arcát és aztán képzeltem, hogy bontja a haját magas meztelen karjaival és aztán hogy ölelni nyitja elő a karjait és aztán úgy néztem, hogy hirtelen körbe fordul, mintha táncolni akarna s a szoknyája ellobban a bokáin, mint egy Carmennek. És amellet nem tudtam boldogságot érezni, a nő mindig eltűnt a szememből, mint egy rossz moziban a kép el szokott sötétülni és a fülemben ott volt az az undok zaj az asztaltól és úgy zavart, gondolni se tudtam igazán a nőre, akarat nélkül is füleltem amit hallok: pássz, nyert, kérem ez az én tétem, olvasni, olvasni, minden bemegy és tessék tenni és megint csend és ankárt, lehet igazítani és csütörtökön nincs annonce és erre röhögést. Pfuj! Tudod, hogy csalni szoktak az annonce-szal, nem fizet-

ték be a vesztett coup-t ha a croupier elfelejtette kérni, s egyszer valakinek az annonce-át egy csütörtökön avval utasította vissza a bankár, hogy : csütörtökön nincs annonce és azóta a gyanus annonce-tevőknek pénteken is azt kiabálják, hogy csütörtökön nincs annonce !

Aztán bágyadtan kezdtem nézni az öreg Gliednek a koponyáját, úgy állott az a pár szintelen hajszál a fején, mint a felfagyott földön az ott maradt fűszálak. Istenem, ez a vén ember túl van a nyolevanon és itt ül a baccarat-nál mindig hajnalig, egy koronát tesz és jegyzi a coup-kat, pedig alig látja a kis plajbászát felvenni mindig avval a két gyulladt és nedvező kék kis szemével. Igen, az az öreg, akit úgy híttak : az aradi vértanu. Te nem tudtad, hogy Gliednek híják ? Én se tudtam és egyszer mikor mellette ültem, roppant nagy tisztelettel megkérdeztem, hogy talán tényleg ő is küzdött negyvennyolcban, azért emlegetik itt per aradi vértanu ? Az öreg mérgesen nézett rám és azt mondta, vegyem tudomásul, hogy az ő neve Glied. Nem tudom ki nevezte el aradi vértanunak, csak azért, mert ő a legöregebb pointeur a Körben.

Mért bakkozik itt az aradi vértanu ? Ez az ő szép öregsége, hogy itt nyomják és dörzsölik folyton egész éjjel, akik a háta mögött tolakodnak és a vállán át teszik fel a tétjeiket ? És az üveg-szemű doktor Csuzli, aki itt a kedélyt képviseli, rá szokott ütni hátulról a fejére s mikor az aradi vértanu megfordul, doktor Csuzli a hüvelyk-ujjával egy másik pointeurt mutogat neki és kacsingat a jó szemével, hogy az ni, az volt, aki a fejére ütött. És hogy röhög mindig az asztal, mikor az aradi vértanu veszi a lapot és azt mondja pássz helyett, mintha morogna : morodok. És

utána csinálják a morgást : morodok, morodok. És ez az öreg hagyja bántani magát és csak rendezi a fehér jetonokat úgy, mint mikor egy gyerek játszik kavicsokkal és oly iszonyukat köhög sokszor, hápogva és hörögve mélyről, mintha földrengés támadt volna benne s fuldoklik és a szeme majd kifordul olyankor. Hogy nézhet ki a szíve ennek az öregnek ? Olyan lehet, mint egy összement spongya a Kardhordó Árpád kirakatában a Váci-körúton. Mi lesz velem itt Pesten, ha így megöregszem ? Nekem is ez marad, bakkozni koronákban ebben a Körben és nem élvezni az élet utolján tiszteletet és csendes csibukozást egy napsütött tornácon ? Az jött a fejembe egyszer, mikor az aradi vértanu mellett ültem, hogy merényletet követek el elene, a fülébe kiabálok hogy : nők, gyönyörű forró nők ! Elpityeredett volna erre vagy nevetett volna asztmatikusan, khöhhöhö, hogy én milyen egy bolondos vagyok ?

Hát a többiek, akik itten urak vagy micsodák, férfiak, micsoda figurák ezek is ! Itt ül ez a kopasz matricagyáros, akinek a két vörös pakombartja lemegy a gallérjába, úgy hogy azt képzelheti az ember, hogy annak a két pakombartnak ott még nincs vége, lehúzódik két oldalt a derekán is és még a két lábaszárán is végigmegy, mint a vörös stráf a tábornokoknak a nádrágján. Ennek az a kabalája az asztalnál, hogy kiteszi maga elé a penicillusát, a pénztárcáját, a szivardózniját, a lakáskulcsát meg egy csomó kis kulcsot karikán, meg a zsebkendőjét meg egy kis naptárt, amelyet a kávéházban adnak újévkor, meg az aranyóráját meg a bajuszkefét tokban meg egy borostyánszipkát meg egy kis zsebtükröt meg a jegygyűrűje is le van húzva s ott ül a pénztárcá-

ján. Azt mondja, hogy ő csak így tud nyerni. Tudod hogy egyszer sem állt fel még onnan úgy, hogy ne vesztett volna. Itt van az a Mefisztószakállú bútoros, hinné az ember, ha ránéz, hogy egy ilyen Mefisztó milyen birka tud lenni? Ez meg azt találta ki, hogy a nyérésnek az a titka, hogy nem szabad leülni az asztalhoz, csak állva szabad játszani. És minden éjszaka elkészül és aztán egy vas nélkül sétál a falnál hajnalig karbattett kezekkel és meghúzza sokszor azt a démoni szakállát, mintha az emberi lelkek megrontásán gondolkodna. Hát arra a Lajosra emlékszel, arra a kövérrre, aki már messzebb volt a harminctól, mint a negyventől és még mindig az ügyvédi vizsgára készült? Ott volt mindig a bakkasztalon előtte egy pár összetört és összepiszkolódott lap egy jogi könyvből és mindig, mikor a téteket körbe fizették, lekapta a fejét és készült egy percig az ügyvédi vizsgára. Biztos a két térdét összeveregette az asztal alatt, mint diákorunkban, ha nagyon sürgősen tanultunk! Én nem tudom a másik nevét, mind csak azt mondták neki: Lajos. Ennek már őszül a haja. De mennyi fiatalabb ember van itt, akinek már csupa ősz a feje. Harminc éves ősz emberek! Van ez másutt is, vagy csak Pesten virágzanak ezek a hamar ősz fejek? És milyen kezek nyúlnak itt a jetonokért és az aranyakért, mikor a croupier fizet, barátom, hogy émelyedtem azoktól a tarka hamis manzsettáktól sőt kaucsukmanzsettáktól és azoktól a komisz fajta kezeiktől, a vadul vágott, takarítatlan körmöktől! Baccarat-t játszanak! És azok a műveletlen és az éjszakázástól és a gondoktól és a sok drukktól elrombolt arcok, amelyeket mind el kéne küldeni a mellékutcába a kis szabóhoz kivasaltatni!

És azok az ünnepietlen szürke meg rozsdaszín ruhák az embereken ! Vannak itt, akik százakat tesznek egy coup-ra s egy új nyakkendőt sajnálnak maguktól, egy tavalyi vagy tavalyelőtti kravátlinak a kifoszlott szára kapaszkodik a gallérjuk körül. Ha ezeket nyernek, akkor is ugyanazok maradnak, akkor is jól esik nekik esetleg egy fröccsöt vagy egy süteményt elhallgatni a főpincér előtt. Ezeket és ezeket nyerhetnek és nem vesznek fel jobb modort, sőt jobb ruhát se vesznek fel és nem szépülnek és nem ifjodnak meg a nyeréstől. Semmi, semmi nem változik rajtuk, csak egy kicsit hencegnek itt a dagadt tárcával és még nagyobbban játszanak. Hát minek ezeknek a pénz ? Mért akarnak nyerni ? Én, jaaj, ha csak egy ezrest sikerülne nekem egyszer nyerni, különben ezerrel nem kezdhetnék semmit, tízezret kéne nyerni, tizet ! Avval elmennék Montecarlóba. De ezek itt, hát minek játszanak ezek ? Ultimókor mindig nagyobb játék van, mint rendesen, akkor mind nagyobb téteket tesznek és csúnya tolakodás van az asztalnál és nagy izgalom és folyton kiabálnak egymásnak :

— Házbércsata ! Házbércsata ! — és tény, hogy a házbért sokan a bakkból fizetik ki. De hát aki elveszti itt a házbérre valót ? Itt virrasztanak a kínzó villanykörték alatt a füstben egy szobában, amelyikben mint a börtönben nincs semmi dísz, csak a falon a játékszabályok vannak kiakasztva. És éjszaka van, csillagok vannak az égen. Mintha nem tudnák, mintha nem volnának nők a világon ! Hisz ölelkezni, csókolózni lehet ! Nem jut eszükbe ? Én sokszor, mikor dámát dobtak föl az asztalon, mintha felocsudtam volna s mindjárt a szívemet éreztem és les-

tem köröskörül a szemeket, hogy ők nem látnak a dámában semmit, csak egy kártyát? Kijük lehet otthon? Szőke és fekete és rozsdahajú nők, mért hallgassam el, egyszer azon járt az eszem, hogy fölkelek az asztaltól és elszököm valamelyik pointeur lakására, becsöngetek és mint a hotelkalandorok szoktak, benyitok az asszonyhoz, hogy nincs itthon az ura, hát szeressen! Egész komolyan spekuláltam, hogy hogy kéne megtudni egy ilyen lakásnak a címét. És fájt barátom, hogy csak ott könyökölve élem át képzeletben az ilyen kalandot.

Most oly tisztán láttam, milyen butaság az egész játék és így sajnáltam azt a sok szép éjszakát, amit elfogyasztottam itt köztük, ezek közt a komisz népek közt, bankárok és pointeurök és gibicek közt és azok közt az édes jellemek közt, akik a bankár háta mögött tenyésznek, ott állanak együtt érezni vele s tanácsokat adni neki s dicsérni, hogy milyen szépen játszik és gyufát adni neki, mikor kínjában rágyújt és nyeríteni egy nyert coup után és gratulálni neki, mikor vonul a dagadt bankkal és odatolakodni utána a sarokba, ceruzát adni neki, segíteni megszámolni a pénzt és mosolyogni mindig rá, mint a vadalma. De gyűlöltem ezeket, mikor letörtem és láttam azokat ott a bankárnak hízelegni azért a tiz vagy legfeljebb öt káért, amit a bankár a végén beléken a tenyerükbe.

Kérlek, ezen az éjszakán már négyszer hazamentem. Nem játszottam. Másnap éjjel is fenn voltam és néztem a játékot s egy tétet se tettem. Ezen a két napon próbáltam a nőről merengeni s átérezni, hogy mit jelent az életemben. De körülbelül úgy voltam vele, mint mikor behozták a gimnáziumban az április tizenegyét és

ünnepély volt és az igazgató úr beszédef tartott és azt mondta, hogy most eloszolhatunk és mindenki érezzet át ma ennek az ünnepnek a jelentőségét. Annyit azt hiszem mindenki átérzett, hogy milyen jó, hogy nincs előadás. Csak annyit birtam kivenni magamból, hogy ő szép és hogy nekem nő kellene, de akármilyen nagyon toltam le a homlokom a tenyeremben, még nem éreztem a szivemben azt a nemtudommilyen lángolást, hogy jaj jaj, megőrülök érte! S gondoltam magamban, meg tudnék halni érte? S ez olyan butaságnak tűnt, hogy ezt kérdem magamtól. És gondoltam: búskomorságba esnék, ha például a nőt valami nagy szerencsétlenség érné most, vagy mi lenne velem, tudnék sokat zokogni utána? Félttem, hogy nem, semmi tragédiát nem okozna ma még a lelkemben Illetőné. Hát mikor lesz jogom követelni a szerelmét, mikor vehetem a kezét a kezembe vagy mikor simíthatom meg a haját kettesben úgy, hogyha a szemembe néz, el tudja hinni belőle, hogy én az övé vagyok, mint egy hű kutya. Szóval barátom a harmadik éjszaka már muszáj volt újra játszanom, mert mindössze nyolc ká volt a zsebemben. A vacsorám se fizettem ki, hogy legyen nálam fegyver egy kis jobblétet kiküzdeni. Leültem és a nyolcból csináltam százat, azután visszaadtam, úgy hogy két koronás jetonom maradt, azt megint felneveltem óvatos játékkal hatvanra, abból tíz- és húszkoronás tétekkel már kétszázötven kát csináltam, még csak ötvenet akartam nyerni, hogy háromszáz legyen, meg is nyertem az ötvenkoronás tétet, de akkor megbolondultam és a százat bennhagytam parolira. Akkor jött egy tizenhármas széria a banknak. Minden pénz besétált a bankba. Akkor egy festő

megadta a húsz kámat, amivel tartozott, avval később gyönyörűen felküzdöttem magam, egyszer már négyszázhusz ká volt előttem, folyton fel akartam kelni, de tudod, milyen nehéz felállni s jött a pech és lassankint egy krajcárom se maradt, pedig remekül játszottam kérlek. Most egy borzasztó szégyen jön, barátom. Bementem az olvasóba, cigarettát kértem és egy Magyarországot vettem elő s olvastam benne, hogy milyen rémes lesz holnap egy vas nélkül felébredni s az előleg most egész reménytelen és ha így megy, nekem is be kell lépni a gratulálók közé s evvel végem van és hogyha a négyszázhusz kával felállottam volna, milyen jó lett volna egy fiakkeren hazafelé vágtatni vagy az orfeumkávéházba, mert ott már vagy egy hónapja nem voltam. És zúgott a fejemben az egész bakkerem és jártak a kártyák, mintha sötét szobában nyolcakat és kilenceket osztana valami feketekeztyűs kéz elébem. Egyszer csak átmegy az olvasón a vörös egy másik alakkal, a szájukon a bakk eseményeivel, a vörös meglát, ott hagyja a másikat, odajön barátkozni:

— Maga is leadott?

Mondom:

— Mindent — és már mikor mondtam bántam, hogy nem inkább hencegek, hogy sőt, én nyertem, de tudod, hogyha veszít az ember, milyen hajlama van panaszkodni s hogy kívánja az ember, hogy valaki tisztelje veszteségét.

— Én nyertem. Benne voltam a bankban — mondta a vörös úgy, mintha kövéredne közben s oly elviselhetetlenül utálatos volt ott előttem mindenért, mert ismeri a nőt és mert a nő őhozzá is szól és mert nekem beszélni kell egy ilyen dagadt, vérmes testtel és lát itt engem le-

törve s mert rontja a levegőt a nő körül, belelélegzik a parfümjébe, ez a hentessegéd vagy micsoda s mert ennek itt szerencséje van, nyer! Ez nyer! Mindig elernyőzöm a szemem a kezemmel, mikor ott könyökölök a bakknál ha ő is az asztalnál ül, hogy ne köszönjön, hogy ne is lássam. Mi közöm nekem ehhez? Kiláthatja most is a nézéséből, hogy unom az életét. Megint használja a száját:

— Kányai vette át a bankot, rosszul megy neki, most rezon játszani.

— Igen? — Oly bágyadtan néztem rá, csak épen hogy nem mondtam ki a szöveget hogy: nem szeretlek, mért nem még el innen.

— Ha vissza akarja hozni a pénzt, kérem, ha parancsol... elkezd a belső zsebbe nyúlni.

— Nem, — mondom — van otthon pénzem. Köszönöm. — Láttam, hogy kölcsön akar adni.

— De kérem, szívesen, parancsoljon velem, de kérem, tartom szerencsémnek... — addig-addig kérlek, hogy akárhogy kiabáltam magamnak belül, hogy neem és neem! kívül legyengülve átvettem a vöröstől ötvenet kölcsön és visszamentem nyerni s harmincat vesztettem és huszszal hazamentem.

Az ilyen éjszakák után hogy tud az ember undorodni magától. De csúnya az embernek a lelkiállapota. Láttam egy rajzot egyszer valahol egy falon: pusztán mezőn egy árok felett az alacsony hídon egy meztelen ember fekszik hason és mintha fetrengene s a két kezével belé van kapaszkodva a deszka szélébe s le van a feje nyomva s alánéz a híd alá abba a sötét sárba. Ez a rajz mindig visszajött az emlékembe s így láttam, hogy így szenvedek az átkártyázott éjszakák után, mikor vesztettem. Akkor reggel de csúf, de csúf

volt a hangulatom. De felrúgtam volna magamat, barátom, ha ott mentem volna a járdán magam előtt! Fúj!

*

Azért sokat izgattam magam Illetőnével. Érdekes te, hogy legtöbbet akkor gondolkoztam az asszonyról, mikor fenn ültem a Casinóban avval a Mancival. Persze megint minden nap bakkoztam és a Körből, ha csak a pech hajnalig oda nem láncolt az asztalhoz, rendesen felmentem a Casinóba, de minden lump hajlam nélkül, inkább pihenni, hisz nekünk a mi fiatalságunkban a bakkszoba volt a züllés, a mulatóhelyen józanon és fáradtan ültünk és vártuk, hogy elálmosodjunk. Az a Manci úgy hozzám ragadt, mint a légyapír. Egyszerűen karon kapott kérélek a teremben és hurcolt az outsider-asztalhoz, ahol nem kell pezsgőzni, vagy széttolta a székeket az asztalomtól, ha magamban leültem valahol és azt mondta, hogy ide ne üljön senki, míg ő szabad nem lesz és oda nem ül hozzám. A kis Ödön egy éjszaka a fülembe tette az orrát és elárulta, hogy Manci megbízást adott neki, hogy szóljon be neki, ha társaságban van, mikor én jövök. Azt mondta, ma is ő szólt be a hármasba, ahol csupa jobb emberekkel ült a kisasszony.

— Micsodák voltak azok a jobb emberek?

— Gyárosok kérem.

Majdnem áhitattal ejtette ki Ödön azt, hogy gyárosok. A gyáripár nagyon imponálhatott Ödönnek. A gyáripár a Casinóban legalább tizenöt üveg franciát jelent egy asztalon és szüretet a zongoristának, Milinek, a kiszolgáló pincérnek. Megkérdeztem Ödönt, hogy mondja meg ilyenkor Mancinak, hogy itt vagyok?

— Á nagyságos uram, az ember csak behajol a fejével a függöny közt: pardon, Mancikasszony, a direktor úr hivatja! Ő már tudja.

Nézd, hát mit akar tőlem ez a lány? Ödön rátette a székem hátára a kezét és bizalmasan belém mosolygott, mint egy pajtás és:

— Gratulálhatok nagyságos uram — azt mondja — a Mancika egy klassz nő.

Mi az, hogy klassz nő? Ez az Ödön nyelvéen azt akarja mondani, hogy egy nagyszerű nő, elsőrangú. Elnevettem magam és zavarba jöttem, hogy ez az Ödön itt pártol engem, mikor én semmit se akarok, mikor itt semmi nincsen, de vissza kellett rá mosolyognom, mintha érteném és nagyon meg volnék elégedve övele s magammal. Mancik épen akkor a középén ugrált egy sűrűhajú fiúval, aki nem tudni honnan került elő a parkettre s a szép Lezsinek segített a Casino tagjait táncoltatni s ennek az az egyenruhája volt, mint a szép Lezsinek: frakk és escarpin, csak neki egy vad lila mellénye volt a frakkhoz és egy piros szegfű volt a gomblyukában és szivarzseb volt a frakkján és zsebkendő lógott ki abból a frakkjára. Oly ambiciózusnak látszott a parketten: csak a padlót nézte szigorúan. A szép Lezsi úgy festett mellette, mint egy öreg clown a Barokaldiban. Ez a fiú elkérte Mancit az asztaltól, mikor leült hozzám és Mancik boldogan kiugrott vele a tisztásra. Apache-táncot csináltak. Most jött divatba itt a márciusi műsorban az apache-tánc, egy francia fiú jött egy francia lánynyal, Maurice, emlékszel? és ez megbolondította az apache-táncal a Casinót, az Orfeumot, mind a helyeket. Mindenütt elrúgták előadás után a bosztonozást és mind a lányok apache-lányok akartak a parketten

lenni. S hogy tud már ez a Mancsi! Úgy kapkodta a nyakát sötét hengeccsel és úgy rázta a derekát és olyanokat koppantott dühösen a sarkával és olyan grimaszokkal engedte magát ráncigálni, mintha most szaladt volna ide Párisból, a Moulin de Galette-ből vagy honnan! Maga a nagy mester, Maurice, aki egy páholyban ült elegánsan fiatal urak közt, ő is kikönyökölt a Mancsi táncát nézni s a fiú mozgására mindig nevetett és az ujjával rá is mutatott folyton a fiúra, hogy láthassa mindenki, hogy az a nevetés, de a Mancsi munkáját valami kegygyel figyelte, egypárszor azt intette neki a fejével, hogy helyes, pedig a lány arra se nézett és odahallottam, hogy Maurice a fiatal uraknak magyarázza hogy: pas mal! pas mal! A cigány is tudta már az új muzsikát, amit Maurice-ék hoztak és az a szép kegyetlen és kéjes zene, emlékszel még: taarallalallalallalallaram... ez ott mintha meggyújtotta volna bennem a boldogság vágyát, egy kicsit olyan nagyon fájt és olyan jó volt, csak annyi volt, mintha a cigarettapapír égve felszáll és vége! Maurice-ra néztem, hátha az boldog? Mikor Mancsi meg az a táncpraxi elvégezték az apache-táncot és Mancsi felugrott a padlóról és leporolta magát, Maurice is tapsolt, tüntetve neki s kikiabált a terembe: bravo, bravo! Barátom, büszkének kellett lennem, hogy Mancsi egyenesen énhozzám szalad és odakap egy széket az asztalomhoz és lerakja magát. Nevetett és hajtotta vissza a karjával a tapsolást, mert rátapsoltak köröskörül, mintha mondaná: jó, jó, hagyjatok békét! És ott lélegzett kifáradva s a kontya szét volt gázolva, mert azt az apache-táncban ráncigálni kell a fiúnak és elől is le volt bukva a haja. Fel akartam neki simí-

tani a haját, visszahúzta, hogy csak hadd lógjon, ő nem akar szép lenni. És nekem könnyökölt és kérdezte, mit szólok, hogy táncolta az új táncot?

— Örült sikered van, nem látod? Még Maurice is tapsolt.

— Az operától sürgönyt kaptam, hallotta?

— Miféle sürgönyt?

— Hogy csak maradjak a Casinóban. — És kinevetett, hogy beugrottam neki, mert még nem ismertem ezt a viccet.

Észrevettem, hogy már más kosztümje van, nem az a vad estélyi ruha. Matrózblúz volt rajta és rakott szoknya, sötétkék. Ez oly szűzies, nem, ezt úgy szerettem látni mindig a felsős lányokon.

— Hol vetted az új ruhát?

— Miér?

Meghuzigálta a matrózgallérja alatt a masnit, mint ahogy a férfiaknak szokása a mellényükön egyet rántani, mikor kérdik őket, hogy ki a szabójuk?

— Hol vetted?

— Ezt a rongyot? Piripócsiné csinálta nekem.

— Mennyiért csinálta?

— Ez nagyon drága volt. Száz kroncsi. Mit csináljak, nekem nincs készpénzem.

— Hát puffra rendelted?

— Minden elsején húsz kroncsit kell törleszteni. Piripócsiné mindig feljön a lányokhoz, mikor gázsi van. Különben is a Hédi jótállt értem.

— Hédi ajánlta neked, hogy ilyen ruhát csináltass?

— Mondja, úgy-e hogy ronda. Nekem nincs ízlésem. Ptty! — Felkapta a fél vállát, ha jól emlékszem a bált, ami ugyan nem fontos, de

mondd meg nekem mi fontos ezen a világon, mert én nem tudom. Hátha véletlenül igen fontos dolog az emberiség életében, hogy egy Tóth Mancsi a bal vagy a jobb vállát rándítja-e meg, mikor kijelenti, hogy neki nincs ízlése s jelzi, hogy pttty, bánja is ő!

— Szóval a te gusztusod volt ez a matrózuha?

— Szóval és tettel.

— Hát a februári műsorban amit viseltél, az a kosztüm kinek az ízlése volt?

— Aaz? Azt Piripócsiné ajánlta nekem, mikor elmentünk hozzá Hédivel. Mind a kettő azt mondták, hogy az egy feltűnő szép kosztüm. De én nem szeretem a feltűnőséget. Pedig tudja milyen olcsó volt? Mese! Ötven kroncsi. Azt a Hédi fizette ki. Már megadtam neki, legyen egész nyugodt!

Egész nyugodt voltam. Csak közbe mindig rágta valami rossz a szívemet, úgy mint az eperfalevelet a hernyó. Én már ezerszer vagy mennyiszer elgondoltam, hogy nincs a világon boldogság és ha a kávéházban egy vidéki lapot emeltem fel az újságospolcra és elolvastam azt a kis vidéki verset, amelyik annak az első oldalán lenn volt, abban is az volt, hogy nincs boldogság. És akkoriban megint az lett az állandó hangulatom, hogy mindenki boldog, csak én vagyok boldogtalan. És az volt bennem, hogy biztosan kötelessége is mindenkinek boldognak lenni legalább a fiatal napjaiban és én be engedtem magamat csapni, hogy én elhanyagolom az életet, hogy kihagyom a boldogságot. Fel akartam ugrani a lány mellől, szaladni az Andrásy-útra az Illetőék lakása elé, mert utcai lakásuk van és felordítani hozzájuk, hogy az asszony

nyissa ki az ablakot és énekeljen nekem, dobjon le egy rózsát és én ott halkan mandolinozzak az ablak alatt valamit, valami gyönyörűt kezdjünk! Hidd el és fájt, hogy én ennyi szépet se csinálhatok, nincs mandolinom és nem is tudok mandolinon játszani. És az a nő is képes volna kihajolni az ablakból ilyen hűvös éjszaka, hogy a harmadik emeletről lesuttogjon hozzám? És ez a lány hogy ül itt velem, ez a bolond, dunsztja sincs róla, hol jár az én eszem. Minek engedem az asztalomhoz szokni? Egyszerűen lusta vagyok felkelni s más nőkhez odamenni, mikor mellém ült. Nekem mindegy itt melyikkel beszélek. Amennyit én beszélek vele!

Neki folyton járt a csőre, ha nem is felelgettem neki. Néha elkezdtem a száját nézni, hogy ugrál egymáson a két ajka ahogy előad és azt figyeltem és a végén oly hallatlan furcsa lett, hogy jönnek belőle a hangok láthatatlanul és ő nem is akarattal csinálja, hogy a szája így repked, az csak úgy magától megy. A nyelvét is látni a foga közt ugrándozni némelyik szónál. Aztán avval mulattam, hogy fordítva képzeltem az arcát, úgy hogy az állát vettem a homlokának és akkor a két szemöldöke olyan volt, mintha bajusza volna neki. Ez oly különös, nem tudom mily, csak oly, kérlek, mikor így gusztál az ember egy beszélő fejet. Ez elemista koromban volt szokásom, a tanító urat néztem így, mikor magyarázott. Nem birtam akkor tovább figyelni s alig tudtam a nevetést tartani. Csak úgy, mintha messziről sejteném, vagy mintha valamire emlékezném, csak úgy hallottam itt-ott, hogy miket beszél ott nekem Mancsi. Olyanokat, hogy elsején már valami gázsit kapott és Zsanti úr meg Lezsi úr meg vannak elégedve vele meg

hogy Joli Jolinda meg La belle Tusnády közt nagy pofozkodás volt előadás alatt az öltözőben egy és ugyanazon fiú miatt és ezen annyit lehetett röhögni, meg hogy a Hédi barátja eljegyezte magát és Hédi milyen szerencsés lány, máris van neki egy jobb udvarlója, egy mérnök vidékről, egy kiváló úriember, minden héten kétszer jön Pestre csakis azért, hogy mulasson a Casinóban a Hédivel és ez a majomkirály itt a parketten, mert ő úgy tudja az apache-táncot, tegnapelőtt éjjel ajánlatot tett neki, Mancinak, hogy menjenek együtt reggelizni a Meteor-kávéházba és egyáltalán már délután a próbán szemtelen volt vele és ő úgy pofonvágta, hogy ez a majomkirály azóta haragban van vele, de azért csak hívja tovább táncolni és ő megy is, mert őtet az nem érdekli, hogy a táncosa haragban van vele, nem is felelne neki most már, ha szólna is hozzá a táncnál, csak pukkadjon meg! És hogy a lányok is megpukkadhatnak, mert irigylik, hogy ő három délután betanulta az apache-táncot, ő nem irigy a Casinóban egy lányra se, felőle mind olyan híresek lehetnek, mint mittudomén!

És egyik éjszaka mint a másik éjszaka, csak ültem vele s ő beszélt hozzám és én inkább csak hallgattam hozzá. Úgy volt, mintha egyedül ültem volna a Casinóban, úgy mintha a gyufatartót forgatja az ember az asztalon a kávéházban, vagy a vizespoharat a kis kanállal zengeti az ember, csak annyi volt, hogy mellettem volt az a lány. Közben kérlek észrevettem, hogy a Mancinévértéke emelkedik, én nem tudom micsoda véletlen volt, hogy divatba jött, folyton odaüzent a jó Zsanti érte, hogy ebbe vagy abba a páholyba meg szeparéba legyen szíves besétálni. Dühös

volt, mikor elhívták és megnyomta az öklömet és esküdözött, hogy bizony isten vissza fog szökni, csak maradjak itt és ne menjek oda más nőkhez. És felkapva szájára a nótát, amit éppen húztak, úgy szaladt el trallalázva, mintha a legnagyobb szerelemmel repülne az idegenek közé, akikről azt se tudta, hogy a világon vannak! Be kell neki mutatkozni, mikor egy társaságba bekerül: Mancsi vagyok és az urak tréfás neveket mondanak be, mikor kezelnek vele, vagy egyáltalán nem mondanak nevet, mert rájuk nézve nem kötelező a bemutatkozás. És Mancsi leül és mindjárt jókedvűnek kell neki lenni s csevegni minddel, mintha nagyon érdekelnék őtet azok az emberek és keverni a kis keverőfával a pezsgőt és zavarba nem jönni, kacarászni és koccingatni s danolni, mintha a legjobb barátnőjének a lagziján volna! Szegény Mancsi. Milyen nehéz ipar az, amit gyakorolni kell neki. Úgy látszik van kedély benne, hogy ilyen hamar belejött. Sok nő nem bírja feltalálni magát, mikor a vadidegen férfiak közé odapottyán, buta és durcás, szomorú lesz és nem tudja úgy hamisítani a pillantását, hogy észre ne vegyék az urak, hogy únja vagy útálja őket, másutt jár az esze s csak a várható honoráriumért ül ott köztük és alig várja, hogy a mulatozásnak vége legyen. Ez a Daisy Trolly, ez is ilyen szerencsétlen természet, imponálni akar és mindjárt adja a sértettet ha a kezéhez nyúlnak és követeli, hogy németül beszéljen mindenki a társaságban és ha tegezni kezdik, kikéri magának és szimultán pártit játszik ott az urakkal gúnyból és szekaturából. Ez az ő mulatása. S vannak társaságok, amelyeknek ez kell, azok úgy érzik a legjobban magukat, ha kínozzhatják a nőt, akit behívtak mulatni.

Én különben a legvilágabb német nőt se szerettem és nem bírtam megérteni Frédit például, aki elvből csak a német nőket kultiválta. Azt hiszem a világon sehol másutt nem imádják a német nőket, csak Pesten. Úgy hatott rám a német nőnek a beszéde, mint a stráfkocsi zörgése a kövezeten és az arcuk is olyan, mintha valami német gyárból kerültek volna ki, hol fess nőket gyártanak. Frédinek meg ünnep volt németül beszélni kérlek, aztán azt mondta, azért is ápolja a német nőket, mert a német nő egy hónap múlva elmegy Szófiába vagy Konstantinápolyba és nem marad a nyakán. De szívtelen egy program a Frédié! Szerelem, szenvedés, kockázat, semmi illúzió nem kell neki?

Ide hallgass barátom, milyen tanácsot kért tőlem egy éjszaka Mancsi.

— Ajánljon nekem egy nevet.

— Micsoda nevet? Hisz van neked neved.

— Áh. Egy színpadi név kell nekem. Fellépek elsejétől a színpadon.

— Hol te, csak nem a Nemzetiben?

— Ne vicceljen. Egy szám leszek. Mit szól hozzá! Szólótáncot csinállok a színpadon elsejétől.

Micsoda karrier!

— Hát szégyelled a nevedet?

— Én, mért szégyelljem. Csak Tóth Mancsi, az nem név. A balettmester mondta, hogy az nem név, Tóth Mancsi. Ő szok adni nevet a lányoknak, mikor belezönnék a programba. Ötven kroncsiért szok nevet adni a lányoknak. Nekem drága az ötven kroncsi. Mondtam is neki, hogy nekem nincs pénzem névre. Mondta, hogy akkor keressek magamnak nevet. Mondja Gitána Babi az jó név nekem? Ezt a Hédi ajánlta.

— Tetszik neked?

— Tudom én? Én csak tudom, én röhögnék, ha kijönnék a színpadra mint Gitána Babi vagy akármi. Tudja, mit mondtam Lezsi úrnak, mikor ma este kérdezte, hogy van-e már nevem? Azt mondtam neki igen, mádám Pitypiritty. Milyen dühös lett, mikor látta, hogy ugratom, mert olyan komolyan mondtam, mintha én tényleg mint mádám Pitypiritty akarnék fellépni. De igazán ajánljon nekem egy jó nevet.

— Várjál, gondolkozom.

— Jó.

Oly tisztelettel figyelte, hogy leeresztem a fejem és nekikönyökölkök a halántékomnak gondolkozni, megint csak magamról, a nőről, hogy mi az, hogy utána járok és amellet a legkevesebbet ővele vagyok és még semmit, de semmit se beszélgettem vele olyant, aminek az életünkhöz köze volna s még hozzá itt ülök folyton evvel a Mancival. Holnaptól kezdve leszokom a Casinót, gondoltam. Aztán védtem magamat, hogy ebben nincs semmi, sőt sokkal jobb, ha járok ide, mert annál jobban érzem egy igazi nőnek a szükségét és itt jobban tud fájni nekem a világ minden komoly örömének a hiánya, ebben a szegény cirkuszban és hogy diszkréciónak is milyen nagyszerű forma, hogy úgy veheti mindenki, aki itt lát, mintha én ebbe a Tóth Manciba volnék begyulladva s nem is sejtik, hogy ki az én nagy vágyam, az egyetlen! Ez a lány itt jó lesz spanyolfalnak Illetőné elé, nem fogják meglátni tőle!

— Naa. — Megrángatta a karomat, mint mikor egy alvót költenek. — Nem találta még ki?

Belementem a nézésemmel a lánynak az érdeklődő csacsi szemeibe, melyek mögött ez a kis élet azt várta, hogy elkereszteljem. Komo-

lyan elfogult lettem rágondolva, hogy mit akar ez most, nekiszaladni egy idegen és kétségbeesett bolond világnak, elhagyni a gyermekkorát visszahazudhatatlanul, leejteni, mint egy használt szakaszjegyet azt a jó kis békés nevét, amit a templomban a pap tett rá s az éjszakákban lebegni majd elveszve egy csinált táncosnő-név alatt, amelyik úgy fog világítani rajta, mint a flitter a bohócnak a szemhéján, oly nevetségesen és gonoszul és boldogtalanul. Sajnáltam Tóth Mancit.

— Te, egy nagyon jó nevet találtam neked — mondom.

A teste fészkelődött az ülésben, olyan izgatott lett:

— Jaj, mondja.

— Tóth Manci.

Nagyot nézett, röhögött:

— Nemde uram, ön bolondozik velem?

— Nem bolondozok. Tóth Manci az nagyon szép név lenne neked.

Elkomolyodott, egy nagyot lélegzett, megtapogatta az asztalon a kezemet:

— Mondja . . . tényleg maradjak Tóth Manci?

— Maradj Tóth Manci, te Tóth Manci.

— Lássa, én is ezt gondoltam. Szavamra mondom magának. Én úgy szégyeltem volna magamat egy olyan breteg névvel. Jó, én megmondom holnap a próbán Lezsi úrnak, hogy én Tóth Manci vagyok, ha nem tetszik neki feküdjön a villamos alá. Vagy mondjon fel, mit bánom én, ennyi gázsit a Tátrába is kapok.

— Holnap próbád lesz? — Kérlek, jól esett egy ilyen kérdés Tóth Mancihoz, mintha valami prinadonnával beszélgetnék.

— Hogyne, tanulom a táncot Lezsi úrral.

— Miféle tánc lesz az?

— Egy labdatánc.

— Mi az a labdatánc?

— Én tudom? Lezsi úr akarja, hogy egy labda legyen nálam és aztat hajigáljam fel, mikor táncolok. Az az egész csak egy ugrálás, higgye meg. Azt hiszi, az tánc? Frászt. Csak ugrálni kell meg labdázni és csak a zenére kell vigyázni a taktus végett.

Könyökölt, elnézett, úgy mondta, mint egy gondokba esett családfenntartó:

— A labdát nekem kell a gázsiból megvenni.

Eszembe se jutott, hogy mint egy lovag ajánljam, hogy én majd megveszem neki azt a labdát. Csak néztem ötét, mint egy süketnéma, hogy sóhajtott az élet feladataitól és hogy veszi a szájába a szalmaszálat és szíja s szortyogtatja a pohárban a málnaszörpöt. Az is a szerelmet hozta az eszembe, a ragadós piros málnaszörp s az, hogy a málnaszörp olyan édes. Nyugtalan voltam, tűszúrásokat kaptam a szívembe, már tavasz lesz, a múlt nyár óta ismerem az aszszonyt, istenem, hát hogy lesz majd, mit csináljak? Úgy néztem körül a Casinóban a nők és a züllöncök és a keringelő pincérek közt, mintha keresnék valakit, akitől tanácsot kérjek vagy jóslatot.

A lány kicsusztatta a szájából a szalmaszálat, megint volt valami gondolata:

— Mondja, nem akar feljönni holnap délután a próbára? Lezsi úr biztosan beengedné magát.

— Nem, drágám, én nem akarom a labdatáncot megtanulni. — Mintha nem is neki feleltem volna, úgy mondtam messzire, az Andrássy-

út felé, izentem a nőnek, igazoltam magam, hogy én nem vagyok ezekkel itt összenőve, hogy én nem vagyok olyan kíváncsi, nem, csak itt ülök, mert, mert, igazán nem is tudom miért, de már megyek haza, csak még egy kicsit maradok. Holnap délután újra csak az ő asztalához futok majd, nem is tudom mit beszélni megint, csak hallani a hangját, csak az ismerős mozdulatait nézegetni, mikor a teáját kiönti, amint a reticulejében a kis tükröt vagy a kis cigaretta-tárcát vagy a zsebkendőjét keresi, ott idegesnek lenni a két makacs alak miatt, akik nem akarnak tágitani mellőle, meg Feltűnésiné meg Mindigné miatt, akik odaülnek förtelmes friss hfreikkel, ott szenvedni a különbséget, ami illúzióm közt meg a valóság közt van, ott tűrni talán cél nélkül, nem bánom, oda tartozni, ott lenni, izgatottnak lenni miatta, képzelődni, melegedni mellette idegenekkel együtt, mint a kályha mellett egy váróteremben.

*

Sokszor otthon, ha felkeltem reggel, az ablakon kinéztem az udvarra s a világosságtól és a villamoscsengetéstől úgy felüdültem: élek, élek és rögtön a nőre gondoltam. Visszavágtam magam az ágyra, rányomtam a két tenyerem a szememre, hogy hirtelen nagyon átérezzem, álmodjak sürgősen valamit róla, a szépségétől legyenek oda, aztán megijedtem és felugrottam, be-szaladni letussolni magam a sötét fürdőkamrában, hisz el fogok késni! Fésülködtem és közben szétdúltam a frizurámat és gondoltam, az lenne az igazi, ha felborzolva járnék, mint egy vadember, aztán középen csináltam a választékot és ott gusztáltam magam, nem volnék-e fino-

mabb így, úribb, vonzóbb egy nőnek... aztán lehúztam a hajam megint és a jobboldalon választottam szét és néztem a tükörbe utána magamat, mint egy idegen fiút és közbe haj maradt a fésűn és sziszegtem a kintől, hogy mért nem vigyázok a hajamra, biztos kopasz leszek, már a kopás látszik ott a baloldalon, ahol választani szoktam a hajam, a borbélynál a vizek mind rosszak, Leszner felírt a bankban nekem egy hajszeszreceptet, azt elhánytam valahol és elfelejtettem tőle megint elkérni, mindenesetre a régi választékot kell hagynom, akkor nem lesz ennyi haj a fésűn. Aztán a nyakkendőket tapogattam. Melyik nyakkendőt vegyem fel? Ez, mióta a nőt ismertem, némelyik reggel egy nehéz probléma volt. Nem tudtam a nőnek mi az ízlése ebben és volt hogy úgy éreztem, hogy ettől függ, épen ettől. Egy fekete kötött, hosszú nyakkendőt huzgáltam a spárgáról — nálad is így voltak a szekrény ajtaján belül spárgán a nyakkendők? — ez azt a hangulatot csinálja, mintha gyászban volnék és ez szimpatikus és érdekes, aztán egy galambszín selyem nyakkendőm volt, ezt szerettem a legjobban, ez már a nyakkendő-klinikán is volt a Szervita-téren, de viszont ha ezt a színt valaki véletlenül nem szereti, ez oly fádnak látszhat és a gazdáját egy nagyon unalmas alaknak vehetik. Voltak csokornak való slipszeim is, de az ilyent türelemmel kell kötni s háromszor ki kell bontani, míg végleg sikerül és én sietek és aztán az ilyen slipsz énbelőlem egy taknyos gyereket csinál, pedig inkább egy kicsit öregíteni szeretem magam, hogy a nő komolyabban vegyen. Úgy lesajnáltam magamban a negyvenes úriembereket, akik a fejüket fé-

nyesre borotváltatják és ilyen slipszet pöndörít-
 tenek a gallérjuk alá, hogy fiatalítsák magukat.
 Milyen komolytalan az egész életük ezeknek a
 kacér fess embereknek! Csak a nő van az eszük-
 ben, akármilyen doktorok meg kapacitások, csak
 a nő! Aztán mégis felkötöttem egy gyásznyak-
 kendőt és kitátottam a szám a tükörbe s mint
 egy megvadult tenorista elkezdtem: tra-ha-
 lala-haha-a-ahh... még a karom is felrúgtam
 a plafond felé. Jaj most meghallja ez a nő, aki
 mellettem lakik a másik kis bútorozottban, mit
 gondol, azt hiszi majd, hogy neki bőgök, hogy
 az ő figyelmét akarom felhívni. Ott mellettem
 lakott egy lump postatiszt a barátnőjével, közös
 előszobánk volt, sokszor hallottam, mikor haza-
 jöttem, hogy még veszekednek, csak addig hall-
 gattak el, míg a kulcsom harcolt a zárban, azután
 megint összekiabáltak. Egyszer a postatiszt örül-
 ten becsapta az ajtót és elszaladt a lakásból, egy
 hajnalban. A nő kiugrott utána az előszobába s
 ott csatított: huncut gazember, az én laká-
 somba többet be nem teszed a lábad! Jelzem,
 az a postatiszt lakása volt, a nőt csak odavette
 magához. Akkor valaki a folyosón kinyitotta az
 ablakot és lepisszegte a nőt a sötétben. A nő még
 ott maradt egy kicsit és köhögött, biztosra vet-
 tem, hogy ez nekem szól, vissza is köhögtem, de
 nem igaz meggyőződéssel, nekem az a nő nem
 volt genre-om, egy kicsit kövér volt és amellet
 épen olyan részeges volt, mint a postatiszt. Néha
 berúgtak együtt otthon és énekeltek, míg a ház-
 mester oda nem jött az ablakukat megzörgetni.
 Mondom, ez a nő nem volt ambícióm, de azért
 izgatott, hogy ott vannak mellettem és irigyel-
 tem a postatisztet, hogy őneki mégis csak van
 élete!

Aztán lehullott a karom és elnémultam mint tenorista. Rám jött, hogy milyen fáradt vagyok reggel, fáradtabb, mint mikor lefeküdtem. Volt két kézi súlyzóm, a mosdó mellett a padlón, felvettem, hármát-négyet rántottam velük a karomon, letettem őket. Űgettem a Balatonba kávézni. A Kerepesi-úton egy kopott öreg ház, mint egy életűnt ember ábrázata úgy nézett rám mindig reggel. A másik házon, a bús barna falon egy emeleti lakás alatt egy fogtechnikus táblája volt, egy nagy tátott piros száj volt rá festve két teljes fehér fogsorral, kit vár csókra? A cég-táblák megint ugyanazok, ez a Weisz Miksa név azon a fekete táblán, hogy nem örült meg a kétségbeeséstől, hogy megint új nap van és ő megint Weisz Miksa s újra ezen a helyen van, nem tud onnan elrepülni s nem bír más lenni egyszer, csak mindig Weisz Miksa, a rettentő világ-végéig. Az Ehm előtt a sarkon az a borzasztó siketnéma rikkancs áll a Friss Ujsággal és tátog az emberre, mikor elmegy mellette: hvá vá vá, uá há vá... nincsen egy nő az egész városban, aki ötet ölelgesse, vagy az fáj neki, hogy még az estilapok tegnapióról ott vannak a hóna alatt? A lelkéből jön szegénynek ez az iszonyú hangja. A plakáton egy friss mozikirálynő van kiragasztva, a szeme sötét és a szeme alatt is sötét satírozás van és úgy tolja a nézését az ember után. Kit szerethet a privát életben és milyen lehet a szerelme? Megy feketében, lágy, puritán félcipőben a flaszteren egy túlkomoly, egyenes úrnő, a fekete selyemesernyővel, amely soványra van sodorva, úgy megy mint egy sétabottal, előre néz, biztos a Pannoniából jött ki, vidéki, megy vásárolni, vagy egy professzorhoz, vagy rokonokhoz valami szomorú és fontos dologban. Törik már

az arca, a bőre finom sárga körteszínű, oly nyugodtan néz, a köpenykéje valami nagyon diszkrét kínélettel öleli meg a keblét. Ez is nő, istenem, ötvenéves lehet, milyen az álma, a bánata, mi a titka ennek a némán menő nőnek? Tudnék én egy szót is beszélni vele? Irodista lányok jönnek, állanak a Károly-körúton a sarkon a megálló-nál, ezekre nem szeretek nézni, ezek semmilyenek, elszomorítanak. Mikor a villamosra lépek, itt mindig meglátok két egyforma hosszú sovány lányt, kikopott kék ruhában, régi tág fűzős cipőkben és az egyiknek cvikkere van és könyv van mindig a hónuk alatt és nem diskurálnak. Úgy néznek ki mintha nihilisták lennének. Ezekkel mi lesz míg élnek? A bankig még gondolok az ágyra, hogy most hűl ki, még talán van egy kicsi melege s a párna milyen kajla attól, hogy nyomtam a fejemmel. Jó volna visszamenni s délig aludni még. Az orfeumban legutoljára két braziliai énekest hallottam, banjon kísérték magukat, erős férfiak voltak vörösbarna ruhában és oly remekül énekeltek, ülve egymás mellett a sugólyuk előtt és keresztbetéve lábukat, még a fülemben nyúlik a hangjuk olyan barnán és édesen, maaaa... mintha az én álmomban az volna az én hangom, most hogy be van húnyva a szemem és aludni próbálok, míg le nem kell szállni.

És a bankban az a mozgás megint mint tegnap és az a fontos sietgetés a folyosókon és az osztályon megint az a sárga egyformaság, ami tegnap volt. Szeretném megkérdezni azt a sivár Lesznert, akinek sejtelve sincs róla, hogy a világon van, hogy az éjjel mit álmodott? Vagy Lenke kisasszonyt, aki úgy ül a gép előtt, mint egy másik gép és az egyetlen szenvedélyének látszik

radírozni, ha egy hibát ütött ki a papírra s oly lelketlenül tudja mondani a kolléganőinek: a hölgy, szeretném ötet is egyszer megkérdezni: a hölgy nem álmodott az éjjel a szerelemről? Nem, semmit, csak körülköszönök és lehúzómagam a székre s rágyújtok és megvakarom a fejem, hogy evvel is később fogjak úgynevezett munkámhoz.

És könyököltem egy kicsit még, mint szoktam, az egész bank unalmával a fejemben és barátom, mint mikor úszik valaki s kitartja a vízből a fejét egy nagyot lélegzeni, úgy vágytam egy nagyot, úgy hápogtam magamban egyet a nőért és úgy nekivitézülttem, úgy rávetettem magamat arra, ami jön, hogy az nagyszerű lesz, gyönyörű, elkezdem, sétálni hívom, egy szép nagy sétára, a Hüvösvölgybe, vagy inkább Budára! Estefelé felmegyünk a Várba, ott a Halászbástyáról fogunk lenézni a Dunára, a szigetre s távol a keleti pályaudvaron túlra. Ott fog ránk esteledni s ott mintha álmodnánk olyan lesz és majd egy bástyazugban csókolózni fogunk biztosan. Vagy kinn a bástyasétányon, ott járunk, ott van a végén a bosnyák kaszárnya, az előtt egy faköpenyeg áll, abba szökünk be legelőször összeölkezni s egymást megcsókolni. Aztán mi jön? Mennyi jogom lesz azután? Tegezhetem majd? Követelhetem az egész szerelmét? Könyörögni kell vagy parancsolni? Mit izenek neki másnap reggel, mikor már egy csókot kaptam tőle? Mit kezdek beszélni, mikor találkozunk az első csók után? Istenem, nem tudom, nem tudom. Egy francia vicclap rózsaszín és elegáns tisztjei sasíroztak el a fejemben, monokli van a szemükön és lovaglópálcával ütögetik a lakkcsizmájukat és mosolyogva mondanak frivol bókokat kalapba s harisnyába öltözött hölgyeknek a boudoirban.

Mindig, minden új számban ugyanazok, mindig oly vakmerően mosolyognak és mindig végigbámulom azt a Vie Parisienne-t, oh, milyen könnyű és piros pikáns az élet! De én a valóságban hogy tudok majd így viselkedni egy boudoirban? Vagy nem neem, őszintét és nehezét szeretnék kezdeni, messze lenni tőle, idegen városban, ott epedni sokáig érte, feljönni Pestre őmiatta s úgy beszélni vele s megint nem látni, leveleket írni hozzá, egy szál virágot tenni minden levélbe s várni az ő leveleit, szagolni a borítékot és a zsebemben hordani a levelét és elővenni magányosan és megcsókolni s holdvilág alatt járni s lerogyni a fűre valami kis Erzsébetligetben, hangosan panaszkodni a csillagoknak: nem bírom ki tovább. Áthelyeztethetem magam a kolozsvári fiókosztályhoz, ott ki is jönnék rendszeren a fixemből és talán úgy volna majd, hogy ő jönné le szökve egyszer, incognito. Vagy Abbaziában, igen, úgy lesz a legkellemesebb, husvétra feltétlenül kiveszek egyheti szabadságot, akkor Illetőné le szokott menni Abbaziába, ott a rózsaszín és kék meleg világban, ott magától virágzik ki majd a dolog, én nem tudom hogy, csak ott a Quarnero s csónakázni megyünk és jön a naplemente s nézzük együtt. Ott van egy erkélyes penzió a parton, Pension Bellevue s minden erkély felett egy vászonernyő van lehúzva, piros csíkokkal. Jaj, csak ott volnánk már, úgy süt ott a nap és kaktuszok és pálmafák vannak a parkban. Mindig vasárnap van. A napernyőjét a válára engedi s forgatja, mert szórakozott és fehér cipője lustán búvik elő a könnyű selyemszoknya alatt a jobb a ballal cserélve s nekem is az a bagariakeretű vászon félcipő lesz a lábamon, amit a suszterem Radvánszky-nak hív nem tu-

dom miért. És fél hangon mondom neki egy fordulónál a parkban: erre gyere édes. Vagy magázni fogom, úgy gyöngédebb és az érdekes, ha magázzák egymást. Itt jön édes. De egyszer, mikor meggyulladt arcát a két kezembe veszem és nézek bágyadt szemébe, biztosan csak úgy fogom mondani, mint egy boldog elbámuló gyermek: te, tteh!

*

Hát én elmondom neked. Komolyan barátom, fáj, fáj, pedig már mulatok az akkori érzékenységen és mégis rosszul érzem magam titokban, amért most indiszkrét vagyok. Ez most milyen természetes, hogy neked elpanaszolom ezt a nőt és közben valami örök hazugság csábít, egy illúzió, ami már nincs, szeretné visszahízelgni magát, meglenni, tovább úszni, mint egy fátyol, mikor a szél már megállott. Sajnálj kérlek. Most elmondom ezt és aztán szeretném visszavonni, szavamat adni neked, hogy nem igaz, csak kitaláltam, nem így volt, oh nem, volt egy asszonyom, egy szép regényem, sohase mondhatom el neked, oly drága, oly egyetlen emlék, olyan szent nekem. Barátom, akkor nap megembereltem magam legalább annyira, hogy a nőnek egy sétát proponáltam másnap délutánra. Egyedül volt még a kis asztalnál, a vörös szerencsére késett, Redő Osi se mutatkozott a láthatáron. Igaz, Redő Osi akkortájt már alig ült a nő mellett. Napokig távollétével tündökölt és ha jött, öt-tíz perc múlva otthagyt bennünket, sőt azt is megtette, hogy elköszönt és nem ment ki a Gerbeauból, a nagyteremben ült tovább egy ablakban valami családban, ahol egy tucat nőtag hemzsegett. Én ezt sem értettem, én

semmit sem értettem. Szóval megragadtam az alkalmat és hévvel felléptem. Azt hittem nagy dolog, amit merészelek. Sápadt lettem azt éreztem és a szó is úgy jött ki a számon, mintha vizes tintával kezdenek írni a papírra :

— Drága Margó, szabad valami nagyon nagyot merészelni? Szabad megmondani, mi esne végtelen jól, ha megtenné?

Rám nevetett :

— Na! Hagyja hallani!

— Margó. Nagyságos asszony, én úgy szeretnék egyszer, nézze már nincs hideg, azért gondoltam erre, meg mert itt oly szomorú vagyok mindig a magához méltatlan társaságok közt... csak magával volna szép lenni, egyszer a levegőn egy kicsit járni, mondjuk holnap, ha nincs valami dolga...

— Ja sszo, sétálni menjünk? — Nevet. — Ennyi az egész, kis fiú? Azt hittem, legalább is egy sarokházat akar! Várjon, mi is van holnap?

— Mondjuk csütörtök.

— Csütörtök?

Fölnézett a levegőbe és onnan kiszámította, hogy igen, rá fog érni.

— Óóh, köszönöm, köszönöm.

— Mit köszön?

— Óóh... — oly boldog voltam, lebuktattam a fejem, egy kézcsókot ragasztottam hirtelen arra a kis aranyórára, amelyet a csuklóján viselt. Barátom, alig tudtam elaludni aznap éjjel, azaz reggel négykor, mikor hazamentem. A nyakam alá kapcsoltam a két karom, úgy feküdtem és folyton elmosolyodtam és sóhajtottam és sóhajtottam az izgatottságtól és gondolkoztam és nem birtam egy gondolatomat letartóztatni, olyan volt az eszem, mint mikor a füle zúg az em-

bernek. És nem tudom milyen logika ez, hogy az ember egyszer csak hanyattfekvésből a baloldalára veti magát, aztán hasra fordul, aztán mintha megcsípték volna, úgy fordul jobboldalra s úgy fekszik moccanat nélkül. És már félálomban voltam és a csend is kezdett a fülemben oldódni, egy édes kedves ismeretlen hang, te valami szívfájító gyöngédséggel a plafond alatt valahol a nevemet mondta. Te is hallottad már így? Mintha a boldogság az embert megszólítaná.

Másnap is inkább álmodtam, mint éltem. Mi lesz? Istenem semmi, csak az első komoly sértánk. A bankban alig birtam az asztalom előtt ülni. Úgy sajnáltam az egész társaságot ott az osztályon. Ővelük ma semmi más nem fog történni. Néztem fel a vezér dicső képére: jaj, milyen kopasz vagy, mit vársz még, minek élsz? És pirosaknak meg zöldeknek néztem az álló naptár számait ott előttem és Budapest térképét úgy néztem, mintha valami pazar szép mese volna. Andalogtam kérlek, azt lehet mondani, andalogtam. És úgy meg volt a szívem fogva folyton, mint ahogy egy virágbokréta meg van kötve spárgával és egy olyan drága jó drukkot éreztem, mint régente reggel a vizsga napján. Ma kezdődik az életem, lámpalázam van! Mindig szűrődött a szívem és nagyokat kellett lélegzenem. Oly nehéz volt és oly édes volt.

Hatkor szaladtam a Gerbeaud elé. Úgy beszéltek meg, hogy ott találkozunk a Gerbeaud előtt. Nem volt még ott, még bementem, vettem négy káért egy kis csomag bonbont, hogy majd sétálás közben kínálhassam. Aztán jött fel a földalatti lépcsőin. Feltűnésiné vele jött. Megijedtem. Most se tud egyedül lenni? Köszönök. Feltűnésiné búcsúzni kezd tőle, pá drágám és majd

telefonálj és telefonálok és pá és pá, Feltűnésiné bement a Gerbeaudba, Margó kinn maradt velem.

— Hát merre megyünk?

Azt hiszem, most kell megemlítenem, hogy egy kis köd lett akkorra. Oly finom tiszta nap volt pedig. Már délben meleg kezdett lenni azokban a napokban és aznap is oly világos meleg dél volt és a verebek virgoncak voltak, az ember csak csodálkozott, hogy sokan bundában járnak és hogy a fákon üresek a gallyak.

— Volna kedve Budára jönni?

A Hűvösvölgyet képzeltem még tegnap, csak most jutott eszembe, milyen örölség, hat után indulni oda, hisz ott mindjárt este lesz! Kérdi:

— Hova Budára?

— A Gellérthegyre. Hátha már ibolyát lehet találni.

— Mit akar most még az ibolyától!

Nem tetszett a Gellérthegy neki. Sok lépcső van. Messze van. Mit akarok ott látni? Őtet, őtet!

— Hát menjünk fel a Várba. Az a legfinomabb.

— A Várba? Jó.

A Dunaparton már alkudni kezdett, hogy elég lesz, ha átmegyünk a budai partra a Várbazár előtt járni. Mikor a Lánchídnál a két hídjegyet megváltottam, az egyiket nem dobtam be, eltettem a zsebembe emlékebe. Megmutattam neki a bonbonsomagot, hogy az útra vettem. Megdicsért.

— Maga egy édes fiú.

Barátom, köd lett. Mintha egy nagy füst jött volna le, nem látszott az ég, a Duna fekete lett, az alakok, akik siettek előttünk, mind úgy elsötétedtek és hamar elvesztek, az omnibusz

rikító táblái oly hirtelen elhomályosodtak a híd közepén ahogy ment az omnibusz és a lovak, akik szaladtak szembe egy kocsi előtt, azok is füstöt és gőzt lehelltek.

— Hallja én meg fogok fázni — mondta a nő, kérlek alig hallottam, alig vettem a ködöt is észre, nem számított, a lámpák égtek Budán lenn a parton és fenn az ablakokban, énbennem egy nagy öröm volt, ünnepnap, piros pünkösd, vagy mi, én nem is ott voltam ahol mentünk és nem is azt beszéltem vele, amit ott dadogtam neki, a mellemben mintha egy zongorahangoló klampirozott volna, fényes meleg mezőn siettem a nővel és leültünk sűrű lágy pázsitra és egy madár kezdett furulyázni s én a nőnek a térdére engedtem a fejem és először is pityeregtem egy verset, nem tudom miért, elsírtam hirtelen az eddigi ifjúságomat és hogy milyen csoda, milyen isteni, hogy őt megtaláltam és most már boldog leszek. És elkezdtünk beszélgetni, szívből minden szót, megkérdeztem hány éves és ő mondta huszonhat és úgy örültem, hogy én is épen annyi vagyok, kérdeztük egymást, hogy az édesanyánk él-e s panaszkodtam neki, hogy én hogy elszoktam szegény mamától, alig jut eszembe meglátogatni s akkor is mindjárt unatkozom vele s ő megcsókolta a hajam és simogatott és vigasztalt, hogy most már ő vigyáz rám és hogy ő veszi fel az egész szeretetet az én lelkemből.

És meséltünk egymásnak arról: milyen betegségeink voltak kisgyermek korunkban és akkor mit képzeltünk a jó istenről meg a halálról és milyen állatokkal barátkoztunk és aztán összedugtuk a fejünket és sugdolózva hallgattam ki, pedig csak egyedül voltunk, hogy az urát mért nem szereti s mért ment hozzá mégis és

hogy sírt-e sokat éjjel és nem csodálkozott-e végtelenül néha azon, hogy él és hogy asszony lett és mi volt az az álma, amit nem mert elmondani senkinek és a sötétben retteg-e s mi volt az érzés a szívében, mikor egy virágos temetőbe ment?

És így megismerkedtünk és aztán úgy enyeleltünk, mint a kölykök reggel, a kezünket összekapcsoltuk, úgy hogy az ujjaim az ujjai közt csúsztak fel és az ő ujja ott nyúlt az én kezem fején, mint az én öt ujjam az övéen és hintáltuk így a kezünket, nem is, mert csak magától ment ez a hinta, a boldogság hintázott a kezünkön. Össze volt az eszem zavarodva madárzenével és finom széllel, amely selyem volt és hárfából hozott drága hangzásokat. Az ölében van a fejem, úgy fekszem a gyepen, a térdem fel van húzódva, úgy vagyunk ott, ahogy Szinnyi Majálisán van egy pár, behúnytam a szememet és nem tudom a szél simogat vagy az ő keze vagy virágokat tesz az arcomra, de jó, jó, édes, jóságos édes, a szívem oly puha, mint a vaj a napon és az ég, érzem, oly alacsonyan van a fejünk fölött, felnyújtom a kezem és megsimítom azt a langy üveg kékséget és ő fejét lejjebb hajtja s a szemembe benéz, egy forró sóhajt ad, mosolyog, már nem tud magáról, felölelek két karral, úgy van, mintha egy lángba borultunk volna, a szívem majd kiszakad...

— Fúj ez az undok köd. Nézze, hát ennek nincs jövője. — A ködről beszélt. Szétnéztem. Megint:

— Nahát ez a ronda köd!

Én csak lelkesedtem:

— Gyönyörű! A köd is gyönyörű, nézze csak. Mintha el volnánk veszve. Minden gyönyörű.

— Ugyan, ne beszéljen bolondokat. Olyan náthát kapok!

— Csak egyszer végigsétálunk ott lenn a par-ton. Ha akarja, bemegyünk a Várkert-kioszkba.

Már szomorú voltam. Hideg jött a számba s vizes és nehéz volt a lélegzet. Egy rongy öreg ember ment el mellettem a hídon, a sötétben nekemdörzsölődött és utána émelyítő savanyú pipafüst jött az orromba, mert pipált. Utána néztem utálatomban, de már elmúlt a ködben az az ember. A nő megállott.

— Ki van zárva. Nem megyünk át.

— Hát hova menjünk?

— Maga messze lakik?

Én? Megesküszöm neked barátom, hogy egy makula sejtelem se volt bennem afelől, hogy miért kérdezi az én lakásomat. Annyit nem következtettem, mint egy juh következtetett volna, ha ott áll az én helyemben.

— Én? — Zavart, hogy eszembe juttatta azt a züllött szobámat, amelyből folyton el akarok hurcolkodni. — Én elég messze lakom. És különben se szoktam ilyenkor hazamenni.

— Vegyünk egy kocsit — azt mondja. — Nézze, itt jön egy fiakker, nem üres?

Elébe néztem a futó fiakkernek. A taxi zászlója le volt ütve.

— Ülnek benne. Hova vigyem?

— Hova? Vigyen egy kicsit Pestre. Le lehet a függönyt húzni.

Erre egy kicsit megszédültem. A ködön túl, mint egy tüzelő csillag, egy csók ragyogott. Ott állottunk. Megfogtam a kezét. Oly messze volt a keze az antilop-keztyűben. Lehúztam az egyik kezemről a keztyűt, úgy fogtam aztán a kezét. Megszorította s nyomogatta s az ujjaimat külön

tapogatta, mintha megolvasná. Jött fiakker, autó, konflis, omnibusz, a híd rezgett és gyengén hullámozott a lábunk alatt. Pisszegtem, füttyengettem a kocsisoknak, a ködben mindig csalt a szemem. De gyűlöltem azokat, akik ültek a kocsikban! Végre valahára üresen jött egy konflis. Megkérdeztem a nőtől, jó lesz-e a konflis.

— Jó, jó, csak állítsa meg.

Megállítottam. Még ott alkudni kezd az a kocsis, hogy hová megyünk, ő csak egy útra szabad! Szerettem volna átugrani a korláton és a nőt a karomon átemelni. Mondtam a kocsisnak, jöjjön, a hídfőnél beülünk. Csak az első oszlopnál voltunk még. Siettünk vissza. A nőnek a lehellését láttam a szája előtt. Kérdeztem:

— Meddig kocsikázunk édes Margó?

— Meddig? Mondjuk... hány óra?

— Háromnegyed hét.

— Csak menjünk. Aztán majd hazavisz.

A híd elejénél a kocsis fékezett. Komisz vén kocsis volt, ahogy felnéztem a fejére, úgy emlékeztem, mintha már ~~ev~~vel veszekedtem volna!

— Menjen öreg a, a, menjen le a Fürdő-utcán, azután az Andrásy-útra megy.

A nő beszállott, fekete selyem lába látszott egy pillanatig a cipője szára fölött, mikor felhágott. A testszín átvilágosodott azon a feszülő selyemharisnyán.

— Csak egy útra megyek fiatal úr. Hová tetszik?

— Menjen már!

— Hová kérem? Nem érünk rá sétálni.

Hogy kiabál. Hogy néz az emberre le, mint aki el van szánva gyilkolni. Honnan vesz ennyi mérget, hogy egész nap mérges tud lenni? Mért nem maradnak ezek odalenn a nagy magyar

Alföldön, miért jönnek fel Pestre a bakra ülni vénségükre s harcolni a budapesti halandókkal? Borzasztó magyar emberek. Ha megcirógathatnám azt a beretvátlan állat, ha felkunkoríthatnám hízelve azt az elromlott öreg bajuszát: atyafi hát miért haragszik maga mindenkire, aki fel akar ülni? Hát miért nem szíveli maga az embert? Nem látja, hogy nővel vagyok? Mért nem örül a maga szíve, hát maga sohase volt fiatal?

A nő kiszólt, hogy hamar, mondjam meg az ő házszámát, ne kezdjek evvel a kocsissal. Megmondtam. Beültem. A nő az egyik függőnyt már lehúzta. A kocsis még mindig nem indult. Megvertem az öklömmel az ablakot rá, akkor hallom, hogy végre elszánta magát:

— Nyeee Helén!

Az újságban volt egyszer, hogy egy utas szívenlőtte magát egy kocsiban és úgy vitte a kocsis a holttestet a városban nem tudom meddig. Így ülhettem abban a konflisban, mikor ez a nő, az én ábrándom, ez az Illetőné kiszállott az Andrássy-úton a házuk előtt. Emlékszem, becsapta az ajtót rám és még egy pillanatra bemosolygott és én már hideg iszonyodást éreztem belül a mosolyától és úgy néztem rá ki, mintha nem ismerném, mintha nem is látnék ott senkit, olyan kábán, olyan betegen.

Még mézes zsibbadtság volt bennem, de már éreztem egy mély, feneketlen mély rossz ízt a lelkemben. Lenéztem, emlékszem, a kocsiban, úgy mint aki leejtett a kezéből egy drága szép vázát és eltörte. Rémes, rémes, ez a szó világított a fejem sötétségében, mintha sirályok keringenek a híd alatt. Milyen rosszul éreztem magam, barátom. Oly jól esett volna nehéz mellemből felzokogni. A szemem becsuktam. Jaj, hátha

nem igaz? Hátha csak álmodtam? Csak aludnék most legalább és elfelejteném magamat. Hogyne, majd az úgy megy, mit gondolsz! Most még jött a kocsis! Kinyitja rám az ajtót, ott az Illetőék háza előtt:

— Kérem, tesszen már kiszállni!

Akkor tértem magamhoz:

— Menjen tovább! Mit áll itt a ház előtt? Forduljon vissza, gyorsan!

— Mondtam, csak egy útra veszem fel a fuvar-t. Nem evett még a lú.

Még mindig itt áll!

— Menjen már, menjen, te barom, csukd be már ezt az ajtót!

— Innen kiszáll az úr! Én nappali vagyok, nem vagyok köteles tovább vinni az utast!

— Csukd be az ajtót, buta paraszt!

A járdán már megállottak. De csúf, de borzasztó csúf mind ez, ami itt történik velem. A ködben felettünk mintha egy nagy hahotát hallottam volna. Ez a szörnyeteg a kocsi előtt ordítani kezd, azt se tudom mit. Itt most minden ki fog tudódni, szent isten! Megkaptam a gallérját ennek az öreg rettenetesnek, megráncigáltam:

— Hallja, hé, legalább az Eötvös-utcába vigyen be, ott álljon meg! Öt pengőt kap!

Berántottam az ajtót. Még ott állt és be-magyarázott kiabálva, hogy de tovább az istennek se visz, a lú se köteles tovább fuvarozni, mert nappali. Nagynehezen felmászott aztán a bakra s benyekergett az Eötvös-utcába. Addig is folyton szavalt a bakon. Kiszállottam, feladtam neki egy kis aranyat.

— Nesze te disznó.

Olyan kedvem volt, hogy nem sajnáltam volna

a szemét kivenni. Nem is ő rá voltam dühös, az egész életre.

Szívtelen eső szurkált a ködben, mint a tű, a villamos lámpák mint a gyulladákos szemek úgy bámultak a sötét utcán, az arcomnak fájt az a szurkálás, köhögttem, a kocsik az utcán mind úgy mentek, mint a furgonok és a népek mind olyan szerencsétlenek és reménytelenek voltak és valami hitvány csúf állatok mind!

A kociúton mentem, visszafelé, pedig nem arra akartam menni, lementem a Köröndön túlra, ott a sötétségben egy izzadt lócára leültem, mint egy életűt egyedül. Néztem, hogy a vilákon az ablakok hogy égnek vörösen. Ujra beleestem a csodálkozásba, mintha nem lenne valóság az ami történt. Forróság kapott el és utána csömör és fájdalom. Úgy féltem átengedni magam az érzésnek. Mint mikor le voltam égve a bakkasztalnál, féltem kimenni a teremből, kinn kezd az rémes lenni, hogy az ember mindent elvesztett. A nő mikor beültem a kocsiba s lehúztam a másik függőnyt is, átölelt és elkezdte: te drága, drága... és tovább nem akartam visszagondolni. A szív talán a szégyentől piros.

Felállottam és járkáltam ott a fák közt és megint leültem. Rá akartam gyújtani, nem volt gyújtóm. Jött egy alak egy furcsa sipkával a fején, mintha szerb katona volna. Cigarettázott és fütyörészett sziszegve. Egy veder volt nála, mikor közelebb ért és a vederben egy nagy pemzli. Felállottam és tüzet kértem. Lefujta a cigarettája végét, idetartotta. Akkor láttam, hogy szobafestő. Fiatal ember volt, az egész ruhája olyan, mint egy paletta s az összemázolt vászonnadrág alatt egy vastag szövetnadrág alja látszott a cipőn. Pakombartja volt, tegnap-

ról volt borotválva, egy kis sárga bajusza volt és az arcán is fakó zöld festékfoltok voltak és a papírsipkája alól felfelé habarodott a homlokán a frizura. Jól esett neki tüzet adni, láttam, passzióval figyelte a cigarettem végét és nyomkodta hozzá oda az ő cigarettáját, míg az enyém jól nem égett.

— Köszönöm — szalutáltam, mint szokás.

— Szivessen kérem — így mondta s akkor még jött két fürge füst az orrából a legutóbbi szippantásából és ő is felkapta az ujját a papírsipkájához szalutálni s elment és újra hallottam azt a sportszerű fütyörészését. Ő biztosan szeret valakit és viszontszeretik, az szép és vidám és igaz dolog. Ha utána mennék és megfognám azt a festékes karját és kivallatnám, hogy mit ért ő szerelem alatt? Milyen a boldogság őneki? Mi van a szívében, mikor a szobafestő-létrán lép a plafond alatt a fejével és pingál és danol a visszhangos bútortalan szobában? És elmondanám neki, hogy engem az elébb egy nagyságos asszony egy konflisban boldogított egész váratlanul és hogy ő mondja meg nekem mi ez: hódítás, viszony, öröm ez, vagy igazán egy nagyon közönséges és nem szép dolog? Vagy pedig röhögni való butaság, hogy én ezen most kétségbe vagyok esve? Oly számár vagyok, olyan nagy számár. És milyen boldogtalan leszek majd holnap, tudom!

Összereszkettem a padon. Fáztam. A két térdem koccintott. Komolyan jól esett, hogy hideg van és köd van és sötét van. Hátrul valahol, nem tudom már melyik templom van ott közel, elkezdtek harangozni, azt végighallgattam, mert édes és jó volt és a faburkoláton az úttesten egy pár autó csúszott, a vezért is láttam haza ra-

gyogni a villanyos autóban és láttam világos autót virágtartókkal és Operába öltözött dámával és a harangozás elmúlt és a zengés még tartott a fülemben és csak fáztam és nem tudtam szomorú se lenni, csak fáztam. Egy forró teát kell inni s haza kell nekem menni lefeküdni, mint egy betegnek. Te, most eszembe jut, istenem hát ez nem szomorú: a lányok a körúton akkor este mikor hazamentem. Mert ott mentem el a körúton. A Dohány-utca sarkán ott mászkáltak azok a borzasztó lányok, már kijöttek a járdára. Nagyön lassan mentem és kábán gondolkoztam és szomorú voltam. Minden fát, minden plakátot, minden lámpát úgy megnéztem szomorúságomban. Mikor közel értem hozzájuk, órájuk is épen úgy bámultam mindegyikre. Biztos azt hitték, szándékaim vannak. Eszembe se voltak szegények. Egy fekete elém sietett, híni akart. Kikerültem. Akkor egy másik szaladt nekem, egy nagy sárga:

— Gyere velem boldogságom.

Lementem a járdáról, rámentem a kociútra, hogy ne bántsanak. Hallottam, hogy a lányok utánam röhögnek. Ökölbe szorult a kezem, neem, erről nem állok jól, hogy csakugyan ökölbe szorult volna a kezem, csak úgy mondom, ahogy szoktak efféle frázist mondani: tény kérlek, hogy dühös lettem rájuk és talán fujtam egy pfujt magamban, hogy de undokok! Aztán az ő sorsukra gondoltam és gondoltam, hogy alapjában véve mindig becsapom ezeket, mikor elmegyek az utcán előttük és nem reagálok. Én folyton csalódást okozok ezeknek a teremtéseknek, hisz úgy néznek minden férfi elé, aki arra megy, úgy néznek: én most remélek. Te biztosan bejössz. És nem, elmegy az ember és hagyja tovább állani

s várni őket. Csak egy nap hány csalódásuk van nekik! Ezek az utolsók: a világon azért állanak ott esőben meg szélben meg télben, hogy nekem, akinek se feleségem, se barátnőm nincsen, nekem is jusson valaki! Ők rám báfozzák azt a boldogtalan életüket. És én szaladok egy úri nő után, én valami örült szép viszonyt akarok, barátom hát nem visszaélés ez az ő szemükben? Nem volna igazuk nekik, mondd, hogy ha dühükben nekem esnének és megvernének egyszer, mert cserben hagyom őket? Komolyan, oly szomorú voltam és olyan nyomorult, ha véletlenül virágot árultak volna ott valahol, vettem volna egy csomó rózsát és visszamentem volna hozzájuk virágot adni nekik és szépen kérni őket, hogy bocsássanak meg, az isten áldja meg őket.

Hát kérlek. Én azt hittem, többé nem fog semmi történni velem. Most már úgy jön az élet mint egy Szahara. Vártam a boldogságot és már megvolt, ez volt az, ez, most már mit akarok? A nővel beszélni sem akartam többet, nem is kívántam látni, valami forró tiltakozás volt bennem, gyűlölet! Nevethetsz. Ilyen voltam. Amellett elkapott egy kicsit egy hiú illúzió, istenem, mi lett, hisz azt értem el, amit álmodtam, amit minden férfi elképzel annak a pillanatnak a melegében, amikor egy asszony megtetszik neki. Hisz a nő ajándékba adta magát nekem, hisz tetszettem neki, hát hirtelen jó lett, szeretett mihelyt hozzáfértünk egymáshoz, hisz nem vagyunk gyerekek! De nem, nem, a vágy el van sápadva bennem, el van az egész puskázva, a szívem úgy fáj valamiért, ami nem volt, ami távol és gyönyörűen ígérkezett, mint mikor az Operában a nyitány fojtottan elkezdődik, éde-

sen és szorongatóan, még homály van és a függőnyt nézi az ember.

Én ennek a nőnek nem is udvaroltam! Hisz még csak készültem udvarolni, s nem is tudtam még kérlek, hogy is kell udvarolni, csak vártam drukkolva, mint egy diák, hogy hogy lesz az, amikor a szépet teszem neki, legyezem, a kacér-ságával küzdök, kísérem és várom, virágok és titkos kis posták járnak majd közte s köztem, az ura féltékeny kezd majd lenni s vigyázunk és én el leszek szánva a halálíg érte s könyörgök neki szépen és vadul és őrjöngve teszek neki vallo-mást majd, hogy imádom és imádom! És az első pásztoróra, óh mi lesz az, akkorra szép szobám lesz és azon a napon az csupa rózsza lesz, mint egy virágház és kívül a világ egy lángerdő!

A nő meghallgatott, ugyebár és én úgy vettem, mintha elutasítottak volna, mintha kidobtak volna kegyetlenül! Hol van a szerelem? Hol vannak az emlékek? Egy levelet nem írtam neki, egy pad nincs sehol, ahol eszembe jutna mindig: itt ültem vele, egy fa nincs, amelyiknek a lombjába felnyúltam egy levelet szakítani, mikor ott jártunk, nincs egy kis eldugott száletli egy budai kocsmában, ahol össze lettünk volna bujva, nem volt egy hangulat egy gyöngéd bókot mondanom neki, nincsen egy cigány, akinek a muzsikálását együtt hallgattuk, nincs egy költemény, amelyet mind a ketten szerettünk, nem volt fényképem tőle, amelyet az asztalomra állítottam volna vagy dugdostam volna, nincs egy összegöndörült hajszál, amit a tárcámba adott volna, nincs egy elszáradt virágom lepréselve, ami ítet jelentel, nincs egy otffelegtett zsebkendő, nincs a szobámban egy hajtű mint másoknál szokott lenni, az illatát nem hagyta az én tükrömön ott-

hon, nincs egy súgott szó, egy titkos boldog intés társaságban, egy mosoly, amit csak én tudhattam, egy drága mozdulat, egy pehely, mit tudom én. Nem volt semmim.

A tájékára se mentem másnap délután a Gerbeaudnak. Harmadnap se, negyednap se. Nem mentem, nem akartam menni. Ott ültem a Korona ablakában egyedül olyankor és le voltam törve. Útáltam magamat. Mintha én lettem volna hibás. Mi ez az asszony? Ennek szántam én az én szívemet? Ezt kerestem én ki magamnak? Ki ez a nő, mi ez a nő? Hisz én nem is ismerem. Sohase voltam náluk. Soha semmit igazán a világról nem beszéltem vele. Van egy gyereke, egy kis fiú úgy hallottam, de azt se láttam, mert nem jár vele soha s nem beszél a gyerekéről. Mi lesz, ha szembe jön majd velem? Nem is fogok köszönni neki. Vagy inkább elkerülök a járda szélére, úgy köszönök egy nagy hajlással és elsietek?

Most már láttam, mit keresnek azok az alakok Illetőné körül. Most már értettem. Most már igaz lett minden, amit nem akartam elhinni felőle. Bertók, meg Sréth, meg Pánczél úr meg Redő Oszi, meg még ez a vörös is, fuj, röviden leudvarolták. Ő nem csinál egyikből se kázust. Jönnek mint a pillangók, egy darabig pillangónak, otthagyják. Semmi! Ez az ő élete! Egy úri nő, istenem! Hát mit jelent az? Kinéztem a Váci-utcába s rábámultam egy-egy szép asszonyra, aki ott ment. Mit gondoljak mindegyikről? És nem birtam gondolni semmit. Barátom, csak a szívem fájt és sóvárgott és úgy kínlódott, mintha masszöröklők nyomkodták és gyúrték volna össze-vissza, úgy kínlódott és úgy fájt neki a szépség. Semmit se vesztettem, az fájt legjob-

ban. A szemem utána ragadt egypár nőnek, mindegyiknél azt éreztem: ez nem lehet olyan és ez se lehet olyan, nem, ez mind szent, istenem ha evvel ismerkedtem volna meg! Mind az ismeretlen szerelemmel siet el itt az ablak előtt, én egy olyannál kerestem, aki nem tudná, mit akarok tőle, hogyha kimondom előtte: boldogság! Milyen pech, hogy ennek a nőnek mutattak be, milyen pech! Épen ennek az egynek, az egyetlenegynek, akiben csalódhattam. A szemem emlékszem tágan maradt egy kicsit, el voltam flangérozva gondolatban a jövőbe, úgy volt, hogy öreg ember vagyok már és gondolok magamra vissza és sajnálom magam, hogy itt ültem és ilyen szerencsétlen és ilyen buta voltam.

*

Mondd, utánozzuk az írókat? Ahogy a könyvekben szokott lenni: most ugorjunk át néhány napot nyájas olvasó s folytassuk ott, hogy... hát kérlek, légy szives ugorni velem egypár napot, mikor már annyi kedvem vagy annyi kedvetlenségem lett, hogy felmenjek a Casiróba.

Mert vagy öt napon át annyira nem kívántam sehová se menni, semmit nem látni, élni se barátom, hidd meg, közben egy éjszaka az ágyam szélén ülve egy óra hosszáig fogdostam azt a kemény és hideg Browningomat, amelyet csak megvettem egyszer, mert mindenkinek volt Browningja s oly komolyan óhajtottam most szívbe-lőni magamat.

Én már sokszor átéltem ilyen pauzákat az életben az ágy szélén ülve revolverrel, mikor az ember jobban a halálé, mint az életé. Olyan okom nekem nem volt, mint amilyeneket a riporterek írnak öngyilkosságok után, sikkasztás, betegség,

nyomor, családi kétségbeesés, szerelmi boldogtalanság, meg tudja isten mi minden. Mindig csak az, hogy nem szerettem az életemet. Nem volt semmi benne, amit szeressek. Istennem, a puszta élet, az van a növényeknek meg a kutyáknak és az nekik elég úgy látszik, azok nem szoktak öngyilkosok lenni. Énrám ilyenkor a puszta élet rettenetessége jött, hogy nem bírom így ki, semmiért élni! Az emberek esznek és röhögni szeretnek és a pénz után másznak mint a giliszta, én nem értem őket, hisz ez nekem nem kell! Én csak szeretni akarok, a boldogságot akarom inhalálni, csak fiatal akarok lenni, azután a többi nem érdekel, nem bánom, ha egy téglá rögtön a fejemre esik, abban a pillanatban mikor épen elmúlik az ifjúság. Kérlek, soha nem lőttem meg magam, csak kijátszottam magam a halállal és eltettem a Browningot, de mondd, hát lehet az ember még boldog, ha már órákat vett az ember egy revolvertől, ha már a szíve meg van fertőzve egy fekete vágtyótól, ha már egyáltalán elfogadja az ember a halál gondolatát? Hisz akkor elveszett már a lélek szüzessége: hisz lehetetlen, hogy az ember meg akarjon halni, az lehetetlen!

Akkor éjszaka is, mondom, olyan tűrhetetlen csúf volt a közérzetem, oly rémes világos lett a lelkemben az élet, mint a Teleki-tér vasárnap, tényleg olyannak láttam az életemet, oly széptelennek, sivárnak és teli szeméttel, kirágott száraz dinnyehéjjal, piszkos újságpapírral, levált cipősarokkal, amelyből a faszegek kiállanak, elhajított rothadt hagymával, köpések foltjaival a kövezeten. Nincs egy ünnepem soha, nincs egy igaz szép érzésem itt Pesten. A fürdőkamrámban hallottam a vízcsapot a kádba csepegni. Én sírok most magamban, az én könnyeim esnek a lel-

kembe. És akartam sírni de facto s nem birtam. Emlékszem, nyögtem egy kicsit erőlködve: ööh, ööh. Odaállottam a tükör elé a Browninggal és felemeltem és a halántékomhoz nyomtam a lyukát. Az elzárórekesz ki volt nyitva. A szívem akkor erősen kezdett verni, úgy látszik féltem hogy elsül. Az arcom viszont egész nyugodt volt a tükörben. Abszolúte mindegy nekem, hogy megteszem-e vagy nem, gondoltam. Azután azt gondoltam: egyszerűen lusta vagyok egyet rántani a ravaszon. Összehúztam a szemem és úgy figyeltem a képemet, milyen lennék sápadtan, betett szemekkel, meghalva. Közben valószínűleg tudtam magamban, hogy az egészből most se lesz semmi! Aztán elfáradt a karom és leengedtem a revolvért. Aztán visszaültem vele az ágy szélére s vizsgáltam, bámultam egy darabig a számát, aztán kinyitottam, kivettem a töltényrekeszt, kiszedtem a golyókat, visszaraktam megint, betettem a töltényrekeszt és elzártam és visszatettem az éjjeli szekrény fiókjába a fegyvert. Ott a Pesti Otthonban az azelőtt való héten egy ügyvédjelölt agyonlőtte magát. A második emeleten lakott, én nem is láttam soha, nem is voltam otthon mikor csinálta, a házmestertől hallottam, mikor hajnalban hazajöttem, hogy az éjjel öngyilkosság történt. Most vitték el egy órája a mentők, már kampec volt, azt mondta a házmester. Azt mondta, vidéki gyerek volt, második hónapja lakik itten. Azt mondtam, biztosan szerelmes volt.

— Az mán az ő dolga — azt mondta a házmester erre.

Kérdeztem, járt-e hozzá valami nő.

— Én nem bánom a hölgyeket, csak nappal tessék jönni nekik. Éccaka nem engedélyezhetem,

kérem. Mindig veszekedésem volt a fiatal úrral is. Kérem, én felelős vagyok a tulajdonos úrnak.

Ki járhatott hozzá éjszaka? A házmester azt mondta, hogy a hölgy valami kasszirő lehetett. Csak nem emiatt a kasszirő miatt halt meg? Az emeleteken már csend volt az eset után, vagy lehet nem is hallották mi történt, aludtak. A házmester utánam szólt a kapupénzért, mert elfelejtettem odaadni neki.

Most éjjel ez az ügyvédjelölt jutott eszembe s képzeltem, micsoda éjszakája lehetett, mikor elkövette magával a dolgot. Kíváncsi voltam, hogy nézhetett ki s hová való volt és hogy neki mi volt itt a városban az élete. Egy cím alatt laktunk és fogalmunk se volt egymás életéről. Itt meghalhatunk és senki sem bánja! Úgy sajnáltam, hogy nem ismertem és nem beszéltem egy szót se vele. Mintha rokonom lett volna szegény, úgy éreztem. Azután még néztem egy darabig azt a fád festett falat a szobában és azután lefeküdtem és olvasni akartam, de három sort se birtam a könyvből olvasni. Nem érdekelt engem semmi, semmi. Különben se birtam olvasni soha, mikor lefeküdtem, mert mindig kártyázás után voltam és ha a könyvbe néztem, akkor is csupa baccarat-t láttam és hallottam tovább és a fejem úgy ki volt merülve mindig! Aztán leoltottam a lámpát és belefulladásztottam egy sóhajt a párnába. S a szívemet szerettem volna kitenni a székre, olyan kínos volt, hogy bennem van. Holnap megint szerelem nélkül élni. Meddig, örökké! Meghallottam egy kakas bágyadt hangját. Hol van ezen a környéken kakas, nem is tudtam. Biztosan a Kispipa vendéglőse itt az utcában ez a kakas, azért vették, hogy

leöljék, ő meg biztosan azt hiszi, hogy vekkernek fogják használni.

Tán hetednapra mentem föl megint a Casinóba. Az első, amit ott hallottam, az volt, hogy Olly Jolly megint öngyilkos lett. Az öreg Mili ujságolta az ajtóban, mikor bementem a terembe. Olly Jolly, kérlek, átlag félévenként öngyilkos szokott lenni s az csak egy nevetség volt már a Casinóban, mikor Olly Jolly meglötte vagy megmérgezte magát. De most úgy hatott rám ez is, az Olly Jolly legújabb öngyilkossága, mintha összefüggne az én életemmel. Én is a mult éjjel is hogy szerettem volna nem élni már! Szegény Olly Jolly.

— Meghalt?

— Majd bolond. Fekszik a Rókuszbá. Én már küldtem tíz forintot neki. Fene egye meg ezt a szamar lányokat. Mi lelte ezeket mindig! Mindig szerelmesnek kell nekik lenni!

Leültem. A Casinóban úgy megy az élet, mint más éjszaka. Csak Olly Jolly nincs itt, mert öngyilkos lett. Az urak és úrfiak, akik feljöttek lumpolni, mit tudják azt! A zene olyan nagy hazugság volt a fülemben és szomorú, szomorú volt a Margitai Kató hangja egy páholyból, ahogy a cigánynyal danolta hogy: ha jó az ééjcaka, mulatni kell, mulatni kell... Olly Jolly. A szép Lezsinek épen olyan boldog a képe s épen úgy fel van a haja göndörítve, mint szokott lenni s a jó Zsanti épen olyan ünnepélyesen meg van borotválva s ott áll és mosolyog a szmokingban és az egyik kezét a szmoking alá tette hátra, hogy nézhesse a világ a frissen vasalt piquet-mellényt és az arany tallért, amelyik kicsüng azon az oldalon a mellényzsebéből. És lenéz és a lágy bő cipőjében mozgatja a lábujjait. Ha így csinál,

nagyon jól érzi magát a jó Zsanti s élvezi a jó életet. És a lányok, ezek is mind épolyan eleve- nek, épen úgy kiszépítették magukat, mint más- kor, épen úgy futkosnak és trafikálnak és nevet- getnek. Hát semmi az, hogy innen Olly Jolly a másvilágra akart menni? Igaz, nem nagy vicc, kérlek, amit Olly Jolly csinált, azt már többen is megtették a Casinóból. Elly Rellyről tudom, hogy gyufát ivott egyszer és La belle Tusnady is egy reggel a Millénium-kávéházban, ahol egy kis társaságban bizalmasan diskuráltunk az életről, kigombolta a blúzát, csak annyira, hogy meg- mutathatta, hol ment be a golyó, mikor szíven lőtte magát a boldogtalansága végett. Szlovák Guszti, aki tíz évig volt itt sanszonett, de azután férjhez ment, az a maga idejében legalább hat- szor vett be veronált és mindig cikket írtak a lapba róla. Ezek a lányok úgy szaladgáltak a halálhoz, mint ahogy vannak akik minden kis afférral mindjárt ügyvédhez szaladnak. De úgy látszik a halál se veszi komolyan őket, csak úgy, mint az élet nem veszi komolyan szegénykéket.

Egyszer csak jön oda hozzám a virág-Sári.

— Te, — azt mondja — kérdezteti a Mancsi, hogy mért haragszol rá?

— Én? Már miért? — El kellett nevetni ma- gam, pedig igazán nem voltam nevetős ked- vemben.

— Én nem tudom. Itt ül a második páholy- ban. Ha akarod, kijön. Ha nem haragszol rá. Mit mondjak neki?

— Semmit. Hagyj békében.

— Azér vehetnél neki egy szép rózsát. Örülne neki.

Csak ez kell Sárinak? Adtam neki egy forintot.

— Nesze.

Egy perc múlva látom, hogy Mancsi kidugja a fejét a második páholy függönyéből. Ide néz. A feje fölött a mancsa is kidugódik a függönyből és repdes, úgy ahogy az olaszok szoktak egymás felé köszönést inteni. S mit nevet ez mindig? Csak könyököltem és csak a szememmel vettem el az üdvözlését és nem voltam hajlandó megörülni neki. Mit törődik ez az én közönyömmel? Már ugrik ki a függönyből, siet oda, az asztalok közt furkálva magát, közben elkapkodják a kezét, le akarják ültetni, ráütnek egy kicsit háful, kiabálnak rá: Mancsi, Mancsi, ő csak röhög jobbra-balra, egy nőnek csavar egyet a kontyán, ahogy az outsider-asztal mellett elszalad. Bolond!

— Pá! Hát hool volt? — Mint egy tanár, barátom, mikor az ember mulasztott és felmegy először az iskolába. Mikor a kezét nyújtotta, megláttam az ujján egy friss kis rubintos gyűrűt.

Hol voltam? Hirtelen nagyon jól esett volna elnyavalyognom előtte, hogy hol voltam, épen őelőtte, mert semmi köze hozzám és nem számít az ő becses személye, hogy hát te Mancsi, megmondom neked, hol voltam, egy szemégtödörben voltam és összepiszkoltam a drága ifjúságomat. A lichthofba estem le az ablakból, mikor a gyönyörű kék eget néztem és odalent eltörtem a tiszta új szívemet. Csak néztem fel a homlokára, mint egy beteg kutya.

— Én azt hittem, haragszik rám, azért nem jön fel. Leülhetek az asztalához?

Leült.

— Mondja, mi újság?

— Ha még egyszer azt kérdezed tőlem mi újság, te buta nő, felborítom a széket veled. Hol vetted ezt a gyűrűt?

— Ezt ? — Megnézte s rögtön dugta a kezét.
— Ah, ne legyen kíváncsi. Adta egy pasi.

— Miféle pasi ?

— Tudom én ? Egy kövér. Pakompartja van neki. Ide szok jönni szombaton mindig mulatni. Egyszer mulatott velem és akkor mingyár ajánlatot tett.

— Hogy-hogy ajánlatot tett ? — Nagyszerű, barátom, hogy az emberek ajánlatot tesznek ! — Mi az az ajánlat ?

Elnevette magát Mancsi :

— Tudja mit nevetek ? Én csak azt nevetem, hogy a füle mellett az a pakompart van neki, mind a két füle mellett. Én mindig röhögtem, mikor ránéztem. Dühös volt. Mesélte, hogy egy földbirtokja van neki itt nem tudom hol, és hogy engemet levinne a földbirtokjára, hogyha meghallgatnám ötét.

— Hát miért nem hallgatod meg ? Fáj a füled ?

— C. Hallja, uram, ne sértegetsen. Én nem hallgatok meg senkit, aki nekem pénzzel gyön. Inkább soha ne legyen senkim.

Nem értettem ezt a Mancit. Igaz hogy nem is törtem a fejemet hogy értsem. Felmerengett.

— Tudja, hogy le akart tenni nekem ötezer kroncsit ?

— Hova akarta letenni ? Le a földre ?

— Nem vicc. Azt mondta, hogy ötezer kroncsit hoz nekem egy postatakarékkönyvben rögtön, miháncs kijelentem neki, hogy az övé leszek.

Miháncs ! Micsoda magyar nyelvet beszélnek ezek !

— No és ? — mintha olyan nagyon izgatott volna az ügy, pedig oda se gondoltam. Azt figyeltem, hogy milyen szomorú vagyok.

— Hédi szid, hogy nekem nincs eszem. Mert

Hédinek elmeséltem. Azt mondja Hédi, hogy ez a pasi még tízezer kroncsit is le fog tenni, csak ne hagyjam elszaladni.

De csúnya, de bántó mindez. Amit én hallok, amit én látok, az mind nem a szerelem. Itt egy kövér ember alkudni fog egy ilyen kis nőre, mint egy szép üszőre a marhavásáron. A Lipótban hallottam valakitől, mikor mesélte, hogy barát-nőt szerzett: vettem magamnak egy nőt, így mondta. Gergely úr egyszer a bankban, mikor a nőkről volt szó, azt mondta, hogy neki állandó nője van, egészségi szempontból. Aztán átadnak egymásnak barátnőket, aztán szeretnek potyázni, gyűjteni hódításokat, akármilyeneket, néha meg-ütötte a fületem, mikor egy könnyű korzó-privát-ról, vagy ismert kóristalányról beszélgettek, hogy azt mondta valaki: igen, nekem is megvolt. Mint egy lóról mondják a turfon a játszók. Néger, az a komisz csirkefogó, aki a Belvárosi terraszán ül mindig és onnan célozza a nőket, mindig Faragó néven mutatkozik be, mikor utcán leszólít nőket. Ezeknek az embereknek nem kell a szerelem? Hol a szerelem? Hol van az életben Romeo és Julia?

Manci belépszólt a fejembe.

— Lássa, nem is jött el, mikor először fel-léptem.

— Tényleg. Hát tetszettél? Tapsoltak sokat a pincérek?

— Kérdezze meg! Milyen kiabálás volt! Én nem is értem, én úgy szégyeltem magam avval a hülye labdatánccal. Tudja hogy bele vagyok már a programmba nyomtatva? Várjon!

Felugrott, elkapott egy programmot a másik asztalról két szivarozó vendég elől és mikor már a kezében volt, akkor tartotta az orruk elé a programmot, kérdezve: szabad?

És fellapozta a műsort.

— Nézzen ide, második szám Tóth Mancitáncosnő.

Oda se néztem.

— Tudja, második szám voltam az első este és második este, mert úgy tapsoltak nekem, Lezsi úr áttett ötödik számnak. Milyen dühösek rám a négy első számok, nahát! Tehetek én róla? Igaz, hallotta maga, hogy Olly Jolly öngyilkos lett? Szeegény. Én úgy sajnálom. A Rókuszba vitték. — Ő is úgy mondta: Rókusz.

Manci! Manci! Józsi kiabált, azután meg Adolf szaladt a terembe Mancióért. Hivatják. Manci kisasszony, a hármasba! Adolf meggyőzően magyarázta a szememnek:

— Nagyon jó társaság!

Bánom is én. Mit akar éntőlem? Manci felállott, olyan arcot csinált, mintha meg akarnák verni:

— Jaj, társaság! Ugy-e még itt marad?

Nem tudom, csak menjen szépen. Ment, Adolf mint egy zsandár kísérte abba a nagyon jó társaságba.

Máskáltam aztán a teremben, beszéltem egy pár ismerős pointeurrel, nőkkel, akik páholy és szeparé közt átutazóban üldögéltek a teremben, vagy sétáltak a páholyok előtt, várva a jó szerencsét, Nyári Jucival, Arany Hédivel, Elly Rellyvel, La belle Tusnádyval is, azért emlékszem ilyen jól, mert mind ujságolta beszélés közben Olly Jolly öngyilkosságát, hogy mit szólok hozzá s míg erről volt szó, mind a nőknek a nézésében volt valami érdekes, akármilyen könnyű volt a hangjuk, valami testvéri volt abból a sorsból a szemükben, egy borulat, egy másvilágra menő hű kis merengés.

Megtudtam, hogy most is szublimátot vett be megint Olly Jolly, bár eddig mindig csalódott a szublimátban. Nyári Juci, akinek rosszul megy a Casinóban, mert nem szép, nagyon védte a szublimátot, hogy attól igenis föltétlen meghal az ember, ő is vett már be szublimátot, mikor egyszer öngyilkos lett és ő akkor hat hétig feküdt és azért ő újra is csak szublimáttal fogja magát elemészteni. La belle Tusnádý, aki jó barátnő volt Olly Jollyval, leadta nekem az Olly Jolly öngyilkosságának az okát. Jelzem neked, hogy míg mesélt, nagyokat sóhajtott, mert azalatt állandóan Maurice-ot nézte, aki unalmában, mert a francia partnernője ilyenkor szeparében volt, elővett egy magyar lányt és végigcsinálta vele az apache-táncot ott a középén és ilyenkor egész színház volt a terem, a hátrább eső asztaloknál állva nézték Maurice-ot, a kisebb nők meg a rövidebb vendégek fel is állottak a székekre s a függönyök is ki voltak nyitva s a páholyokból a lumpok mind kidugták a fejüket bámulni, hogy gyúrja a nőt Maurice az apache-zene hangjainál. De ha az egész terem figyelését és rajongását összeadnám, az mind nem volna annyi, mint amilyen nagyon La belle Tusnádý egymaga nézte Maurice-ot, pedig közben mesélte nekem az Olly Jolly csalódását, ami végett Olly Jolly szublimátot vett be.

Ezt elmondom neked, kérlek, ez nem olyan mindennapi, mint az Olly Jolly előbbi halálos szerelmei. Kérlek, valami Apai-fiú, akit én is ismertem látásból a Casinóból meg az Orfeum-kávéházból meg a lóversenyről, ez foglalkozott legújabban Olly Jollyval. Rászállt a nőre, ahogy La belle Tusnádý mondta. Olly Jolly evvel az Apaival kezdett ülni reggelig a teremben. Olly

Jolly, kérlek, egy olyan lány volt, hogy imádta a költeményeket. Ez megesik akármilyen szép nőkkel is. Pláne Olly Jolly annak idején nevelést kapott, hallottam az életét, hogy gentry-lány volt, de megszökött hazulról egy csalódásból kifolyólag és a Casinóba került Pesten és a gentry-osztály nem perelte vissza, itt hagyta a Casinónak. Mikor az Apai-fiú hallotta tőle, hogy imádja a költeményeket, kijelentette Olly Jolly előtt, hogy ő is költő. Olly Jolly boldog volt, hogy ezt megtudta s felszólította Apait, hogy írjon neki egy szép költeményt. Apai másnap éjszaka felhozta a költeményt, amelyet direkt Olly Jollynak írt és felolvasta neki. A költeménynek az volt a címe: A vén cigány. A költeményt eredetileg Vörösmarty írta, kérlek, szórószóra úgy ahogy Apai leírta. Olly Jollynak barátom megnyerte a szívét a Vén cigány. La belle Tusnady azt mondta, hogy sírni kezdett Olly Jolly, mikor Apai felolvasta neki a költeményt és aztán eltette a reticulejébe. Egy pár nap múlva megint írt neki Apai egy költeményt. A második költeményének az volt a címe, hogy Szeptember végén. Még nyílnak a völgyben a kerti virágok . . .

Olly Jolly kész volt, barátom. Az Apai-fiúnak nem kellett több költeményt írni. Olly Jolly úgy tartotta az Apai-fiút, mint a galambot. No most, a minap hajnalban Olly Jolly kihúzta a kebléből a Vén cigányt, mert a keblébe dugva hordozta a költeményt és megmutatta Ibolya Márkusznak, a Casino házi kupléírójának, aki a szubretteknek a szöveget szállítja, hogy mit szól hozzá. Ibolya Márkus fölvilágosította Olly Jollyt, hogy ezt Vörösmarty Mihály írta. Olly Jolly kihúzta a Szeptember végént is és azt is megmutatta Ibolya Márkusznak. Az öreg Ibolya Olly Jollynak ki-

jelentette, hogy becsapták, ez neki mint becsületes embernek kötelessége volt és amellet mint kolléga se hagyhatta, hogy Vörösmarty Mihálylyal és Petőfi Sándorral, a magyar nemzet legnagyobb szövegíróival egy ilyen szemtelen svindlit csináljon valaki. Olly Jolly erre a csalódásra hazament a Reklám-szállodába s ott megitta a szublimátot. Tegnap reggel.

Nagyon meg voltam indulva, mikor La belle Tusnady előadta ezt nekem. Maurice kész volt az apache-táncsal és törülgette a haját a zsebkendőjével és ment egy páholyba. La belle Tusnady hörgött egyet Maurice után és kijelentette nekem, hogy ő részéről nem volna képes beleszeretni Maurice-ba, mert ez a Maurice egyáltalában nem férfias szépség. Aztán mondta, hogy jaj, muszáj holnap délután meglátogatni neki szegény Olly Jollyt, egy öngyilkos azt elvárja a kolléganőktől. Aztán hazamentem.

Másnap délután, mert nem tudtam mit csinálni, mikor a bankból elléptem, eszembe jutott, hogy én is mint jó ismerős megnézzem szegény Olly Jollyt a Rókuszban. Vettem a Józsa üzletében egy kis cserép primulát, avval felszerelve mentem Olly Jollyt megvizitelni. A második emeleten feküdt, oda küldött fel egy terembe a Rókusz portása, azt mondta, ott vannak elhelyezve az öngyilkosok.

Mikor benyitottam a terembe, Olly Jolly rögtön meglátott, fölemelte a fejét és arra nyújtotta a karját és

— Jaj ni, a Béla is eljött — már zokogott, leesett a párnájába a feje s zokogott. Ott feküdt a második ágyon. Az ágy előtt ült La belle Tusnady és Andrassy Tusi és az ágy lábánál állott Elly Relly. Olyanok voltak a szineikkel, mintha

kölösszállis pillangók estek volna ide. S ott ült a másik oldalon az ágy mellett egy széken Roszkovicsné, akit soha nem láttam még nappal és azt hittem nappal nem is él Roszkovicsné. Roszkovicsné is elkezdett pityeregni, amint Olly Jolly a zokogáshoz hozzáfogott. És pityeregve simogatta Olly Jolly párnáját :

— Már megint kezdi. Már megint kezdi.

Úgy látszik szívet is tart Roszkovicsné, én azt hittem, csak harisnyákat tart. A lányokkal lekezeltem. Roszkovicsnénak is mondtam : szervusz, ami furcsán jöhetett ott ki, mert Roszkovicsné úgy ült ott a betegágy mellett, mint egy tekintélyes özvegyasszony a templomban.

Letettem a cserép virágot az éjjeli szekrényre. La belle Tusnády odajött megtapogatni a primulát és kérdezte, hol vettem ezt a remek fuksziákat. Az éjjeli szekrény teli volt virággal már, pohárban és csokorban. Meg befőttesüveg meg Kugler meg egy kis selyemruhás alvó-baba is volt az éjjeli szekrényen. A takarón meg egy egész rakás rózsza volt.

Olly Jolly kinyitotta a szemét, kezét adott.

— Szervusz, te drága. Eljöttél! Hát mit szólsz! Mit szo-hó... — egy pár pillanatra visszaadta magát a zokogásnak.

— Ja-aj megint! — Ez Roszkovicsné volt.

— Nem lesz semmi bajod — mondom és megnéztem a feje fölött a fekete táblát, amire krétával fel volt írva, ami itt Olly Jollyra vonatkozólag szükséges. De nem Olly Jolly volt felírva a táblára, hanem Gályi Nagy Ida. La belle Tusnády leintette gyöngéden :

— Ne bőgjél már, elég volt.

Olly Jolly levette a tenyerét a szeméről és elhallgatott és Roszkovicsné is felhagyott a nyö-

géssel abban a pillanatban, csak szíta az orrát és hintázott a fejével és nézett az Olly Jolly hajára s folyton emelt egy agyonnyomott zseb-kendőt a szájaig.

— Kaptam gyomormosást — panaszkodott Olly Jolly, vagy inkább hencegett, nem tudni. — Jaj, hogy fájt nekem.

Roszkovicsnének majd leesett a feje, úgy elhintálta erre:

— Hn, hn.

— Benne vagyok a Napba, olvasta? Istenem. Mondja, milyen borzasztót tettem én, mondja! Mért nem ül le. Rellykém adjál egy széket Bélának.

Mentem székért. Benyilt az ajtó s a jó Zsanti jött be bundában és ezüst bottal, a cylinder nem volt a fején, mert már a kezében volt.

— Zsa-hanti úr! — Szinte előbb hallottam az Olly Jolly új zokogását, mielőtt tényleg kitört belőle. Megint felült, a jó Zsanti tiszteletére s összekötötte a pertlit az erős Rókusz-ing nyakán, mert kioldódott neki. A jó Zsanti kezében egy fehér rózsa-bukéta volt, úgy jött, mint egy ócska vőlegény és ahogy bejött az egész terem felé meghajtotta magát és biztosan rebegette magában a megatottságtól ezt hogy: áldás békesség, de nagyon szigorú arcot csinált, amint az Olly Jolly ágya elé ért.

— Ne! — azt mondja s belenyomta az Olly Jolly kezébe a bukétát. — Egy jó nagy pofont érdemelnél te bolond tyúk, te! Szervusztok macskák.

Az egyes ágyon a sarokban elmosolyogta magát gyöngén az Olly Jolly szomszédja, egy férfi-öngyilkos, egy fodrászsegédhajú fiatal, aki nem tudom hogy került a női terembe. Kötés volt a

homlokán. Arra volt könyökölve az Olly Jolly ágya felé és sápadt arcából két sötét, szórakozott szemével nézte gyöngén Olly Jollyt. Üdvözöltük egymást a jó Zsantival. Azután a jó Zsanti leült az ágyhoz és a cylinderét rátette a takaróra a virágok közé s szigorúan és jószívuén mint egy apa, ejtegette azt a brillantinos fejét a szegény Olly Jolly szeme közé :

— Látod te taknyos. Mit kezdel ilyen csirkefogókkal. Ha a jó Zsantira hallgatnátok, nem buknátok bele mindig az ilyen zsványokba. És egy ilyenért iszol te szublimátot ? Nem szégyelled magadat ?

— Ne bántsa legalább, Zsanti úr, nebbá-hántsa legalább.

— Nézze Roszkovicsné maga fogja be a száját.

A lányok nevettek már. Olly Jolly is nevetett egy ici-picit, amennyit egy öngyilkosnak nevetni illik. Roszkovicsné belésípolt az orrával a zsebkendőjébe s azt sóhajtott : jaaj istenem. Olly Jolly visszaesett a szerencsétlenségébe s kicsúszott egy-egy könny a két sírós szeméből :

— Mit csináljak drága Zsantikám, már megszerettem azt a fiút. Mit csináljon az ember.

Andrássy Tusi, aki azt hirdette magáról, hogy neki nincs szive, fölemelte a tenyerét és úgy legyintett Olly Jollynak :

— Maguk mind a legnagyobb hülyék édesem.

Egyszer csak bedugta a fejét Arany Hédi s utána Mancsi bujt be. Ezeknek is virág volt a kezükben. Egy világoskék szövet jambósapka volt a Mancsi fejében, mintha csónakkirándulásra öltözött volna. Meglátott, mikor jött az ágy felé és megállott és rám ragyogott :

— Nini ! — s aztán szaladt Arany Hédivel az ágyhoz és mind a ketten beledültek az ölelé-

sébe Olly Jollynak, aki megint frissen felzokogott :

— Szervusz drágám, szervusz, hogy vagy, mit szóltok, hát mit szóltok — és megint volt sírás, Roszkovicsné is odaborult közibük segíteni s már nem tudom, hogy ment ez és hogy ki kezdte, de a siránkozásból egyszer csak egy nagy nevetés lett. Ilyen egy bolond népség ! La belle Tusnády rácsapott hátulról Arany Hédire s huzgálta visszafelé az Olly Jolly kebléről és mind a lányok nevettek és a jó Zsanti is nevetett meg én is nevettem azon, hogy itt elkezdenek nevetni. Csak Roszkovicsné jött zavarba s nézett körül fejcsóválva. Egy apáca pissegett távolabb egy ágy mellől és a betegek köhögtek és felkönyököltek idenézni, haragudtak vagy inkább örvendtek szegények ? Egy vén asszony volt az Olly Jolly másik szomszédja, az csak figyelt fölfelé a plafondra egyformán. Ott egy légy sétált, a nehéz betegeket mindig érdeklik a mennyezeten a legyek. A vén asszonynak a térde táján mintha egy nagy batyu lett volna a takarója alatt. Olly Jolly megsúgta nekünk, hogy ez egy bizonyos Klinkóné, egy szegény asszony, akinek a lábát levágta tegnap a villamos. Csend lett az ágynál, a lányok egymás után sóhajtottak, néztek át a szegény vén asszonyhoz. Roszkovicsné csendesen ismerkedett a vén asszonynyal.

A jó Zsanti elköszönt, miután kijelentette Olly Jollynak, hogy ha még egyszer öngyilkos lesz, becsületszavára ki fogja lökni a Casinóból. Olly Jolly hüen ránézett a jó Zsantira s azt mondta, hogy ezután már okos lesz és tiszteltette az egész Casinót és hogy mondja meg a jó Zsanti az igazgató úrnak, hogy ne haragudjon. A jó Zsantival elment Andrassy Tusi meg La

belle Tusnády is, azután Arany Hédi jelentette ki, hogy neki muszáj még ondoláltatni menni s Mancit is hívta s én is elbúcsúztam Olly Jollytól, aki egy végtelen hálás pá-val adta fel a kezét és a kezén csillant szegénynek a jegygyűrűje. Ez mindig nagyon meghat engemet, a táncosnők jegygyűrűje. Nekik van Pesten a legvastagabb karikagyűrűjök, pedig nincsen semmiféle vőlegényük nekik, csak egy álmuk van legfeljebb és ugyebár avval senkinek nem ártanak, ha karikagyűrűvel szerepelnek a világban.

Ahogy jöttünk a folyosón meg a lépcsőházban, a sovány beteg emberek, akik ott csuszkáltak a papucsaikban, mind megállottak és néztek Arany Hédi után meg Mancit után és ezek is kíváncsian és tisztelve néztek a betegekre és Arany Hédi húzta az orrát:

— Jaj ez a karbolszag itten! — és Mancit sóhajtott vissza, hogy szegény Olly Jolly, istenem, itt kell neki feküdni a Rókuszba! A Rókusz udvarán csendesen sétálgattak és pihentek párjával meg magánosan a lábadozó betegek, ki tudja kicsoda mindegyik ember itt és mi a baja? S mi az élete? Itt úgy el vannak maszkírozva ezekben az egyforma kékcíkos köpenyegekben és sipkában. Úgy üldögélnek a padokon és úgy járkálnak a néma nevükkel, mint valami katonák a kaszárnyájukban az élő város közepén. A tavalyi verebek csipogtak és ugráltak a fákon az udvarban, azoknak mindegy a terep, csak azok a zöld boutonok tartoznak őrájuk, amelyek kitolakodtak a gallyakon, meg az, hogy az ég olyan kékítőszínű kék megint odafenn és hogy a szellők mint könnyű vigécek meleget hoztak a levegőbe mintának valahonnan a nagy idegen cégtől, amely a meleget exportálja.

Az utcán el akartam a hölgyektől búcsúzni a viszontlátásig. Már alkonyat volt, az Arany Hédi kipirosított arca lilaszínű volt az utcai világosságban. Nem volt nagy ambícióm kísérni őket. Kezeltem velük és csak épen megkérdeztem, merre mennek. Arany Hédi a ligetbe szándékozott kijutni villamoson. Mondjam meg neki, melyik villamos megy innen az Aréna-útra.

Manci megkérde:

— Hát nem ondoláltatni még?

— Nem — azt mondja Hédi — csak odafenn mondtam. Ki kell menni nekem most a Cirkuskávéházba. Ott vár a barátom.

Megkérdeztem:

— Ki a barátod most jelenleg?

Manci mondta meg helyette:

— Egy nagyon kedves pofa.

Arany Hédi felvilágosított:

— A Rojál Vió titkárja, az a barátom. Tegnap megnyílt odakinn a mozi, ő most már délutántól kinn van a ligetben. Manci gyere ki, majd azután beülünk egy páholyba. Maga nem jön ki? Bemutatom magának a barátomat. Megmondom magának, ő volt tavaly az Olly Jolly barátja, azért nem beszéltem odafenn.

Nem volt kedvem kimenni velük a Cirkuskávéházba. Manci sem akart menni. Odafordult hozzám:

— Maga merre megy?

— Én? — A két karommal keresztbe mutattam: arra.

Az lett a vége, hogy elmentem sétálni Tóth Mancival. Jött mellettem egy pár lépést, elkezdte a társalgást. Azt mondja:

— Úgy irigylem ezt az Olly Jollyt.

Miért irigyli Olly Jollyt?

— Csak. Nem mert itt fekszik a Rókuszbá. Hanem mert Olly Jolly az legalább már boldog volt. Őneki mindig volt egy igazi barátja, akivel nem volt semmi érdeke neki, csak a szerelem. Azt hiszi, én nem tudnék öngyilkos lenni egy szerelem végett?

Végett? Talán miatt! Én nem tudok ezeknek a konverzációján segíteni. Ezeknek egy külön magyar nyelvük van, amit nem tanítanak az iskolákban.

— Eredj jobbra, te vagy a hölgy — mondom neki. Észrevettem, hogy a baloldalamon sétál.

— Hagyjon engemet, zéderanda! — Úgy jött tovább, balról. Átkeltem a baloldalára, akkor ő visszaszaladt, úgy hogy megint csak a baloldalamon jött.

— Ne ugrálj itt, mindjárt itthagylak. Csak nem fogom magam veled az utcán kompromitálni! Viselkedj tisztességesen, hadd higgyék, hogy legalább is egy jobb szobalány vagy.

— Elég édesem, a többit írja meg levélben.

Elröhögte magát, egy vastag úr lépett el mellettünk cylinder alatt, utána kiabált:

— Öö, mondja csak! Izé, hallja!

A vastag úr hátranézett, Manci persze akkor hozzám volt már fordulva s úgy tett, mintha el volnánk mélyedve a diskurálásba. Ezt a viccet még vagy hatszor megcsinálta, mindig, ha valami tekintélyesebb alak került elébünk. Alig birtam a nevetést megállani, oly komikus volt, ahogy azok az urak hirtelen megfordultak és ránk bámultak. Pedig olyan rosszul voltam a szivemben. Olyan fárasztó nehéz érzés feküdt rajta, komiszabb, mintha bánat lett volna, mert csalódás volt, egy utálatos buta csalódás. Mi mindent nem képzeltem erről a tavasról. Most

evvel a züllött kis nővel találom magam a flassteren az első szelid márciusi alkonyaton.

Azért is, kicsúfolom az életemet, veszek neki egy csokor ibolyát. Ott ácsorgott a Nemzeti előtt egy ibolyás sváb fiú.

— Fizessek neked egy csokor ibolyát? Ne mondd, hogy potyára sétáltál velem.

Az orra alá nyomtam az ibolyát: nesze.

— Pfuj, — azt mondja — csupa vizes ez a ronda ibolya.

Elvette s aztán folyton felemelte megszagolni. Nekem nem szólt, hogy gyönyörködik az ibolyában. Gondoltam, elég lesz már Manciból. A Kossuth Lajos-utcánál megállottam vele:

— Hát meddig parancsolsz még együtt lógni velem?

— Hallja mehet, ha akar. De azért lehetne olyan gavallér, hogy elvigyen legalább egy cukrászdába.

Egy cukrászdába. Hová vigyem. Visszafordultam vele, bevittem a Hauerájba. Ott nem lesznek ismerősök. Ott ültünk egy sarokban, néztem a színinövendékeket az asztaloknál a rejtélyes nagyhajú, havelokos fiúkkal, hogy tárgyalnak, hogy bujnak össze, csokoládéznak és süteményeznek és cirógatják egymást türelmetlenül a kezükkel és a szemükkel. A színinövendékeknek az összepiszkolt szerepei az asztalkákon fekszenek, meg némelyik ráült a szerepére, hogy el ne veszítse. Istenem, de boldogok ezek. Biztos ha benéz az utcáról valaki, engem is irigyel, azt hiszi, én is boldog vagyok itt evvel a fiatal hölgyménynyel. Nyitva volt az ajtó, mert a cukrászdákba is beeresztik a tavaszt, kinről izgatott verébzsivaj hallott és villamoscsengés és postakocsizördülés és az emberek siető társalgása, ez

mind olyan örömteljesnek tűnt, oly fiatalnak, szerelmesnek. Tóth Mancsi folyton felugrott a tányérkával és új meg új krémeseket és diósakat hozott a süteményes pultról. Már legalább a nyolcadik süteménynél tartott. Mindig etetni akart, aztán ő kapta be vígan a falatot, mikor eltoltam a kezét:

— Jó, ne egyen, több marad nekem.

Egyszer nagyon belebámult az arcomba:

— Mennyiér mondja meg, hogy mi a baja magának?

— Semmi fiam, csak egyél.

— De tényleg. Maga úgy el van keseredve, mint ősszel a liptai túró.

Kinézttem az utcára, nem voltam hajlandó kiszolgáltatni a szomorúságomat egy Tóth Mancinak.

Fizettem. Kimentünk a Hauerájból. Az ajtóban egy furcsa fájdalom futott el engem. Már másutt is éreztem ezt. Az volt ez, hogy most itt voltam és szomorú voltam, egy ilyen helyen, ahová ha gondoltam, ha benéztem, mindig az élet vidámsága volt a szemem előtt. Én itt már nem lehetek vidám, mert egyszer szomorúan ültem itt és ez mindig eszembe jutna, ha ide jönnék. Egy sóhajom itt maradt, az oda felment az egyik szögletbe s ott marad, mint egy gyönges kis pókháló, amit nem is sejt senki.

A szél beleszemetel az utcán az ember szemébe. Az ember grimaszt csinál és a nyakába húzza a fejét. A Gerbeaudban ül most is az a nő s olyan mintha igaz se volna, hogy ismertem és hogy történt köztünk valami. Jaj, ha bemennék most oda? Mit gondol ő felőlem? Hátha én valami rémes illetlenséget követtem el avval, hogy többet nem is jelentkezem? Én soha nem fogok az

élethez érteni. Tóth Mancsi beszélt hozzám, lökdösött, én nem figyeltem rá, Illetőnét próbáltam megint magamban érezni, elbájoltatni magam. Hallatlan, barátom, az arca is úgy eloszlik, amint látni képzelem. És megint és megint csak azt érzem, hogy valami nagyon rosszat tett velem. Ellenségem.

— Mondja, mit szólna hozzá, ha én is innék szublimátot, de tényleg? Én innék legalább egy literrel, hogy ne kellessen a Rókuszbba feküdni.

— Mi lelt megint, te buta?

— Semmi! Tudja, hogy én hogy utálok ezt az egész világot? Én egy olyan szerencsétlen vagyok. Bá, mit néz a szemivel?

Ezt már egy fehérbajuszos bácsinak mondta, aki úgy látszik, epedve nézte meg Mancit. A bácsi elhúzta a fejét és megmozgatta mérgesen az ajkait, azután Mancsi csak figyelt előre a levegőbe, én nem tudom, mit figyelt:

— Mondja, minek gyön az ember a világra?

De unalmas megint! Mindjárt le fogom kapcsolni.

— Ha az ember legalább azt a bizonyosat megtalálná, aki szeresse az embert. Így mit ér ez a ronda élet? Mondja! Hát mondja, mi ez az egész vacak élet?

Ez azt beszéli, amit én mindig gondolok magamban. Utálatos!

— Némelyik lányoknak olyan szerencsájuk van! — azt mondja. — A Hédi is a Hugóval úgy szeretik egymást. — Bekapott egy sóhajt a nyitott szájába.

Egypár szóra méltattam:

— Mit akarsz? Mindig kaphatsz férfit. Azt mondtad, hogy egy nagy földbirtokos is akar tégedet.

— Így beszél velem? Azt hiszi, kell az én-
nékem? Azt hiszi, kell nekem egy gazdag? Én
arra még ráérek. Vagy azt hiszi, nekem imponál
az a Móric, mert az egy francia? Mindig úgy bele-
harap a fülembe, mikor visz táncolni, fene egye
meg. Mindig beszél nekem németül, de én azt se
értem. Csak nagyon jól tudom, mit akar. Akit
én nem vagyok képes szeretni, az mehet. Nekem
hiába hízelegnek.

Az Andrássy-útra értünk. Őneki csak tizen-
egyre kell felmenni a Casinóba öltözni, nekem
meg semmi dolgom nincs ilyenkor, csak a búsulás.
Beültem a Pathefonba vele, hallgattunk egy-
más mellett ülve kis zenéket, én operarészlete-
ket, ő meg Bachótól és Banda Marcitól induló-
kat és csárdásokat és aztán Baumann-kuplékat
kapcsolt a fülébe s ugrált és röhögött a székén,
úgy hogy egy kicsit rugdosni kellett a lábát, hogy
rendesen viselkedjen. Azután elvittem a Boro-
zóba vacsorázni, mert már éhes voltam.

*

Ha tudna még úgy fájni valaha az élet, ahogy
azon a tavaszon fájt. Hirtelen kitört Pesten a
tavasz. Tényleg barátom olyan az, mintha az ég
falát áttörné türelmetlenségében. A napsütés po-
fozza az embert. Az ablakokon csókok lángolnak.
Valami harcias melegség van, ami melegebb, mint a
kánikula. Oly világos, oly csodavilágos a levegő.
A járdába beállított fák egyszer csak teli vannak
zöld konfettivel. Mi ez, hogy egész más a város,
pedig a tegnapi város ez, nem? Mi az, hogy a
kimenős pincérek olyan kurta sárga übiket vesz-
nek fel a frakkjukra s hagyják kilógni hátul az
übi alól a frakk farkát, mintha titokban ők fecs-

kék volnának? A cigaretta a szájukból feltámaszkodik az orruk **n** s forgatják cinkfejű elegáns pálcájukat és félrerakják a szidit a fejükben, hogy a fele a frizurájuknak kilássék a szidi alól! Most nem szocialisták, most boldogok! A kövér kis barna verebek tavalyi-kosztümben, semmi panaszuk nincs, hogy a nehéz telet átcsinálták velünk, össze-vissza ugrálnak, hencegnek egymásnak, egy végtelen csicsergés a társalgásuk, ami lemegy az ember füléből a lelkébe s az emberben fáj a visszhang, mintha értené őket. Süti a nap őket. Boldogok vagy mik. Örülnek a világnak!

A Margithídon lekönyökölnek ilyenkor szegény emberek a hajókat nézni. A sziget, mintha tegnap még nem lett volna a helyén, mintha a Duna valamit álmodott volna az éjszaka s az álma ott maradt volna reggelre a víz színén. Minden! Egy ablak ki van nyitva s egy drótkalicka ki van az ablakba téve s ugrál egy kis sárga madár benne. És valami vendégmadarakat vesz az ember észre a fákon, feketék és kékesek, én igazán nem is tudom micsoda madarak, kurtákat oboáznak és flótáznak és eltűnnek. Két napszámos visz az utcán egy tükröt és a tükörbe rezegve dülöngnek a házak, meg vannak örülve s mindenki fejjel lefelé táncol **abban** a tükörben. Az élővirág-boltok kirakatablakát kinyitják. A kofák talyigáin a narancsok tegnapról mára feldagadtak, kigyulladtak, lázuk van vagy mi! Egy luftballon mennybemenetelét nézik már az Andrássy-úton. És minden utcán és minden udvaron kis kutyák forognak egymás körül. Vándorol egy zongoraverkli valahová, tükrök csillognak az oldalán és képek, álmokkastélyok és illúziókertek. Az a sánta legény, aki toszítja, hogy tud most sietni!

És milyen vad nagy zergetollat lógat a zöld kalapján hátul!

Egy kávéház már olyan ideges, kirakta a fehérített székeket a járdára, nem bírják ki tovább! A vendégek mint a medvék kibujnak a kávéházból és ott ülnek benne az utcában a kinyitott ég alatt. Ó csak ne volnának ilyen csúnyák! Zöld az arcuk a nagy napvilágban és oly kínnal látszanak a ráncaik és a rossz arcbőrük úgy fárasztja a szememet. De ráncaikkal most mosolyt kreálnak, egy édes sértődöttséggel húzzák össze a szemüket a nap alatt, mert az az ívlámpáknál is erősebb az ő szemüknek. És szivaroznak és szinte elandalodva kavarják a feketéjüket és a feketekávéban a sárga kávéskanál aranyosan csillan és csillan, mert átsüt a nap a poháron. Ezek itt ha nem is gondolnak arra, hogy tavasz van, de legalább szeretnek szivarozni, szeretik az édes forró feketekávé, szeretnek lusták lenni, szeretik azt az ordinaré életüket, jól érzik magukat. Én nem tudok az égnél kékebbet és simábbat és fényesebbet, ahányszor felnézek, csak azt tudom gondolni rá: szívfájdalom, szívfájdalom!

Jaj te és a lányok! Hogy nem tébolyul meg itt mindenki. Délben kimentem a korzóra s mentem ebédelni a Dunaparton, az utcán mindenütt a lányok, a lányocskák, zsinatolnak, csapatosan vonulnak valami győzelemben, teli van velük a város, mintha egy álomvilág-hatalom megszálló serege özönlötte volna el fővárosunkat! Hol voltak ezek tegnap, ezek az édesek, ezek a hallatlanok! Éltek ezek tegnap is? Hisz iskolából jönnek, meg iskolába mennek, meg angol és német gardékkal tűnnek a járdán a népek közt, hisz láttam már ezeket és mégis mintha most látnék először ilyen fiatal lányokat. Iste-

nem, mikor elmennek az ember előtt ! Meg muszáj állanom, nem tudok tovább menni. Bámulom őket és hülye leszek, nincs gondolatom, csak nyilallanak belém az aranyhangok, amint hevesen trafikálnak és közbekacagnak és bámulok. Mit beszélhetnek ezek ! Napsütést, ibolyaszagot. A lábuk mint virágok erős selyem szárai, a hajuk, tengeri kiesett szőke selyme, meg tortaszín barna fellegecske a nyakukban. Milyen délcegek, milyen könnyen sietnek, hogy jön fel és fel a drága fejük lépés közben, mintha muzsikát hallanának és annak a dallamára lengedeznének előre. Ezek emberi teremtések, mint egy fiskális, mint egy kocsis ? Istenem ! A kicsi kis mellük, kis vakmerőség, kis támadás, kis vad kitolakodás, mint a rózsatő az őzike homlokán.

Mi van ezekben a bántatlan tiszta szemekben, egy huncut mennyország. Édes, édes, lehellem mindre s a szívemben egy tüzes dobolás van, csuda hogy az egy lépésre se hallik ki belőlem. Megörülni mindért, egyért közülök, eltépni innen mint egy szél a mezőről egy kis vad margarétát és repülni s elhalni vele. Kiknek a lányai ezek mind ? Kiké lesznek ? Mit fognak álmodni ma éjszaka ? Imádkozni kellene letérdepelve egy ilyen szőkécskének a térdei elé, mint egy angyalhoz, keservesen zokogni s könyörögni, hogy hadd haljak meg ! Öt percig utána nézek egynek és megint egy másik lánynak nézek utána s nem is látom már és még mindig nézem és a világ kékbe s feketébe s pirosba borul a szememben. A két kezem a pálcám fején fogja egymást, úgy állok az utcán magamhoz támaszkodva, mint egy nyomorult öreg kéregető. Senkije nincs a szívemnek, senkije nincs s nincs határom, mind az egész szerelem kéne, ami csak van a földön !

A vágyaim a szívemben, mint egy ketreben az új tigrisek, akik nincsenek megszelídítve. Jaj, nem birom, nem tudok a szívemmel menni, nehéz, éget, fölvérzik, elájulok. Az valakinek a mulasztása, hogy nekem nincs boldogságom, pedig tavasz van, az a király hibája, vagy a minisztériumé, nem tudom, hát ki vigyáz itt, ki itt a felügyelő, hisz nem tudja, hogy én nem vagyok boldog! Hát mit akarhatnak egyebet egy országgal, mint hogy mindenki boldog legyen!

Az este rám jön és ugyanaz a bepecsételt életem van tovább, megyek fel bakkozni, ott vacsorálok a kártyásokkal, beszélek kártyáról velök, mindig, mindig és fáj a szavakat mondanom, mert nem érdekel ez, utálok, szégyellem és féltékeny vagyok minden percemre: nem szabadna így mulni nekik, valódi élet nélkül, mind vissza kellene kapni nekem az órákat, a napjaimat, hogy csókokkal és boldog suttogással töltssem. És megint csak az éjszakázás a Casinóban. Pedig tavasz előtt mindig holtbiztosra vettem, hogy másképp lesz, az ifjúság jön, gyönyörű, tiszta élet, más, nem tudom én milyen.

Ugy-e látod előre, kérlek, hogy ebben az árvaságban húzni kezdek ahhoz a rongy kis Tóth Mancihoz. Már hiányzott, **mikor** az asztalomhoz ültem és késleltették a teendői, úgymint ivás és vidám társalgás az urakkal. Mikor jön és leül hozzám, legalább egy női ruha van ott mellettem, legalább egy nő sima könnyű hangja bujkál a fülemben, legalább egy üde világos kéz nyulkál és kaparász ott az abroszon mellettem.

És a többi nőt itten úntam már, nem tudom, oly szerencsétlen volt mind alapjában véve s akivel diskurálni kezdek, mindegyikre úgy néztem, hogy: ez se boldog, ez se boldog és egyik sem

adott semmi illúziót már nekem. Ebben a Tóth Manciban, kérlek, ebben se volt semmi tündéri, de ez legalább nem fárasztott, olyan friss volt mindig, mint egy pohár kristályvíz. Ez csupa jókedv volt, teli volt a szája viccekkel, mert örült még a vicceknek, kezdő nő volt és aztán az arca festetlen volt és a ruháján és a csacsi beszédein mindig meglepődtem egy kicsit, olyan volt, mintha valami kis vidéki iparoslány tévedt volna ide a Casinóba s azt se tudná hol van ! Néha megfogtam a kezét és tartottam egy kicsit és úgy néztem a szemébe vágy és gondolat nélkül és ez jól esett a szememnek, mint egy tiszta patakba nézni. Egyszer eszembe jutott így, hogy egy kis faluban ilyen szimpla leánynyal milyen édes volna a kerítés mellett sétálni s beszélgetni most tavasszal, mikor az ecetfák hosszú, gyenge vérszínű karjai kihajolnak az utcára. Ültünk és ültünk együtt, nem bírom már visszaképzelní, mit tudtam egy ilyen Mancival egyik éjszakáról a másikkra társalogni. Semmit. Megnyomom a mutatóujjammal az orra hegyét és a hüvelykujjammal meg a nagyujjammal befogom a két arcát, úgy húzom össze a képét és hottentottát csinállok belőle s azt mondja :

— Náá.

Meg rászólok mikor el van fordulva :

— Mancí !

De előbb odatartom az ujjam az arcához. Csak akkor mondom, hogy Mancí. Idefordul, persze beleüti az arcát az ujjamba. Rácsap a kezemre :

— Fene egye meg magát, ameddig ér az a kabát.

Ilyenkor jó nekem Tóth Mancí. Vagy kis pofonokat adok neki minden ápropó nélkül, mikor

elbeszél valamit a Casino eseményeiből és folyton húzza a fejét hátra: c, c és én úgy teszek, hogy no most már figyelek és megint csak pofonütöm. Ne képzelje, hogy komoly nőszámba veszem. Ehhez a nőhöz nem kell érteni. Evvel nem kell bánni tudni. Evvel játszom mint egy kis fiú a paprikajancsival, akit adtak neki, hogy elrontsa.

Milyen találmányai vannak. Ha pezsgőt hozatok és muszáj neki inni velem egy kicsit, kiszalad az öreg Milihez, hoz ibolyát meg egy rózsát és eltépi a szirmokat és beleszórja a pohárba. Azt mondja, hogy ő másképp nem iszik pezsgőt, mert ő csakis a virágoknak az ízét szereti. Idetartja koccintani a poharát és azt mondja, tudom-e én, hogy miért koccint az ember? Miért? Mert akkor mind az öt érzékek működnek az embernél, azt mondja. És elmagyarázza:

— Látás. A szemébe nézek magának. Hallás. Hallom, hogy a pohár összeütődik a maga poharával. Izlés. Mert ízlelem az italt a számmal, igaz? Szaglás. Mert az orromba jön a szagja az itálnak. Na és tapintás. Fogom a poharat és tapintom, nem?

— Hol szeded ezt a sok tudományt?

— Hallja, én művelt úrinő vagyok.

Hajnalba kifejezett kívánságára le kell vinnem ötöt a Borozóba csirkelevesre. Annyit eszik, mint egy madár. Nem éhes, csak ülni akar még velem. A Borozó teli van már részegekkel. Mancsi röhög mindenkin, kenyérbéllel meg csirkecsonttal hajigál a legidegenebb asztalokhoz. Figyelmeztetem, hogy ne lopja velem a drága időt, üljön át a kövér pasikhoz, akiknek pénzük van és csábítsa el őket. Elpirul erre:

— Korához képest eleget beszélt — azt mondja

és felkapja a szódavizes üveget s rám spriccel egy kicsit vele. Én nem akarom kiismerni magam. Mi lelte? Hisz neki az ő pályáján pasas kell. Mért nem látom érdekkirándulásokra kelni az urakkal? Kije van, vagy kije volt neki? Kik szerették már? Pechje lehet, hogy nem tud egy állandó baráttra szert tenni. Pedig szép leány. Ha nem volna bajom a szívemmel, ha nem a boldogságot keresném, ha csak mulatság kellene nekem, én is tudnék gyönyörködni benne.

A szeparékból magyar nóta zokog, a vidéki lumpok mulatnak. A nők folyton nagyokat visítanak a függönyök mögött, egy vandál futam hallatszik ki a zongoráról, biztosan ráült egy részeg magyar. Arany Hédi feldúlt frizurával támolyog ki a függöny mögül, egy rakás malagaszóló meg mandula van a két markában, odaszalad hozzánk:

— Jaj gyerekek, gyereke-ek! De be vagyok rúgva! Ezt loptam neked, Mancsi, a zsardinettóból. Egyetek! Adjatok egy kis szódát!

Mancsi meg akar etetni a zsákmányból. Pfuj. Nem lát abban semmi különöset, hogy én is élvezek abból, amit Hédi kilopott a szeparéból. Hát nem kell? Beletömi a számba a malagaszólót, próbáljam le nem nyelni!

Már reggeledik és végre Arany Hédit és Tóth Mancit konflisra rakom és ők hazakísérnek engem és én kifizetem a konflist úgy, hogy a dámákat vigye el a Kisstáció-utcába.

*

Igen, ez még hozzátartozik az én regényemhez. Egy délben jövök ki a bankból, úgy egy hónappal a kocsikázás után, hát ott látom előttem menni Illetőné a Dorottya-utcában. Majdnem elmen-

tem mellette már, mikor észrevettem, hogy ő megy ott előttem. Fékeztem. Jaj, ha hátranézne. Néztem hátulról, kinyílt a szám, úgy meg voltam lepve tőle. Ez a nő az enyém volt? Izgagtott lettem. Félttem, én nem tudom mitől. És dühöt és fájdalmat éreztem, az a fényes utca árnyékos lett előttem. És oly nevetséges hazug volt a hangulatomban az egész sétáló úri világ ott és a könyvkereskedő-kirakatok és a divatcégek és minden. A jobb karom mozdult egyet, olyan kedvem lett volna utána ugrani a nőnek és a pálcámmal ráhúzni hátulról: te haszontalan! te haszontalan! — egyebet nem tudtam volna mit mondani neki. Aztán a nő elfordult a Deák Ferenc-utcába.

És várj, valami van még. Később egyszer az Operában láttam egy páholyban az urával és Feltűnésiékkal ülni. A sötét felvonásban észrevettem, hogy a nő sír. Néztem és akkor megsajnáltam és megbocsátottam neki, kérlek. Ki tudja, hogy milyen boldogtalan lehet az élete.

*

Hát kérlek, első májuskor az enyém lett Tóth Mancsi. Csak ezt akartam elmesélni neked. Ő azelőtt nem volt senkié. Én nem tudtam Tóth Manciról, hogy ő még ártatlan. Én azt nem hittem volna. Én arra nem is gondoltam. Én az egész Tóth Manciról annyit nem gondolkoztam, mint a botról, amelyikkel sétálok, vagy a cigarettáról, amelyiket szívok. Összeszoktam vele, járkálni délután az utcán, beülni vele kávézni a Királykávéházba, ahol cigányzene van és vacsorázni vele a Borozóban meg a Makkhetesben meg a Rohrstockban, össze-vissza, ahol ilyen negyed- vagy nyolcadvilági kis nővel el lehet bujni. Én

őrála senkinek nem szóltam és ha kérdezték, szégyelltem magam, azt mondtam: áh, hagyjatok békén, nem vagyok azonos avval, akit Mancival látnak.

Tudod még mi volt nekünk a május első? Emlékszel? Nekem nem volt akkor se semmi más tervem, mint fennmaradni, megvárni a május első reggelét, ahogy szoktuk minden évben Pesten. A Casino kiköltözött aznap a nyári helyiségbe a ligetbe. Kimentem. Ott loptam az éjszakát tán négyig Tóth Manci ökicsinységével. Akkor már nagyon zajlott kinn a liget. És mintha szélroham jött volna be a terembe, a május volt, nem kellett a Casinónak a tánc, a pezsgő, a zene, semmi, a lányok mind szaladtak a garderobe-ba öltözni s szökdöstek kifelé a ligetbe. A vendégek üvegeket nyomtak a zsebükbe, nőkkel, virággal ki a fiakkerekre! Nekem is volt a május elsőre egy Tóth Mancim, kimentem vele abba az örült vásárba. Azt hiszem egy kicsit részeg lettem ott éjszaka, vagy csak akkor rúgtam be, mikor kinn voltunk a levegőn abban a lángoló zsvajban. Már teli volt a vurstli mint egy színház és özönlöttek folyton a város felől a fiakkereken, konflisokon, omnibuszokon, meg egy-egy vad autó jött részegekkel, a soffőr sipkája fel volt virágozva s a motoron elől is valami bolond papirszalagdísz volt, az isten tudja hol díszítették fel ezek magukat! A konflisok felett hízott piros luftballonok jöttek a levegőben. Némely konflison egy féltucat nő jött, olyanok voltak, mint a tört pipacsok egymáson, a lovat is nő hajtotta a kocsis mellett és sikoltottak és kacagtak én nem tudom mitől, hogy május első van! Az Amerikai parkban tűzijáték volt. Egy reklám-omnibusz tetejéről fehércilinderes világfiak óriási papir-

trombitákon kürtölték teli az eget. A hajóhinták mintha a mennybe akarták volna rúgni magukat s a szobalányok és munkásnők szoknyái repkedtek és lobogtak fel a hintákon és lenn az emberek kurjongattak és éljeneztek hozzá, mint egy választáson. A ringlispilek ki voltak világítva villanyguirlande-okkal és a tükrök közt egy pokoli tüzes fényben keringtek a díszkocsikák, kis paripák, arany disznók és szarvasok megrakva bakákkal meg iparossegédekkel és szobalányokkal és szakácsnékkal és más minden nőekkel, akik kávéházakból jöttek ki, meg a kávéházak elől és a nézők szédítő hűhóval eresztették ki az utazók nyakába mint a lassókat a papírszalagtekercseiket és ez sistergett és konfettiztek a ringlispilből vissza, akik keringtek és konfettiztek és harcoltak a papírszalagokkal mindenütt. Manci persze rögtön beszerezett egy kiló konfettit és benne voltunk a csata közepében. És a kintorna megőrülve zúgott és csilingelt összevissza a ringlispilből meg a másik ringlispilből meg a hajóhinta felől meg a plasztikonból meg egy friss moziból meg egy kigyóevő bódéból, mindenünnen. A Magyarok Bejövetele, a Hintz-féle bábszínház, a Barokaldi, mind telistele volt, mind gálaelőadást tartottak.

A bódék előtt pingált képű papírsüveges bohócok bögtek székeken állva, ostorral és pálcával harcolva a suhancokkal, akik támadták őket felfújt piros hólyagokkal és ott siketítették a hallgatóságot nyelvsipokkal és visító tollas sárkányokkal, amelyeket folyton valakinek a szemébe fúttak a szájukból. A lövöldék előtt ugattak a puskák és mindig beledobolt a lármába a dobos, akit eltaláltak. A tetovált arab csodanő összefont karokkal állott a lépcsőn és hagyta dicsőíteni magát egy izzadt kikiáltótól, aki már holtrekedt

volt, hogy csak nyitogatta némán a száját és veregette a tenyerével a tetovált arab csodanő hátulját és csak a szemével integetett a nagyérdemű közönségnek, hogy jöjjön befelé s a nagy csengő szíját rángatta a másik kezével. Szegény, úgy sajnáltuk mi ketten, ott állottunk egy kicsit előtte s melegítettük egymást a karolásunkkal. Mancsi megnyálazta az ujját és megérintette az arab csodanő meztelen térdét, hogy tényleg tetoválva van-e. Az arab csodanő mérgesen lesziszgett Mancira: Saunsz dász zi vájter kommen. Azután egy sátorban sorslapot vett Mancsi, tudod hogy megy az: egy szeges rézlapra, ami folyton rezeg, a tenyerét kell rátartani a halandónak és a titokzatos szekrényben közben elkészül a sorslap. Mancsi sorslapján váratlan boldogság állott és szerencsés kimenetel türelem és meghitt baráti kéz által, csak arra intette a sorslap Mancit, hogy legyen elővigyázatos, mivel az ármány útját szegi. Mancsi elmerengett egy kis boruval:

— Mondja, mi a frász az az ármány?

És rám simult és egy kicsit didergett, mert könnyen volt öltözve. Én, kérlek, amilyen józan voltam, olyan magyarázatot adtam neki:

— Ármány és szerelem.

Azután a barlangvasúton tettünk egy álmökörutazást. Mancinak a feje a vállamon feküdt és a karja a másik vállamat fogta. Nem győzött csodálkozni és lelkesedni. Ni törpék! Ni a tündérek! Ni a kis mókusok! Ni a jegesmedvék! Mikor a remeték honában jártunk, ahol egy rakás remete él együtt az erdőn a legkedélyesebb társaséletben, Mancinak a hajáról lecsúszott a kalap és én simogattam a fejét és csókoltam a haját és a vasútban előttünk is csókolóztak és mellettünk is és a hátunk mögött is és Mancsi felnézett a

szemembe s mosolygott a szemembe mint egy szelíd tündér onnan a barlangvilágból és betette a szemét és egy édeset sóhajtott és azt súgta :

— Milyen jó nekem hogy szerelmes vagyok.

A mellemre hullott a feje, a szívemen éreztem. Úgy tartottam ott a fejét. Olyan édes, büszke érzést adott, olyan jó meleget.

— Szeretsz ?

Csak a fejét mozgatta rá, lefelé, hogy : igen, igen.

Istenem. Ott suttogtunk a barlangvasút első osztályú padjában, mint a nászutasok, akik mennek Velencébe.

— Hát mi az, te bolond, hogy szeretsz engemet ? Hát mit érzel ?

— Én mindig szeretném magának adni a gázsimat. Hédi a Royal Vió titkárjának adja a gázsiját elsején. Mert szereti.

Akkor biztosan nevettem. Most, ha még megvolna a könnyekkel az összeköttetésem, pityereg-nem kéne egy kicsit, hogy visszaemlékszem a Mancsi szívének erre a megnyilatkozására.

Azután csináltattunk gyorsfényképet Helfgott Sámuelnél, Mancsi egy hintalovon ül a képen és én tartom a hintaló zabláját. Még most is megvan a kép. Azután kávéztunk a Gregoritsnál. Azután elmentünk a Zöld Vadászhoz, ahol már bál volt, ott néztük egy kicsit a táncot és onnan a kisujjunkkal összefogózva besétáltunk a ligetbe mint egy kis cseléd egy vitézzel. Én nem tudom, mert az az idő már nincsen, akkor a május vezényelt minket is a ligetben, a május volt a parancsnok és az igazgató s a szerző s rendező ott reggel, emlékszem minden úton, mindenfelől mentek befelé párok a ligetbe a harmatos padokra leülni egymással. A madarak buja friss hangjait néha

úgy hallom mint akkor május elsején és ez megállít mindig és nagyon, de nagyon fáj. És a gye-
pen a reggel első aranysütése is eszembe szokta
hozni ezt a május elsőt. Az egész ligetben, amerre
csak nézhettem, mindenütt dalolgatva jöttek és
futottak és kergetőztek fiatalok és teli volt az
egész népség szemetelve konfettivel és a fák
derekán és a padok lábán és a lámpák oszlopain
mindenütt fel voltak akadva a szakadt piros és
zöld és lila és kék papírszalagok. Biciklisták kö-
röztek az utakon kurjongatva s hátul a biciklikén
állott egy-egy pajtás és a sipkáját rázta a levegő-
ben félkézzel és éljenzett a világba s danolták és
fütyülték azt a buta nótát, hogy : nem nyomja
fejemet a bú !

Mink egy padon ültünk meg a tó partján
Vajda-Hunyad vára előtt és néztük ott a fázós
hattyúkat és kezdtünk hallgatni komolyan, mintha
nekünk valami sok hallgatnivalónk lett volna
egymással ! Fogtam az ölében az egyik kezét az
egyik kezemben. Ő adta a kezét vagy én nyúl-
tam érte, nem lehet már kinyomozni. Az ujjai
tapogatták az én ujjaimat. Súrolta a tenyerét
a kezem fején, mintha melegítené magát. Azután
elhelyezte mohón és otthoniasan és melegen a ke-
zét a tenyeremben és én befogadtam a kezét,
körülnyomkodtam és tartottam híven és a kezé-
nek a melegcskéje, éreztem, mindig jön a szí-
vemre, mint egy drága jó fűtés télen és úgy meg
voltam hatva attól, hogy egy lélekző teremtés,
idegen, egy kis lélek, egy valaki, kinek más teste
s más gyermekora s más vallása s más halála
van, hogy az hallgat itt velem és a kezével össze-
adja magát velem, egyetérez s egyetért, az enyém,
az élete nálam van. Hogy jön rá mind az ilyen
lény külön-külön, hogy a kezünket odaadjuk

egymásnak ! Milyen szép te, milyen szép az, hogy a kezek mozdulnak és indulnak és lelnék egy másik kezet és érintéssel és tapogatással összebeszélnek és jó nekik együtt. Maguktól mennek, mint a gyökerek a földben a maguk útján és mint a leveleken az erek. Nem is szólunk bele, befogjuk a szánkat, mikor a kezünk egy ismeretlen kézzel összemegy, a nő kezével. Igen. A másik kezemmel meg a hátát támogattam Mancinak, a hátának a fele szabad volt a pad támlája alatt. A Stefánián háborodott kocsiverseny volt már, a gazember kocsisok mind állottak a bakon, úgy vág-táztatták a lovaikat, a pasasok meg felállottak a kocsiban és verték a kocsisokat hátulról és úgy hajkurászták egymást végig előre-hátra kurjongatva s kacagva s bőgve a konflisok meg a fiakkerek. Láttam messziről az Eötvös-asztalt egy fiakkeren, az egyik lovon nyargalt szivarozva Strapai Soma, a nagy riporter és egy óriáskiflivel köszöngtetett jobbra és balra a boldog emberiségnek.

A penicillusommal a pad hátába bevéstém a nagy emmet meg a nagy bét. Mancit meg Bélát. Mancsi hangulatba merülve nézte vésnöki tevékenységemet. Követelte, hogy egy szívet is rajzoljak a monogramunk körül. Hát karcoltam körül egy nagy szívet. Azután a mellemre dugta a fejét és felölelt a két karjával a nyakamba s elkezdtek a csókolózást és csókolóztunk és egy cseppet se zavartak, akik ott ellejtettek énekelve a padunk előtt. Nem láttuk, kik liftelnek ott el előttünk, mert a szemünk áhítatosan le volt zárva. Azután, kérlek, azután házamentünk én-hozzám a Sándor-utcába. Egy konflist csíptünk és azon mentünk, ez a valóság. De igazibban igaz úgy, hogy azt mondom, hogy szellő vitt el bennünket, mint a virágpelyheket.

Manci, kedves kis bárányom. Manci. De sajnálom, barátom. Mancikám. Aznap nem voltam benn a bankban. Másnap orvosi bizonyítványt vittem, abban az az eget pirító hazugság volt, hogy rosszul voltam. Azt kellett iratni, hogy rosszul voltam, barátom, akkor, mikor éppen a rongyos szűk életben egyszer, egyetlenegyszer boldoggá kellett volna nyilvánítani magamat. Pfuj világrend, vagy mit mondjak! A flaszteren kellett volna nyargalnom fényes délben kalaplengetve s éljenezve s trombitálva a városnak, hogy milyen csuda dolog volt ma reggel itt Pesten! Szűz leány, szerelem! Nemzeti ünnepnek kellett volna lenni aznap Tóth Manci miatt! Nem?

Még csak azt se mondtam neki: szeretlek. Semmit. Úgy jött az egész, én nem is tudom. Azt hiszed kérlek, csábítónak éreztem magamat? Azt hiszed, tudtam akkor, mi a szerelem? Megismertem a nőt, egy lánylelket, egy szívet, az életet, a tavaszt, vagy mit mondjak? Áá. Most is úgy van, mintha valamit álmodtam volna. S a papája, a rendőr nem kaszabolt le. S Pesten egy fal meg nem moccant. Az egész világot hidegen hagyta kérlek, hogy Tóth Mancinak az első élete megszűnt és elkezdődött a második élete neki. És ő, azt hiszed bőgött? Azt hiszed leadott egy frázist arról, hogy ő nekem mit áldozott? Azt hiszed csinált valami faksznit, esküdöztetett, kért tőlem valamit, akart valamit tőlem? Ő, Tóth Manci, magyar táncosnő az ő szívével boldog akart lenni, kérlek, mielőtt azt a nehéz pillangó-pályát elkezdi. Igen. Két hétre rá nem találtam meg a Casinóban, eltűnt. Megmondták, elment egy truppal Brailába, Romániába. Nekem egy szót se szólott hogy elmegy. Nem is írt.

Valami másfél év múlva találkoztam egy magyar lánynyal, aki Oroszországból jött haza.

— Jaj igaz, Béla, magának meg üzenetet hozok Szentpétervárról. Tóth Mancitól. Emlékszik rá?

— Istenem! Mit üzen?

— Tiszteli csókolja.

— Mit csinál? Boldog ő?

— C! Ilyen két butonja van.

A magyar lány a két öklét emelte a két füle alá, hogy olyan két butonja van Tóth Mancinak.

Barátom, volt ifjúság és volt szerelem. Nem vettem észre.

Adj tüzet kérlek.

15.

58.

60.

